

**T.C.
ADYAMAN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ADYAMAN İLİNDE YETİŞEN BAZI BİTKİLERİN ETNOBOTANİK
ÖZELLİKLERİ**

MERVE KEVSER FURKAN

BİYOLOJİ ANABİLİM DALI

2016

**T.C.
ADYAMAN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**ADYAMAN İLİNDE YETİŞEN BAZI BİTKİLERİN
ETNOBOTANİK ÖZELLİKLERİ**

Merve Kevser FURKAN

Yüksek Lisans Tezi

Biyoloji Anabilim Dalı

Bu tez 11/01/2016 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.

**Doç. Dr. Ahmet Zafer TEL
BAŞKAN (DANIŞMAN)**

**Prof. Dr. Fatih SATIL
ÜYE**

**Prof. Dr. E. Rıdvan SIVACI
ÜYE**

**Doç. Dr. Ramazan GÜRBÜZ
Enstitü Müdürü**

**Bu çalışma Adıyaman Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir.
Proje No: FEFYL/0007**

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

ADİYAMAN İLİNDE YETİŞEN BAZI BİTKİLERİN ETNOBOTANİK ÖZELLİKLERİ

Merve Kevser FURKAN

Adıyaman Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Biyoloji Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Ahmet Zafer TEL
Yıl: 2016, Sayfa Sayısı: 263

Jüri : Prof. Dr. Fatih SATIL
: Prof. Dr. E. Rıdvan SIVACI
: Doç. Dr. A. Zafer TEL

Bu çalışma 2013-2015 yılları arasında, Adıyaman sınırları içerisinde yetişen bazı taksonların etnobotanik özelliklerini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Adıyaman Türkiye'nin Grid sistemine göre B₇, C₆ ve C₇ karelerine girmektedir. Yapılan çalışmada yöre insanlarıyla bire bir görüşmeler yapılmış, yöre insanlarına anketler uygulanmış, yörede bulunan bilirkişilerden ve aktarlardan faydalanılmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda Adıyaman sınırları içerisinde 64 familyaya ait 223 taksonun etnobotanik açıdan değer ve önem taşıdığı tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda etnobotanik değer ve önem taşıyan bitkilerden 118'si tıbbi (45'i sadece tıbbi), 117'si gıda (41'i sadece gıda), 29'u ev ve kullanım eşyası, 26'sı süs bitkisi, 24'ü hayvan yemi, 18'i yakacak, 15'i mutfak araç ve gereçleri, 11'i yapı malzemesi, 9'u endüstri, 7'si kerestecilik, 6'sı oyuncak, 3'ü kozmetik, 2'si inanç, 2'si tütsü, 1'i halk oyunları, 7'sinin diğer amaçlarla kullanıldığı tespit edilmiştir. 10 taksonun ise literatürde herhangi bir kullanımına rastlanmamış olup ilk defa bu çalışmada belirtilmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Etnobotanik, Adıyaman, Türkiye

ABSTRACT

MSc THESIS

THE ETHNOBOTANICAL PROPERTIES OF SOME PLANTS GROWING IN ADIYAMAN

Merve Kevser FURKAN

Adiyaman University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Biology

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Ahmet Zafer TEL
Year: 2016, Number of pages: 263

Jury : Prof. Dr. Fatih SATIL
: Prof. Dr. E. Ridvan SIVACI
: Assoc. Prof. Dr. A. Zafer TEL

This study was carried out between the years of 2013 and 2015 to determine the ethnobotanical properties of some of the taxa grown in Adiyaman. According to Grid system of Turkey, Adiyaman enters into the squares B7, C6 and C7. During this study, one to one interviews were conducted with some of the local people, surveys have been used on some of the other local people, and the expertise of the local herbalists/users in the region were obtained and included in the results section. The results of the study showed that 223 taxa from 64 different families grown in Adiyaman were identified by terms of value and importance of ethnobotany. We determined and classified the ethnobotanical value and importance of the 223 taxa as follows: 118 of these medicinal plants (45 of these were used only as medicinal plants), 117 of these were consumed as foods (41 of these were consumed only as foods), 29 of these were used in homes as appliances and tools, 26 of these were utilized as ornamental plants, 24 of these were used as animal feed, 18 of these were used as firewood, 15 of these were utilized as kitchen tools and supplies, 11 of these were used as construction materials, 9 of these were used in industry, 7 of these were utilized as timber, 6 of these were used as toys, 3 of these were utilized as cosmetics, 2 of these were used for religious purposes, 2 of these were used for incense, one of these was used in folk dances and 7 of these were used for the other purposes. There are 10 taxa of the 223 taxa that are not in the literature yet and their ethnobotanical uses determined by this study for the first time.

Key Words: Ethnobotany, Adiyaman, Turkey

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasında her konuda bana yardımcı olan ve desteğini esirgemeyen tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Ahmet Zafer TEL'e, tez hazırlarken bana pozitif enerji veren ve yol gösteren değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Hesna YİĞİT'e, bizleri aydınlatan Adıyaman Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji ve Kimya bölümündeki çok değerli hocalarıma, tez hazırlama ve anket aşamasında bize her konuda bilgi sağlayan ve yardımcı olan Sosyal Bilgiler Öğretmenim Sayın Ekrem ÇELİK'e, Adıyaman ve çevresindeki birçok bitki hakkında bilgi sahibi olan Sayın Sadık YETİŞ'e, yaptığım çalışmada desteğini esirgemeyen Adıyaman Üniversitesi Merkezi Araştırma Laboratuvar yetkililerine, Yüksek Lisans projemize finansal destek sağlayan ADYÜ Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Koordinasyon Birimine, bilgi ve tecrübeleri ile çalışmamı ışık tutan Sayın Ahmet ŞİMŞEK, Murat TAK ve Çiğdem EĞİLMEZ'e, anket çalışmalarında, bitkilerin yöresel kullanımları hakkında bilgilerinden faydalandığım, arazi çalışmalarında yardımcı olan Adıyaman İl ve İlçelerindeki çok değerli büyüklerim; Seher IŞILDAK, Safiye IŞILDAK, Maide GÜNAYDIN, Nüvide FIRAT, Oruç FURKAN, Sacide FURKAN, İsmihan BOZAN, Vakkas GÖKÇE, Cuma ÇAKMAK, Mehmet TEKİNALP, Mehmet Emin ALP, Ahmet TURAN, Sabahattin KANDIRMAZ, Abuzer SONKAYA, Turan GÜRSOY, Mustafa SULAMIŞ'a, çalışmalarım esnasında desteğini esirgemeyen Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü yüksek lisans öğrencileri Tülay YELTEKİN, İsmail GENÇ, Ramazan TUTUŞ ve Gülizar DURGUT ATEŞ'e, hiçbir zaman yanımdan ayrılmayan, maddi ve manevi destekleriyle her daim ayakta durmamı sağlayan, beni yetiştirip bugünlere getiren çok değerli ailem Oruç FURKAN, Sacide FURKAN ve Yusuf Sefa FURKAN'a sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

SAYFA

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	viii
SİMGELER ve KISALTMALAR.....	x
1. GİRİŞ.....	1
2. KAYNAK ÖZETLERİ.....	2
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	5
3.1. Materyal.....	5
3.2. Yöntem.....	5
3.2.1. Kültürel geziler.....	5
3.2.2. Anket çalışması.....	5
3.2.3. Literatür taraması.....	6
3.2.4. Bitkilerin hazırlanış şekilleri.....	6
3.2.5. Materyal listesi.....	8
4. ARAŞTIRMA YAPILAN BÖLGENİN TANITIMI.....	25
4.1. Adıyaman İli'nin Coğrafik Konumu ve Jeopolitik Yapısı.....	25
4.2. Adıyaman İli'nin İklimi.....	27
4.3. Adıyaman İli'nin Bitki Örtüsü.....	29
5. BULGULAR.....	30
5.1. Alliaceae.....	30
5.2. Amaranthaceae.....	36
5.3. Anacardiaceae.....	38
5.4. Apiaceae (Umbelliferae).....	46
5.5. Apocynaceae.....	54
5.6. Araceae.....	55
5.7. Araliaceae.....	56
5.8. Arecaceae.....	56

5.9. Asteraceae (Compositae).....	57
5.10. Berberidaceae.....	72
5.11. Betulaceae.....	73
5.12. Boraginaceae.....	74
5.13. Brassicaceae (Cruciferae).....	79
5.14. Burseraceae.....	87
5.15. Campanulaceae.....	88
5.16. Capparaceae.....	88
5.17. Caprifoliaceae.....	89
5.18. Caryophylliaceae.....	91
5.19. Convolvulaceae.....	92
5.20. Cornaceae.....	93
5.21. Cucurbitaceae.....	94
5.22. Cupressaceae.....	100
5.23. Dipsacaceae.....	101
5.24. Ebenaceae.....	102
5.25. Eleagneaceae.....	103
5.26. Equisetaceae.....	104
5.27. Ericaceae.....	105
5.28. Euphorbiaceae.....	106
5.29. Fabaceae (Leguminosae).....	107
5.30. Fagaceae.....	117
5.31. Geraniaceae.....	119
5.32. Hypericaceae.....	119
5.33. Iridaceae.....	123
5.34. Juglandaceae.....	124
5.35. Lamiaceae (Labiatae).....	127
5.36. Liliaceae.....	144
5.37. Linaceae.....	147
5.38. Lythraceae (Punicaceae).....	147
5.39. Malvaceae.....	149
5.40. Moraceae.....	156

5.41. Oleaceae.....	160
5.42. Orchidaceae.....	163
5.43. Papaveraceae.....	164
5.44. Pedaliaceae.....	167
5.45. Pinaceae.....	168
5.46. Platanaceae.....	169
5.47. Poaceae (Gramineae).....	171
5.48. Polygonaceae.....	176
5.49. Portulacaceae.....	178
5.50. Ranunculaceae.....	180
5.51. Rhamnaceae.....	182
5.52. Rosaceae.....	183
5.53. Rubiaceae.....	202
5.54. Ruscaceae.....	203
5.55. Salicaceae.....	203
5.56. Santalaceae.....	206
5.57. Scrophulariaceae.....	207
5.58. Solanaceae.....	208
5.59. Styracaceae.....	211
5.60. Urticaceae.....	212
5.61. Valerianaceae.....	215
5.62. Verbenaceae.....	216
5.63. Vitaceae.....	217
5.64. Zygophyllaceae.....	219
6. TARTIŞMA VE SONUÇ.....	232
7. ÖNERİLER.....	237
KAYNAKLAR.....	238
EK 1 ANKET FORMU.....	248
ÖZGEÇMİŞ.....	250

ÇİZELGELER DİZİNİ	SAYFA
Çizelge 3.1. Materyal listesi (Alfabetik).....	8
Çizelge 4.1. Gaussen metoduna göre hazırlanmış Adıyaman ili iklim diyagramı.....	28
Çizelge 4.2. Araştırma alanı ve yakın çevresinde, yıllık yağış miktarının mevsimlere dağılımı.....	28
Çizelge 6.1. En fazla takson ihtiva eden ilk üç familyanın Adıyaman ilinde yapılan diğer çalışmalar ile mukayesesi.....	233
Çizelge 6.2. Endemik ve nadir taksonların tehlike kategorileri (IUCN).....	234
Çizelge 6.3. Kullanımı ilk defa bu çalışma ile tespit edilen taksonlar.....	236

ŞEKİLLER DİZİNİ	SAYFA
Şekil 4.1. Grid sistemine göre Adıyaman ilinin bulunduğu kareler.....	26
Şekil 4.2. Adıyaman İl haritası.....	27
Şekil 4.3. Adıyaman İli yağış miktarının mevsimlere göre dağılımı (% olarak).....	28
Şekil 5.1. <i>Allium cepa</i> L.(Soğan, Kıska).....	223
Şekil 5.2. <i>Gundelia tournefortii</i> L. var. <i>armata</i> Freyn & Sint. (Kenger).....	223
Şekil 5.3. <i>Morina persica</i> L. (Yabani susam).....	223
Şekil 5.4. <i>Euphorbia cheiradenia</i> Boiss. & Hohen. (Sütleğen).....	223
Şekil 5.5. <i>Tripleurospermum transcaucasicum</i> (Manden.) Pobed. (Papatya).....	224
Şekil 5.6. <i>Rhus coriaria</i> L.(Sumak).....	224
Şekil 5.7. <i>Verbascum linguifolium</i> Hub.-Mor. (Sığırkuyruğu).....	224
Şekil 5.8. <i>Alcea hohenackeri</i> (Boiss. Et Huet) Boiss. (Gülhatmi).....	224
Şekil 5.9. <i>Gossypium herbaceum</i> L. (Pamuktan yapılan aşı ipi).....	225
Şekil 5.10. <i>Platanus orientalis</i> L. (Çınardan yapılan boyundurluk).....	225
Şekil 5.11. <i>Peganum harmala</i> L. (Üzerlik).....	225
Şekil 5.12. <i>Carpinus orientalis</i> Miller (Gürgenden yapılan oklava ve aktaracak).....	225
Şekil 5.13. <i>Luffa cylindrica</i> (L.) (Kabaktan yapılan lif).....	226
Şekil 5.14. <i>Quercus infectoria</i> Olivier (Meşeden yapılan ekmek tahtası).....	226
Şekil 5.15. <i>Rosa canina</i> L. (Kuşburnu).....	226
Şekil 5.16. <i>Mentha longifolia</i> subsp. <i>typhoides</i> (Briq.) Harley (Yarpuzlu köfte).....	226
Şekil 5.17. <i>Pinus nigra</i> Arn. subsp. <i>pallasiana</i> (Lamb.) Holmboe (Çamdan yapılan arı kovanı).....	226
Şekil 5.18. <i>Onosma albo-roseum</i> Fisch. Et Mey. (Kaya emceği).....	226
Şekil 5.19. <i>Ferula communis</i> L. subsp. <i>communis</i> (Çakşır).....	227
Şekil 5.20. <i>Trifolium pratense</i> L. var. <i>pratense</i> (Yonca).....	227
Şekil 5.21. <i>Solanum melongena</i> L. (Patlıcandan yapılan kuruluk).....	227

Şekil 5.22. <i>Capsicum annuum</i> L. (Biberden yapılan kuruluk).....	227
Şekil 5.23. <i>Jasminum fruticans</i> L. (Boruk, Boruk çalısı).....	228
Şekil 5.24. <i>Achillea bieberstenii</i> Afan. (Civan perçemi).....	228
Şekil 5.25. <i>Pistacia vera</i> L. (Fıstık).....	228
Şekil 5.26. <i>Glaucium corniculatum</i> (L.) Rud. (Kırmızı boynuzgelincik).....	228
Şekil 5.27. <i>Nerium oleander</i> L. (Zakkum).....	228
Şekil 5.28. <i>Lagenaria siceraria</i> (Molina) Standl. (Su kabağından yapılan kabak süslemeleri).....	228
Şekil 5.29. <i>Daucus carota</i> L. (Havuç).....	229
Şekil 5.30. <i>Juglans regia</i> L. (Cevizden yapılan duvar süsü).....	229
Şekil 5.31. <i>Cotinus coggygria</i> Scop. (Boyacı sumacı).....	229
Şekil 5.32. <i>Quercus brantii</i> Lindley (Palamut).....	229
Şekil 5.33. <i>Pyracantha coccinea</i> M. Roem. (Ateş diken).....	230
Şekil 5.34. <i>Fragaria vesca</i> L. (Çilek).....	230
Şekil 5.35. <i>Vitis vinifera</i> L. (Yaprak sarma).....	230
Şekil 5.36. <i>Allium sativum</i> L. (Sarımsak).....	230
Şekil 5.37. <i>Nonea stenosolen</i> Boiss. & Ball. (Sormuk otu).....	231
Şekil 5.38. <i>Allium nemrutdaghense</i> Kit Tan & F. Sorger (Nemrut soğanı).....	231
Şekil 5.39. <i>Cyclotrichium niveum</i> (Boiss.) Manden. & Scheng. (Dağ nanesi).....	231
Şekil 5.40. <i>Campanula strigosa</i> Banks & Sol. (Çan çiçeği).....	231
Şekil 5.41. <i>Malus sylvestris</i> (L.) Miller subsp. <i>orientalis</i> (A. Uglitzkich) Browicz var. <i>orientalis</i> (Yabani elma).....	231
Şekil 5.42. <i>Triticum aestivum</i> L. (Buğday).....	231
Şekil 6.1. En fazla takson içeren familyalar dağılımı.....	232

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bal.	: B. Balansa
Boiss.	: P.E.E. Boissier
Bornm.	: J.F.N. Bornmüller
cm	: Santimetre
dk.	: Dakika
End.	: Endemik
EN	: Tehlikede, koruma önlemi gerektiren
gr.	: Gram
Hausskn.	: C. Haussknecht
Hub.-Mor.	: A. Huber-Morath
IUCN	: International Union for Conservation of Nature
L.	: Carl VonLinneus
LC	: En az endişe verici
lt	: Litre
m	: Metre
mm	: Milimetre
M. K. F.	: Merve Kevser Furkan
M.Ö.	: Milattan önce
M.S.	: Milattan sonra
NT	: Tehdit altına girebilir
ort.	: Ortalama
Sint.	: P. E. E. Sintenis
sp.	: Species (Tür)
subsp.	: Subspecies (Alttür)
Üni.	: Üniversite
var.	: Varyete
vd.	: ve diğerleri
VU	: Zarar görebilir
°C	: Santigrad Derece
&	: ve

% : Yüzde
yy : Yüz yıl

1.GİRİŞ

İlkçağlardan günümüze kadar insanlar yaşadıkları bölgelerdeki bitkileri farklı amaçlarla kullanmışlar ve farklı şekillerde bu bitkilerden ihtiyaç duydukları oranda faydalanmışlardır. İnsanlar ilk etapta yabani otlardan faydalanmış ve imkanları olduğu kadar da bitkilerin tarımını yapmaya çalışmışlardır. Fakat 21. yüzyıla doğru insanlarda bitkilere karşı ilgi artmış, bitkileri daha bilinçli kullanmaya başlamış ve bitkilerin farklı kullanımlarının olduğunu farkına varmışlardır. Bitkileri kullanan birçok insan bitkilerin aslında Türk kültüründe önemli bir yere sahip olduğunu görmüş ve bitkileri tıp, ilaç, kozmetik, yakacak, yiyecek, süs eşyası, hayvan yemi, ev eşyası, mutfak araç ve gereçleri, yapı malzemesi, kerestecilik, boya yapımı, dinsel ve büyücülük, halk oyunları gibi birçok alanda kullanmışlardır. Etnobotanik; bir bölgede ya da bir yörede yaşayan halkın yakın çevresindeki bitkilerden ihtiyaçlarını karşılamak üzere yararlanması ve bu bitkileri istedikleri ölçüde kullanmasıdır diye tanımlanabilir. Ancak günümüzde insanlar sadece bitkilerin kullanımı değil, aynı zamanda niçin kullanıldığını ve yetişmesini anlamak, bitkilerin yetiştiği ortam şartlarının belirlenmesi konularına da odaklanmış olup etnobotanik terimi sürekli tanımlanmaktadır ve tanımı üzerinde kesin bir anlaşma yoktur (Cotton 1996). Etnobotanik çalışmalar ise; halk arasında kullanılan bitkilerin geleneksel olarak kullanım şekillerini, geleneksel olarak adlandırmalarını ve yüzyıllardan bu yana süre gelen biyolojik çeşitliliğin korunmasına olanak sağlayan kırsal kesimdeki halkın gelişmesine yardımcı olan çalışmalar bütünü oluşturur. Etnobotanik çalışmalar ışığında elde edilen bitkilerin yöresel olarak adlandırılması ve hangi amaçlarla kullanıldığı gibi bilgilerin elde edilmesi ileride bilim dünyası için yeni kaynaklar oluşturacaktır (Kendir ve Güvenç 2010). Etnobotanik terimi kısaca insan bitki ilişkisi olarak açıklanabilir. İnsanlık var olduğundan beri bu ilişki sürüp gitmektedir. Ertuğ kısaca; “Etnobotanik, insan-bitki arasındaki ilişki sonucunda doğan karşılıklı etkileşimi, kullanımı, üretimi ve tüketimi açıklar” şeklinde tanımlamıştır (Ertuğ 2004).

2. KAYNAK ÖZETLERİ

Harf Devriminden (1928) başlayıp 1997'ye kadar yurdumuzda yapılmış 765 adet etnobotanik çalışma Sadıkoğlu'nun "Cumhuriyet Dönemi Türk Etnobotanik Araştırmalar Arşivi" adlı tezinde saptanmış ve bir arşiv halinde, İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Farmasötik Botanik Anabilim Dalı'nda ilgilenen araştırmacılara sunulmuştur. 1928–1997 yıllarında yapılan etnobotanik çalışmalar incelendiği zaman, bitkilerin kullanımıyla ilgili en fazla yayının Sivas, İstanbul ve Konya illerine ait olduğu; en sık olarak da insan sağlığı, inanç ve gıda alanında kullanıldığı saptanmıştır. Karadeniz ve İç Anadolu Bölgelerinin etnobotanik açıdan diğer bölgelerden daha fazla araştırıldığı görülmüştür. Yine bu çalışmaya göre, Batman, Çankırı, Kırıkkale, Mardin, Nevşehir, Sakarya ve Şırnak illeri ile ilgili etnobotanik incelemenin yapılmadığı belirtilmiştir (Kendir ve Güvenç 2010).

1998–2008 yılları arasında Kendir ve Güvenç (2010) tarafından yapılan Etnobotanik ve Türkiye'de Yapılmış Etnobotanik Çalışmalara Genel Bir Bakış adlı çalışmada 91 etnobotanik çalışma değerlendirilmiş ve özetlenmiştir. Elde edilen bilgiler doğrultusunda ülkemizde en fazla etnobotanik araştırmanın İç Anadolu Bölgesi'nde, en az ise Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yapıldığı söylenebilir. Son yıllarda özellikle Doğu Anadolu Bölgesi'nde yapılan araştırmalarda artış olduğu görülmüştür. Yapılan etnobotanik çalışmaların içeriği incelendiği zaman, tıbbi bitkilerin kullanımının yoğunluk kazandığı tespit edilmiştir. İkinci sırayı gıda amacıyla kullanılan bitkiler almaktadır. Ancak, son yıllarda bitkilerin her türlü kullanımını ele alan geniş kapsamlı yapılan etnobotanik çalışmaların da önem kazandığı tespit edilmiştir. Çalışmalar incelendiği zaman, en fazla etnobotanik çalışmanın İç Anadolu Bölgesi'nde yapıldığı, Kırıkkale ve Batman illerinde yapılan etnobotanik çalışmanın henüz olmadığı görülmüştür. Yine bu çalışmalarda halkımızın bitkileri en çok tedavi amacıyla ve gıda olarak kullandığı tespit edilmiştir (Kendir ve Güvenç 2010).

2008 ve sonrası Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yapılan etnobotanik çalışmalara bakıldığında; Akgül (2008) Midyat (Mardin) Civarında Etnobotanik adı altında bir çalışma yapmış, çalışma sonucunda 92 bitkinin etnobotaniksel

olarak kullanıldığı saptanmıştır ve bunların çoğu yiyecek, ilaç ve yem bitkileridir (Akgül 2008). Akan ve vd. (2008) tarafından yapılan yayında Arat Dağı ve Çevresinde (Birecik, Şanlıurfa) Etnobotanik Bir Araştırma yapıldığı ve çalışma alanından 49 familya ve 193 cinse ait 299 taksonun 170'inin etnobotanik özelliğinin olduğu tespit edilmiştir (Akan ve vd. 2008). Yine aynı yıl içerisinde Akan ve Balos (2008) tarafından GAP Bölgesi'nden Toplanan Meyan Kökü (*Glycrrhiza glabra* L.) Taksonunun İhracat Durumu, Etnobotanik Özellikleri ve Tıbbi Önemi adı altında makale yayınlanmıştır. Bu yayında başta Amerika olmak üzere, İspanya ve diğer Avrupa Ülkeleri, Ortadoğu ve Uzakdoğu ülkelerine işlenmemiş ve işlenmiş meyan balı ve meyan kökü ihraç edildiği tespit edilmiştir. Çalışma Güneydoğu'nun Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep ve Şanlıurfa olmak üzere beş farklı İlde yürütülmüştür (Akan ve Balos 2008). Gültaş (2009) tarafından Adıyaman İlde Etnobotanik Değeri Olan Bazı Bitkilerin Kullanım Alanlarının Tespiti adı altında yapılan çalışmada, Adıyaman İlde etnobotanik değeri olan bazı bitkilerin kullanılışları araştırılmış ve arazi çalışmaları sonucu 180 örnek toplanmış ve değerlendirilmiştir. Adıyaman il, ilçe, belde ve köylerde etnobotanik değeri olan 69 bitki bulunmuştur (Gültaş 2009). Yapıcı ve vd. (2009) tarafından Kurtalan (Siirt) İlçesinin Etnobotanik Özellikleri adı altında bir çalışma yapılmıştır. Çalışma sonucunda 34 taksonun yerel isimleri, tıbbi ve gıda maddesi olarak kullanımları ile diğer etnobotanik özellikleri verilmiştir (Yapıcı ve vd. 2009). Gelse (2012) tarafından Adıyaman ve Çevresinin Etnobotanik Özellikleri adı altında bir çalışma yapılmış, Adıyaman merkez ve köylerinde sürdürülen çalışma sonucunda 43 familyaya ait toplam 102 bitkinin kullanımı tespit edilmiştir. Kullanımları belirlenen bitkilerden 62'si doğal ortamda, 29'unun kültür formunda ve 11'ininde hem doğal hemde kültür formunda yetiştikleri tespit edilmiştir (Gelse 2012). Akan (2013) tarafından Mardin (Güneydoğu Anadolu Bölgesi) Zembilleri Üzerine Etnobotanik Bir Araştırma adı altında çalışma yapılmış, bu çalışmada Mardin'in ilçeleri olan Midyat, Nusaybin, Akarsu ve Kızıltepe'de sepetçilik el sanatında odunsu bitkilerden sepetlerin nasıl yapıldığı ve işlendiği araştırılmıştır. Bu bölgede 6 bitki türünün sepet yapımında kullanıldığı tespit edilmiştir (Akan 2013). Yine aynı yıl içerisinde Akan ve vd. (2013) tarafından Birecik (Şanlıurfa) Yöresindeki Bazı Baklagil Bitkilerin Etnobotanik

Özellikleri tespit edilmiştir. Şanlıurfa yöresinde Leguminosae (Baklagiller) familyasına ait 150 taksonun doğal yayılış gösterdiği ve bunların bir kısmının etnobotanik açısından değer taşıdığı tespit edilmiştir (Akan ve vd. 2013). Şahin Yiğit (2014) tarafından Gaziantep İli Aktarlarında Satılan Bitkiler ve Etnobotanik Özellikleri adı altında çalışma yapmış, çalışmaya göre 122 farklı bitkiden 10 adedi Lamiaceae, 9 adedi Asteraceae, 9 adedi Apiaceae, 7 adedi Rosaceae, 6 adedi Fabaceae ve 6 adedi Malvaceae familyalarına aittir. Aktarlarda satılan bitkiler genel olarak sindirim sistemi, idrar yolları, solunum, şeker, kalp-damar ve kolesterol hastalıklarında ve yatıştırıcı olarak kullanılmaktadır. Bitkilerle tedavinin çoğunlukla bitkilerin tek olarak kullanılması ile gerçekleştirildiği, bununla birlikte bitkilerin karışımlar şeklinde de önerildiği tespit edilmiştir (Şahin Yiğit 2014). Yine aynı yıl içerisinde Bakır Sade (2014) tarafından Kahta (Adıyaman) Merkezi ve Narince Köyünün Etnobotanik Açısından Araştırılması adı altında bir çalışma yapılmış ve araştırma bölgesinden toplanan 51 familyaya ait 113 takson tespit edilmiştir. Bunlardan 16'sı yakacak, 8'i süs bitkisi, 6'sı boya maddesi, 6'sı yem 2'si tütüsü, 1'i süpürge ve 74'ü tıbbi amaçla kullanıldığı tespit edilmiştir (Bakır Sade 2014).

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Bitki materyali anket yapılan alandan toplanmaya çalışılmıştır. Toplanan bitkiler özenle kurutulmuş ve herbaryum materyali haline getirilmiştir. Anketler genellikle bitkilerin çiçek verdiği dönemde yapılmaya çalışılmıştır fakat bitki materyalinin mevsiminin farklı zamanda olması, anket yapılan yere uzak olması ya da aranan bitki materyalinin bulunamaması gibi durumlardan dolayı bazı zorluklarla karşılaşmıştır. Bu tür zamanlarda anket yapılan bölgeye tekrar gidilmeye çalışılmış ve bitki örneklerinin mümkün olduğunca elde edilmesi sağlanmıştır.

Çalışmamız Adıyaman, Adıyaman Merkeze bağlı 8 İlçe ve İlçelerde bulunan bazı köylerde yapılmış olup ortalama 33 köy, belde ve mahallede, 5 aktarda, 3 şire pazarında yapılmıştır. Anket çalışmamız 57 kişiye yapılmış olup bu kişilerin 13'ü kadın, 41'i erkektir. 3'ü çocuk, 7'si gençtir. Anket yapılan kişilerin yaşları genelde 45 yaş üzeridir.

3.2. Yöntem

Adıyaman ilinde yetişen bazı bitkilerin etnobotanik özellikleri araştırılırken kullanılan yöntemler daha çok kültürel geziler, anket çalışması ve literatür taraması şeklinde yapılmıştır. Halk ile yüz yüze görüşmeler yapılmış ve kullandıkları bitkilerin etnobotanik özellikleri araştırılmıştır.

3.2.1. Kültürel geziler

Bu tez çalışması için Adıyaman ilinde ve çevresindeki ilçelere değişik mevsimlerde gidilmiştir. Gidilecek ilçeler önceden araştırılmış ve ilçeler hakkında ön bilgiler edinilmiştir. Etnobotanik yönden bilgi edinilecek kişilerle görüşülmeye çalışılmıştır.

3.2.2. Anket çalışması

Anket formunun seçiminde 1987 yılında hazırlanılmış olan Tümen anket formları örnek alınmıştır fakat uygulamadaki farklılıklar ve değişikliklerden

dolayı ankette bazı oynamalar ve değişimler yapılmıştır. Anket formu Ek:1'de verilmiştir. Kullandığımız anket örneğinde;

- Anket numarası,
- Anket yapılan tarih,
- Anket yapılan kişinin adı ve soyadı, adresi,
- Bitkinin yöresel adı, toplandığı, yetiştiği yer,
- Bitki örneğinin alınıp alınmadığı,
- Bitkinin kök, gövde, meyve, yaprak, çiçek, gibi kullanılan kısımları,
- Bitkinin kullanım amacı, hazırlanma şekli, uygulanma şekli,
- Anket ve kişi hakkında görüşler,
- Bitkinin özel bir saklama metodunun olup olmadığı,
- Bitki örneği alınmadıysa nedeni,
- Bitkinin; hayat şekli, yüksekliği, çiçek rengi, açtığı mevsim, yaprak şekli, kenarı, tüyler, diğer belirleyici özellikleri,
- Bitkinin tayini bulunmaktadır.

3.2.3. Literatür taraması

Literatür taramasında öncelikle etnobotanik çalışmalar yapılan makaleler ve dergiler taranmıştır. Özellikle bu çalışmaların nerelerde yapıldığı ve hangi bitkiler üzerine çalışmalar yapıldığı araştırılmaya çalışılmıştır. Bunun dışında bitkilerin farmasotik kullanımını ve halk ilacı kullanımını ile ilgili yayımlanan makale ve dergilere ulaşılmaya çalışılmıştır.

3.2.4. Bitkilerin hazırlanış şekilleri

Bitkiler etnobotanik kullanımlarının yanı sıra ilaç olarak da kullanılabilir. Adıyaman ve çevresinde ilaç olarak kullanılan bitkilerde azımsanmayacak kadar fazladır. İlaç olarak kullanılan bitkiler öğütülerek ya da toz haline getirilerek kullanılabilir gibi direkt olarak da kullanılmaktadır. Kullanılan bitkilerin bazı hazırlanış şekilleri aşağıda verilmiştir;

Dekoksiyon: Ufalanmış olan bitki parçacıkları üzerine bir miktar su konulur ve kısık ateş üzerinde yarım saate yakın kaynatılır. Hazırlanan karışım

kaynadıktan sonra soğumaya bırakılır ve süzülerek kullanılır. Dekoksiyonlar her kullanımda taze olarak hazırlanmalıdır.

İnfüzyon: Ufalanmış olan bitki parçacıkları üzerine kaynar su dökülerek karışım kapalı kaptaki sıkça karıştırılarak 5 dakika kadar kaynatılır ve süzülerek kullanılır. İnfüzyonlar her kullanımda taze olarak hazırlanmalıdır.

Toz: Bitkinin kurutulduktan sonra çeşitli parçalayıcı, öğütücü ve havan gibi gereçlerle toz haline getirilmesidir. Toz direk kullanılabilir gibi reçel, pekmez, bal, yağ ile karıştırılarak da kullanılır hale getirilebilir.

Merhem (pomat): Kullanılacak bitkiler ve maddeler havanda iyice ezilerek toz haline getirilir. Katı yağ, sıvı yağ (badem, zeytinyağı), vazelin, lanolin gibi etki maddesi ile yavaş yavaş karıştırılarak elde edilen dahilen kullanılan ilaç kısımlarıdır.

Yağ: Kullanılacak bitki parçacıklarının 1 ile 3 gün arasında zeytinyağı veya susam yağı gibi yağlarda bekletilip süzülmesi şeklinde hazırlanır.

Tentür: Bitkisel materyalin su, alkol veya eter gibi çözücülerle tüketilmesi sonucu elde edilen sıvı preparatlardır. Bir birim kurutulmuş ve toz edilmiş drog, beş birim alkol ile kaplı bir şişe içerisinde ve sık sık çalkalanarak 10 gün süre ile karanlık bir yerde ve normal sıcaklıkta bekletilir. Süre sonunda süzülür.

Özüt: Kuru veya taze bitkisel droglar; su, alkol veya eter gibi uçurulan çözücülerde tüketilerek bir solüsyon elde edilir. Bu solüsyonun yoğunluğu yükseltılarak bal kıvamına getirilir. Suyu tamamen uçurularak toz haline de getirilebilir.

3.2.5. Materyal listesi (Alfabetik)

Çizelge 3.1. Materyal listesi (Alfabetik)

<u>Bitkinin</u> <u>Tür/Takson Adı</u>	<u>Bitkinin</u> <u>Türkçe Adı</u>	<u>Bitkinin</u> <u>Yöresel</u> <u>Adı</u>	<u>Bitkinin</u> <u>Kullanım</u> <u>Amacı</u>	<u>End. /</u> <u>IUCN</u>
1- Alliaceae				
1. <i>Allium ampeloprasum</i> L.	Yabanisarı msak	Körmen	Gıda	-/-
*2. <i>Allium cepa</i> L.	Soğan	Soğan	Gıda, Tedavi, Oyun ve Boyama	-/-
3. <i>Allium nemrutdaghense</i> Kit Tan & F. Sorger	Nemrut Soğanı	Bıldır	Gıda	+ /EN
*4. <i>Allium sativum</i> L.	Sarımsak	Sarımsak	Gıda ve Tedavi	-/-
*5. <i>Allium porrum</i> L.	Pırasa	Pırasa	Gıda ve Tedavi	-/-
2- Amaranthaceae				
*6. <i>Beta vulgaris</i> L.	Şeker Pancarı	Şeker Pancarı	Gıda ve Hayvan yemi	-/-
7. <i>Chenopodium murale</i> L.	Kazayağı	Kazayağı	Gıda	-/-
*8. <i>Spinacia oleracea</i> L.	Ispanak	Ispanak	Gıda	-/-
3- Anacardiaceae				
9. <i>Cotinus coggygia</i> Scop.	Boyacı Sumağı	Sarıağaç	Destek, Karıştırıcı ve Yakacak	-/-
10. <i>Echinops pungens</i> Trautv. var. <i>pungens</i>	Deve Dikeni	Topız	Gıda, Hayvan yemi ve Yakacak	-/-
11. <i>Gundelia tournefortii</i> L. var. <i>armata</i> Freyn & Sint.	Kenger	Kenger	Gıda ve Kenger sakızı yapımında	-/-
12. <i>Pistacia lentiscus</i> L.	Sakız Ağacı	Kündük	Tedavi	-/-
13. <i>Pistacia terebinthus</i> L. subsp. <i>terebinthus</i>	Menengiç	Melengiç	Gıda, Tedavi ve Menengiç sakızı yapımında	-/-

Çizelge 3.1' in devamı				
*14. <i>Pistacia vera</i> L.	Fıstık	Antep Fıstığı	Gıda ve Pasta süsü	-/-
15. <i>Rhus coriaria</i> L.	Sumak	Sumak	Gıda ve Tedavi	-/-
4- Apiaceae (Umbelliferae)				
16. <i>Ammi visnaga</i> (L.) Lam.	Dişotu	Dişotu	Kürdan yapımında	-/-
17. <i>Anethum graveolens</i> L.	Dere Otu	Dere Otu	Gıda ve Tedavi	-/-
18. <i>Coriandrum sativum</i> L.	Kişniş	Kişniş	Gıda ve Tedavi	-/-
19. <i>Daucus carota</i> L.	Havuç	Havuç, Pörçikli	Gıda	-/-
20. <i>Ferula communis</i> L. subsp. <i>communis</i>	Çakşır	Çaşır	Tedavi ve Hayvan yemi	-/-
21. <i>Foeniculum vulgare</i> Miller	Rezene	Mayana, Rezene	Gıda ve Tedavi	-/-
*22. <i>Petroselinum crispum</i> (Mill.) A.W.Hill	Maydanoz	Maydanoz	Gıda ve Tedavi	-/-
23. <i>Pimpinella anisum</i> L.	Anason	Anason	Tedavi	-/-
24. <i>Prangos pabularia</i> Lindl.	Beyik	Çakşır	Gıda ve Tedavi	-/-
5- Apocynaceae				
25. <i>Nerium oleander</i> L.	Zakkum	Zakkum	Tedavi ve Süs bitkisi	-/-
6- Araceae				
26. <i>Arum dioscoridis</i> Sm. var. <i>luschanii</i> R. Mill	Yılanyastığı	Yılanbıçağ 1	Gıda ve Tedavi	+/-NT
7- Araliaceae				
27. <i>Hedera helix</i> L.	Duvar Sarmaşığı	Sarmaşık	Süs bitkisi	-/-
8- Arecaceae				
*28. <i>Washingtonia filifera</i> (J. Linden Ex Andre) H. Wendl	Palmiye	Palmiye	Süs bitkisi	-/-
9- Asteraceae (Compositae)				
29. <i>Achillea biebersteinii</i> Afan.	Civan Perçemi	Civan Perçemi	Tedavi	-/-
30. <i>Anthemis hyalina</i> DC.	Yoğurt Çiçeği	Papatya	Tedavi	-/-
31. <i>Centaurea iberica</i> Trev. ex Sprengel	Deligöz Dikeni	Yabani Diken	Gıda ve Yakacak	-/-
32. <i>Centaurea solstitialis</i> L.	Çakır Dikeni	Çoban Çökerten	Tedavi	+/-NT

Çizelge 3.1' in devamı				
33. <i>Centaurea virgata</i> Lam.	Acı Süpürge	Süpürge Otu	Süpürge yapımında	-/-
34. <i>Chardinia orientalis</i> (L.) Kuntze	Peygamber Çiçeği	Peygamber Çiçeği	Tedavi	-/-
35. <i>Chrysanthemum coronarium</i> L.	Kasımpatı	Kasımpatı	Süs bitkisi	-/-
36. <i>Cirsium arvense</i> (L.) Scop.	Köygöçüren	Köygöçüren	Yakacak olarak kullanılır ve Tozlaşmaya yardımcıdır.	-/-
37. <i>Cirsium vulgare</i> (Savi) Ten.	Yaygın Kangal	Kenger	Yakacak	-/-
38. <i>Crepis sancta</i> (L.) Bornm.	Keklik Otu	Hindiba	Tedavi	-/-
39. <i>Helianthus tuberosus</i> L.	Yer Elması	Yer Elması	Gıda	-/-
40. <i>Helichysum arenarium</i> (L.) Moench	Altın Çiçek	Altın Otu	Tedavi	+ / LC
41. <i>Inula viscosa</i> (L.) Aiton	Yapışakan Andız Otu	Andız Otu	Gıda ve Tedavi	-/-
*42. <i>Lactuca sativa</i> L.	Marul	Has	Gıda	-/-
43. <i>Senecio vernalis</i> Waldst. Et Kit.	Kanarya Otu	Mayasilotu	Tedavi	-/-
44. <i>Taraxacum officinale</i> F.H. Wigg	Hindiba	Çıtlık	Hayvan yemi	-/-
45. <i>Tragopogon longirostris</i> Bisch ex. Schultz var. <i>longirostris</i>	Yemlik	Yemlik	Gıda	-/-
46. <i>Tripleurospermum parviflorum</i> (Willd.) Pobed.	Sarı Papatya	Sarı Papatya	Tedavi	-/-
47. <i>Tripleurospermum transcaucasicum</i> (Manden.) Pobed.	Yalancı Papatya	Papatya	Tedavi, Saç rengi açıcı ve Taç yapımında	-/-
48. <i>Tussilago farfara</i> L.	Öksürük Otu	Öksürük Otu	Tedavi	-/-
49. <i>Xeranthemum annuum</i> L.	Dağ Karanfili	Süpürge Otu	Tedavi	-/-
10- Berberidaceae				

Çizelge 3.1' in devamı				
50. <i>Berberis crataegina</i> DC.	Kadıntuzluğu	Karamuk	Gıda	-/-
11- Betulaceae				
51. <i>Carpinus orientalis</i> Miller	Ak Gürgen	Kayın Ağacı	Merdane, Aktaracak, Parke ve Ayakkabı topukları yapımında	-/-
12- Boraginaceae				
52. <i>Alkanna megacarpa</i> DC.	Havaciva	Havaciva	Tedavi	+ /LC
53. <i>Anchusa azurea</i> Miller var. <i>azurea</i>	Mavi Çiçek	Emicek	Gıda	-/-
54. <i>Anchusa strigosa</i> Labill.	Mavi Çiçek	Emzik	Gıda ve Tedavi	-/-
55. <i>Echium italicum</i> L.	Ayı Kulağı	Ayı Kulağı	Gıda	-/-
56. <i>Heliotropium europaeum</i> L.	Akrep Otu	Akrep Otu	Tedavi	-/-
57. <i>Nonea stenosolen</i> Boiss. & Ball.	Sormuk Otu	Sormuk Otu	Gıda	+ /LC
58. <i>Onosma albo-roseum</i> Fisch. Et Mey.	Kaya Emceği	Emzik	Gıda	-/-
13- Brassicaceae (Cruciferae)				
59. <i>Alyssum praecox</i> Boiss.&Bal. var. <i>praecox</i>	Kedi Dili	Kuduzotu	Süs bitkisi	+ /LC
*60. <i>Brassica oleracea</i> L. var. <i>capitata</i> f. <i>alba</i>	Lahana	Lahana, Nahna	Gıda ve Tedavi	-/-
*61. <i>Brassica oleracea</i> L. var. <i>capitata</i> f. <i>rubra</i>	Kırmızı Lahana	Kırmızı Lahana, Kırmızı nahna	Gıda	-/-
62. <i>Capsella bursa-pastoris</i> L.	Çobançantası	Nanecük	Gıda	-/-
63. <i>Cardaria draba</i> (L.) Desv. subsp. <i>draba</i>	Kedi Otu	Kedi Otu	Tedavi	-/-
64. <i>Eruca vesicaria</i> (L.) Cav.	Roka	Roka	Gıda ve Tedavi	-/-
*65. <i>Lepidium sativum</i> L.	Tere	Tere	Gıda	-/-
66. <i>Nasturtium officinale</i> R. BR.	Su Teresi	Çıldırım	Gıda	-/-
*67. <i>Raphanus sativus</i> L.	Turp	Turp	Gıda ve Tedavi	-/-

Çizelge 3.1' in devamı				
*68. <i>Raphantus sativus</i> L. var. <i>niger</i>	Kara Turp	Kara Turp	Gıda ve Tedavi	-/-
69. <i>Sinapis arvensis</i> L.	Hardal	Herdal	Gıda	-/-
14- Burseraceae				
70. <i>Gummi olibanum</i> Hunk.	Akgünlük	Günnük	Tedavi ve Tütsü	-/-
15- Campanulaceae				
71. <i>Campanula strigosa</i> Banks & Sol.	Çan Çiçeği	Çan Çiçeği	Tozlaşmay a yardımcı olur	-/-
16- Capparaceae				
72. <i>Capparis spinosa</i> L.	Kapari	Kapari	Tedavi	-/-
17- Caprifoliaceae				
73. <i>Lonicera caprifolium</i> L.	Hanımeli	Hanımeli	Gıda, Tedavi ve Süs bitkisi	-/-
74. <i>Lonicera etrusca</i> Santi var. <i>etrusca</i>	Dokuzdon	Hanımeli	Süs bitkisi	-/-
75. <i>Morina persica</i> L.	Merdiven Çiçeği	Yabani Susam, Yabani Küncü	Gıda	-/-
18- Caryophylliaceae				
76. <i>Agrostemma githago</i> L.	Karamuk	Karamuk	Tedavi	-/-
77. <i>Vaccaria pyramidata</i> (Mill.) Rauschert	Arap Baklası	Ekinebesi	Süs bitkisi	-/-
19- Convolvulaceae				
78. <i>Convolvulus arvensis</i> L.	Yabani Sarmaşık	Yabani Sarmaşık	Süs bitkisi	-/-
20- Cornaceae				
79. <i>Cornus mas</i> L.	Kızılcık	Kızılcık	Gıda ve Ev eşyası	-/-
21- Cucurbitaceae				
*80. <i>Citrullus lanatus</i> (Thunb.) Matsum. & Nakai	Karpuz	Karpuz	Gıda	-/-
*81. <i>Cucumis melo</i> L.	Kavun	Kavun	Gıda	-/-
*82. <i>Cucumis melo</i> var. <i>flexuosus</i> Naud	Hıta, Acur	Acur, Hitti, Ancur	Gıda	-/-
*83. <i>Cucumis sativus</i> L.	Salatalık, Hıyar	Salatalık, Hıyar	Gıda ve Tedavi	-/-
*84. <i>Cucurbita pepo</i> L.	Sakız Kabağı	Kabak	Gıda	-/-

Çizelge 3.1' in devamı				
85. <i>Ecballium elaterium</i> (L.) A. Rich	Acı Kavun	Cırtatan	Tedavi	-/-
*86. <i>Lagenaria siceraria</i> (Molina) Standl.	Su Kabağı	Kabak	Süs eşyası, Termos, Halk oyunları için oyun aracı	-/-
*87. <i>Luffa cylindrica</i> (L.)	Lif Kabağı	Lif Kabağı	Lif yapımında	-/-
22- Cupressaceae				
88. <i>Juniperus oxycedrus</i> L.	Ardıç	Dikenli Ardıç	Hayvan otlatmada, Yakacak ve Tedavi	-/-
89. <i>Cupressus sempervirens</i> L.	Selvi	Servi	Süs bitkisi	-/-
23- Dipsacaceae				
90. <i>Scabiosa rotata</i> Bieb.	Top Uyuzotu	Uyuzotu	Tedavi	-/-
24- Ebenaceae				
*91. <i>Diosypros kaki</i> L. Fil.	Domates Hurma	Domates Hurma	Gıda ve Tedavi	-/-
25- Eleagneaceae				
92. <i>Elaeagnus angustifolia</i> L.	İğde	İğde	Tedavi amaçlı ve Süs bitkisi	-/-
26- Equisetaceae				
93. <i>Equisetum arvense</i> L.	Atkuyruğu	Atkuyruğu	Tedavi	-/-
27- Ericaceae				
94. <i>Erica sicula</i> subsp. <i>libanotica</i> (Barb.-Boiss. & Barbey) P.F.Stevens	Yılgın	Yılgın	Arıcılık faaliyetlerine katkı sağlar.	-/VU
28- Euphorbiaceae				
95. <i>Euphorbia cheiradenia</i> Boiss. & Hohen.	Sütleğen	Sütleğen	Gıda ve Böcek öldürme amaçlı	-/-
29- Fabaceae (Leguminosae)				
*96. <i>Acacia cyanophylla</i> Lindley	Akasya, Kıbrıs Akasyası	Akasya	Gıda ve Süs bitkisi	-/-
97. <i>Astragalus gummifer</i> Labill.	Sakızlı Geven	Geven	Zamk olarak	-/-

Çizelge 3.1' in devamı				
98. <i>Ceratonia siliqua</i> L.	Keçiboynuzu	Keçiboynuzu, Harnıp	Gıda ve Tedavi	-/-
*99. <i>Cicer arietinum</i> L.	Nohut	Nohut	Gıda ve Hayvan yemi	-/-
100. <i>Glycyrrhiza glabra</i> L. var. <i>glabra</i>	Meyan	Buyan, Boyam, Buyan Balı, Meyan	Gıda ve Tedavi	-/-
*101. <i>Lens culinaris</i> Medik.	Mercimek, Yeşil Mercimek	Mercimek, Yeşil Mercimek	Gıda, Yakacak ve Hayvan yemi	-/-
102. <i>Lotus aegaeus</i> (Griseb.) Boiss.	Nohudak	Yonca	Hayvan yemi	-/-
103. <i>Onobrychis cornuta</i> (L.) Desv.	Kuşkaçırın	Keven	Hayvan yemi ve Tedavi	-/-
*104. <i>Phaseolus vulgaris</i> L.	Fasulye	Fasulye, Fasülye	Gıda	-/-
105. <i>Trifolium pratense</i> L. var. <i>pratense</i>	Yonca	Yonca	Hayvan yemi	-/-
106. <i>Trigonella foenum-graecum</i> L.	Boy otu	Çemen otu	Gıda	-/-
107. <i>Vicia cracca</i> L.	Kuş Fiği	Yabani Pakla	Hayvan yemi	-/-
108. <i>Vicia faba</i> L.	Yabani Bakla	Yabani Pakla	Gıda	-/-
*109. <i>Vigna unguiculata</i> subsp. <i>sesquipedalis</i> (L.) Verdcourt	Börülce	Börülce, Karagöz, Lolaz, Acebek	Gıda	-/-
30- Fagaceae				
110. <i>Quercus brantii</i> Lindley	Kara Meşesi	Palamut, Palut, Meşe Palamudu	Gıda, Yakacak, Hayvan yemi, Oyuncak (deleme) yapımında	-/-

Çizelge 3.1' in devamı				
111. <i>Quercus infectoria</i> Olivier	Meşe	Meşe, Meşe Mazısı	Kaşık, Kepçe, Ekmek tahtası, Metre, Yakacak, Hayvan yemi, Baston, Döşeme ve Parke yapımında	-/-
31- Geraniaceae				
112. <i>Erodium cicutarium</i> (L.)	Turna Gagası	İnnelik	Tedavi	-/-
32- Hypericaceae				
113. <i>Hypericum perforatum</i> L.	Kantaron	Kantaron	Tedavi	-/-
114. <i>Hypericum scabrum</i> L.	Kantaron	Kantaron	Tedavi	-/-
33- Iridaceae				
115. <i>Gladiolus kotschyanus</i> Boiss.	Çayır Kılıçotu	Kılıçotu	Süs bitkisi	-/-
116. <i>Iris persica</i> L.	İris	Nevroz, Nevruz	Gıda ve İnanç	-/-
34- Juglandaceae				
117. <i>Juglans regia</i> L.	Ceviz	Ceviz, Koz	Boyar madde, Gıda, Tedavi, Süs eşyası, Tesbih, Baston, Kütük, Çeyiz sandığı, Mobilya işleri, Silah kabzası yapımında	-/-
35- Lamiaceae (Labiatae)				
118. <i>Cyclotrichium niveum</i> (Boiss.) Manden. & Scheng.	Dağ Nanesi	Dağ Nanesi	Gıda	+/-VU
119. <i>Lamium amplexicaule</i> L.	Ballıbaba	Ballıbaba	Tedavi	-/-

Çizelge 3.1' in devamı				
120. <i>Lavandula stoechas</i> L.	Karabaş	Karabaş Otu	Tedavi	-/-
121. <i>Marrubium cuneatum</i> Banks & Sol.	Elkurtaran	Akrep Otu	Akrebi evden uzaklaştırmak için	-/-
122. <i>Mentha longifolia</i> subsp. <i>typhoides</i> (Briq.) Harley	Tüylü Nane	Yarpız, Yarpuz	Gıda	-/-
123. <i>Mentha spicata</i> L. subsp. <i>spicata</i>	Eşek Nanesi	Nane	Gıda ve Tedavi	-/-
124. <i>Ocimum basilicum</i> L.	Reyhan	Fesleğen, İrrehan	Gıda, Tedavi ve Süs bitkisi	-/-
125. <i>Phlomis armeniaca</i> Willd.	Boz Şavlak	Ada Çayı	Tedavi	+LC
126. <i>Phlomis capitata</i> Boiss.	Çöl Çayı	Ayı Kulağı	Tedavi	+LC
127. <i>Phlomis kurdica</i> Rech. fil.	Gubel	Ada Çayı	Yakacak	-/-
128. <i>Rosmarinus officinalis</i> L.	Biberiye	Biberiye	Süs bitkisi ve Tedavi	-/-
129. <i>Salvia multicaulis</i> Vahl.	Kürt Reyhanı	Ada Çayı	Tedavi	-/-
130. <i>Salvia palaestina</i> Benth.	Sürmeli Şalba	Ada Çayı	Tedavi	-/-
131. <i>Salvia triloba</i> L.	Anadolu Adaçayı	Acıelma Yağı	Tedavi	-/-
132. <i>Salvia virgata</i> Jacq.	Fatmanaotu	Ada Çayı	Tedavi	-/-
133. <i>Salvia viridis</i> L.	Yeşil Adaçayı	Ada Çayı	Tedavi	-/-
134. <i>Satureja hortensis</i> L.	Kaya Kekiği	Dağ Kekiği, Zahter	Gıda ve Tedavi	-/-
135. <i>Sideritis libanotica</i> Labill. subsp. <i>microchlamys</i>	Dağ Çayı	Dağ Çayı	Tedavi	+LC
136. <i>Teucrium polium</i> L.	Yavşan Otu	Paryavşağı	Tedavi	-/-
137. <i>Thymbra spicata</i> L. var. <i>spicata</i>	Kekik	Kekik, Zahter	Gıda ve Tedavi	-/-
138. <i>Ziziphora capitata</i> L.	Anuk	Nane, Kır Nanesi	Gıda ve Tedavi	-/-
36- Liliaceae				

Çizelge 3.1' in devamı				
139. <i>Fritillaria imperialis</i> L.	Şemdinli ağlayan gelin	Ters Lale	Süs bitkisi	-/VU
140. <i>Fritillaria persica</i> L.	Adıyaman ağlayan gelin	Adıyaman Lalesi	Süs bitkisi	-/-
141. <i>Muscari comosum</i> (L.) Mill.	Dağ Sümbülü	Sümbül	Süs bitkisi	-/-
142. <i>Ornithogalum narbonense</i> L.	Akbaldır	Akbandır	Gıda	-/-
37- Linaceae				
143. <i>Linum bienne</i> Miller	Keten	Keten, Yabani Keten	İp ve halat yapımında , Tedavi amaçlı	-/-
38- Lythraceae (Punicaceae)				
144. <i>Punica granatum</i> L.	Nar	Nar, Hennar	Gıda, Tedavi, Kafes yapımı ve Ev eşyası	-/-
39- Malvaceae				
145. <i>Alcea hohneckeri</i> (Boiss. Et Huet) Boiss.	Gül Hatmi	Hatmi, Hatmi Çiçeği, Horoz İbiği	Gıda, Tedavi, Oyuncak	-/-
*146. <i>Gossypium herbaceum</i> L.	Pamuk	Pamuk	Yastık, Yorgan, Yatak, Aşı ipi, Un torbası, Giyecekler de ve Hayvan yemi olarak	-/-
*147. <i>Hibiscus esculentus</i> (L.) Moench	Bamya	Bamya, Bamiye, Deşdi	Gıda ve Tedavi	-/-
148. <i>Malva neglecta</i> Wallr.	Ebegümeçi	Ebegümeçi, Ebeğümeci, Ebeğümeci	Gıda ve Tedavi, Kız çocukların a kolye yapma amaçlı	-/-

Çizelge 3.1' in devamı				
149. <i>Malva sylvestris</i> L.	Ebegümece	Ebegümece, Ebengümece, Dollık	Gıda ve Tedavi	-/-
150. <i>Tilia platyhyllis</i> Scop.	Büyük Yapraklı İhlamur	İhlamur	Süs bitkisi ve Tedavi	-/-
40- Moraceae				
151. <i>Ficus carica</i> subsp. <i>rupestris</i> (Hauskn.) Browicz	İncir	İncir, İt inciri, Köpek inciri, Bardak İncir	Gıda ve Tedavi	-/-
152. <i>Morus alba</i> L.	Dut	Dut	Gıda, Tedavi ve Arıkovanı yapımında	-/-
153. <i>Morus nigra</i> L.	Kara Dut, Siyah Dut	Kara Dut	Gıda	-/-
154. <i>Morus rubra</i> L.	Mor Dut, Kırmızı Dut	Urmu Dut	Gıda ve Tedavi	-/-
41- Oleaceae				
155. <i>Fontanesia philliraeoides</i> Labill. subsp. <i>philliraeoides</i>	Çilbirtı	Sarıçubuk	Çit olarak	-/-
156. <i>Fraxinus angustifolia</i> Vahl subsp. <i>syriaca</i> (Boiss.)	Dişbudak	Dişbudak	Süs bitkisi ve Merdane (oklava) yapımında	-/-
157. <i>Jasminum fruticans</i> L.	Sarı Çiçekli Yasemin	Boruk Çalısı	Sepet, Kuş kafesi, Süpürge yapımında	-/-
158. <i>Olea europaea</i> L.	Zeytin	Zeytin	Gıda, Tedavi amaçlı ve Tesbih yapımında	-/-
42- Orchidaceae				
159. <i>Dactylorhiza iberica</i> (M.Bieb. ex Willd.) Soo	Salep	Salep	Gıda ve Tedavi	-/-
43- Papaveraceae				
160. <i>Fumaria asepalae</i> Boiss.	Ak Şahtere	Şahtere	Tedavi	-/-

Çizelge 3.1' in devamı				
161. <i>Fumaria officinalis</i> L.	Şahtere	Şahtere	Tedavi	-/-
162. <i>Glaucium corniculatum</i> (L.) Rud.	Kırmızı Boynuzgelincik	Lale	Süs bitkisi	-/-
163. <i>Papaver rhoeas</i> L.	Gelincik	Gelincik	Gıda	-/-
44- Pedaliaceae				
*164. <i>Sesamum indicum</i> L.	Susam	Küncü	Gıda ve Tedavi	-/-
45- Pinaceae				
165. <i>Pinus nigra</i> Arn. subsp. <i>pallasiana</i> (Lamb.) Holmboe	Çam	Kara Çam, Çam	Süs bitkisi, Tedavi, Hayvan Yemi, Ateş tutuşturucu, Hayvan hastalıklarını tedavi etmek amacıyla, Oyuncak (deleme), Arı kovanı ve Baston yapımında	-/-
46- Platanaceae				
166. <i>Platanus orientalis</i> L.	Çınar	Çınar	Tedavi, Oyuncak, Kaşık, Kepçe, Halbur, Doğrama tahtası, Ekmek tahtası, Hayvan semeri ve boyundurluk, Baston, Loğdur, Tokaç, Yaprakları tarhana sermede	-/-

Çizelge 3.1' in devamı				
47- Poaceae (Gramineae)				
167. <i>Elytrigia repens</i> (L.) Desv. ex Nevski	Ayrık Otu	Ayrık Otu	Tedavi ve Yakacak	-/-
168. <i>Hordeum bulbosum</i> L.	Arpa	Arpa	Tedavi ve Hayvan yemi	-/-
*169. <i>Oryza sativa</i> L.	Pirinç	Pirinç	Gıda ve Hayvan yemi	-/-
170. <i>Panicum miliaceum</i> L.	Akdarı	Akdarı	Keklik yemi	-/-
171. <i>Phragmites australis</i> (Cav.) Trin. ex Steud.	Kamış	Kamış	Çit, Destek, Hayma (çatma), Ağıl, Hasır, Kaval, Sepet, yapımında ve Yakacak	-/-
*172. <i>Triticum aestivum</i> L.	Buğday	Buğday	Gıda, Tedavi ve Hayvan yemi, Yapı malzemesi, Yakacak	-/-
*173. <i>Zea mays</i> L.	Mısır, Tatlı Mısır	Mısır, Darı, Süt Mısır	Gıda ve Tedavi amaçlı, Yakacak ve Hayvan yemi	-/-
48- Polygonaceae				
174. <i>Rheum ribes</i> L.	Işgın	Işgın	Gıda	-/-
175. <i>Rumex conglomeratus</i> Murray	Kuzu Kulağı	Kuzu Kulağı	Gıda	-/-
49- Portulacaceae				
176. <i>Portulaca oleracea</i> L.	Semiz Otu	Tokmakan, Pirpirim, Pırpar, Soğukluk	Gıda ve Tedavi	-/-
50- Ranunculaceae				
Çizelge 3.1' in devamı				
177. <i>Anemone coronaria</i> L.	Taçlı Dağ Lalesi	Manisa Lalesi	Süs bitkisi	-/-
178. <i>Nigella sativa</i> L.	Çörek Otu	Çörek Otu	Gıda ve Tedavi	-/-

Çizelge 3.1' in devamı				
179. <i>Ranunculus arvensis</i> L.	Mustafa Çiçeği	Düğün Çiçeği	Hayvan yemi	-/-
180. <i>Ranunculus ficaria</i> subsp. <i>ficariiformis</i> Rouy & Foucaud	Düğün Çiçeği	Düğün Çiçeği	Tedavi	-/-
51- Rhamnaceae				
181. <i>Paliurus spinachristi</i> Miller	Karaçalı	Çalı, Karaçalı	Hayvan Yemi, Çit, Yakacak ve Tedavi amaçlı	-/-
52- Rosaceae				
182. <i>Amygdalus communis</i> L.	Badem	Çağala, Payam	Gıda ve Tedavi	-/-
183. <i>Cerasus avium</i> L.	Kiraz	Kiraz	Gıda ve Tedavi	-/-
184. <i>Cerasus microcarpa</i> (C. A. Meyer) Boiss. subsp. <i>microcarpa</i>	Yabani Kiraz	Yabani Kiraz	Gıda	-/-
185. <i>Cerasus microcarpa</i> subsp. <i>tortuosa</i> (Boiss. & Hausskn.) Browicz	Sarıdağ Kirazı	Yabani Kiraz	Gıda	-/-
186. <i>Cotoneaster nummularia</i> Fisch. & Mey.	Dağ Muşmulası	Muşmula, Aliç	Gıda ve Tedavi	-/-
187. <i>Crataegus aronia</i> (L.) Bosc. ex Dc. var. <i>aronia</i>	Aliç, Anadolu Aliç	Aliç, Yemişen	Gıda ve Tedavi	+/VU
188. <i>Crataegus monogyna</i> Jacq. subsp. <i>monogyna</i>	Aliç	Aliç, Yemişen	Gıda ve Tedavi	-/-
189. <i>Cydonia oblonga</i> Mill.	Ayva	Ayva	Gıda, Tedavi ve Doğal oda kokusu	-/-
*190. <i>Eriobotrya japonica</i> (Thunb.) Lindl.	Yeni Dünya	Yeni Dünya	Gıda	-/-
191. <i>Fragaria vesca</i> L.	Çilek	Çilek	Gıda	-/-
192. <i>Malus sylvestris</i> (L.) Miller subsp. <i>orientalis</i> (A. Uglitzkich) Browicz var. <i>orientalis</i>	Yaban Elması	Yabani Elma, Elma	Gıda ve Tedavi amaçlı, İğ ve Sapan (kuş lastiği) yapımında	-/-

Çizelge 3.1' in devamı				
*193. <i>Persica vulgaris</i> Mill.	Şeftali	Şeftali	Gıda ve Tedavi	-/-
194. <i>Prunus armeniaca</i> L.	Kayısı	Mişmiş, Cir	Gıda ve Tedavi	-/-
195. <i>Prunus divaricata</i> Ledeb.	Dağ Eriği	Yabani Erik	Gıda	-/-
*196. <i>Prunus x domestica</i> L.	Kara Erik, Mürdüm Eriği	Kara Erik, Erik	Gıda	-/-
197. <i>Pyracantha coccinea</i> M.Roem.	Ateş Dikeni	Yemişen, İt Alıcı	Süs bitkisi ve Gıda	-/-
198. <i>Pyrus syriaca</i> Boiss. var. <i>syriaca</i>	Dağ Armudu	Şekuke, Şikoke	Gıda ve Tedavi	-/-
199. <i>Rosa canina</i> L.	Kuşburnu	Kuşburnu, Gülburnu	Gıda ve Tedavi	-/-
200. <i>Rosa foetida</i> J.Herrm.	Yabani Gül, Sarı Gül	Gül	Gıda, Süs Bitkisi, Oyun	-/-
201. <i>Rubus sanctus</i> Schreb.	Böğürtlen	Bük	Gıda	-/-
202. <i>Sanguisorba minör</i> Scop. subsp. <i>magnolii</i>	Çayır Düğmesi	Amel Otu	Gıda ve Tedavi	-/-
53- Rubiaceae				
203. <i>Cruciata taurica</i> (Pall. ex Willd.) Ehrend.	Kırım Güzeli	Sarılık Otu	Gıda	-/-
204. <i>Galium tricorntutum</i> Dandy	Yapışkan Otu	Yapışkan Otu	Tedavi	-/-
54- Ruscaceae				
205. <i>Ruscus aculeatus</i> L. var. <i>angustifolius</i> Boiss.	Tavşan Memesi	Yabani Mersin	Tedavi	-/-
55- Salicaceae				
206. <i>Populus euphratica</i> Olivier	Kavak	Kavak	Tahta ve Ahşap işlerinde, Sapan yapımında, Hayvan yemi ve Yakacak	-/-
207. <i>Salix alba</i> L.	Söğüt, Ak Söğüt	Söğüt	Hayvan yemi, Yakacak, Kökboyası ve Süs bitkisi	-/-
56- Santalaceae				

Çizelge 3.1' in devamı				
208. <i>Thesium tauricum</i> Boiss. & Hausskn.	Ökse Otu	Güvelek	Tedavi	+/NT
209. <i>Thesium macranthum</i> Fenzl	Koca güvelek	Güvelek	Tedavi	-/-
57- Scrophulariaceae				
210. <i>Scrophularia canina</i> L. subsp. <i>bicolor</i> (Sm.) Greuter	Sıraca Otu	Sıraca Otu	Süpürge yapımında	-/-
211. <i>Verbascum linguifolium</i> Hub.-Mor.	Keçeli Sığırkuyruğu	Sığır Kuyruğu	Tedavi	+/VU
58- Solanaceae				
*212. <i>Capsicum annuum</i> L.	Biber	Biber	Gıda	-/-
*213. <i>Nicotiana tabacum</i> L.	Tütün	Tütün	Sigara yapımında , Ticaret bitkisi olark ve Halıları güveden koruma	-/-
*214. <i>Solanum lycopersicum</i> L.	Domates	Domates	Gıda	-/-
*215. <i>Solanum melongena</i> L.	Patlıcan	Balcan	Gıda	-/-
*216. <i>Solanum tuberosum</i> L.	Patates	Patates	Gıda ve Tedavi	-/-
59- Styracaceae				
217. <i>Styrax officinalis</i> L.	Tespah ağacı	Tesbih ağacı	Tesbih yapımında	-/-
60- Urticaceae				
218. <i>Urtica dioica</i> L.	Gezgezk	Isırgan	Gıda ve Tedavi	-/-
61- Valerianaceae				
219. <i>Valeriana officinalis</i> L.	Kediotu	Kediotu	Tedavi	-/-
62- Verbenaceae				
220. <i>Vitex agnus-castus</i> L.	Hayıt	Hayıt Tohumu	Tedavi	-/-
63- Vitaceae				
221. <i>Vitis vinifera</i> L.	Asma, Üzüm	Asma, Üzüm	Gıda, Tedavi ve Gölgelek	-/-

Çizelge 3.1' in devamı				
64- Zygophyllaceae				
222. <i>Peganum harmala</i> L.	Üzerlik	Üzerlik	Tedavide, Nazarı önlemede ve Tütsü olarak	-/-
223. <i>Tribulus terrestris</i> L.	Çoban Çökerten	Çoban Çökerten	Tedavi	-/-

* **Kültür veya aliyen takson**

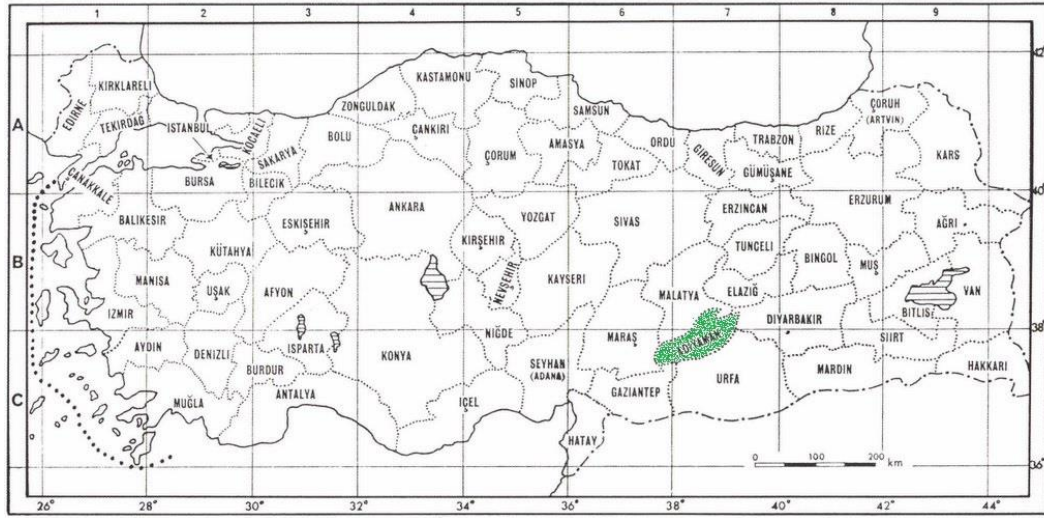
41 tane kültür veya aliyen taxa bulunmaktadır.

4. ARAŞTIRMA YAPILAN BÖLGENİN TANITIMI

4.1. Adıyaman İli'nin Coğrafik Konumu ve Jeopolitik Yapısı

Coğrafi konum itibariyle Güneydoğu Anadolu Bölgesi, güneyde Mezopotamya, doğuda İran, kuzeyde doğu Anadolu ve Kafkasya, batıda Orta Anadolu bozkırları arasında yer alan bir orta bölgedir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi yaylaları, sözü edilen bölgeler arasında binlerce yıl önce parlayıp sönen eski medeniyetlerin bir kavşak yeri olduğu için insanlık tarihi boyunca eşi az görülen medeniyetlere sahne olmuştur (Ekinci 2011).

Adıyaman ili Fırat Havzasında, yukarı Mezopotamya bölgesiyle bağlantılı olarak eski çağlardan beri yerleşime konu olmuş bir yöreyi içine almaktadır. M.Ö. II. yy'da Adıyaman yöresinde, Büyük İskender'in Makedonya İmparatorluğunun parçalanması üzerine Commagene Krallığı kurulmuştur. Bu Krallığın Başkenti SAMOSATA (Samsat) yazlık başkenti ise ARSEMİA (Eski Kahta) şehridir. Bu bölgede Hititler, Urartular, Asurlar, Persler ve Romalıların kültür ve uygarlıklarının hakim olduğunu görmekteyiz. M.S. 7. yy'da Adıyaman yöresi, Arapların eline geçince tarihi PERRE (Pirin) şehri Emevi Komutanlarından İbni Cavene tarafından bayındır hale getirilerek Bizanslılara karşı korunmuştur. Onun adıyla bağlantı kurularak şehre HİSN-I MANSUR adı verilmiştir. Daha sonra sırasıyla Adıyaman yöresine Memluklar, Selçuklular ve Osmanlılar hakim olmuştur. 14. yy'dan sonra halk arasında şehrin adına "Adıyaman" denilmeye başlanmış ise de resmi işlemlerde "Hısn-ı Mansur" adıyla anılmıştır. Şehrin adının resmen Adıyaman'a çevrilmesi, Cumhuriyetten sonra gerçekleşmiştir. Adıyaman İli büyük bir istikrarsızlığın olduğu orta çağ boyunca Bizans, Abbasi, Anadolu Selçukluları ve Dulkadiroğulları arasında el değiştirmiş ve nihayet Yavuz Sultan Selim' in İran Seferi sırasında 1516 yılında Osmanlı topraklarına katılmıştır. Osmanlı topraklarına katılan Adıyaman, başlangıçta merkezi Samsat' da bulunan bir Sancakla Maraş Beyler Beyine bağlı iken, Tanzimat'tan sonra bir ilçe olarak Malatya İline bağlanmıştır (Ekinci 2011).



Şekil 4.1. Grid sistemine göre Adıyaman ilinin bulunduğu kareler (Şimşek 2015).

Adıyaman İli Orta Fırat Havzasında ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde bulunmaktadır. Kuzeyinde Anti-Toros Dağları ve güneyinde Fırat Nehri ile çevrilidir. Doğusunda Diyarbakır, batısında Kahramanmaraş, kuzeyinde Malatya, güneyinde Gaziantep ve Şanlıurfa illeri ile sınırları bulunmaktadır. Merkez ilçe; doğusunda Kahta, Sincik, Gerger, batısında Besni, Tut ve Gölbaşı, kuzeyinde Çelikhán ve güneyinde Samsat ilçeleri yer almaktadır. Dağlık bölgeler ilin % 52.2'sini kapsamaktadır. Bu alanlarda eğim % 12'nin üzerindedir. Yerleşim yerleri daha çok engebeli yerlerde yoğunlaşmıştır. Bu yöreler ilin % 34.1'ini kapsamakta olup hayvancılık, tahıl ekimi ve bahçeciliğe elverişlidir (Ekinci 2011).

Kuzey kesimi dağlık olan il, Orta Toroslar ile Güneydoğu Toroslar'ın birbirlerinden ayrıldıkları alanda yer alır. Güney kesimi, Fırat Irmağı'nın aktığı genişçe bir ovidan oluşur. Oldukça düz ve geniş olan bu ovidanın toprak yapısı alüvyonludur. Toroslar'ın uzandığı kuzey kesiminde, Akdağ (2.567 m), Ulubaba Dağı (2.567 m), Recep Dağı (2.300 m) ve Nemrut Dağı (2.200 m) gibi doruklar yükselir. İl merkezinin yer aldığı alanın ortalama yükseltisi 725 m'dir. Bu yükselti, daha güneydeki ovalık alana doğru giderek alçalır, ova tabanında 600 m'ye iner. İl sınırları içindeki ırmakların tümü kuzeydeki dağlık kesimden (Güneydoğu Toroslar) doğar. Aştıkları dar boğazlar içinde güneye doğru birbirlerine kabaca koşut olarak uzanan ırmaklar, Fırat' a katılırlar. Fırat, ilin

güney ve doğu sınırlarını oluşturur. Kolları arasında Kahta Çayı, Göksu Çayı, Çakal Çayı, Kalburcu Suyu, Taraksu ve Karuç Çayı en önemlileridir. Irmakların rejimi genellikle düzensizdir. Bunda, yaz kuraklığının rolü büyüktür. Akımlarının en yüksek olduğu dönem ilkbahar (özellikle nisan), en düşük olduğu dönem de yaz sonudur. İl sınırları içindeki en büyük göl, Gölbaşı İlçesi'nin kuzeybatısındaki aynı adla anılan göldür. Çelikhan İlçesi'nin kuzeyindeki Abdulharap Gölü ile Gölbaşı İlçesi'nin batısındaki Azaplı Gölü öteki önemli göllerdir (<http://www.nkfu.com>).



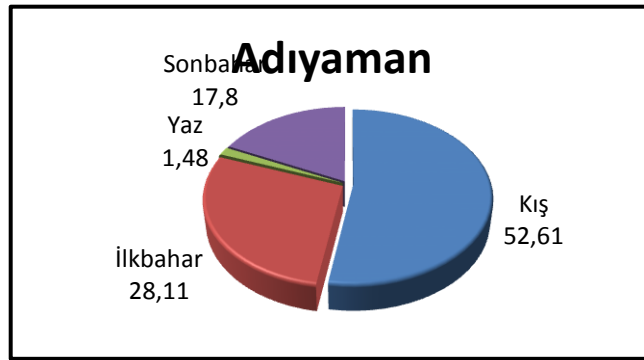
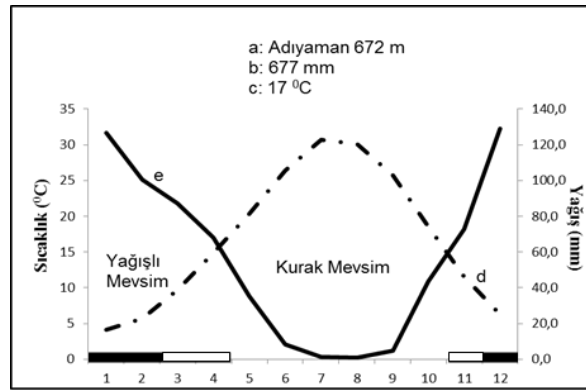
Şekil 4.2. Adiyaman İl haritası (resimlitarifleri.com)

4.2. Adiyaman İli'nin İklimi

İlde yüzey şekillerindeki farklılık, iklime de yansır. Kuzeyde şiddetli bir kara iklimi, daha alçak olan güneydeyse daha ılıman bir iklim egemendir. Ancak ilde kışlar bütünüyle sert geçer. En soğuk ay, 4.3 °C ortalamayla ocaktır. Kışlar, güneyden kuzeye doğru gidildikçe daha da sertleşir. Kıştan yaza geçiş, bütün kara iklimlerinde görüldüğü gibi birden olur, kar hızla erir, ot örtüsü hızla gelişir. En sıcak ay 30.6 °C ortalamayla temmuzdur. Yıllık ortalama sıcaklığı 16 °C olan ilde günümüze kadar ölçülmüş en düşük sıcaklık -9.4 °C en yüksek sıcaklık da 42.6 °C dir. Dağlık kesimlerle ovalık kesimler arasında yer yer farklılık görülmekle birlikte, ilde ortalama yıllık yağış 835.4 mm'dir. Doğal bitki örtüsü iklime ve yüzey şekillerine bağlı olarak değişiklik gösterir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde en fazla orman alanını içine alan il topraklarının % 18'i ormanlarla kaplıdır. İlin kuzeyinde geniş yer tutan ormanlarda meşe türü ağaçlar egemendir. Bu ormanlar içinde, ayrıca dağınık olarak öteki yayvan yapraklı türler de görülür.

Süregelen kesim ve yangınlar sonucu, meşeler çoğu yerde bodurlaşmış olmakla birlikte, gerçek orman özelliğinde meşe toplulukları da yaygındır. Güneye doğru gidildikçe kuru ve sıcak bir iklime koşut olarak bitki örtüsü daha cılızlaşırsa da Fırat boylarında geniş çayırliklar alanlar yer alır. Bunlar, aşırı yaz sıcaklıklarının etkisiyle yaz başlarında kurur. Toroslar'ın güneyinde ot toplulukları ve bodur çalılıklardan oluşan bozkır görünümündeki yerler, yok edilen meşe ormanlarının yerinde kalan kıraç alanlardır (http://www.nkfu.com).

Çizelge 4.1. Gausson metoduna göre hazırlanmış Adıyaman ili iklim diyagramı (Şimşek 2015)



Şekil 4.3. Adıyaman İli yağış miktarının mevsimlere göre dağılımı (% olarak) (Şimşek 2015)

Çizelge 4.2. Araştırma alanı ve yakın çevresinde, yıllık yağış miktarının mevsimlere dağılımı (Şimşek 2015)

Ölçüm Yapılan Yer	MEVSİMLER				Yağış Rejimi	Yağış Rejimi Tipi
	Kış	İlkbahar	Yaz	Sonbahar		
Adıyaman	52,7	28,1	1,49	17,8	KİSY	Doğu Akdeniz Yağış Rejimi 1.Tipi

4.3. Adıyaman İli'nin Bitki Örtüsü

Adıyaman şehrinin, doğal bitki örtüsü ile ortam ilişkisinde öncelikle iklim faktörünü ele almak gerekir. Çünkü bitkilerin yetişmesi, büyümesi ve gelişmesinde en etkili faktör, iklim faktörüdür. İklim faktörünün içinde, güneşten gelen radyasyon, sıcaklık, yağış, havadaki nisbi nem ve rüzgar yer alır. Bunların en önemlisi sıcaklık, nem ve yağıştır. Zira bitkinin topraktan suyu alabilmesi ve fotosentez yapabilmesi için sıcaklığa, terleme yapabilmesi için de topraktaki suya ihtiyaç vardır. Topraktan suyu alabilmesi için de yağış gereklidir. O halde bu unsurların birbirini tamamlaması gerekir. Bunlardan biri eksik olursa bitkinin yetişmesi, büyümesi ve gelişmesi söz konusu olamaz. Adıyaman' da sıcaklık ve yağışın yıl içindeki dağılışını özetlersek yağışın, sıcaklık değerinin düşük olduğu kış mevsiminde % 53.8 (414 mm)' nin düştüğünü buna karşılık Eylül dahil 4-5 ay kurak geçen yaz mevsiminde nisbi nemin en az değerine (% 27) kavuştuğu bir ortamda güneşlenme radyasyon süresinin arttığını (12 saati geçer), sıcaklık değerinin (ort. 29) gibi yüksek olduğunu, buna bağlı olarak da yıllık ortalama buharlaşmanın % 66'sının (117.9 mm) gerçekleştiğini görürüz. Bu kısa değerlendirmemizin yanında şunu da belirtmek gerekir; kurak aylar sayısının 4'ün üzerinde olduğu yerlerde ağaç pek yetişmez (<http://www.adiyamanli.org>).

Adıyaman İli Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri arasında köprü vazifesi gören bir şehirdir. Hatta kısmen Akdeniz Bölgesinin özelliklerini de taşır. Bu nedenle bitki örtüsü de bu üç bölgenin özelliklerini taşımaktadır. Yüksek rakımlı yerler genelde meşe ağaçları ile kaplanmış olmakla birlikte, su ve toprak erozyonu nedeni ile çıplak hale gelmiş araziler de mevcuttur. Yaz mevsiminin uzun ve kurak geçmesi dolayısıyla orman içi bitki örtüsü yok denecek kadar azdır (<http://www.adiyamankulturturizm.gov.tr>).

5. BULGULAR

5.1. Alliaceae (Soğangiller)

5.1.1. *Allium ampeloprasum* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Yabanikörmen, Karakörmen, Körmen, Köremen, Delipırasa, Kırsوغانı, Yabanisarımsak

Bitkinin Yöresel Adı: Körmen, Sirim, Sırın, Sirmuk

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mart, Nisan

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Gövde, Kök, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi Havutlu Köyü civarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Yemeklerde ve salatalarda kullanılır. İştahı açar. Çiğ olarak da tüketilir. Soğan ve sarımsak olmadığı zamanlarda kullanılabilir (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1012

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Genç yaprakları sarımsak olarak kullanılır (Baytop 1999). Yaprakları taze olarak yenir (Keskin ve Alpınar 2002). Yaprakları tıbbi amaçlı olarak kullanılır (Ertuğ 2003). Soğanı ile birlikte bitki çıkarılır, iyice temizlendikten sonra yeşil soğan gibi sebze olarak salatalara katılır (Arık 2003). Yaprakları boyamada kullanılır (Guarrera 2006). Bu bitki taze halde soğan gibi kullanılıyor (Mart 2006). Sebze olarak kullanılan bir bitki türüdür. Bitkinin kökleri, tereyağı ve süt ile birlikte ezilir. İçinde buğday unu ilave edilip pişirildikten sonra, haricen çıban tedavisinde kullanılır. Bitkinin tümü, süt içinde pişirildikten sonra ılıtılıp, haricen yara tedavisinde kullanılır (Tuzlacı 2006). Bitkinin toplanan yaprakları haşlandıktan sonra pilava katılır veya börek harcı olarak kullanılır (Güldaş 2009). Genç yaprakları sarımsak olarak kullanılmaktadır (Doğan ve Bağcı 2011). Toprak üstü kısımları “Hitap” yapımında kullanılır (Gelse 2012). Gıda, tıbbi (diyabet ve görme keskinliği) amaçlı kullanılır (Sargın ve vd. 2013). Gıda olarak kullanılır (Kültür 2014).

5.1.2. *Allium cepa* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Soğan

Bitkinin Yöresel Adı: Soğan, Pivaz, Kıska, Arpacık Soğanı, Karacasoğan

Bitkinin Toplanma Zamanı: Haziran ortası ve sonları

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Gövde, Kök, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Pirin Mahallesi, Pirin Perre Antik Kenti başlangıcı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda, Tedavi, Oyun ve Boyama amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Yemeklerde ve salatalarda kullanılır. Adıyaman'da gözleme, hıtap yapımında ve birçok yemekte kullanılır (Ekrem ÇELİK, 25.05.2015).

Kabuğu ile pişirilir ve iltihaplı yaralara bağlanırsa iltihabı söktürür. Tırnak mantarı ve tırnak batmaları için soğan kabuğuyla pişirilir, soğanın cücüğü çıkarılıp kalan kısmı sorunlu tırnak üzerine bağlanırsa sorunlu bölgede rahatlama sağlanır. Mide, bağırsak ve kadın hastalıklarında bir ay boyunca suyu kaynatılıp içilirse hastalığa iyi gelir (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Yumurta kaynatırken beyaz kabuğa renk vermesi ve çocuklara eğlenceli görünüp iştahlarını açması için kabuğu suyuna katılarak birlikte kaynatılır (Seher IŞILDAK, 27.03.2015).

Baş ağrısını dindirmek ve kanı sulandırmak için çiğ olarak tüketilir (Mehmet Emin ALP, 31.05.2015).

Soğan taze iken erkek soğan dediğimiz yeşil kısmının sapına parmak geçirilerek düdük yapılır (Oruç FURKAN, 01.06.2015).

Örnek No: M. K. F. 1013

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Soğanın kuru dış kabukları boyamada kullanılır. Soğan kabukları ve krom mordanlı yünle bakır rengi elde edilir (Eyüpoğlu ve vd. 1983). İştah açıcı, midevi, idrar söktürücü, kandaki şeker oranını düşürücü, haricen irin akıtıcı olarak kullanılır. Kalbi ve diş etlerini

kuvvetlendiricidir. Kanı ve organizmayı temizler, tene güzellik verir (Yıldırım 1991). Bulbları suda haşlandıktan sonra yaraların veya çıbanın üzerine konulur (Yazıcıoğlu 1996). Arı sokmalarında, haricen, kemik kırılmalarında kullanılır. Yara iyi edici, yeni olgunlaşmış iltihaplı yaralara karşı kullanılır (Sezik 1997). İdrar arttırıcı, müşhil, kan şekerini düşürücü, hazmettirici, antibakteriyel, yara iyi edici, tansiyon düşürücü kalp kuvvetlendirici, bağırsak hareketlerini arttırıcı etkileri vardır (Baytop 1999). Yapraklar ve bulblar gıda olarak kullanılır (Ertuğ 2000). Soğan külde pişirip içine ardı katranı damlatılır, çivi batan yere konur. Baş ağrısında tuzla soğan d v l p ayakaltlarına sürülür. Parmakta dolama olduğunda soğan közlenir, orta göbek alınır içine zeytinyağlı sabun doğranır, bir bez içinde bir gece parmakta kalır. Karın ağrılarında yakı olarak kuru kekik, k l, tarhana pişirilip bir beze sürülür, üzerine soğan entilir, soğuyuncayadek ağrıyan bölgede bırakılır (Ertuğ 2002). ıbanların olgunlaştırılmasında kullanılır. Bunun için soğan közde pişirilir ve çıbanın üzerine sarılır (Savran ve vd. 2002). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Bir hafta boyunca kuru kurutulmuş soğan kabukları suyun içinde bekletilir, daha sonra y n ile birlikte 1 saat kaynatılarak kırmızı renk elde edilir ( zg ke ve Yılmaz 2003). Balgam söktürücü, öksürük kesici özelliği vardır (Ezer ve Avcı 2004). Soğanın rendelenip bir bezden s z lerek elde edilen suyu, içilerek damar açıcı olarak kullanılır. Soğanı dilimlenip külde ısıtıldıktan sonra, haricen, çıban tedavisinde kullanılır. Ateşte pişirilen soğanı yara tedavisinde kullanılır. Soğan pişirildikten sonra en iç kısmı oyulur. Ezilen parmakların morarmasını önlemek için parmaklar oyulan kısma sokulup bir gece bekletilir. Soğanın ince zarı yara ve çıban tedavisinde haricen kullanılır. Soğanı suda pişirildikten sonra ılıtılıp, haricen, yaralardaki iltihabın boşaltılmasında kullanılır. Soğanı, yağ ile kavrulduktan sonra ılıtılıp, haricen çıban tedavisinde kullanılır. Soğanı ortadan ikiye kesildikten sonra, haricen, arı sokmasına karşı kullanılır (Tuzlacı 2006). Burkulma ve eziklere, hemoroitlere karşı kullanılır (Kültür 2007). Paskalya bayramında yumurta boyamada kullanılır (Akg l 2008). Yemeği yapılmaktadır. Taze olarak tüketilmektedir. İdrar yolları enfeksiyonu ve sindirim sistemi rahatsızlıkları için kullanılmaktadır (Tetik 2011). Soğanı gıda olarak tüketilir. Soğanı suda kaynatılıp yaraların üzerine haricen uygulanır (Gelse 2012). Gıda, tıbbi (diyabet ve görme

keskinliği) amaçlı kullanılır (Sargın ve vd. 2013). Mide zayıflığı gibi hastalıklarda çok fayda verdiği söylenir (Bakır Sade 2014). Sara nöbeti geçiren kişinin burnuna tutularak kişiyi uyandırır. Kaynatılarak suyu çıkarılır. Yarım çay bardağı aç karnına içmek astım-bronşit için faydalıdır. Suyunu 15 gün içmek; rahim kisti, rahim iltihabına faydalıdır, idrar söktürür. Suyunu 1 ay boyunca günde 1 bardak içmek adet gecikmesini düzenler. Soğan + çay kaynatılarak buharı burna çekilir. Baş ağrısına iyi gelir. Zeytin + soğan dövülür burkulan yere sürülür. Soğan; travmalarda ağrı kesicidir, arı sokmasında sokulan yere konur. Soğan lapası; ayak-el şişliğinde ve burkulmalarda tedavi edicidir (Karakurt 2014). Soğanı korda pişirildikten sonra haricen (parmağa bir bezle sarılarak) dolama tedavisinde kullanılır. Soğanı haşlandıktan sonra haricen (parmağa bir bezle sarılarak) tırnağı düşen parmağın ağrısının giderilmesinde kullanılır. Soğanının en dıştaki kuru yaprakları suda kaynatılıp, suyu yumurta boyamada (kırmızımsı kahverengi) kullanılır. Genç (körpe) bitkinin yaprakları ürünlere zarar veren köstebeklerle mücadelede kullanılır (köstebek deliğinin ağzına konulup, köstebeğin yaprakların kokusuna gelmesi ve onların avlanması sağlanır. Çiçek kurulu sapından (skapusundan) çocuklar düdük yapar (Şenkardeş 2014).

5.1.3. *Allium nemrutdaghense* Kit Tan & F. Sorger

Bitkinin Türkçe Adı: Nemrut Soğanı, Kömüren, Deli Sarımsak, Karga Soğanı, Silim Soğanı, Yabani Sarımsak, Yabani Soğan, Yayla Sarımsağı, Yayla Soğanı

Bitkinin Yöresel Adı: Bildir

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan, Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Gövde, Kök, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Kahta yol üzeri Nemrut Dağı mevki

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Bitki toplanır yıkanır ve hitap yapımında kullanılır

(Ahmet Zafer TEL, 29.04.2014).

Örnek No: M. K. F. 1222

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Literatürde herhangi bir kullanıma rastlanmamıştır.

5.1.4. *Allium sativum* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Sarımsak

Bitkinin Yöresel Adı: Sarımsak

Bitkinin Toplanma Zamanı: Haziran, Temmuz

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Gövde, Kök, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Adıyaman Eğriçayı mevki

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Yemeklerde ve salatalarda kullanılır. Tansiyonu dengelemek için çiğ olarak sabah aç karnına yutulur (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Baş ağrısını dindirmek ve kanı sulandırmak için çiğ olarak tüketilir. Sarımsak dış kabuğu soyulmadan haşlanır ve aç karnına yutulursa vücuttaki kistleri eritir. Saç dökülmelerini önlemek amacıyla kullanılır (Mehmet Emin ALP, 31.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1078

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Doğumda son düşmeyince eski ebeler sarmısağı dövüp ince bir beze sarar, sonun ucuna bağlarlar, son hemen düşer. İneklere de uygulanır. Ocakta ısıtılıp kulağa konulduğunda ağrıyı keser. Kulak ağrısında iki başı kesilmiş ve iki üç yerinden toplu iğne ile delinmiş sarmısak diş kulağa konur (Ertuğ 2002). Tansiyon düşürücüdür. Çiğ olarak, yutulur (Ezer ve Avcı 2004). Bel ağrısının giderilmesinde, zehirlenmelere karşı, hayvanlarda kuduza karşı, hayvanlarda sivilcelere karşı, hayvanlarda zehirlenmelere karşı kullanılır (Kültür 2007). Arpacık (bir çeşit cilt hast.) tedavisinde, kolesterol düşürücü olarak kullanılır (Güneş 2010). Gıda, tıbbi (diyabet ve görme keskinliği) amaçlı kullanılır (Sargın ve vd. 2013). Ezerek saça sarılınca saç kırını engeller, kellik için faydalıdır. Diş ağrısı için dişin üzerine sarımsak koyulur. Sarımsak eklemlerde ağrıyan yere konur. Çiğ yemek tansiyon için faydalıdır. Sarımsak + maydanoz + limon yemek damar açıcıdır. 3 diş sarımsak yutmak (aç karnına 3 gün); basur için faydalıdır. Sarımsak + limon; tahta kaşık kullanılarak karıştırılır

bir ay boyunca karanlıkta muhafaza edilir, içilir. Bu karışım sinüzit için faydalıdır (Karakurt 2014). Soğancıkları ezildikten sonra tuzlanıp, haricen saçkıran tedavisinde kullanılır. Soğancıkları yutularak hemoroitlere karşı kullanılır. Soğancıkları (bir baş sarımsak) tereyağda kavrulduktan sonra bir bardak süt ve yarım bardak bal ile karıştırılıp, dahilen sinüzit tedavisinde kullanılır. Soğancıkları doğrudan yenerek baş ağrısının giderilmesinde kullanılır. Soğancıkları (3-4 adet) doğrudan yenerek tansiyon düşürücü olarak kullanılır (Şenkardeş 2014). Soğanı dekoksiyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.1.5. *Allium porrum* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Pırasa, Pirase

Bitkinin Yöresel Adı: Pırasa

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mart, Nisan

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Gövde, Kök, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Adıyaman Hocaömer Mahallesi

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Yemeklerde soğan ve sarımsak yerine kullanılır. Öksürük ve astıma karşı suyuna süt katıp ısıtılır ve bal karıştırılıp içilirse öksürüğü ve göğsü yumuşatır. Bağışıklık sistemini güçlendirir (Safiye IŞILDAK, 28.04.2014).

Örnek No: M. K. F. 1145

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Türkiye'nin egzotik bitkilerine bir katkı: *Sicyos angulatus* L. türün birlikte bulunduğu kültür ve doğal taksonlarından (Terzioğlu ve Anşin 1999). Türkiye'de tahıl, baklagil, endüstri bitkileri, sebze, meyve, bağ ve turunçgil alanlarında 1999 yılı ortalarına kadar saptanan *Tylenchida* (Nematoda) türlerindedir (Erdal ve vd. 2001). Tüm bitki haricen halk arasında hemoroit tedavisinde kullanılır (Gürhan ve Ezer 2004). Sürdürülebilir sebze üretiminde azotlu gübre kullanımı için kullanılan bitkilerdendir (Güler

2005). *Allium* türlerinin ıslahında haploidi tekniğinden yararlanılan bitkilerdendir (Yaralı ve Yanmaz 2013).

5.2. Amaranthaceae (Ispanakgiller)

5.2.1. *Beta vulgaris* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Şeker Pancarı

Bitkinin Yöresel Adı: Şeker Pancarı, Pancar

Bitkinin Toplanma Zamanı: Eylül, Ekim

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Kök

Bitkinin Toplandığı Yer: Fatih Mahallesi, Pirin yol üzeri

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Hayvan yemi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyve olarak tüketilir. Posası hayvan yemi olarak kullanılır (Ekrem ÇELİK, 20.05.2014).

Örnek No: M. K. F. 1159

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Şeker pancarı, yetiştiriciliği ile bilinçli tarımın yerleşmesine katkıda bulunduğu gibi, yaprak+baş artıkları ve fabrikasyondan sonra elde edilen küspe ve melasıyla da iyi bir hayvan yemi kaynağıdır. Ayrıca, yoğun iş gücü gerektiren ve yetiştirme mevsiminin uzunluğu nedeniyle, bu iş gücünün, geniş bir döneme dağılımını sağlayan şeker pancarı tarımı, Doğu Anadolu bölgesi gibi nüfus yoğunluğu yüksek küçük aile işletmelerimiz için iyi bir geçim kaynağı oluşturmaktadır (Günel ve İlbaş 1994). Ankara koşullarındaki bazı yemlik pancarlardandır (Parlak Özaslan ve Ekiz 2008). Gıda amaçlı yararlanılır (Satıl ve vd. 2008). Yöre halkı yapraklarıyla sarma sararlar (Bakır Sade 2014). Kökünden pekmez yapılır. Kansızlık için kullanılır. Çıkarılan şeker kesiği yapıştırır. Kökünden traktör, araba gibi oyuncak yapılır (Karakurt 2014).

5.2.2. *Chenopodium murale* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Kazayağı

Bitkinin Yöresel Adı: Kazayağı

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Pirin Mahallesi, Pirin Perre Antik Kenti başlangıcı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Yemeklerin yanında yeşillik olarak yenilir (Ekrem ÇELİK, 20.05.2014).

Örnek No: M. K. F. 1202

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Herba kısmı bağırsakları çalıştırır, ıspanak gibi yemeği (bulgurlu soğanlı yemek) yapılır (Elçi ve Erik 2006).

5.2.3. *Spinacia oleracea* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Ispanak

Bitkinin Yöresel Adı: Ispanak

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Pirin Mahallesi, Pirin Perre Antik Kenti başlangıcı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Bitki istenilen miktarda doğranır ve yemeği yapılır (Ekrem ÇELİK, 25.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1133

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Gıda amaçlı yararlanılır (Satıl ve vd. 2008). Uşak'ta yaz, kış her mevsim, en çok tüketilen sebzedir. Ispanağın; yumurtalı kavurması, yemeği, çorbası, böreği, bükmesi ve keki yapılır. Besleyici değeri yüksek olan ıspanak, yöre halkı tarafından demir kaynağı olarak

bilinmektedir. Kalp hastalıklarına, felce, göz hastalıklarına ve kansere karşı koruyucu etkisi olduğu söylenmektedir (Deniz ve vd. 2010). Yemeği yapılır. Kansızlık için kullanılır (Karakurt 2014).

5.3. Anacardiaceae (Sakızağacıgiller)

5.3.1. *Cotinus coggygia* Scop.

Bitkinin Türkçe Adı: Boyacı Sumağı, Dumanağacı, Peruke Çalısı, Bulut Ağacı

Bitkinin Yöresel Adı: Sariağaç, Sarıca

Bitkinin Toplanma Zamanı: Temmuz, Ağustos

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Kök, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Çelikhane İlçesi, Aksu Köyü yol ayrımı

Bitkinin Kullanım Amacı: Destek, Karıştırıcı ve Yakacak olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Kalın gövdesi serpeneye (asma yapraklarına destek) yapımında kullanılır. Pekmez yaparken pekmeze aroma vermek için dalı ile pekmez karıştırılır. Kurusu kışın yakacak olarak kullanılır (Oruç FURKAN, 22.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1160

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Bitkinin kökleri ve yaprakları halı ve kilim yapımında kullanılan ipliklerin sarıya boyanmasında kullanılır. Boyamanın yapılacağı kazana 80 litre kadar su ve 5 kg kadar yaprak konarak kaynatılır. Su kaynamaya başlayınca boyanması istenen ip veya bezde kazana atılarak bir müddet birlikte kaynatılır (Güldaş 2009). Çiçekleri çelenk yapımında kullanılır (Şenkardeş ve Tuzlacı 2014). Yaprığı infüzyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.3.2. *Echinops pungens* Trautv. var. *pungens*

Bitkinin Türkçe Adı: Deve Dikeni, Topuz, Kirpi Dikeni, Sakız Dikeni, Serteş

Bitkinin Yöresel Adı: Topız

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Gövde, Çiçek tablasının içi, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Samsat İlçesi yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda, Hayvan yemi ve Yakacak olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Bitki dikenlerinden ayıklanarak çiçeğinin ortasındaki sert kısmı ve gövdesi yenilir. Gövdesi kurutulup hayvan yemi olarak kullanılır. Kurutulan bitki kışın yakacak olarak kullanılır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1161

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Büyük ve küçük yapraklı olmak üzere iki türü bulunan bitkinin yapraklarından faydalanılır. Sütleğen türündendir. Balgamı söktürücü özelliği vardır. Yaraların temizlenmesinde kullanılır. Çiçek eksenini yenilir (Özçelik 1990). Çiçek eksenini çiğ olarak yenmektedir (Öztürk ve Özçelik 1991). Yakacak olarak toplanmaktadır (Özgökçe 1999). Gövdesi yiyecek ve hayvan yemi olarak kullanılır (Ertuğ 2000). Çiçek tablası üzerinde dikenli çiçekler temizlendikten sonra çiçek tablası çiğ olarak yenir (Arık 2003). Gıda amaçlı olarak kullanılır (Ertuğ 2004). Dikensi yapılardan arındırıldıktan sonra çiçek tabanı yenir (Tugay ve vd. 2012). Dikenli çiçekler temizlendikten sonra çiğ olarak yenir (Doğan ve Tuzlacı 2015).

5.3.3. *Gundelia tournefortii* L. var. *armata* Freyn & Sint.

Bitkinin Türkçe Adı: Kenger, Sakız Otu, Eşek Dikeni, Acı Kenger, Datlı Kenger, Kengi Otu, Kengir, Enger, Kinger

Bitkinin Yöresel Adı: Kinger, Kengel, Kenger

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Kök, Gövde

Bitkinin Toplandığı Yer: Samsat İlçesi, Çiçek Köyü yol ayrımı yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda olarak ve Kenger sakızı yapımında kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Bitkinin çiçeği ve gövdesi bıçak yardımıyla dikenli kısmından temizlenir ve çiğ olarak tüketilir. Kökü kesilir ve içindeki beyaz sütü kurutularak kenger sakızı elde edilir (Oruç FURKAN, 22.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1162

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Mideyi kuvvetlendirir, hazmı kolaylaştırır. Panzehir olarak kullanılmaktadır. Cinsel gücü artırır. Sıtma tedavisinde kullanılır, sarılığa, safra kesesi taşlarının düşmesine faydalı olur. Bitki yaprak vermeye başladığında kökler topraktan çıkarılır ve haşlandıktan veya doğrudan una bulandıktan sonra kızartılarak yenir (Keskin ve Alpınar 2002). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Kenger sakızı diş etlerini kuvvetlendirici ve iştah açıcı olarak çiğnenmektedir. Bitkinin genç gövdeleri toplanarak pazarlarda satılır. Çiğ veya pişirilerek tüketilir. Kengerin köklerinden elde edilen sakızın çiğnendikçe acı suyu ile mide sancılarının kesildiği söylenmektedir. Ayrıca kenger sakızından bir miktar yenilmesi ishali kesmektedir (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). Enginara benzeyen başçığı ve genç sapları Anadolu' da sebze olarak yenildiği gibi, hayvancılıkta da önemli bir yem bitkisi olup, gövdesi çizildiğinde sızan süt, kenger sakızı olarak bilinmektedir (Akan ve vd., 2008). Gövdesinin kabukları soyularak gıda olarak tüketilir (Aksakal ve Kaya 2008). Bitki ilk çıktığında çiğ olarak yenir. Kuruduktan sonra sütümsü sıvıdan elde edilen kısım sakız olarak çiğnenir. Kenger tohumundan önceki yıllarda kahve olarak faydalanılırdı (Gültaş 2009). Diş etlerini kuvvetlendirici, iştah açıcı olarak kullanılır (Yapıcı ve vd. 2009). Genç sürgünleri temizlenip pişirilerek yemeği yapılır. Çiğ olarak da yenebilir (Doğan ve Bağcı 2011). Gövde soyularak çiğ olarak tüketilmektedir. Gövdeden çıkan sıvı, sakız olarak kullanılmaktadır. Gövdeden çıkan sıvının cinsel gücü artırıcı etkisi bulunmaktadır. Gövde soyulup yoğurtlu yemeği yapılarak tüketilmektedir (Tetik 2011). Gıda, sakız elde etmede, hayvan yemi amaçlı kullanılır (Gelse 2012). Bunların dışında kengerin hipoglisemik, anti-inflamatuar, antiparazit, antiseptik ve kusturucu etkileri olduğu antibakteriyel, anti-inflamatuar, hepatoprotektif, antioksidan, antiplatelet ve hipolipemik faaliyetleri çeşitli farmakolojik etkilerine ilaveten enfeksiyon hastalıkları, sindirim sistemi bozukluklarına olumlu etkileri vardır. Geleneksel tıpta, bu bitkinin birçok hastalıklara reçete edildiği rapor edilmektedir (Çoruh ve

vd. 2007, Polat ve vd. 2012). Halk arasında yaprakları diyabete karşı kullanılır (Arituluk ve Ezer 2012). Sindirim kolaylaştırıcı amaçlı soyulan kök gövde haşlanıp yemek olarak yenir (Polat ve vd. 2012). Kenger bitkisinin kramp çözücü, hazımsızlığı giderici, sinirleri güçlendirici, kanı temizleyici ve migrene karşı oldukça yararlı olduğu belirtilmektedir. Ayrıca kengerin karaciğer iltihabı dahil, aşırı alkol ve bazı ilaçların neden olduğu safra yolu iltihabı, siroz ve kronik karaciğer hastalıklarında olumlu katkılar sağladığı da rapor edilmektedir (Çoruh ve vd. 2007, Tabibian ve vd. 2013). Gaziantep'te kenger sakızı diş etlerini kuvvetlendirmek amacıyla çiğnenmektedir. Bunun dışında çok yaygın olmamakla birlikte tohumlarından elde edile kahve de tüketilmektedir. Pek bilinmemekle birlikte egzamaya karşı tohumlarından dekoksasyon yoluyla elde edilen sıvının haricen uygulanması da bazı aktarlar tavsiye edilmektedir (Şahin Yiğit 2014). Taze kökü soyularak yenir. Meyvesinden kahve yapılır. Kapitulum kısmı huninin ağzına yerleştirilir, sıvılar için filtre olarak kullanılır (Şenkardeş ve Tuzlacı 2014). Soyulduktan sonra çiğ olarak yenir (Doğan ve Tuzlacı 2015).

5.3.4. *Pistacia lentiscus* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Sakız Ağacı, Çıtırık, Çıtırmık, Dat Çalısı, Sakızdırık, Sakızlık, Tatlı Melengeç, Kündük

Bitkinin Yöresel Adı: Kündük, Akkündük, Akkünük

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Sakız

Bitkinin Toplandığı Yer: Samsat İlçesi Kırmacık Köyü

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Sakız ağacının sakızı nefes darlığı için kullanılır. Sakız tereyağı ve bal ile karıştırılıp yenir (Turan GÜRSOY, 06.06.2015).

Örnek No: M. K. F. 1129

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Kan inceltici, kolesterol düşürücü, iç organlardaki yaraları tedavi ettiği söylenir. Yöre halkı tarafından 1 kg. bal içine 200 gr. hint sakızı konularak tüketilir (Bakır Sade 2014).

5.3.5. *Pistacia terebinthus* L. subsp. *terebinthus*

Bitkinin Türkçe Adı: Menengiç, Çitlenbik, Kündük, Sakızlık, Sakız Ağacı

Bitkinin Yöresel Adı: Melengiç, Menengiç, Menengüç, Melengüç, Şengül

Bitkinin Toplanma Zamanı: Eylül

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve, Sakız

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut yol ayrımı Akbel Köyü civarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda, Tedavi ve Menengiç sakızı yapımında kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Toplanan meyveleri kavrularak çerez niyetine yenilir. Kavrulan menengiç ceviz ve kuru üzüm ile dövülür karıştırılıp yenilirse öksürüğe ve boğaz ağrısına iyi gelir. Zihni açar ve hafızayı kuvvetlendirir (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

İç kanamaları dindirmek için sakızı yutulur. Öğütülerek kahvesi yapılır (Sabahattin KANDIRMAZ, 01.03.2015).

Ağacın dallarında oluşan reçinesini keklikler yara yerlerine sürerler ve bu şekilde yaralarını tedavi ederler (Oruç FURKAN, 22.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1014

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Meyvelerinden yapılan bittim sabunu saç kepeklenmesine karşı kullanılmaktadır. Meyvelerinden kavrularak kahve hazırlanır, çerez olarak tüketilir (Koçak 1999). Meyveleri yenir ve idrar söktürücü olarak kullanılır (Duran ve vd. 2001). Nezleye karşı çitlenbik tohumu havanda dövülüp kahve gibi pişirilerek içilir (Ertuğ 2002). Yaprakları suyun içinde bekletilir, daha sonra 1 saat kaynatılır ve arı renk elde edilir (Özgökçe ve Yılmaz 2003). Sakızı alındıktan sonra iyice dövülür ve kalp rahatsızlığına ve sancularına karşı çiğnenir. Meyvesi olgunlaştıktan sonra yenir (Arık 2003). Meyveleri gıda ve

tıbbi amaçlı kullanılır. Bronşit ve saman nezlesinde meyveleri dövülür, çörek otu, bal, çam sorkuncu ile karıştırılır, yenir ya da kahve gibi kavrulup içilir. Çitlenbik yaprağı kaynatılıp suyu arı kuyruklu sokmasının acısını alır (Ertuğ ve vd. 2004). Çiçekleri ve kökleri soğuk algınlığına ve gribe karşı kullanılır (Özgökçe ve Özçelik 2004). Yaprak ve meyveleri baharat olarak gıdalara eklenir (Özçelik ve Balabanlı 2005). Sepet yapımında kullanılır (Ertuğ 2006). Gıda amaçlı yararlanılır (Satıl ve vd. 2008). Filizleri çiğ olarak yenir. Meyveleri kavrulup kahve yapılmaktadır. Gövdede meydana getirilen hafif yaralamalar sonucu akan sakız toplanarak hap haline getirilmekte ve ülser tedavisinde kullanılmaktadır. Kurutularak leblebi büyüklüğüne getirilen haptardan rahatsızlık geçene kadar her gün sabahları aç karnına bir tane yutulur (Gültaş 2009). İlkbaharda çıkan genç sürgünler, taze olarak tüketilmektedir. Yemeği yapılarak tüketilmektedir bu şekilde mide ağrıları için kullanılmaktadır. Keklikler yaralarına bu ağacın reçinesini doldurarak iyileştirmektedirler (Tetik 2011). Halk arasında yaprakları diyabete karşı kullanılır (Arituluk ve Ezer 2012). Gıda, temizlik malzemesi amaçlı kullanılır (Gelse 2012). Gövde ve dallar kaşık yapımında, nazarlık yapımında, boyar madde olarak kullanılır (Polat ve vd. 2013). Egzema, astım, ishal, sarılık, mide ağrısı gibi sağlık sorunlarının tedavisinde de kullanıldığını söylenmektedir. Ayrıca hoş kokulu ve tadı olan kahvesi yapılır, bu kahvenin de nefes darlığı, solunum yolları, ses teli, hazım problemleri gibi pek çok hastalığa iyi geldiği söylenir (Bakır Sade 2014). Gaziantep'te tıbbi amaçlardan çok çerez ve kahve olarak tüketilmektedir. Bununla birlikte kahvenin hazımsızlık, mide yanması ve mide ağrısı problemlerine iyi geldiği düşünüldüğünden bu durumlarda tüketimi artmaktadır (Şahin Yiğit 2014). Yaprakları ve tohumu dekoksasyon olarak ve yenilerek astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.3.6. *Pistacia vera* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Fıstık, Antep Fıstığı, Şam Fıstığı

Bitkinin Yöresel Adı: Antep Fıstığı

Bitkinin Toplanma Zamanı: Eylül

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut yol ayrımı Akbel Köyü civarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Pasta süsü amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Sucuk ve muskanın içine iç harcı olarak konulur. Tatlı ve pastaların üzerine tat vermesi için ve süs amaçlı serpilir. Toplanan meyveleri ister çiğ olarak istenirse de kavrulularak çerez niyetine yenilir (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1079

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Gaziantep'te antepfıstığı yaygın olarak çerez şeklinde tüketilmekle birlikte pastacılık sektöründe de geniş bir kullanımı vardır. Özellikle baklava ve fıstık ezmesi şehrin dış satımını yaptığı antepfıstığı ürünleridir. Bunun dışında fıstık sakızı diş etlerini kuvvetlendirmek ve ağız kokusu gidermek amacıyla kullanılmaktadır. Ayrıca mide rahatsızlıklarına karşı kullanımı da mevcuttur (Şahin Yiğit 2014). Tohumu yenerek astım tedavisinde kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.3.7. *Rhus coriaria* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Sumak, Tetra, Somk, Tirimli, Boya Otu, Mavru, Tutuva

Bitkinin Yöresel Adı: Sumak, Sımak

Bitkinin Toplanma Zamanı: Eylül

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi Güneykaş Köyü civarı yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: : Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Bitkinin meyveleri ezilerek yemeklere katılır, istenirse de kurutularak kullanılır. Ayrıca sumak ekşisi yapılarak salatalarda ve yemeklerde sos olarak kullanılır (Safiye İŞILDAK, 27.10.2014).

Suyu demlenir gargara yapılırsa diş eti kanamalarını ve boğaz iltihaplarına fayda eder. Hazımsızlığa ve iştahsızlığa iyi gelir. Yaprakları suda bekletilir ve içilirse

şekeri düşürücü etkisi vardır. İshali kesmek için kullanılır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1080

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Renginden boya sanayide yararlanılmaktadır. Genellikle yün boyamalarında bitkiden elde edilen boyalar kullanılmaktadır. Yaprakları deri malzemelerin yapımında sertleştirici olarak ve deri tabakalanmasında kullanılır. Sanayi kullanımını dışında bitkiden tıbbi malzeme olarak da yararlanılmaktadır. Köklerinden hazırlanan dekoksiyon (Bir bitki çayı demleme yöntemidir) dahilen mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır. Yaprakları; sıcak lapası hayvan yaralarına, bıçak ile oluşan kesikler ve bu tür derin yaralanmalarda kullanılan antiseptik etkilere sahip tehlikesiz ve etkili bir drogdur. Yapraklarının ılık lapası diş eti hastalıklarında kullanılır. Yapraklar soğuk suda haşlanır ve tüketilirse şeker hastalığına karşı iyi gelir (Şimsek ve vd. 2002). Tohumlarının öğütülerek yemeklere katılması şeklinde tüketilmesi diyabete karşı immunolojik sistemi uyarır ve mikrop öldürücü olarak bilinir (Özçelik ve Balabanlı 2005). Sumak yapraklarının antiseptik, ishal ve kan kesici özellikleri ile ateş düşürücü özelliklerinden yararlanılarak enfüzyonu ilaç sanayinde kullanılmaktadır. Kaba toz haline getirilen meyveler gıda sanayinde baharat olarak değerlendirilmektedir. Damarları büzerek kanama durdurucu ve ateş düşürücü etkilere de sahiptir. Hazmı kolaylaştırır. İçinde bulunan tanen ile şeker hastalarındaki şekeri düşürür. İshali durdurur. Antiseptik yani mikrop öldürücü etkiye sahiptir. Boyacı sumağı sanayide kumaş ve derilerin sarı renge boyanmasında değerlendirilmektedir (Büyükgebiz 2006). Baharat olarak meyve ezilerek toz hale getirilir ve yemeklere ekşilik verir (Akgül 2008). Meyveleri dövülerek ekşimsi sos olarak kullanılır. Kurutulmuş meyvelerinden baharat olarak faydalanılır. Meyveleri ishali keser. Yaprakları infüzyon (% 5–10) halinde gargara olarak boğaz hastalıklarında kullanılır (Gültaş 2009). Gıda ve tedavi amaçlı kullanılır (Gelse 2012). Meyve çiğ olarak yüksek tansiyon için ve baharat olarak tüketilir (Polat ve vd. 2012). Meyvesi olgunlaştıktan sonra öğütülerek yemeklere lezzet vermek amacıyla kullanılır (Tugay ve vd. 2012). Sakızı özellikle mide ve ağız yaralarında, mide kramplarına iyi geldiği söylenir. Ayrıca ekşi tadından

dolayı salatalarda kullanılır (Bakır Sade 2014). Gaziantep’te tıbbi amaçlardan çok baharat olarak tüketilmektedir. Salatalarda özellikle de tuzla karıştırılarak öğütülmüş meyvelerin kullanımı yaygındır. Ayrıca meyvelerinden elde edilen pekmez sumak ekşisi olarak bilinmekte yemeklere lezzet katmak amacıyla kullanılmaktadır. Bunun dışında sumak ekşisinin mide rahatsızlıkları ile diş ve diş eti rahatsızlıklarına karşı kullanımı vardır. İshal durdurucu olarak da kullanılmaktadır (Şahin Yiğit 2014). Meyvesi kurutulduktan sonra baharat olarak kullanılır. Yemeklere ekşi tat vermek için yemeklere eklenir. Kahve yapımında kullanılır. Kuru ve tozu deri tabaklamada kullanılır (Şenkardeş ve Tuzlacı 2014). Astım tedavisinde kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.4. Apiaceae-Umbelliferae (Maydanozgiller)

5.4.1. *Ammi visnaga* (L.) Lam.

Bitkinin Türkçe Adı: Dişotu, Hiltan, Koşni, Uslu Baldıran, Kır Kimyonu

Bitkinin Yöresel Adı: Dişotu, Dendefirış

Bitkinin Toplanma Zamanı: Ağustos

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Çiçek

Bitkinin Toplandığı Yer: Besni İlçesi Şire Pazarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Kürdan yapımında kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Kürdan olarak kullanılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1015

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Dahilen tohumlar bronşit, astım, nefes darlığı, gaz söktürücü, kurt düşürücü, koroner arter, duvarlarının esnekliğini kaybetmesi ve böbrek taşı tedavisinde kullanılır. Mısırlı araştırmacılar sayesinde kalp damarlarını genişletici bir etkisinin de olduğu ortaya çıkarılmıştır. Kellin spazmları çözücü özelliğe sahiptir (Gelse 2012). Genç sürgünleri Muğla yöresinde salatalarda kullanılır (Doğan ve vd. 2014). Gaziantep’te bu türün tıbbi kullanımları bilinmemekte yalnızca çiçek durumları doğal kürdan olarak

kullanılmaktadır (Şahin Yiğit 2014). Meyvesi dekoksasyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.4.2. *Anethum graveolens* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Dere Otu, Tereotu, Durakotu, Turakotu, Börek Otu

Bitkinin Yöresel Adı: Dere Otu

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan, Mayıs,

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Besni İlçesi Şire Pazarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Salatalarda, yemeklerde ve mideyi hafifletmek için kullanılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1016

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Baharat olarak kullanımının yanı sıra, iştah açıcı, hazmı kolaylaştırıcı, teskin edici ve anne sütünü arttırmada yararlanılmaktadır (Doğanoğlu ve vd. 2006). Gıda amaçlı yararlanır (Satıl ve vd. 2008). Guatr hastalığına iyi gelir. Bakla yemeğine, dolmalara, zeytinyağlı yemeklere ve salatalara katılır (Deniz ve vd. 2010). Böbrek taşı düşürücü olarak tohumu kullanılır (Sarı ve vd. 2010). Tohum ve yaprakları ağız kokusu ve hazımsızlık için çiğneyerek, bal ile karıştırılarak ve kaynatılarak kullanılır (Sağiroğlu ve vd. 2013). Kemaliye (Erzincan) ilçesinde yöreye özgü bazı yemeklerin yapımında kullanılır (Yücel ve vd. 2013). Yaprakları Afyon, Aksaray, Ankara, Çanakkale, Muğla yörelerinde baharat olarak kullanılır. Antalya, Hakkari, Van yörelerinde baharat olarak peynire katılır (Doğan ve vd. 2014). Çiğ olarak yenir. Çayı demlenir. Mideye faydalı, grip, bağışıklığı artırır (Karakurt 2014).

5.4.3. *Coriandrum sativum* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Kişniş, Kinzi, Kuzbere, Yumurca, Yumurcak, Aşotu

Bitkinin Yöresel Adı: Kişniş

Bitkinin Toplanma Zamanı: Haziran, Temmuz

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Gölbaşı İlçesi Mahalle aktarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Mide ve bağırsak rahatsızlıklarına iyi gelir, iştahı açar (İsmihan BOZAN, 07.02.2015).

Kurutulup öğütülen bitki yemeklerde baharat niyetine kullanılır. Cinsel gücü artırır. Kadın hastalıklarına iyi gelir (Sabahattin KANDIRMAZ, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1210

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: İştah açıcı, hazmettirici olarak kullanılır (Ayanoğlu ve vd. 1999). İştah açar. Bağırsak gazlarını giderir. Sinirleri yatıştırır. Hazmı kolaylaştırır. Sinirsel baş ağrılarını keser. Karın ağrılarını giderir. Cinsel arzuyu kamçılar. Aybaşı kanamasını düzenler. Doğumu kolaylaştırır. Sürmenajda faydalıdır. Bayat yiyeceklerin zararını azaltır. Fazla miktarda yenirse zararı görülür. Önemli bir baharattır (Özçelik ve Balabanlı 2005). Yaprakları, kabukları soyularak gıda amaçlı kullanılır (Aksakal ve Kaya 2008). Toprak üstü kısımları iştah açıcı, gaz giderici, sinirsel baş ağrıları, doğum kolaylaştırıcı, adet düzenleyici olarak kullanılır (Sarı ve vd. 2010). Antalya, Erzurum, Kars yörelerinde meyve ve yaprakları baharat olarak ve salatalarda kullanılır (Doğan ve vd. 2014). Karın ağrılarını giderdiği, kusmayı önlediği, doğumu kolaylaştırdığı söylenir. Yemeklere hoş koku ve tat verdiği belirtilmektedir (Bakır Sade 2014). Gaziantep'te kendine has hoş kokusu, tatlımsı baharlı ve meyvemsi tadı nedeniyle baharat olarak kullanılmaktadır. Tıbbi özellikleri ise pek bilinmemektedir (Şahin Yiğit 2014).

5.4.4. *Daucus carota* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Havuç, Balkamış, Gelin Parmağı, Yerebatan, Yerekaçan

Bitkinin Yöresel Adı: Havuç, Pürçüklü, Pörçikli

Bitkinin Toplanma Zamanı: Kasım, Aralık

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Kök

Bitkinin Toplandığı Yer: Adıyaman Fatih Mahallesi

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Çiğ olarak ve salatalara konularak tüketilir. Yemeklerde de kullanılır. Kara havuç şalgam suyu yapımında kullanılır. Turşusu yapılıdır (Ekrem ÇELİK, 20.05.2014).

Örnek No: M. K. F. 1146

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Gıda ve tedavi amaçlı kullanılır (Satıl ve vd. 2008). Böbrek salgılarını çalıştırdığı ve tıkalı olan kanalları açtığı söylenir. Kuvvet verici ve iştah açıcı olduğu belirtilmiştir. Yöre halkı tarafından toz halinde kullanılır (Bakır Sade 2014). Kökü, genç dalları ve sürgünleri börek yapımında ve yemeklerde kullanılır (Doğan ve vd. 2014). Çiğ olarak yenir. Gözü kuvvetlendirir (Karakurt 2014).

5.4.5. *Ferula communis* L. subsp. *communis*

Bitkinin Türkçe Adı: Çakşır, Asa Otu, Körek

Bitkinin Yöresel Adı: Çakşır Otu, Çaşır

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan, Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Kök, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi Akdağ mevki

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı ve Hayvan yemi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Erkeklerde cinsel gücü arttırmak için kullanılır (İsmihan BOZAN, 07.02.2015).

Kurutularak kışın hayvan yemi olarak kullanılır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1054

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Hayvan yemi olarak kullanılır (Duru ve Şahin 2015). Genç sürgün ve yaprakları Artvin, Erzurum yörelerinde yemeklere katılır, Van yöremizde peynire baharat olarak kullanılır (Doğan ve vd. 2014).

5.4.6. *Foeniculum vulgare* Miller

Bitkinin Türkçe Adı: Rezene, Sarı Ot, Arap Saçı, Mayana, Cumhuri, Çumra, Isıra, Sincibil, Sincilip, Rezdene

Bitkinin Yöresel Adı: Mayana, Rezene

Bitkinin Toplanma Zamanı: Temmuz, Ağustos

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Çiçek, Meyve, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Çelikhan yol üzeri yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Pastalarda, kurabiyelerde tat ve koku vermek amacıyla kullanılır. Adıyaman'da besmet, peksimet, pesmet yapılırken hamuruna katılır (Nüvide FIRAT, 14.09.2014).

Çayı mide, bağırsak rahatsızlıklarına ve sinirleri yatıştırmak için kullanılır. Çocuğu olan annelerin sütünü arttırma ve bebeklerde olan gaz problemini gidermede kullanılır. Kurutulan bitki pastalara aroma vermek için hamuru yoğurulurken istenilen miktarda hamura katılır. Dahilen kullanmak istenirse, istenilen miktarda bitki alınır demlenerek içilir (Maide GÜNAYDIN, 27.10.2014).

Tarhana yapılırken tarhanaya katılır (Sabahattin KANDIRMAZ, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1061

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Midevi, gaz söktürücü, süt arttırıcı olarak kullanılır (Ayanoglu ve vd. 1999). Topraküstü kısmının çayı mide ve bağırsak gazlarını giderir. Sinirleri yatıştırır. İdrar söktürür. Kansızlığı giderir. Kalp hastalıkları, romatizma ve üremide faydalıdır. Bronşları boşaltır. Önemli bir baharattır (Özçelik ve Balabanlı 2005). Gıda amaçlı yararlanılır (Satıl ve vd. 2008). Bitki ilk çıktığında toprak üstü kısmı toplanarak salatada kullanılır. Ağız kokusunu gidericidir (Güldaş 2009). Mideye çok iyi geldiği ve sindirime yardımcı

olduğu söylenmektedir. Anne sütünü çoğalttığı, bebeğin gaz gidermesine yardımcı olduğu ve sakinleştirdiği belirtilmektedir. Demlenerek tüketilir (Bakır Sade 2014). Gaziantep'te rezene meyvelerinden infüzyon yoluyla elde edilen çay anne sütünü arttırıcı ve anne sütü yoluyla bebekte koliği önleme amacıyla yaygın şekilde kullanılmaktadır. Ayrıca süt çocuklarında mide ve bağırsak gazlarını önlemek ve gidermek, bebeği sakinleştirmek içinde kullanımı mevcuttur (şahin Yiğit 2014).

5.4.7. *Petroselinum crispum* (Mill.) A.W.Hill

Bitkinin Türkçe Adı: Maydanoz

Bitkinin Yöresel Adı: Maydanoz

Bitkinin Toplanma Zamanı: Her mevsim yetişir.

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi Havutlu Köyü

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Çiğ olarak tüketildiği gibi salatalarda ve yemeklerde kullanılır. İdrar yolu rahatsızlıklarında ve kadın hastalıklarında suyu kaynatılarak içilir. Kaynayan suya istenilen miktarda atılır ve demlenir. Ilık olarak her sabah aç karnına içilir (Safiye İşILDAK, 27.10.2014).

Örnek No: M. K. F. 1147

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Bitkinin yaprakları kaynatılıp içilirse mide rahatsızlığını giderir. Adet söktürücü özelliği vardır. Yaprakları yemeklerde lezzet vermek için baharat olarak kullanılır (Savran ve vd. 2002). Romatizma ağrısının giderilmesinde kullanılır (Özaydın ve vd. 2006). Yaprak yumurta üzerine yerleştirir ve soğan kabuklarından yapılmış boya ile yumurta boyanır (Akgül 2008). Gıda amaçlı yararlanılır (Satıl ve vd. 2008). Adet söktürücü olarak kullanılır (Yıldırım ve vd. 2008). Yaprakları yemeklerde, salatalarda, böreklerde kullanılır. Kansızlığa, böbrek ve karaciğer hastalıklarına iyi gelir. Kanı temizler. Sapları kaynatılıp içilirse idrar söktürür. Cildi güzelleştirir (Deniz ve vd. 2010). Kemaliye (Erzincan) İlçesinde yöreye özgü bazı yemeklerin yapımında kullanılır

(Yücel ve vd. 2013). Böbrek taşı ve kalp rahatsızlıkları için yörede çok kullanılır. Sinir sistemi için faydalı olduğu söylenir. Kaynatılıp suyu içilir (Bakır Sade 2014). Suyu çıkarılır, çiğ yenir. Anne sütünü artırır, yüksek tansiyonu düşürür. Yüzdeki sivilce lekelerine faydalıdır, iştah açıcı, göz rahatsızlığı, zayıflamak, idrar yolları iltihabı için kullanılır. Vücutta fazla tüylenmeyi engeller, hormon bozukluğunu düzenler. Maydanoz (Isırganla kaynatılınca); prostat, böbrektaşı, idraryolları rahatsızlıklarına iyi gelir. İdrar söktürür, böbrekleri besler. Vücuttaki iltihaplar için sivilceyi ve karaciğer yağlanmasını önlemek için kullanılır. Bağırsakları çalıştırır kan şekeri düşürür. Kaynatılarak içilince vücuttaki ödemleri atar. Karışım şeklinde kullanılır. Kaynatılıp çayı içilir. Maydanoz + Sarımsak (*Allium sativum*) + Limon (*Citrus sp.*); damar açıcıdır. Maydanoz + Kekik (*Thymus*) + Kiraz sapı (*Prunus avium*) + Soğan kabuğu (*Allium cepa*) kaynatılır içilir; iltihap sökücüdür. Maydanoz + Kiraz (*Prunus avium*) sapı; iltihaplı eklem romatizması ve şeker hastalığına faydalıdır. Maydanoz + Vişne sapı (*Prunus cerasus*) + Isırgan (*Urtica dioica*) + Kuşburnu (*Rosa montana*) 15 dk kaynatılıp içilir; iltihaplı romatizmaya faydalıdır (Karakurt 2014). Gazianep'te maydanoz baharat olarak kullanımının yanı sıra idrar ve ödem söktürücü olarak zayıflama çaylarının içeriğinde yer almaktadır. Ayrıca hem kurutulmuş bitki hem de bitkinin tohumlarından infüzyon yoluyla elde edilen çay adet söktürücü ve adet sancılarını dindirici olarak kullanılmaktadır (Şahin Yiğit 2014). Toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksiyon, dahilen idrar artırıcı olarak kullanılır. Toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksiyon, dahilen nefes darlığına karşı kullanılır. Taze yaprakları, dahilen sindirimi kolaylaştırıcı olarak kullanılır. Taze yaprakları, dahilen ağız kokusunu gidermek amacıyla çiğnenir (Şenkardeş 2014).

5.4.8. *Pimpinella anisum* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Anason, Mesir Otu, Taraklık, Ezan Teri, Elma Süpürgesi

Bitkinin Yöresel Adı: Anason

Bitkinin Toplanma Zamanı: Temmuz, Ağustos

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Kahta İlçesi Mahalle aktarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Bebeklerde gaz problemleri için kullanılır. Mide, bağırsak şikayetleri ve hazımsızlık için kullanılır (İsmihan BOZAN, 07.02.2015).

Mide, bağırsak rahatsızlıkları için bir su bardağı içine bir çay kaşığı bitki konulur ve kaynar su ile on dakika demlemeye bırakılarak içilir. Ayrıca balgam söktürücü olarak kullanılır. Bitki demlenerek içilebileceği gibi ağızda çiğnenerek de kullanılabilir (Mehmet Emin ALP, 31.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1055

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Anason'un mideyi, hazmı kolaylaştırıcı, koku verici, göğüs yumuşatıcı ve gaz söktürücü etkileri bilinmektedir (Baytop 1963, 1984). Gaziantep'te anason meyvelerinden infüzyon yoluyla elde edilen çay anne sütünü arttırmak amacıyla kullanılmaktadır. Bebeklerde kolik ve gaz sancılarını gidermek içinde aynı şekilde kullanılmaktadır. Ayrıca bebeklerde uykusuzluk sorununa karşı kullanımı da mevcuttur (Şahin Yiğit 2014).

5.4.9. Prangos pabularia Lindl.

Bitkinin Türkçe Adı: Beyik, Çakşır, Kakşır, Çakşur

Bitkinin Yöresel Adı: Çakşır

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Kök, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Gölbaşı İlçesi Mahalle aktarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Erkeklerde cinsel gücü arttırmak için kullanılır (Sabahattin KANDIRMAZ, 01.03.2015).

Bitkinin turşusu yapılır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1056

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Yem bitkisi olarak kullanılmaktadır (Ertuş ve vd. 2009). Kökleri ve gövdenin ince kısmı çiğ olarak veya turşusu yapılarak tüketilmektedir. Hormon bozukluğu olanlar ve çocuğu olmayanlar bunu tüketmektedirler. Hayvan yemi olarak kullanılmaktadır. Süte tat vermektedir. Kuzuların hastalanmaması için yedirilmektedir (Tetik 2011). Yaprakları Van yöresinde peynire baharat olarak katılır (Doğan ve vd. 2014). Çayı demlenir. Macun yapılır. Vücut direncini artırır, kısırlık için faydalıdır. Kuvvet vericidir. Hazımsızlık, Sindirim sistemi, Şeker hastalığı, kökleri kısırlık için faydalıdır. Suyu çıkarılır. 2 öğün aç karnına içilir; sperm oluşumu için kullanılır. Yakacak olarak kullanılır. Hayvanların üreme potansiyelini artırmak için bitkinin tamamı dövülerek yeme karıştırılır. Kökünden turşu yapılır. Gıda bozulmasını engellediği için peynire katılır (Karakurt 2014). Genç sürgünleri pişirilerek yenir (Doğan ve Tuzlacı 2015).

5.5. Apocynaceae (Zakkumgiller)

5.5.1. *Nerium oleander* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Zakkum, Ağı, Gül Defnesi, Acı Ağaç, Kan Ağacı, Ay Ağacı, Kan Ağısı, Topluk, Potlağaç, Aycı, Kanarcı

Bitkinin Yöresel Adı: Zıkkım, Zakkum, Ağı Çalısı

Bitkinin Toplanma Zamanı: Temmuz, Ağustos

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Kök, Gövde, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Sincik İlçesi yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı ve Süs bitkisi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Eskiden bitkinin yaprakları cilt rahatsızlıklarına iyi geldiği için yaralı cilde suyu kaynatılarak sürülürdü. Zehirli olduğu için dikkatli kullanılmalıdır (Ekrem ÇELİK, 11.08.2014).

Süs bitkisi olarak kullanılır (Mustafa SULAMIŞ, 31.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1120

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: İdrar artırıcı, kalp kuvvetlendirici, vücut parazitlerine karşı, romatizma için kullanılır (Ayanoğlu ve vd. 1999). Kansere karşı suyu içilir. Fakat tüm bitki zehirlidir. Kuru yaprakların 1 gramı bile insanlarda önemli zehirlenmelerine neden olabilir. Mantar hastalıklarında yaprağı kaynatılıp içilir (Ertuğ 2002). Kalp yetersizliğine karşı taze yaprakları soğuk suda bir müddet tutulur ve seyreltilerek çok az miktarda içilir. Çok alınması zehir etkisi yapar (Özçelik ve Balabanlı 2005). Taze yapraklarından hazırlanan pekmez kıvamındaki dekoksion, haricen, çıban tedavisinde kullanılır. Bitkinin yapraklarının koparılmasından sonra sızan özsuyu, haricen, romatizma tedavisinde kullanılır. Yaprakları kurutulduktan sonra dövülüp toz haline getirilir, bal ile karıştırılıp, dahilen kanser tedavisinde kullanılır. Genç dalı kesildikten sonra buradan akan sütü, haricen, akrep sokmasına karşı kullanılır. Yapraklarından hazırlanan dekoksion, dahilen kanser tedavisinde kullanılır (Tuzlacı 2006). Süs bitkisi olarak evlerin bahçelerinde kullanılır. Yaprakları toplanıp kurutulularak elde edilen çayı kanser hastalığına karşı kullanılır (Güldaş 2009). Süs bitkisi olarak kültürü yapılır (Şenkardeş ve Tuzlacı 2014).

5.6. Araceae (Yılanyastığıgiller)

5.6.1. *Arum dioscoridis* Sm. var. *luschanii* R. Mill

Bitkinin Türkçe Adı: Yılanyastığı, Yılanburçağı, Yılanbıçağı, Kokar Ot

Bitkinin Yöresel Adı: Yılanyastığı

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan, Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Kök, Tohum, Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Alidağ Mevki Mahmut El-Ensari civarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Bitkinin taze olarak toplanış toprak üstü kısımları doğranarak salataya katılır. Basur için kökü veya tohumu öğütülerek toz haline getirilir bal veya pekmeze tatlandırılıp yenilir. İstenirse basurlu bölgeye haricen de uygulanır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1212

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Bitkinin yaprakları önce sulandırıp iyice ezilerek elde edilen bitki suyu vücutta kaşınan bölgelere uygulanarak kaşıntının giderilmesinde kullanılabilir. Bitkinin kökü akrep sokmalarına karşı kullanılır (Ertuğ 1999). Taze olarak tüketildiğinde zehirli olduğuna inanıldığından kavru olarak tüketilir. İnce ince doğandıktan sonra zeytinyağında bir müddet soğanla birlikte yaprakları sararana kadar kavrulur. Sonra biraz buğday, su eklenerek biraz daha pişirilir. En son nar ekşisi ve yoğurt ilave edilerek afiyetle yenir (Altay ve Karahan 2012). *Arum dioscoridis* yapraklarının suda hazırlanan ekstresinin mikororganizmalar üzerinde en yüksek antimikrobiyal etkiye sahip olduğu ve tüm test mikroorganizmalarına karşı antimikrobiyal aktivite gösterdiği saptanmıştır (Özel ve vd. 2013).

5.7. Araliaceae (Sarmaşıkgiller)

5.7.1. *Hedera helix* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Duvar Sarmaşığı, Orman Sarmaşığı, Kaya Sarmaşığı

Bitkinin Yöresel Adı: Sarmaşık

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Adıyaman Alitaşı Mahhallesi, Bozbey yolu

Bitkinin Kullanım Amacı: Süs bitkisi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Süs bitkisi olarak kullanılır (Ekrem ÇELİK, 25.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1134

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Hayvanlarda kabızlığa karşı kullanılır. Çok alınması zehir etkisi yapar (Özçelik ve Balabanlı 2005). İlaç olarak yararlanılır (Satıl ve vd. 2008).

5.8. Arecaceae (Palmiyegiller)

5.8.1. *Washingtonia filifera* (J. Linden ex Andre) H. Wendl

Bitkinin Türkçe Adı: Palmiye

Bitkinin Yöresel Adı: Palmiye

Bitkinin Toplanma Zamanı: Yıl boyu

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Adıyaman Altınşehir Mahallesi

Bitkinin Kullanım Amacı: Süs bitkisi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Süs bitkisi olarak kullanılır (Ekrem ÇELİK, 25.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1204

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Park ve bahçelerde süs bitkisi olarak kullanılır (Gelse 2012). Etkileri; idrar söktürücü, balgam söktürücü, tonik, bodur palmiye yemişleri özellikle soğuk algınlığı, astım ve bronşit ile ilgili durumlar için faydalıdır. Nezle problemleri ve salgı birikimi kurutulmuş yemişlerden hazırlanan çaya cevap verir. Çayı, hastalık sonrası nekahet döneminde kuvvet kazandırmak için genel bir tonik olarak da tavsiye edilir. Bodur palmiye afrodizyak etkiye de sahip olduğu kabul edilir. Hazırlanışı ve Kullanma Şekli: 1 çay kaşığı kuru yemişi 1 bardak suda demleyin. Günde 1 ila 2 bardak alın (Şenşafak 2014).

5.9. Asteraceae-Compositae (Papatyagiller)

5.9.1. *Achillea bieberstenii* Afan.

Bitkinin Türkçe Adı: Civan Perçemi, Kandil Çiçeği, Akbaşlı, Arı Çiçeği

Bitkinin Yöresel Adı: Civan Perçemi, Sarı Ot

Bitkinin Toplanma Zamanı: Haziran, Temmuz

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Çiçek, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi Akdağ mevki

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Soğuk algınlığı için kullanılır. Kadınlarda adet sancısını dindirmek için kullanılır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Kadın hastalıklarının tedavisinde kullanılır (Sabahattin KANDIRMAZ, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1062

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Çiçek durumları pirelere karşı kullanılmaktadır (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). ‘Yılan pingu’ olarak adlandırılır. Bu bitkiye yılanın yaklaşmadığı iddia edilmektedir (Akan ve vd. 2008). İdrar yolu iltihaplarına karşı infüzyon şeklinde (% 5) kullanılır veya bir miktar bitki (yaklaşık 10 gram kadar) 1 litre suda demlenerek günde iki veya üç öğün bir çay bardağı içilir (Güldaş 2009). Çiçekler infüzyon şeklinde hazırlanarak tüketilmektedir. Bu şekilde romatizmal hastalıkları için ve iltihap kurutucu olarak kullanılmaktadır. Adet söktürücü olarak kullanılmaktadır. Sinüzit için ve diş ağrıları için kullanılmaktadır. Çiçekleri ve yaprakları kurutulduktan sonra toz haline getirilerek yaranın üzerine dökülerek yara tedavi edilmektedir. Taze iken de yaprakları yaranın üzerine bırakılarak tedavi edilmektedir (Tetik 2011). Toprak üstü kısımları romatizma, hepatit, diş ağrısı, iltihaplanma, regl ağrısı, sindirim kolaylaştırıcı olarak infüzyon halinde alınır (Polat ve vd. 2012). Bitkinin yaprak kısımları kaynatılarak çay şeklinde içilir. Günde 1-2 fincan tüketildiğinde nefes darlığına ve karın ağrısına iyi geldiği ifade edilmiştir (Arı 2014). Gaziantep’te *Achillea sp.* kadın hastalıklarında yaygın şekilde kullanılmaktadır. Aşırı kanamaların önüne geçmek ve adet dönemini sancısız geçirmek amacıyla çiçek durumlarından infüzyon yoluyla elde edilen çay kullanılmaktadır. Menopoz döneminde görülen yangılara karşıda aynı şekilde kullanımı mevcuttur. Bitkinin esas kullanılan kısmı çiçek durumları olmakla birlikte satıştaki droglarda az da olsa gövde ve yaprakta bulunmaktadır (Şahin Yiğit 2014). Tüm kısımları dekoksasyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.9.2. *Anthemis hyalina* DC.

Bitkinin Türkçe Adı: Yoğurt Çiçeği, Dermen Papatyası, Yoğurt Otu, Koyun Gözü, Dağ Papatyası, Kel Papatya

Bitkinin Yöresel Adı: Papatya

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Gölbaşı-Besni yolu yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Soğuk algınlığına iyi gelir. Çayı demlenerek içilir (Sabahattin KANDIRMAZ, 01.03.2015).

Karın ağrısına iyi gelir (Ahmet TURAN, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1063

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: ‘Beyaz yogurt çiçeği’ olarak adlandırılır. Çayı yapıp içilir (Akan ve vd. 2008). Gaziantep’te papatya çiçeklerinden infüzyon yoluyla elde edilen çay yatıştırıcı ve ağrı kesici olarak kullanılmaktadır. Ayrıca saç bakımı için kullanımı da mevcuttur. Yine infüzyon yoluyla demlenmesiyle elde edilen su ile saçlar yıkanarak dökülmeye karşı kullanılmaktadır. Ayrıca bu uygulamadan sonra saçlar güneşte kurutularak saçların renginde açılma ve sarımtırak bir renk sağlanmaya çalışılmaktadır (Şahin Yiğit 2014). Çiçek kısımları infüzyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.9.3. *Centaurea iberica* Trev. ex Sprengel

Bitkinin Türkçe Adı: Deligöz Dikeni, Deve Dikeni, Zerdali Dikeni, Çakır Dikeni, Yabani Diken

Bitkinin Yöresel Adı: Yabani Diken

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Kahta-Gerger yolu yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Yakacak olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Bitki tazeyken gövdesi dikeninden temizlenip yenilir. Kurutulan dalları kışın yakacak olarak kullanılır (Mehmet Emin ALP, 31.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1111

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Çiçek ve dalların dekoksyonu hazırlanarak romatizma ağrılarına karşı kullanıldığı ifade edilmiştir. Yaprakları sıtmaya karşı kullanılır (Yazıcıoğlu 1996). Ateş düşürücü, adet getirici, kabız ve iştah açıcı olarak kullanılmaktadır (Baytop 1999). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Kapitulumlarından hazırlanan infüzyon, dahilen, mide ağrısının giderilmesinde kullanılır. Taze yapraklar, ezildikten sonra, haricen, yılan ve akrep sokmasına karşı kullanılır. Yaprakların ezilerek çıkartılan özsuyu, dahilen (sabah ve akşam) içilerek sıtma hastalığı tedavisinde kullanılır (Tuzlacı 2006). İnfüzyon halinde dahilen ateş düşürücü olarak kullanılır (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). Tazeyken gövdesi yenilir (Korkut ve Akan 2008). Hayvan yemi olarak kullanılmaktadır (Doğan ve Bağcı 2011). Sonbaharda kuruyan gövdeler yöresel ekmek yapımında yakacak olarak kullanılır (Gelse 2012). Kapitulum kısımları dekoksyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.9.4. *Centaurea solstitialis* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Çakır Dikeni, Güneş Çiçeği, Eşek Dikeni, Sarı Peygamber Dikeni

Bitkinin Yöresel Adı: Çoban Çökerten

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Samsat İlçesi yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Mesane taşlarında, idrar yolu kum ve böbrek taşlarının düşürülmesinde kullanılır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1081

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Dudak çevresindeki herpes enfeksiyonlarında (uçuk) ve baş ağrısında kullanılır. Kurutulan bitki demlendikten sonra her sabah aç karnına soğuk olarak içilir (Koçyiğit ve Özhatay 2006). Toz edilmiş tohum mesane taşları, toz edilmiş kök idrar yollarındaki kum ve taşların tedavisinde kullanılır (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). ‘Keygana diken’ olarak adlandırılır. Ekinlere zararlı bir bitkidir (Akan ve vd. 2008). Çiçeklerin kaynatılmasıyla elde edilen çayı soğuk algınlığı için tüketilebilir (Doğan ve Bağcı 2011). Soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır (Doğan 2014). Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen ishale karşı kullanılır (Şenkardeş 2014).

5.9.5. *Centaurea virgata* Lam.

Bitkinin Türkçe Adı: Acı Süpürge, Çakır Dikeni, Çandır Dikeni, Deve Dikeni, Yabani Diken, Zerdali Dikeni, Peygamber Çiçeği

Bitkinin Yöresel Adı: Süpürge Otu, Böbrek Otu, Acı Ot

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Adıyaman Pirin Perre civarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Süpürge yapımında kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Toprak üstü kısımları ile süpürge yapılır (Ekrem ÇELİK, 11.08.2014).

Örnek No: M. K. F. 1135

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Alerji ve dabalara karşı kullanılır. Banyo yapılacak su ile birlikte kaynatılarak boyundan aşağı banyo yapılır. Çünkü bitki çok acıdır, özellikle gözler korunmalıdır (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). ‘Tehli

süpürgesi' olarak adlandırılır. Toprak üstü kısımları süpürge yapımında kullanılır (Akan ve vd. 2008). Bitkinin karın ağrısı için infüzyon şeklinde hazırlanan çayı kullanılır. Böbrek iltihabı için ise 3 litre suya 100–150 gram kurutulmuş bitki konur. Su bir litre kalana kadar kaynatılır. Süzülür ve her gün sabah aç karnına bir kahve fincanı içilir (Gültaş 2009). Toprak üstü kısımları demet haline getirilip süpürge olarak kullanılır (Şenkardeş 2014).

5.9.6. *Chardinia orientalis* (L.) Kuntze

Bitkinin Türkçe Adı: Peygamber Çiçeği, Çağla Otu, Şardinia

Bitkinin Yöresel Adı: Peygamber Çiçeği

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Alidağ Mevki Mahmut El-Ensari civarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Mide rahatsızlıklarına iyi gelir. Yaprakları suda demlenerek içilir (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1017

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Bitkinin çiçekli ve yapraklı dallarının suda kaynatılmasıyla elde edilen öz, mide ağrıları için kullanılır (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). Evlerde süs olarak kullanılır (Karakurt 2014).

5.9.7. *Chrysanthemum coronarium* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Kasımpatı, Bahçe Kasımpatı

Bitkinin Yöresel Adı: Kasımpatı

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Süs bitkisi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Park ve bahçelerde süs bitkisi olarak kullanılır (Cuma

ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1221

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Gıda olarak kullanılır (Kültür 2014).

5.9.8. *Cirsium arvense* (L.) Scop.

Bitkinin Türkçe Adı: Köygöçüren, Eşek Otu, Çahor, Hamurkesen, Kara Süpürge, Keçi Memesi, Küsemen, Deve Dikeni, Mantık, Dikenli Yaprak

Bitkinin Yöresel Adı: Köygöçüren

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Adıyaman Eğriçayı mevki

Bitkinin Kullanım Amacı: Yakacak olarak kullanılır ve Tozlaşmaya yardımcıdır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Kurutulup kışın yakacak olarak kullanılır. Dikkat çekici rengi böcek ve arıları kendisine çeker. Tozlaşmaya yardımcı olurlar (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1163

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Buğday ekim alanlarında sorun olan yabancı otlardandır (Taştan ve Erciş 1991). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Çiğ olarak yenir (Karakurt 2014).

5.9.9. *Cirsium vulgare* (Savi) Ten.

Bitkinin Türkçe Adı: Yaygın Kangel, Dikenli Yaprak, Küsemen, Köy Göçüren, Kara Süpürge, Hamurkesen, Kazan Kulpu

Bitkinin Yöresel Adı: Kenger, Kör Kenger

Bitkinin Toplanma Zamanı: Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Samsat yolu yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Yakacak olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Bitkinin toprak üstü kısımları toplanır ve kurutulur, kışın yakacak olarak kullanılır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1164

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: ‘Kefik’ ya da ‘İstiriy Mişk’ olarak adlandırılır. Toprak üstü kısımları yakacak olarak kullanılır (Akan ve vd. 2008).

5.9.10. *Crepis sancta* (L.) Bornm.

Bitkinin Türkçe Adı: Keklik Otu, Karahindiba Çiçeği, Kokar Ot, Sütlü Ot, Sakar Kanak, Tüylü Kanak, Arslanışi

Bitkinin Yöresel Adı: Hindiba, Karahindiba

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Gölbaşı İlçesi yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: İdrar yolu hastalıklarına iyi gelir, idrarı söktürücü özelliği vardır (Sabahattin KANDIRMAZ, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1064

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Genç yapraklarından salata yapılır (Koçak 1999). Yaprakları gıda ve hayvan yemi olarak kullanılmaktadır (Ertuğ 2000). Salata yapımında kullanılır ve toprak üstü kısımları hayvan yemi olarak kullanılır (Gelse 2012).

5.9.11. *Helianthus tuberosus* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Yer Elması

Bitkinin Yöresel Adı: Yer Elması

Bitkinin Toplanma Zamanı: Eylül, Ekim

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Kök

Bitkinin Toplandığı Yer: Besni İlçesi Şire Pazarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Soyularak tüketilir (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1213

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Hemoroitlere karşı kullanılır (Sezik ve vd. 2001). Şeker hastalığı tedavisinde kullanılır. Ayrıca sebze olarak da tüketilir (Savran ve vd. 2002). Yumrularının çiğ olarak yenmesi şeker hastaları için faydalıdır. Vücudun direncini artırır. Bol idrar söktürür. Böbreklerin ve pankreasın düzenli çalışmasını sağlar (Özçelik ve Balabanlı 2005). Böbrek taşı düşürmek amacıyla kullanılır (Güneş 2010). Şeker hastalığı tedavisinde kullanılır (Güneş ve Özhatay 2011). Kök ve gövde kısmı doğrudan tüketilir (Arı 2014). Çiğ yenir. Sindirim sistemine faydalıdır, kabızlık giderir (Karakurt 2014). Toprak altı yumruları kabuğu soyulduktan sonra çiğ olarak, dahilen kabızlığa karşı kullanılır. Toprak altı yumruları kabuğu soyulduktan sonra çiğ olarak yenir. Toprak altı yumruları pişirilerek yemek yapılır (Şenkardeş 2014).

5.9.12. *Helichysum arenarium* (L.) Moench

Bitkinin Türkçe Adı: Altın Çiçek, Ölmez Çiçek, Güveotu, Dalakotu, Mayasılotu

Bitkinin Yöresel Adı: Altın Otu

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan, Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Çiçek, Dal

Bitkinin Toplandığı Yer: Besni İlçesi Şire Pazarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Basur için ve romatizmal ağrılar için kullanılır. Bir tatlı kaşığı bitki bir bardak suda demlenir ve günde üç kere aç karnına içilir (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Antibiyotik niyetine kullanılır (Sabahattin KANDIRMAZ, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1018

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Böbrek hastalıklarında, kadın hastalıklarında kullanıldığı söylenmektedir. Ayrıca gaz söktürücü, iltihap kurutucu, ishal kesici olarak kullanıldığı belirtilmektedir. Çay olarak tüketilir (Bakır Sade 2014). Gaziantep'te kadınlarda idrar yolları iltihaplarına karşı kullanılmaktadır. Özellikle literatürde kayıtlı olmamakla birlikte iltihabına sebep olduğu adet düzensizlikleri ve çocuk sahibi olamama durumlarında kullanımı yaygındır. Adet sancularına karşı da çok yaygın olmamakla birlikte kullanımı mevcuttur (Şahin Yiğit 2014).

5.9.13. *Inula viscosa* (L.) Aiton

Bitkinin Türkçe Adı: Yapışkan Andız Otu, Yapışkan Anduz Otu, Yapışkan Sarı Ot, Akıllı Sarı Ot, Zimbit, Zimerit, Sümenit

Bitkinin Yöresel Adı: Andız Otu, Andız Kökü, Andız

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Kök

Bitkinin Toplandığı Yer: Gölbaşı İlçesi Mahalle aktarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Öksürüğe, astım ve akciğer sorunlarına iyi gelir. Bronşları açmak için kullanılır. Bağışıklık sistemini güçlendirir. İstenirse andız pekmezi haline getirilip kullanılır (Sabahattin KANDIRMAZ, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1065

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Kaynatılıp acı suyu mide ve deri hastalıklarında; dövülüp pomat ya da merhem halinde uygulanarak mantar, basur gibi rahatsızlıklar için; ayrıca yara kapatıcı, ağrı dindirici ve kan durdurucu olarak da kullanılır (Altay ve Karahan 2012). Yaprakları ezilir ve yapıştırıcı olarak kullanılır (Şenkardeş ve Tuzlacı 2014). Yaprak ve çiçekler sarı tonları elde etmede boyar madde olarak kullanılır (Güngörmez 2015).

5.9.14. *Lactuca sativa* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Marul

Bitkinin Yöresel Adı: Marul, Marol, Has

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mart, Nisan

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Adıyaman Karapınar Mahallesi

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Çiğ olarak tüketilir. Salatalarda kullanılır. Sarması ve turşusu yapılarak yenilir (Seher IŞILDAK, 27.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1201

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Gıda amaçlı yararlanılır (Satıl ve vd. 2008).

5.9.15. *Senecio vernalis* Waldst. Et Kıt.

Bitkinin Türkçe Adı: Kanarya Otu, Ekin Otu, Sinerarya, Pisik Otu, Mayasılotu

Bitkinin Yöresel Adı: Mayasılotu

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Adıyaman Tut İlçesi Havutlu Köyü civarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Terletici etkisi olduğundan dolayı soğuk algınlığına iyidir. Kadın hastalıklarına faydalıdır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1082

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Toprak üstü kısımları derideki iltihaplanmayı gidermek için kullanılır (Pieroni ve vd. 2005). Yumuşatıcı, kurt düşürücü, yara iyileştirici, adet ağrılarını hafifletici olarak kullanılır (Deniz ve vd.

2010). Toprak üstü kısımları hayvan yemi olarak kullanılır (Gelse 2012). Çiçek ve yaprağı dekoksasyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.9.16. *Taraxacum officinale* F.H. Wigg

Bitkinin Türkçe Adı: Hindiba, Karahindiba, Aslandışı, Cırtlık, Çıtlık, Güneyik, Acıgünek, Köpek Marulu

Bitkinin Yöresel Adı: Çıtlık

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan, Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Çiçek

Bitkinin Toplandığı Yer: Gölbaşı-Besni yolu yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Hayvan yemi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Olgunlaşmamış çiçekleri gonca halindeyken toplanır, keklik yemi olarak kullanılır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1165

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Öz, sıvı ekstre, tentür ve infüzyon halinde kullanılır. Safra akışını kolaylaştırıcı, kabızlığı giderici, kuvvetlendirici, temizleyici özelliklere sahiptir. Şeker hastalığına iyi gelmektedir. Bitkinin içerdiği süt derideki nasır ve siğillerin giderilmesinde çok etkilidir. Çiçeklerinden elde edilen destile su ise derilerin temizlenmesinde ve özellikle derideki çillerin giderilmesinde kullanılır. Sütü safra kesesi ve mesane taşlarını eritici özelliكتedir aynı zamanda mesane iltihaplarına karşı çok etkilidir. Bu bitkinin rozet yaprakları pazarlarda satılmakta, salata halinde veya pişirilerek yenmektedir (Baytop 1999). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Yörede konuşulan halkın büyük çoğunluğu tarafından kullanılan bitkinin, taze yaprakları ve gövdesi yıkanıp tuzlanarak elde yenilir. Salatalara katılır (Deniz ve vd. 2010). Çiçek sapları şeker hastalığına iyi geldiği, kanı temizlediği, bitkinin halsiz kişilere güç kazandırdığı, hepatit hastalığında kullanıldığı söylenmektedir. Yöre halkı tarafından salatası yapılır. Çay olarak tüketilir. Yem olarakta kullanılır (Bakır Sade 2014).

5.9.17. *Tragopogon longirostris* Bisch ex. Schultz var. *longirostris*

Bitkinin Türkçe Adı: Yemlik, Çayır Teke Sakalı, Keçisakalı, Yakıotu

Bitkinin Yöresel Adı: Yemlik, Pıncık, Pisik

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Samsat-Kahta yol ayrımı yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda olarak tüketilir.

Bitkinin Kullanım Şekli: Taze yaprakları çiğ olarak tüketilir. Salatası yapılır (Gülizar DURGUT ATEŞ, 16.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1200

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Toprak üstü kısımları kurutularak ve taze olarak hayvan beslemede yem olarak kullanılır (Akgül 2008). Hayvan yemi olarak kullanılır (Yapıcı ve vd. 2009). Yemeği yapılır. Kavrularak yenir (Deniz ve vd. 2010). Pişirilerek yemeği yapılır. Ayrıca hayvan yemi olarak da kullanımı mevcuttur (Doğan ve Bağcı 2011). Genç bitki taze olarak salatalarda kullanılır (Doğan ve Tuzlacı 2015).

5.9.18. *Tripleurospermum parviflorum* (Willd.) Pobed.

Bitkinin Türkçe Adı: Sarı Papatya, Yalancı Papatya, Beybunık

Bitkinin Yöresel Adı: Sarı Papatya

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Gölbaşı-Besni yolu yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Strese karşı etkilidir. Sakinleştirici etkisi vardır. Toprak üstü kısımları infüzyon olarak 15 dk demlenerek içilir (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1019

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Bitkinin çiçekleri toplanarak infüzyon (% 2-3) halinde ağrı kesici olarak kullanılır (Gültaş 2009). Ateş düşürücü olarak kullanılır (Gençay 2007). Hayvan yemi olarak yöre halkı tarafından kullanılır (Gelse 2012). Yara ve zatürre tedavisinde, kolesterol düşürücü olarak kullanıldığı kaydedilmiştir (Han 2012). Çayı demlenir. Gribal enfeksiyonlarda kullanılır, bronşit tedavisinde, balgam sökücü, sinüzite faydalı, beyni geliştirir. Cilt rahatsızlığı, göze faydalı, uykusuzluk, ödem atıcı, sancı keser, rahatlatıcıdır yorgunluğu alır, iltihap kurutucu, iltihap dağıtır, antibiyotik çayı sabah akşam içilir. Sindirim sistemine ve böbreklere iyi gelir, baş ağrısı, mide rahatsızlığı, iç hastalığı, kalbe, nefes darlığına faydalıdır. Ses kısıklığı ve sinirleri yatıştırmak için, mide rahatsızlıkları için kullanılır. Suyu çıkarılır, yüze sürülür. Cildi besler, nemlendirir. Suyu saçın rengini açar, suyuyla saçları yıkayınca gürleştirir, canlandırır. Çocuklar taç yapar. Arılar nektar alır (Karakurt 2014).

5.9.19. *Tripleurospermum transcaucasicum* (Manden.) Pobed.

Bitkinin Türkçe Adı: Yalancı Papatya, Yayla Gödesi

Bitkinin Yöresel Adı: Papatya, Yalancı Papatya

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Samsat yol üzeri yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı, Saç rengi açmak için ve Taç yapımında kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Çayı demlenerek içilir, mide rahatsızlıklarına iyi gelir (Safiye IŞILDAK, 27.10.2014).

Suyu ılık iken saça sürülür veya şampuna karıştırılırsa saç rengini açar ve kepeğe karşı etkilidir. Bayanlar baharda toplar, kurumadan taç yapar ve saçlarına takar (Seher IŞILDAK, 27.10.2014).

Örnek No: M. K. F. 1148

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: İnfüzyon şeklinde hazırlanan drog astım hastalığı için kullanılmaktadır. Ayrıca üst solunum yolu enfeksiyonları, kadın hastalıkları için de tüketilmektedir (Tetik 2011). Çayı demlenir. Gribal enfeksiyonlarda kullanılır, bronşit tedavisinde, balgam sökücü, sinüzite faydalı, beyni geliştirir. Cilt rahatsızlığı, göze faydalı, uykusuzluk, ödem atıcı, sancı keser, rahatlatıcıdır yorgunluğu alır. İltihap kurutucu, iltihap dağıtır, antibiyotik çayı sabah akşam içilir. Sindirim sistemine ve böbreklere iyi gelir, baş ağrısı, mide rahatsızlığı, iç hastalığı, kalbe, nefes darlığına faydalıdır. Ses kısıklığı ve sinirleri yatıştırmak için, mide rahatsızlıkları için kullanılır. Suyu çıkarılır Yüze sürülür, cildi besler, nemlendirir, suyu saçın rengini açar, suyuyla saçları yıkayınca gürleştirir, canlandırır. Çocuklar taç yapar. Arılar nektar alır (Karakurt 2014). Toprak üstü kısımları infüzyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.9.20. *Tussilago farfara* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Öksürük Otu, Kabalak, Kavalak, Devetabanı, Gabalah, Gabalak, Deveşaplağı

Bitkinin Yöresel Adı: Öksürük Otu

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Çiçek, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Çelikhan İlçesi

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Öksürük, astım ve akciğer rahatsızlıklarına iyi gelir (Abuzer SONKAYA, 30.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1199

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Çayı bağırsak gazlarını giderici olarak az miktarda içilir (Özçelik ve Balabanlı 2005). Yaprakları öksürük kesici ve göğüs yumuşatıcı etkilere sahiptir. İnfüzyon (% 3-6) günde 2-3 bardak, yemekler arasında içilir (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). Yaprakları pişirilerek gıda amaçlı kullanılır (Aksakal ve Kaya 2008). Çiçekli dallarının kaynatılması ile elde edilen

çayı öksürük giderici olarak kullanılmaktadır (Doğan ve Bağcı 2011). Yaprakları infüzyon şeklinde hazırlanarak tüketilmektedir. Bu şekilde öksürük için ve astım için kullanılmaktadır. Lapa haline getirilerek iltihaplı yaralar üzerine sarılmaktadır. Yara iyileştirici olarak kullanılmaktadır (Tetik 2011). Yaprığı infüzyon ve dekoksasyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.9.21. *Xeranthemum annuum* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Dağ Karanfili, Kağıtçiçeği, Süpürge, Süpürge Otu, Yağmur Gülü, Ölmez Otu, Baston Otu

Bitkinin Yöresel Adı: Süpürge Otu

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Gerger yol üzeri yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Cinsel gücü arttırıcı özelliği vardır. Cinsel problemlere iyi gelir (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1083

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Ev süpürgesi olarak kullanılır. Toprak üstü kısımları kesilerek demet şeklinde bağlanır (Akgül 2008). Gövdesi süpürge olarak kullanılır (Yapıcı ve vd. 2009). Bitkinin tamamı demetler halinde bağlanıp evlere kireç sürmek için fırça olarak kullanılır (Karakurt 2014).

5.10. Berberidaceae (Kadıntuzluğugiller)

5.10.1. *Berberis crataegina* DC.

Bitkinin Türkçe Adı: Kadıntuzluğu, Karamuk, Kamberiz, Karaca, Karamih, Karamık, Karamuk Dikeni, Karanbuk, Kızambuk, Kızamık, Sarı Çalı, Sarı Odun, Hatuntuzluğu, Garamık, Gıraba, Gırabuh, Gızanbah, Diken Üzümü, Ekşimen

Bitkinin Yöresel Adı: Karamuk

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Besni İlçesi yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Soğuk algınlığı için demlenerek içilir (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1089

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Bronşit gibi soğuk algınlığı rahatsızlıklarında ve şeker hastalığının tedavisinde kullanılır. Özellikle bronşit için bitkinin kökleri kaynatılır ve suyu içilir. Şeker hastalığı tedavisinde ise bitkinin meyvesi yenir (Savran ve vd. 2002). Meyve ve kökü dekoksasyon olarak halk arasında hemoroit tedavisinde kullanılır (Gürhan ve Ezer 2004). Taze yaprak ve meyve çiğ olarak, meyveleri turşu ve şurup olarak kullanılır (Aksakal ve Kaya 2008). Bitkinin yaprak kısmının salatası yapılarak tüketilir. Bitkinin meyve kısmı (üzüm) doğrudan tüketilir. Bitkinin yaprak kısmının salatası yapılarak tüketilir. Böbrek taşları olduğunda 15-20 gün sık tüketildiğinde böbrek taşlarının düşürülmesinde etkilidir. Yaprak kısmı doğrudan tüketilir. Karaciğer hastalıklarına iyi geldiği belirtilmiştir (Arı 2014). Gaziantep'te göz ağrısı, göz kızarıklığı ve kaşıntıya karşı kullanılmaktadır. Bitkinin kök kabuklarından dekoksasyon şeklinde hazırlanan su göz damlası şeklinde uygulanmaktadır (Şahin Yiğit 2014). Meyvesi yenir. Körpe yaprakları yenir. Meyveleri veya kökleri suda kaynatılıp, suyu kumaş boyamada (siyah) kullanılır (Şenkardeş 2014). Meyvesi pekmez, reçel ve taze olarak tüketilir (Doğan ve Tuzlacı 2015).

5.11. Betulaceae (Huşgiller)

5.11.1. *Carpinus orientalis* Miller

Bitkinin Türkçe Adı: Ak Gürgen, Doğu Gürgeni, Gürgen, Kayın Ağacı, İstiriç

Bitkinin Yöresel Adı: Kayın Ağacı, Gürgen

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Gövde

Bitkinin Toplandığı Yer: Besni-Gölbaşı yolu yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Merdane, Aktaracak, Parke ve Ayakkabı topukları yapımında kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Merdane (oklava) ve aktaracak yapımında kullanılır. Parke yapımında ve ayakkabı topukları için kullanılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1216

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002).

5.12. Boraginaceae (Hodangiller)

5.12.1. *Alkanna megacarpa* DC.

Bitkinin Türkçe Adı: Havaciva, Yamaç Havacivası, Sormuk, Emecik, Ennik

Bitkinin Yöresel Adı: Havaciva, Havaciva Otu

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Gölbaşı İlçesi Mahalle aktarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Soğuk algınlığı, karaciğer hastalıklarında çayı demlenerek içilir. Cilt hastalıklarında zeytinyağı ile karıştırılır haricen cilde uygulanır (Sabahattin KANDIRMAZ, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1074

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Kökleri göz hastalıklarının tedavisinde ve lohusa hanımlarda sancı kesici olarak kullanılmaktadır (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). Kökü kıvamlı bir hal alana kadar suda kaynatılarak içerisine tuzsuz tereyağı karıştırılarak merhem yapılmakta ve bu merhem yara iyileştirici olarak kullanılmaktadır (Tetik 2011).

5.12.2. *Anchusa azurea* Miller var. *azurea*

Bitkinin Türkçe Adı: Mavi Çiçek, Ballık, Ballağan, Emzik, Sığırdili, Toklubaşı

Bitkinin Yöresel Adı: Emicek

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan, Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Çiçek

Bitkinin Toplandığı Yer: Samsat yolu Saffan Bin Muattal yol ayrımı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Bitkinin çiçek kısmı toplanır ve emilir (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1084

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Bitki sebze olarak tüketilir. Haricen yara iyileştirici olarak bilinir. Kimi yemeklerde baharat olarak kullanılır. Bitkinin kökü kaynatılarak kırmızı, kuru toprak üstü kısımlarından mavi boya elde edilir. Kökün kabuğu buğday ile birlikte öğütülür, iltihaplı yaraların tedavisinde endikedir. Yöre halkı tarafından yeni sünnet olmuş çocukların yarlarını iyileştirmede kullanılır. Yaprakların yaş iken tüketilmesinin yılan ısırması, yabani bir hayvanın neden olduğu zehirlenme veya yenilen yabani bir bitkiden dolayı bir zehirlenmelerine karşı faydası vardır. Hayvan yemi olarak kullanılır. Ciltteki çatlaklarda, egzamada kökleri tuz ile ezilir, sarılır. Temre hastalığında da kullanılır (Ertuğ ve vd. 2004). Yaprak ve çiçekli dalları terletici, idrar arttırıcı ve ülser tedavi edici olarak dekoksasyon veya infüzyon halinde kullanılmaktadır (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). Sepete benzer (Kaffora adlı) taşıma kabı yapılıdır. Bitki kökten sökülerek tahta ile dövülür, topraktan (mendel adındaki) kalıbın içine dökülür üstüne bir ağır yük konularak 3 gün beklenir, daha sonra da bir süre güneşte bırakılır ve hazır hale gelir. Bunun ile üzüm, yaprak, vb. küçük malzemeler taşınırdı. Bu günlerde yapılmamaktadır, yerini plastik malzemeler almıştır. Yara tedavisinde kullanılır. Kök ezilerek çibanların içindeki iltihabı temizlemek için kullanılır. Toprak üstü kısımları kaynatılarak içilir, kanser tedavisinde kullanılır (Akgül 2008). Yaprakları pişirilerek gıda amaçlı kullanılır (Aksakal ve Kaya 2008). İlaç olarak

yararlanılır (Satıl ve vd. 2008). Yaprakları ezilerek yılan sokmasına karşı panzehir olarak kullanılır (Yapıcı ve vd. 2009). Tüm bitki terletici, idrar artırıcı ve temizleyicidir. Köklerinden kırmızı boya elde edilir. Yaprak ve çiçeklerinin kaynatılmasından elde edilen su egzama tedavisinde kullanılır (Deniz ve vd. 2010). Yaprak ve çiçekli dallarının kaynatılmasıyla elde edilen çayı idrar arttırıcı olarak kullanılırken, taze yaprakları pişirilerek besin olarak da tüketilir (Doğan ve Bağcı 2011). Yaprakları lapa haline getirilerek akrep sokmalarında kullanılmaktadır. Yaprakları ile infüzyon şeklinde hazırlanan drog elma suyu ile karıştırılarak yanıklara tedavi amaçlı kullanılmaktadır (Tetik 2011). Hayvan yemi olarak kullanılmaktadır (Gelse 2012). Yapraklar haşlanıp yemek olarak tüketilir. Toprak üstü kısımları iltihaplanma, mide ağrısı, sindirim kolaylaştırıcı, yara-kesik tedavisi, romatizma için haşlama ve dekoksasyon halinde kullanılır (Polat ve vd. 2012). Bitkinin yaprak kısmı haşlanır ve hamura katılarak börek içerisinde tüketilir. Bitkinin yaprak kısmı haşlanır ve tüketilir. Şeker hastalığına iyi geldiği ifade edilmiştir (Arı 2014). Genç sürgünleri pişirilerek yemek olarak, nektarı emilerek kullanılır (Doğan ve Tuzlacı 2015). Toprak üstü kısımları dekoksasyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.12.3. *Anchusa strigosa* Labill.

Bitkinin Türkçe Adı: Mavi Çiçek, Gelezan, Akrep Otu, Ballı Baba, Tatlı Baba, Toklubaşı, Güriz, Ballık, Yılan Dili, Sığır Dili, Dikenli Sığır Dili, Tosbağa Otu

Bitkinin Yöresel Adı: Emzik

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan, Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Çiçek, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Bitkinin çiçek kısmı toplanır ve emilir. Bal ile haşlanıp içilirse öksürüğe iyi gelir (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1207

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Toprak üstü kısımları kaynatılarak içilir, kanser tedavisinde kullanılır (Akgül 2008). Genç yaprakları pişirilir ve sebze olarak yenir. Yaprak ve çiçekleri idrar artırıcı olarak infuzyon halinde kullanılmaktadır (Güldaş 2009).

5.12.4. *Echium italicum* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Ayı Kulağı, Kurt Kuyruğu, Bal Çiçeği, Tilki Kuyruğu, Kuşkonmaz Otu, Pıncar, Sorma, Sormuk

Bitkinin Yöresel Adı: Ayı Kulağı

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Çiçek

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi yol üzeri, yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Bitkinin çiçek kısmı toplanır ve emilir (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1070

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Toprak üstü kısımları kurutularak ve taze olarak hayvan beslemede yem olarak kullanılır (Akgül 2008). Pişirilerek, hayvanlara yedirilmektedir (Tetik 2011). Genç (körpe) bitkinin gövdesi, kabuğu soyulduktan sonra yenir. Çocuklar çiçeklerin içindeki balözünü emerler (Şenkardeş 2014). Nektarı emilir (Doğan ve Tuzlacı 2015).

5.12.5. *Heliotropium europaeum* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Akrep Otu, Siğil Otu, Bambul Otu, Aygün Çiçeği

Bitkinin Yöresel Adı: Akrep Otu, Siğil Otu

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi Akdağ mevki

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Bitki ezilip siğillerin üzerine sürülürse siğillere iyi gelir. Akrep sokmalarına panzehir görevi üstlenir (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1085

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Safra artırıcı, ateş düşürücü olarak kullanılır (Ayanoğlu ve vd. 1999). Ateş düşürücü ve safra söktürücü olarak kullanılır (Yapıcı ve vd. 2009). Koyun-Keçi yemi olarak kullanılmaktadır (Doğan ve Bağcı 2011). Toprak üstü kısımları infüzyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.12.6. *Nonea stenosolen* Boiss. & Ball.

Bitkinin Türkçe Adı: Sormuk Otu, Sormuk Çiçeği, Sığır Dili, Oyaly Sormuk

Bitkinin Yöresel Adı: Sormuk Otu

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Çiçek

Bitkinin Toplandığı Yer: Alidağ Mevki Mahmut El-Ensari civarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Çiçekleri toplanır ve çiçeğin dip kısımları emilir (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1220

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Çiçeği yenen bitkilerdendir (Ertuğ 2014).

5.12.7. *Onosma albo-roseum* Fisch. Et Mey.

Bitkinin Türkçe Adı: Kaya Emceği, Emcek, Havaciva, Emzik Otu, Tavşan Gözü, Sincar

Bitkinin Yöresel Adı: Emzik, Havaciva

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Çiçek

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi Akdağ mevki

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Çiçekleri toplanır ve çiçeğin dip kısmında bulunan şekerimsi kısımları emilir (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1086

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Literatürde herhangi bir kullanıma rastlanmamıştır.

5.13. Brassicaceae-Cruciferae (Turpgiller)

5.13.1. *Alyssum praecox* Boiss.&Bal. var. *praecox*

Bitkinin Türkçe Adı: Kedi Dili, Kevke, Taş Otu, Püren, Güzel Kuduzotu

Bitkinin Yöresel Adı: Kuduzotu

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Yeni Mahalle Eski Zey Yolu, Karadağ mevki

Bitkinin Kullanım Amacı: Süs bitkisi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Süs bitkisi olarak kullanılır (Ekrem ÇELİK, 25.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1136

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Kirişli Dağı (Isparta)'nın endemik ve nadir bitkilerindendir (Selvi ve Yıldırım 2014). Nenezi Dağı'nın Florası bitkilerindendir (Örün ve Tekşen 2014).

5.13.2. *Brassica oleracea* L. var. *capitata* f. *alba*

Bitkinin Türkçe Adı: Lahana, Baş Lahana, Beyaz Lahana

Bitkinin Yöresel Adı: Lahana, Nahna

Bitkinin Toplanma Zamanı: Ekim, Kasım

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Baş, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Adıyaman Bozhüyük Köyü

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Lahana sarması yapımında kullanılır. Çorba yapımında kullanılır. Turşusu yapılır. Zayıflamak için haşlanır ve sabah aç karnına suyu içilir (Safiye İŞILDAK, 17.11.2014).

Örnek No: M. K. F. 1149

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Lahana yaprakları bel ağrısında ağrıyı alır. Bele 4 kat konulan taze yapraklar bir bezle sarılır, istirahat edilir. Apsenin üzerine konunca apseyi toplar, yarım saatte bir yaprak değiştirilir (Ertuğ 2002). Gıda amaçlı yararlanılır (Satıl ve vd. 2008). Suyu çıkarılır; zayıflatır, vücuttaki iltihaplar için kullanılır. Lahana lapası vücutta ağrıyan yere konunca ağrıyı dindirir (Karakurt 2014). Gıda olarak kullanılır (Kültür 2014).

5.13.3. *Brassica oleracea* L. var. *capitata* f. *rubra*

Bitkinin Türkçe Adı: Kırmızı Lahana

Bitkinin Yöresel Adı: Kırmızı Lahana, Kara Lahana, Kırmızı nahna

Bitkinin Toplanma Zamanı: Ekim, Kasım

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Baş, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Hacıahmet düzlüğü, Çimen Köyü yolu

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Salata ve turşu yapımında kullanılır (Safiye İŞILDAK, 17.11.2014).

Örnek No: M. K. F. 1150

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Gıda olarak kullanılır (Kültür 2014).

5.13.4. *Capsella bursa-pastoris* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Çoban Çantası, İt Pancarı, Yayla Pancarı, Serçe Gözü, Kuşgözü, Ayşecik, Kuş Otu, Çırnak, Çıynak, Kuşkuş Otu, Kaya Marulu, Dağ Marulu, Deve Mercimeği, Kuşekmeği, Tavuktırnağı

Bitkinin Yöresel Adı: Nanecik, Nanecük

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Samsat-Kahta yol ayrımı yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Taze yaprakları çiğ olarak tüketilir. Salatası yapılır (Safiye IŞILDAK, 15.04.2014).

Örnek No: M. K. F. 1151

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Kabız, idrar artırıcı olarak kullanılır (Ayanoğlu ve vd. 1999). Bitkinin çiçekli olan kısmı kabızlığı giderilmesinde ve idrar arttırıcı olarak kullanılır (Baytop 1999). Yaprakları yiyecek ve hayvan yemi olarak kullanılır (Ertuğ 2000). Haşlamasından elde edilen suyu idrar artırıcı olarak kullanılır (Özçelik ve Balabanlı 2005). Toprak üstü kısımları adet azaltıcı ve düzenleyici, kan dindirici olarak kullanılır (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). Besin amaçlı kullanılır. Çiğ olarak meyveleri yenir (Akgül 2008). Yörede birden fazla isimle adlandırılan bitki, demir kaynağı olarak bilinmektedir. Sebze olarak çiğ veya kavru olarak yenir. Salatalara katılır. Kan dindirici özelliği vardır. Burun kanamalarını durdurur. Ağrı kesici özelliği vardır. Böbrek kumu ve taşının düşürülmesine yardımcı olur (Deniz ve vd. 2010). Çiçekli dallarının kaynatılması ile elde edilen çayı kabızlığı giderici ve idrar arttırıcı olarak kullanılmaktadır (Doğan ve Bağcı 2011). Kök hariç tüm bitkiden infüzyon şeklinde hazırlanan drog adet düzensizliği ve iç hastalıklarında kullanılmaktadır (Tetik 2011). Çiğ olarak yenmekle birlikte, ebegümece ve tırşik bitkilerinin yapraklarıyla birlikte kavru olarak da tüketilir (Altay ve Karahan 2012). İkbahar aylarında çiçek açmamış haldeki genç sürgünleri sarımsak ve soğanla birlikte hıtap yapımında kullanılır (Gelse 2012). İç kanamaya karşı kullanılır (Bulut ve Tuzlacı 2013). Bitkinin taze

yaprakları yufka arasına sarılarak dürüm şeklinde tüketilir (Arı 2014). Yöre halkı tarafından kökleri dışındaki kısımları suda kaynatılır ayrıca çiğ ve pişirilerek tüketilir. Kan dolaşımını düzenlediği, kanamayı durdurucu etkisi olduğu söylenmektedir (Bakır Sade 2014). Demlenerek içilir. Kadın hastalıkları. İltihap kurutucu. Çiğ olarak yenir (Karakurt 2014). Çobançantasının toprak üstü kısımlarından infüzyon yoluyla elde edilen çay göğüs hastalıklarında kullanılmaktadır. Ayrıca aşırı adet kanamaları ve adet düzensizlikleri için de kullanılmaktadır (Şahin Yiğit 2014). Toprak üstü kısımlarından hazırlanan kavurma, dahilen sarılık (hepatit) tedavisinde kullanılır. Genç (körpe) bitkinin toprak üstü kısımları tuzlanıp, çiğ olarak yenir (Şenkardeş 2014). Çiçekleri infüzyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.13.5. *Cardaria draba* (L.) Desv. subsp. *draba*

Bitkinin Türkçe Adı: Kedi Otu, Çok Yıllık Kır Teresi, Yabani Tere

Bitkinin Yöresel Adı: Kedi Otu

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Yeni Mahalle Eski Zey Yolu, Karadağ mevki

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Sakinleştirici olarak kullanılır. Sinirleri yatıştırır, strese iyi gelir (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1166

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Genç yapraklar ve sürgünler salatalara çiğ konur veya pişirilir. Maydanoz olarak kullanılır (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). Besin amaçlı ve vücut ağrılarında kullanılır. Toprak üstü kısımları kaynatılıp pişirilerek yenir, ağrıyan bölgeye sürülür (Akgül 2008).

5.13.6. *Eruca vesicaria* (L.) Cav.

Bitkinin Türkçe Adı: Roka, Yabani Roka, Hardal Otu

Bitkinin Yöresel Adı: Roka

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Ekim

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Çiğ olarak tüketilebileceği gibi salatalarda da kullanılır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Bağırsak rahatsızlıklarına iyi gelir ve hazmı kolaylaştırır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1217

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Gıda amaçlı yararlanılır (Satıl ve vd. 2008).

5.13.7. *Lepidium sativum* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Tere, Dağ Teresi, Acı Tere

Bitkinin Yöresel Adı: Tere

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Adıyaman Tut İlçesi Havutlu Köyü civarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Bitkinin taze yaprakları yemeklerde ve salatalarda kullanılır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1198

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Gıda amaçlı yararlanılır (Satıl ve vd. 2008). Taze yaprakları çiğ olarak elde yenir veya salatalara katılır. İştah açıcı, kuvvet verici, afrodisyak etkili, kan temizleyici özelliği vardır. Cilt hastalıklarını

iyileştirir. Tohumu tiroit bezlerini çalıştırır (Deniz ve vd. 2010). Yemeklerin yanında çiğ olarak ya da salatası yapılarak tüketilir. Acımtırak bir tadı vardır (Gelse 2012). Metabolizmayı hızlandırdığı, idrar yollarını temizlediği, sigaranın zararlarını azalttığı, ayrıca kilo vermeye yardımcı olduğu söylenmektedir. Tere tohumu suyu, saç dökülmesi ve kepeklenmeyi önlediği belirtilmektedir (Bakır Sade 2014). Gaziantep'te tere tohumlarının çekilerek toz haline getirilmesi balla karıştırılması yoluyla elde edilen macun bağışıklık güçlendirici ve kan yapıcı olarak kullanılmaktadır. Kas kuvvetlendirici olarak kullanımı da mevcuttur (Şahin Yiğit 2014).

5.13.8. *Nasturtium officinale* R. BR.

Bitkinin Türkçe Adı: Su Teresi, Cırcır Otu, Çakan Duran, Çin Teresi

Bitkinin Yöresel Adı: Çıldırım, Kuzzık, Ispatan

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mart, Nisan

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Besni İlçesi Dikilitaş Köyü

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Çiğ olarak tüketilir ve salatalarda kullanılır (Gülizar DURGUT ATEŞ, 16.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1197

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Sinirleri yatıştırır. İdrar söktürür. Vücudu kuvvetlendirir. İştah açar. Skorbüt tedavisinde faydalıdır. Cinsel gücü artırır. (Özçelik ve Balabanlı 2005). Gıda amaçlı yararlanılır (Satıl ve vd. 2008). Taze yaprakları yıkanıp, yenir. Salatalara katılır (Deniz ve vd. 2010). Salatası yapılır. Çiğ olarak da tüketilmektedir (Altay ve Çelik 2011). Salatası yapılır (Altay ve Karahan 2012). Sebze olarak yaygın şekilde tüketilen bitki istah açıcı özelliğe sahiptir. Salata yapımında kullanılır. Hıtap yapımında kullanılır (Gelse 2012). Toprak üstü kısımları salata olarak tüketilir. Haşlanılıp yemek olarak tüketilir. Şeker hastalığı, gaz giderici, yüksek tansiyon, mide ağrısı, karaciğer hastalıkları

için kullanılır (Polat ve vd. 2012). İdrar söktürücü, balgam söktürücü, müshil etkisi olduğu, özellikle aknelerde kullanıldığı söylenmektedir. Bayan hastalıklarında iyi geldiği, ayrıca cildi güzelleştirdiği belirtilmektedir (Bakır Sade 2014). Toprak üstü kısımları yemeklerde ve salatalarda kullanılır (Şenkardeş ve Tuzlacı 2014).

5.13.9. *Raphanus sativus* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Turp, Kırmızı Turp

Bitkinin Yöresel Adı: Turp

Bitkinin Toplanma Zamanı: Kasım

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Kök

Bitkinin Toplandığı Yer: Samsat Kırmacık Köyü

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Çiğ olarak tüketilir ve salatalarda kullanılır (Safiye İŞILDAK, 17.11.2014).

Turp tohumu basur için kullanılır. Turp tohumu bal ile karıştırılıp bir yemek kaşığı aç karnına yenilir (Turan GÜRSOY, 06.06.2015).

Örnek No: M. K. F. 1130

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Gıda amaçlı yararlanılır (Satıl ve vd. 2008). Turp tohumu uyarıcı etki yaptığı, iştah açtığı, safra söktürmeye yardımcı olduğu, ayrıca iç organları tedavi edici yönü söylenmektedir. Safra kesesi, böbrek taşı dökmeye, tekrar oluşumunu engellemeye yardımcı olduğu belirtilmektedir. Yöre halkı tarafından 1 kg. bala 150 gr. Turp tohumu karıştırılarak tüketilir (Bakır Sade 2014). Çiğ yenir. C vitamini deposudur, dişi temizler ve diş sağlığı için faydalıdır (Karakurt 2014). Yumrusu bal içinde bekletilir astım tedavisinde kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.13.10. *Raphantus sativus* L. var. *niger*

Bitkinin Türkçe Adı: Kara Turp, Siyah Turp

Bitkinin Yöresel Adı: Kara Turp, Siyah Turp

Bitkinin Toplanma Zamanı: Kasım

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Kök

Bitkinin Toplandığı Yer: Samsat Kırmacık Köyü

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Çiğ olarak tüketilir ve salatalarda kullanılır. Bademcik ağrısı, boğaz iltihabı, öksürük, astım gibi hastalıkların tedavisi için oyulan turp içine bal konular bir kaç gün bekletildikten sonra günde iki kere içilir (Turan GÜRSOY, 06.06.2015).

Örnek No: M. K. F. 1167

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Çerkeş İlçesinde halk ilacı olarak kullanılan bitkilerdendir. Yumru, öksürük kesici, balgam söktürücü olarak kullanılır. Oyulmuş kısmına şeker konularak oluşan sıvı, dahilen kullanılır (Ezer ve Avcı 2004).

5.13.11. *Sinapis arvensis* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Hardal, Yabani Hardal, Eşek Turbu, Ispata, Deli Hardal, Akhardal, Acırga

Bitkinin Yöresel Adı: Herdal, Pıncar

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Kahta yol üzeri yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Bitkinin taze yaprakları yemeklerde ve salatalarda kullanılır. Çiçekleri yıkanır ve çiğ olarak tüketilir (Nüvide FIRAT, 16.05.2014).

Örnek No: M. K. F. 1195

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Taze gövdeli kısmı ve yaprakları haşlanıp

yenir (Abay ve Kılıç 2001). Bağırsak kurtlarına karşı kullanılır (Sezik ve vd. 2001). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). ‘Herdal’, ‘hardal’ olarak adlandırılır. Yeşil yaprakları yenilir (Akan ve vd. 2008). Bitki ilk çıktığında yenir veya toprak üstü kısmı toplanarak yıkanır ve yağda kavrulur börek harcı olarak kullanılır (Güldaş 2009). Yaprakları baş ağrısı ve romatizmal rahatsızlıkların tedavisinde kullanılır (Yapıcı ve vd. 2009). Diş ağrısının giderilmesinde, romatizma tedavisinde kullanılır (Güneş ve  zhatay 2011). Yemek yapılarak tüketilmektedir (Tetik 2011). Diyabet hastalığına iyi geldiği düşünülen bu bitkinin tümü pişirilerek ya da çiğ olarak tüketilir. Genç govdeleri soyularak yenilir. Salata yapımında kullanılır. Hitap yapımında kullanılır (Gelse 2012). Bitkinin taze yaprakları haşlanarak borona yemeği yapılarak tüketilir (Arı 2014). Taze kökünün ağızda çiğnenerek çıkarılan suyu, dahilen baş ağrısının giderilmesinde kullanılır. Genç (körpe) yapraklarından salata yapılır. Genç (körpe) yaprakları çiğ olarak ekmek arasına konulup yenir. Genç (körpe) yaprakları çiğ olarak yenir (Şenkardeş 2014).

5.14. Burseraceae (Balsamlı Ağaçlar)

5.14.1. *Gummi olibanum* Hunk.

Bitkinin Türkçe Adı: Akgünlük, Günlük Ağacı

Bitkinin Yöresel Adı: G nn k, K nn k

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Reçine

Bitkinin Toplandığı Yer: Besni İlçesi Şire Pazarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi ve Tütsü amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: İshal durdurucu ve basuru tedavi edici etkisi vardır. Dahilen bal, pekmez gibi tatlandırıcılarla kullanılabilirdiği gibi suda bekletilerek de kullanılabilir. Ayrıca tütsü olarak kullanılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

 rnek No: M. K. F. 1020

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Yatıştırıcı, kuvvet verici, kabız yapıcı, idrar söktürücü, romatizma ağrılarını dindirici ve adet kanamalarını başlatıcı etkileri olduğu söylenmektedir. Yaralarda ve mide ülserinde kullanıldığı belirtilmektedir. Yöre halkı tarafından 50 gr. Akgünlük 1 kg. bala karıştırılarak günde 2 kere kullanılır (Bakır Sade 2014).

5.15. Campanulaceae (Çan Çiçeğigiller)

5.15.1. *Campanula strigosa* Banks & Sol.

Bitkinin Türkçe Adı: Çan Çiçeği, Kıraç Çanı

Bitkinin Yöresel Adı: Çan Çiçeği

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi Akbel Köyü civarı yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tozlaşmaya yardımcı olur.

Bitkinin Kullanım Şekli: Serin ve gölgelik kaya diplerinde yetişen arıları kendine çeken bir bitkidir. Tozlaşmaya yardımcı olur (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1087

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: İlaç olarak yararlanılır (Satıl ve vd. 2008).

5.16. Capparaceae (Kebereotugiller)

5.16.1. *Capparis spinosa* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Kapari, Kebere, Geber Otu, Gavur Bostanı, İt Kavunu, Hint Hıyarı, Yılan Kabağı, Karga Kavunu

Bitkinin Yöresel Adı: Kapari, Kebere

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Haziran, Temmuz

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Kök

Bitkinin Toplandığı Yer: Samsat Kırmacık Köyü

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Kapari kökü bel ağrıları için kullanılır. Bir litre suya bir çay kaşığı bitki konular beş dakika demlenir ve günde üç defa aç karnına içilir. Kalp rahatsızlığı olanların kullanılmaması önerilir (Turan GÜRSOY, 06.06.2015).

Örnek No: M. K. F. 1131

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: İdrar söktürücü, kabız, kuvvet verici olarak kullanılır (Ayanoğlu ve vd. 1999). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). ‘Keber’ olarak adlandırılır. Çiçek tomurcukları toplanıp satılır. Ekonomik değeri olan bir bitkidir. Çiçek tomurcukları yendiği zaman cinsel gücü arttırdığına inanılmaktadır. Kök ve dalları kurduğunda yakacak olarakta kullanılır (Akan ve vd. 2008). Çiçek tomurcukları ve meyvesi yaş olarak idrar söktürmek için kullanılır. Dekoksiyon (% 2–3) halinde alınır (Gültaş 2009). Gaziantep’te kapari tohumlarının turşusu tüketilmektedir. Belirli bir tıbbi amaç için tüketilmeyip genel anlamda her derde deva şeklinde tüketimi mevcuttur (Şahin Yiğit 2014). Olgunlaşmamış meyvesi turşu yapılı (Şenkardeş ve Tuzlacı 2014).

5.17. Caprifoliaceae (Hanımeliğiller)

5.17.1. *Lonicera caprifolium* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Hanımeli, Bahçe Hanımeli, Yabani Hanımeli, Orman Hanımelisi, Çoban Asması

Bitkinin Yöresel Adı: Hanımeli

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Çiçek, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Turgut Reis Mahallesi bahçe kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda, Süs bitkisi ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Çiçekleri aromalı olduğu için çiçek diplerindeki bal emilir. Hoş kokusu ve aroması arıları üzerine çeker. Çok güzel ve keskin kokusu olduğundan park ve bahçelerde kullanılır. Çiçek ve yapraklarının çayı yapılırsa öksürüğe ve solunum yolu rahatsızlıklarına iyi gelir (Ekrem ÇELİK, 20.05.2014).

Örnek No: M. K. F. 1137

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi kurupelit kampüs alanındaki süs bitkilerindedir (Özen ve vd. 1998).

5.17.2. *Lonicera etrusca* Santi var. *etrusca*

Bitkinin Türkçe Adı: Dokuzdon, Hanımeli, Yabani Hanımeli, Çoban Asması, Bahçe Hanımeli, Orman Hanımelisi

Bitkinin Yöresel Adı: Hanımeli

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Yeni Mahalle, Kemal Paşa Caddesi

Bitkinin Kullanım Amacı: Süs bitkisi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Süs bitkisi olarak bahçelerde kullanılır (Sadık YETİŞ, 28.08.2014).

Örnek No: M. K. F. 1011

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Literatürde herhangi bir kullanıma rastlanmamıştır.

5.17.3. *Morina persica* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Merdiven Çiçeği, Tavşan Yürmesi, Uyuz Otu

Bitkinin Yöresel Adı: Yabani Susam, Yabani Küncü

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Tohum

Bitkinin Toplandığı Yer: Çelikhan yolu yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Tohumları çıkarılır yenilir. Susam yerine kullanılır (Oruç FURKAN, 30.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1168

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Çiçeği yenen bitkilerdendir (Ertuğ 2014).

5.18. Caryophyllaceae (Karanfilgiller)

5.18.1. *Agrostemma githago* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Karamuk, Buğday Karamuğu, Karaca Ot, Arapotu

Bitkinin Yöresel Adı: Karamuk

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Besni-Gölbaşı karayolu yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Bitki soğuk algınlığına iyi gelir, ateşi düşürür fakat tohumları zehirli olduğu için dikkatli kullanılmalıdır. Çayı demlenerek içilir (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1021

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Kökler kabız, tohumlar idrar arttırıcı, balgam söktürücü ve kurt düşürücüdür (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). Bitki kurutularak sıcak suya katılarak 3-5 dakika bekletilir ve içilir. Özellikle bağırsak rahatsızlıklarının tedavisinde kullanıldığı belirtilmiştir (Arı 2014). Yaprığı yenen bitkilerdendir (Ertuğ 2014).

5.18.2. *Vaccaria pyramidata* (Mill.) Rauschert

Bitkinin Türkçe Adı: Arap Baklası, İnekotu, Ekinebesi

Bitkinin Yöresel Adı: Ekinebesi

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Sincik İlçesi yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Süs bitkisi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Süs bitkisi olarak kullanılır (Mustafa SULAMIŞ, 31.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1121

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Meyvenin taşıdığı tohumlar kurduğunda ses çıkardığı için hişhişiko denir (Akan ve vd. 2008). İdrar söktürücü, terletici etkisi vardır. İdrar yolu iltihaplarında kullanılır. Çayı yapıp günde 2 bardak içilir (Deniz ve vd. 2010).

5.19. Convolvulaceae (Kahkahaçiçeğigiller)

5.19.1. *Convolvulus arvensis* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Yabani Sarmaşık, Kuzu Sarmaşığı, Mahmude, Tarla Sarmaşığı, Topalan Otu, Tosbah Otu, Tospağa Otu, Kaplumbağaotu, Çadır Çiçeği

Bitkinin Yöresel Adı: Yabani Sarmaşık

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Fatih Mahallesi tarla kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Süs bitkisi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Süs bitkisi olarak kullanılır. Meralarda hayvan otlatılır (Ekrem ÇELİK, 20.05.2014).

Örnek No: M. K. F. 1138

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Köklerin müşhil bir özelliği vardır. Bu özellik kökün taşıdığı reçineden ileri gelir. Toprak üstü kısımları ve kökleri Avrupa ülkelerinde müşhil ve safra söktürücü olarak kullanılmaktadır (Baytop 1963). Müshil, safra, kurt düşürücü olarak kullanılır (Ayanoglu ve vd. 1999). Memleketimizde ise, Orta Anadolu bölgesinde (Konya, Niğde) bu bitkinin taze sütü müşhil, safra söktürücü ve kurt düşürücü olarak kullanılmaktadır. Bu şekilde kullanışa 'mamıza yalamak' denir (Baytop 1999). Yaraların dışarıdan tedavisinde kullanılır. Bunun için bitkinin yaprakları kurutulur ve ince bir elekten geçirildikten sonra yaranın üzerine sarılır (Savran ve vd. 2002). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Kan dindirici olarak kullanılır (Şimşek ve vd. 2004). Bu bitkinin taze sütü müşhil, safra söktürücü ve kurt düşürücüdür (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). Toprak üstü kısımları kurutulur ve taze olarak hayvan beslemede yem olarak kullanılır (Akgül 2008). Hayvan yemi olarak kullanılmaktadır (Doğan ve Bağcı 2011). Romatizma tedavisinde (Bulut ve Tuzlacı 2013). Sarılık tedavisinde kullanılır (Doğan 2014). Hayvan yemi olarak kullanılır (Karakurt 2014). Taze bitkinin toprak üstü kısımları hayvanlara süt verimini artırmak amacıyla yedirilir (Şenkardeş 2014).

5.20. Cornaceae (Kızılcıkçiller)

5.20.1. *Cornus mas* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Kızılcık, Yabi Kiraz, Delice Kiraz, Ergen, Kiren

Bitkinin Yöresel Adı: Kızılcık

Bitkinin Toplanma Zamanı: Temmuz, Ağustos

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Besni İlçesi Şire Pazarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Ev eşyası amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyveleri marmelat yapımında kullanılır (Safiye İŞILDAK, 27.10.2014).

Meyveleri çiğ olarak tüketildiği gibi şerbeti yapılarak da içilir (Maide GÜNAYDIN, 27.10.2014).

Ağacın sağlam kısımlarından yün eğirmek için iğ, teşi, kirmen gibi değişik isimler verilen araç yapılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1152

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Haşlanıp tarhana yapımında kullanılır. Ayrıca meyvalarından şeker hastalığına karşı şurup yapılır. Meyvelerinin yenmesi ishali keser. Gövde kabukları ateş düşürür. Ağız yaralarını geçirir. Şurubu, vücuda kuvvet verir (Özçelik ve Balabanlı 2005). Gövde ve dallar kaşık yapımında, dirgen yapımında, tırmık yapımında kullanılır (Polat ve vd. 2013). Marmelat, reçel yapımında kullanılır. Suyu ishal, bağırsak rahatsızlıkları, safrayı keser, karaciğer hararetini giderir, ateş düşürücüdür. Çekirdeklerinden mürekkep yapılır. Çayı demlenir; soğuk algınlığı için kullanılır. Yaprağı demlenir soğuk algınlığı için kullanılır (Karakurt 2014). Meyvesinden marmelat, reçel ve şurup yapılır (Şenkardeş ve Tuzlacı 2014). Yaprak, çiçek, meyve kısımları infüzyon ve dekoksasyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.21. Cucurbitaceae (Kabakgiller)

5.21.1. *Citrullus lanatus* (Thunb.) Matsum. & Nakai

Bitkinin Türkçe Adı: Karpuz

Bitkinin Yöresel Adı: Karpuz

Bitkinin Toplanma Zamanı: Haziran, Temmuz, Ağustos

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Çekirdek, Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Akpınar Köyü

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyve olarak tüketilir. İdrar arttırıcı özelliği vardır. Bitkinin çekirdekleri kurutulur ve çerez olarak yenilir (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1169

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Meyveleri ve tohumları gıda olarak tüketilir (Ertuğ 2000). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Meyveleri gıda olarak tüketilir. Bölgede yetiştiriciliği yaygın olan bir bitkidir. Meyvenin çekirdekleri kurutularak çerez olarak tüketilir (Gelse 2012).

5.21.2. *Cucumis melo* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Kavun

Bitkinin Yöresel Adı: Kavun

Bitkinin Toplanma Zamanı: Haziran, Temmuz, Ağustos

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Çekirdek, Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Akpınar Köyü

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyve olarak tüketilir. İdrar arttırıcı özelliği vardır. Bitkinin çekirdekleri kurutulur ve çerez olarak yenilir (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1170

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Meyvalarının yenmesi idrar atıcıdır (Özçelik ve Balabanlı 2005). Meyveleri gıda olarak tüketilir. Bölgede yetiştiriciliği yaygın olan bir bitkidir. Çekirdekleri kurutulup çerez olarak tüketilmektedir (Gelse 2012). Antioksidan etkisi olduğu, idrarda zorlananlar için idrar söktürücü etkisi olduğu söylenir. Yöre halkı tarafından bala 3 yemek kaşığı kavun çekirdeği dövülerek tüketilir (Bakır Sade 2014).

5.21.3. *Cucumis melo* var. *flexuosus* Naud

Bitkinin Türkçe Adı: Hıta, Acur, Yılan Kavunu

Bitkinin Yöresel Adı: Acur, Hitti, Ancur

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan, Mayıs, Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Çimen Köyü civarı yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Yemeklerde, cacıkta ve salatalarda kullanılır. Turşusu yapılır (Safiye IŞILDAK, 05.06.2015).

Örnek No: M. K. F. 1196

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Bazı Cucumis türleri arasındaki melezlemelerde embriyo kurtarma yoluyla invitro hibrit bitki regenerasyonu için kullanılmıştır (Çağlar 2004). Diyarbakır'da yetiştirilen bazı yerli kavun genotiplerinin karakterizasyonu için kullanılmıştır (Bahçivancı 2012).

5.21.4. *Cucumis sativus* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Salatalık, Hıyar

Bitkinin Yöresel Adı: Salatalık, Hıyar

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan, Mayıs, Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Çemberlitaş Köyü

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Yemeklerde ve salatalarda kullanılır. Şekeri dengelemek için çiğ olarak sabah aç karnına yenilir. Vücuttan ödem atmak için suyu aç karnına içilir (Safiye IŞILDAK, 28.04.2014).

Örnek No: M. K. F. 1153

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Sinirleri yatıştırır. Böbrekleri ve kanı temizler. Cilde temizlik verir. İdrar söktürür. Böbreklerdeki kum ve taşların dökülmesine yardım eder (Özçelik ve Balabanlı 2005). Kemaliye (Erzincan)

İlçesinde yöreye özgü bazı yemeklerin yapımında kullanılır (Yücel ve vd. 2013). Kabuğu kaynatılıp içilir böbrek taşına faydalıdır. Kabuğu cilde konur, cilt bakımında kullanılır (Karakurt 2014).

5.21.5. *Cucurbita pepo* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Sakız Kabağı, Kabak

Bitkinin Yöresel Adı: Kabak

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Haziran, Temmuz

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Adıyaman Hocaömer Mahallesi

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Sebze olarak dolma, mücver, musakka, çorba, kabak kavurması, kapçık hitabı gibi yemeklerde kullanılır. Kurutularak kışın dolmalarda kullanılır (Safiye IŞILDAK, 28.04.2014).

Örnek No: M. K. F. 1154

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Boğaz ağrısının giderilmesinde, bronşit tedavisinde kullanılır (Sezik ve vd. 2001). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Bitkinin meyvesi yemeklerde kullanılır. Meyve sapı, ceviz ile birlikte dövülüp, haricen, egzama tedavisinde kullanılır (Tuzlacı 2006). Gıda ve tedavi amaçlı yararlanılır (Satıl ve vd. 2008). Dolması yapılır (Altay ve Çelik 2011). Deri hastalıkları tedavisinde kullanılır (Güneş ve Özhatay 2011). Dolması yapılır (Altay ve Karahan 2012). Sebze olarak musakka, mücver, dolma, hitap yapımında kullanılır. Kurutularak kışlık sebze olarak da kullanılmaktadır (Gelse 2012). Tam olgunlaşmamış meyvelerinin rendelendikten sonra sıkılarak çıkartılan suyu, haricen cilt yaralarının tedavisinde kullanılır. Çiçekleri ile dolma yapılır. Çiçekleri bulgur veya pirinçle pişirilerek yemek yapılır ve üzerine sarımsaklı yoğurt katılıp yenir (Şenkardeş 2014).

5.21.6. *Ecballium elaterium* (L.) A. Rich

Bitkinin Türkçe Adı: Acı Kavun, Ebu Cehil Karpuzu, Eşek Hıyarı, Acı Hıyar

Bitkinin Yöresel Adı: Cırtatan, Acı Düvelek

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Besni İlçesi Şire Pazarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Sinüzit için kullanılır. Yaş iken bir damla suyu buruna damlatılır dikkatli kullanılmalıdır yakıcı ve tahriş edici özelliği vardır. Aşırı kullanımı beyin kanamasına neden olabilir. Kuru iken toz haline getirilir enfiye olarak çekilir (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1022

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Meyvelerinden çıkarılan öz suyu sarılık ve sinüzit tedavisinde kullanılır. Kullanılan sadece bir ya da iki damladır, daha fazla damlatılmasının fayda yerine zarar verdiği bildirilmiştir (Akgül 2008). Meyve tazeyken koparılıp sinüziti olan kişinin burnuna bu meyvenin suyu 1–2 damla sıkılır. Meyvesi kurutulup toz haline getirilerek yine sinüzit için burna çekilir (Gültaş 2009). Meyvesinden çıkarılan suyu, bir miktar suyla karıştırılıp burna damlatılır. Burundan akıntı getirir. Sinüzit tedavisinde kullanılır. Suyun miktarı iyi ayarlanmazsa kulakta sağırlık yapabilir (Deniz ve vd. 2010). Gaziantep'te olgunlaşmadan önce toplanıp kurutulmuş meyvelerinden elde edilen tozun direkt olarak ya da suyla karıştırılarak buruna çekilmesi ile sinüzit ve nefes darlığına karşı kullanımı mevcuttur. Bu kullanımdan önce ağız ve boğaz sıvı yağ ile çalkalanmakta böylece tahrişin önüne geçilmektedir (Şahin Yiğit 2014).

5.21.7. *Lagenaria siceraria* (Molina) Standl.

Bitkinin Türkçe Adı: Su Kabağı, Asma Kabağı

Bitkinin Yöresel Adı: Kabak, Su Kabağı

Bitkinin Toplanma Zamanı: Eylül, Ekim

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi

Bitkinin Kullanım Amacı: Süs eşyası, Termos, Halk oyunları için oyun aracı olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Halk oyunlarında elde tutmak için kullanılır (Ahmet Zafer TEL, 04.05.2014).

Termos özelliği gösterip, eskiden suyu soğuk tuttuğu için içerisine su konulurdu. Kurutulan kabağın üzerine çeşitli resimler ve figürler yapılarak süs eşyası olarak kullanılır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1171

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Meyve kaşık, nazarlık yapımında kullanılır (Polat ve vd. 2013).

5.21.8. *Luffa cylindrica* (L.)

Bitkinin Türkçe Adı: Lif Kabağı

Bitkinin Yöresel Adı: Lif Kabağı

Bitkinin Toplanma Zamanı: Eylül, Ekim

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Gölbaşı İlçesi Mahalle Aktarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Lif amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Lif yapımında kullanılır. Bitki toplandıktan sonra düzgün şekilde asılıp kurutulur. Kuruduktan sonra kabukları kırılır ve suya batırılır. Banyo lifi ve kese olarak kullanılır (Sabahattin KANDIRMAZ, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1066

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Birçok bitkisel ürün, insan beslenmesinde kullanılan ve hayvan yemi olarak değerlendirilen tohumları için yetiştirilmektedir. Buna karşılık birkaç istisna dışında sebzelerin tohumları genellikle çoğaltma

materyali olarak kullanılmaktadır. Kabak da bu birkaç istisnadan biridir. Kabak, özellikleri az çok birbirinden farklı olan ve farklı türleri ve hatta cinsleri içinde barındıran bir grup bitkinin ortak adıdır. Bazı türlerinden süs eşyaları ve ev işlerinde kullanılan kaplar (*Lagenaria siceraria*) veya lifler (*Luffa acutangula*, *Luffa cylindrica*) elde edilir. Kabağın genellikle meyveleri tüketilmesine rağmen, tohumları da çerez olarak ve yüksek kaliteli bitkisel yağ kaynağı olarak değerlendirilmektedir (Paris 2001).

5.22. Cupressaceae (Servigiller)

5.22.1. *Juniperus oxycedrus* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Ardıç, Katran Ardıcı

Bitkinin Yöresel Adı: Dikenli Ardıç

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Dal, Diken, Tohum

Bitkinin Toplandığı Yer: Besni-Gölbaşı karayolu yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Hayvan olatmada, Yakacak olarak ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Kadın hastalıklarında, böbrek ve idrar yolları rahatsızlıklarında dahilen suyu demlenerek içilir (Sabahattin KANDIRMAZ, 01.03.2015).

Hayvanlar dikenlerini yerler. Dalları kışın yakacak olarak kullanılır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1067

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Böcek kaçırmacı olarak kullanılır (Özçelik 1987). Kalp yetmezliği tedavisinde kullanılır (Duran 1998). Kadın hastalıkları tedavisinde kullanılır (Sezik ve vd. 2001). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Mide bağırsak gazını giderici olarak kullanılır (Keskin 2008). Meyvesi infüzyon halinde (% 3–5) öksürüğe karşı kullanılır (Gültaş 2009). Gövdelerinden elde edilen katranı cilt hastalıklarında

özellikle egzamada; kozalakları kaynatılıp içilerek soğuk algınlığı, astım, bronşit, böbrek taşı, ülser, diyabet ve hemoroit tedavisinde kullanılır. Ayrıca hayvancılıkla uğraşan bölge halkı, katranı hayvanların yaralarını iyileştirmede kullanmaktadır (Deniz ve vd. 2010). Kabızlığa karşı kullanılır (Güneş ve Özhatay 2011). Çankırı-Yapraklı Hazım Dağlı Tabiat Parkı'nın doğal süs bitkilerindendir (Dölarıslan ve Gül 2012). Gövde ve dallar baston yapımında kullanılır (Polat ve vd. 2013). Ağız yarası ve uçuk tedavisinde kullanılır (Doğan 2014). Kozalaklarından hazırlanan dekoksasyon, dahilen nefes darlığına karşı kullanılır (Şenkardeş 2014). Kozalağı çiğ olarak yenir (Doğan ve Tuzlacı 2015).

5.22.2. *Cupressus sempervirens* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Servi, Selvi

Bitkinin Yöresel Adı: Servi, Selvi

Bitkinin Toplanma Zamanı: Yıl boyu

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Pirin Mahallesi, Pirin Perre Antik Kenti başlangıcı

Bitkinin Kullanım Amacı: Süs bitkisi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Süs bitkisi olarak park ve bahçelerde kullanılır (Ekrem ÇELİK, 23.05.2014).

Örnek No: M. K. F. 1139

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Gövdesi eski evlerin tavanlarının yapımında kullanılmıştır (Tuzlacı 2002). Reçinesi mikrop öldürücü olarak kullanılır (Özçelik ve Balabanlı 2005). Öksürük tedavisinde kozalağı kaynar suda demlenerek içilir (Deniz ve vd. 2010). Gövde ve dallar kaşık yapımında, pulluk yapımında kullanılır (Polat ve vd. 2013).

5.23. Dipsacaceae (Fesçitarağigiller)

5.23.1. *Scabiosa rotata* Bieb.

Bitkinin Türkçe Adı: Top Uyuzotu, Kumotu, Şeytan Otu, Yaz Süpürgesi

Bitkinin Yöresel Adı: Uyuz Otu

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Pirin Mahallesi, Pirin Perre Antik Kenti başlangıcı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Bitki haricen cilt rahatsızlıklarına kullanılır, tadı acıdır dikkatli kullanılmalıdır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1023

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Süpürge amaçlı kullanılmaktadır (Ertuğ 2006). Buğday tarlalarında zararlı ot diye çiftçiler tarafından tarlalardan ayıklanmaktadır (Gençay 2007). 'Zivan' olarak adlandırılır. Tadı acıdır, yenmez, tohumları buğdaya karışırsa ekmeği acı yapar (Akan ve vd. 2008).

5.24. Ebenaceae (Abanozgiller)

5.24.1. Diosypros kaki L. Fil.

Bitkinin Türkçe Adı: Domates Hurma, Kutsal Meyve, Trabzon Hurması, Cennet Hurması, Kocayemiş, Kara hurma, Cennet Elması, Japon Elması

Bitkinin Yöresel Adı: Domates Hurma

Bitkinin Toplanma Zamanı: Ekim, Kasım

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Yeni Mahalle, Kemal Paşa Caddesi

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyve olarak tüketilir. İshali kesmek için kullanılır (Sadık YETİŞ, 28.08.2014, Cuma ÇAKMAK 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1010

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Şekerli bir tada sahip olan meyve oldukça lezzetlidir. Lifli meyveleri vardır. Bölge halkı tarafından son yıllarda ticaretide yapılmaktadır (Gelse 2012).

5.25. Eleagneaceae (İğdegiller)

5.25.1. *Elaeagnus angustifolia* L.

Bitkinin Türkçe Adı: İğde, İğde Çalısı, Has İğde

Bitkinin Yöresel Adı: İğde, Kuş İğdesi, Serpençik

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan, Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Çiçek, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Ali Dağı, Mahmut El-Ensari yolu yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı ve Süs bitkisi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Bağırsak bozukluğuna iyi gelir. Kokusu zihni açar ve haşereleleri giderir. Soğuk algınlığını ve gribal enfeksiyonları geçirir. Çiçek ve yaprakları suda demlenerek içilir (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Güzel kokusu nedeniyle park ve bahçelerde kullanılır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1088

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Böbrek taşı düşürmek amacıyla kullanılır (Sezik ve vd. 2001). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Karın ağrısının giderilmesinde, şeker hastalığı tedavisinde kullanılır (Sadıkoğlu 2003). Dalları ve toprakaltı kısımları evlere nazarlık olarak asılır (Özçelik ve Balabanlı 2005). Çiçekler ve yapraklar, İnfüzyon halinde (% 5) idrar verici ve ateş düşürücü olarak kullanılmaktadır. Kabız, kuvvet verici ve antiseptik olarak kullanılmaktadır (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). İğde meyvesi kurutulur. Kabukları soyularak yenilir. Bağırsak bozukluklarında, idrar yolu rahatsızlıklarında kullanılır. Ağız pasını giderir (Deniz ve vd. 2010). Böbrek ağrısının giderilmesinde kullanılır (Uysal ve vd. 2010). Taze meyveleri kuvvet verici besin maddesi olarak yenir (Doğan ve Bağcı 2011). Yaprak ve çiçekleri ile

dekoksasyon şeklinde hazırlanan drog çay olarak tüketilmektedir. Çiçekleri çocuklara zihin açıcı olarak koklatılmaktadır. Süs bitkisi olarak bahçe sınırlarına dikilmektedir. Meyveleri yenir (Tetik 2011). Kola ve bileğe bileklik olarak takılıp nazara karşı koruduğuna inanılır (Altay ve Karahan 2012). Meyveleri gıda olarak tüketilir. Meyve çekirdeklerinden tespih yapılır. Park ve bahçelerde süs bitkisi olarak kullanılmaktadır (Gelse 2012). İshali keser vücuda kuvvet vermede kullanılır. Meyvesi idrar tutamama ve kusmaya, çiçeği öksürüğe faydalıdır. Şeker hastalığına faydalıdır. Çiçeğinin kokusu zihin açıcı görev yapar (Karakurt 2014). İğde meyvelerinden dekoksasyon yoluyla elde edilen çay Gaziantep'te safra kesesi, böbrek ve karaciğer problemlerinde kullanılmaktadır. Meyvenin sütle hazırlanan dekoksasyonu ülserle karşı kullanılmaktadır. Ayrıca meyvenin çekirdeğinin ve ince dalların nazara karşı koruyucu özelliği olduğu düşünüldüğünden, insanlar yanlarında taşımakta ve özellikle bebeklerin omuzlarına takılmaktadır (Şahin Yiğit 2014). Meyveleri kuvvet verici olarak çocuklara yedirilir. Meyvesi yenir. Taze çiçekli dalları evlerde vazo içerisine konulup hoş koku verici ve süs bitkisi olarak kullanılır. Çiçeklerinden (ezildikten sonra tülbentten süzülerek çıkartılan suyundan) esans yapılır. Düzgün dalları çit yapımında kullanılır. Düzgün dalları baston yapımında kullanılır. Meyvelerinin çekirdeği tespih yapımında kullanılır. Gövde ve dalları yakacak olarak kullanılır. İnce ve düzgün dallarından (küçük parçalar halinde kesilip boyuna delindikten sonra ipe dizilerek) nazarlık yapılır (Şenkardeş 2014). Yaprığı dekoksasyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.26. Equisetaceae (Atkuyruğugiller)

5.26.1. *Equisetum arvense* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Atkuyruğu, Tarla Atkuyruğu

Bitkinin Yöresel Adı: Atkuyruğu, Kırkkilit Otu

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Gölbaşı İlçesi Mahalle aktarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Romatizma ve eklem ağrılarını hafifletmek için günde bir defa bir tatlı kaşığı bir bardakta demlenir ve içilir (Sabahattin KANDIRMAZ, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1068

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Kireçlenme, romatizma, bel ağrıları, kan kusmaları, böbrek rahatsızlıkları (taş, kum dökme) kullanıldığı söylenmektedir. Suda yeşerir, gölgede kurutulur. Yöre halkı tarafından günde 3 su bardağı demlenerek aç karnına kullanılır (Bakır Sade 2014). Çayı demlenerek tüketilir. Kalp-damar açıcı, idrar yolları iltihabında kullanılır. Yumurtalık iltihaplarında, karaciğer tıkanıklığında (ayrık otuyla) afta'da, burun kanamasında, yatak ıslatmada, reflüye faydalıdır. Terlemeyi önler (sinirli ot ve kekikle). Bitkinin tamamı kaynatılıp içilir, böbrek taşı düşürür, nefes darlığına iyi gelir (Karakurt 2014). Gaziantep'te atkuyruğunun toprak üstü kısımlarından infüzyon yoluyla edile edile çay safra kesesi, böbrek ve mesane taşlarını düşürmek amacıyla kullanılmaktadır. Çocuklarda alt ıslatmaya ve kanlı idrara karşı da aynı şekilde kullanılmaktadır (Şahin Yiğit 2014). Yaprağı infüzyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.27. Ericaceae (Fundagiller)

5.27.1. *Erica sicula* subsp. *libanotica* (Barb.-Boiss. & Barbey) P.F.Stevens

Bitkinin Türkçe Adı: Yılgın, Deli Yılgın, Beyaz Funda, Beyaz Püren

Bitkinin Yöresel Adı: Yılgın, Yılgun Çalısı

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Gerger yol üzeri yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Arıcılık faaliyetlerine katkı sağlar.

Bitkinin Kullanım Şekli: Bitki arıları kendine çektiği için bitkiye yakın yerlerde arıcılık yapılır (Mehmet Emin ALP, 31.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1172

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Türkiye’de yetişen Erica L. türlerinin antioksidan etkilerinin tayini için kullanılmıştır (Güvenç 2007).

5.28. Euphorbiaceae (Sütleğengiller)

5.28.1. *Euphorbia cheiradenia* Boiss. & Hohen.

Bitkinin Türkçe Adı: Sütleğen, Süt Otu, Sütlüce, Zehir Otu, Saçkıran Otu, Şirker, Ağı, Sarı Ot, Zerana

Bitkinin Yöresel Adı: Sütleğen

Bitkinin Toplanma Zamanı: Haziran, Temmuz

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Dal, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Çemberlitaş Köyü

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Böcek öldürme amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Pekmez yaparken pekmeze tat ve aroma vermek için bir miktar yaprağı veya dalı kesilip içine atılır (Ekrem ÇELİK, 25.05.2015).

Bitki yaprağının suyu kımılın üzerine damlatılırsa kımıl ölür (Mehmet Emin ALP, 31.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1112

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Bitkinin sütü her gün bir kere sürülmek kaydıyla siğil ve sedef hastalığı tedavisinde kullanılır. Yağmur sularına bir damla damlatılarak berraklaştırmak için kullanılır. Kanamayı önlemek için kullanılır. Bitkinin gövdesinden elde edilen süt Akrep zehirine karşı kullanılır. Tarımda ilaçlamada kullanılır. Basur tedavisinde etkilidir. Bitkinin sütü ve arpa unu karıştırılarak elde edilen hamur küçük düğmeler haline getirilir bu parazitlerin düşürülmesinde günde bir tane olmak şartıyla kullanılır. Boya sanayinde sarı rengin elde edilmesinde kullanılır. Kuru toprak üstü kısımları ve yün sülfatla birlikte kaynatılarak kirliliği gideren bir sarı renk elde edilir (Özgökçe ve Yılmaz 2003). Yaprak ve gövdeden çıkan sıvı kanama durdurucu ve yara iyileştirici olarak

kullanılmaktadır (Tetik 2011). Bal üreticileri yaygın olarak yetiştiği bölgelerde kamp kurmaktadır. Bala aromatik bir tat ve koku vermektedir (Gelse 2012).

5.29. Fabaceae - Leguminosae (Baklagiller)

5.29.1. *Acacia cyanophylla* Lindley

Bitkinin Türkçe Adı: Akasya, Kıbrıs Akasyası

Bitkinin Yöresel Adı: Akasya

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Alidağ Mevki Mahmut El-Ensari civarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Süs bitkisi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Çiçekleri çiğ olarak tüketilir (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Hoş kokusu ve güzel görünüşlü olması sebebiyle süs bitkisi olarak park ve bahçelerde kullanılır. Çiçeleri aromalı olduğu için arıları kendisine çeker (Ekrem ÇELİK, 25.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1219

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Süs ve gölge ağacı amaçlı kullanılır (Özçelik ve vd. 2006). Kondense tanenin olumsuz etkilerini azaltmak için kullanılan katkı maddeleri ve yeşillere uygulanan işlemler için kullanılır (Kamalak 2007). Adana kent içi park ve cadde kenarlarında yetişen bitkilerdendir (Karakuş ve Türkmen 2011). Hatay'da süs bitkisi olarak kullanılır (Altay 2012).

5.29.2. *Astragalus gummifer* Labill.

Bitkinin Türkçe Adı: Sakızlı Geven, Geven, Ak Geven, Tilki Kuyruğu

Bitkinin Yöresel Adı: Geven

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Kök

Bitkinin Toplandığı Yer: Samsat-Kahta yolu yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Zamk olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Kökünden çıkan zamk kitre yapımında kullanılır (Abuzer SONKAYA, 30.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1218

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Gevenin gövde ve köklerinde olan öz ışınlarında yürüyen kimyasal işlemler sonucunda meydana gelen yapışkan madde (kitre) alınır. Bu maddeyi bitkiden özel bir aletle gövde kabuğu yarılarak alınır. Sıvı halde olan bu madde yavaş yavaş kurur ve yoğunlaşır ve giderek açık sarımsı renk alır. Sonra bu madde temizlenerek çeşitlere ayrılır ve satışa sunulur. Kitre kağıt endüstrisinde yapıştırıcı olarak yararlanıldığı gibi tekstil ve deri endüstrisinde de aprelemede ve kumaşa parlaklık verilmesinde yararlanılmaktadır. Tıpta geven kitresi birçok ilaç hammaddesinin içine katılır ve yapışkan madde gibi kullanılır. Kitre eczacılıkta sadece suspansiyon, tablet, pastil vs. imalinde kullanılmaktadır. Geven aynı zamanda balgam sökücü ve öksürükte de kullanılır. Azerbaycan'da bitkinin yapraklarından ve genç sürgünlerinden toplanarak demleme ve pişirme yöntemi ile hazırlanıp suyundan yiyecek kaşığı ile günde üç defa içilmesi ile kalp damar hastalıkları tedavisinde kullanıldığını bildirmişlerdir (Anonim 1996). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Gövdesinden yapılan yaralamalar sonucu zamk elde edilir. Boğaz hastalıkları ve iltihaplarında, bir parça zamk ağıza alınarak emilir. Toprak üstü kısımları yakacak ve hayvan yemi olarak kullanılır (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). Bitki dövülerek hayvan yemi olarak kullanılır. Bitkinin güneşi en fazla gören dalları toplanarak kaynatılır. Her gün saç bu su ile yıkanır ise saç dökülmesini önler (Gültaş 2009). Bu bitkinin balı özeldir. Arı bitkinin özünü kullanmaktadır. Kökü infüzyon şeklinde hazırlanarak tüketilmektedir. Gövdeden çıkan sakızimsı madde kireç içine katılarak kirecin duvara yapışmasını sağlanmaktadır. Dikenleri ateşte yakılarak hayvan yemi olarak kullanılmaktadır (Tetik 2011). Çayı yapılır. İltihap sökücü, yüksek tansiyonu düşürücüdür. Yağı çıkarılır, yağı (kitre) kansere ve mide rahatsızlığına faydalıdır. Öksürük, bademcik, astım, bronşit, ağız yaraları için genelde ağızda emilerek yutulur. Yakacak olarak kullanılır. Kökü kesilip

içindeki yağ eklem ağırları için bacaklara sürülür. Yağından tutkal yapılır. Bitkinin tamamı dövülerek hayvanlara yem yapılır; sütü artırır (Karakurt 2014). Sapları kesilir, akan sakızı toplanır ve sakız gibi çiğnenir (Şenkardeş ve Tuzlacı 2014).

5.29.3. *Ceratonia siliqua* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Keçiboynuzu, Boynuz, Ballıboynuz, Çakal, Harnup

Bitkinin Yöresel Adı: Harnıp, Harnup, Keçiboynuzu

Bitkinin Toplanma Zamanı: Eylül

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Besni İlçesi Şire Pazarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Öksürüğe, bağışıklık sistemine, astım, akciğer sorunlarına iyi gelir, bronşları açmak için kullanılır. Demleme şeklinde kullanılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Bitkini tohumları çıkarılır ve ballı kısımları çiğ olarak tüketilir. Bitki keçiboynuzu pekmezi haline getirilip ilaç niyetine her gün aç karnına iki kaşık içilir (Sabahattin KANDIRMAZ, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1024

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Olgun meyvaları doğrudan yenir. Olgun meyvaları kaynatılarak tatlı (komposto) yapılır. Olgun meyvaları dövüldükten sonra hayvan yemi olarak kullanılır (Tuzlacı 2002). Mide ve bağırsak hastalıklarına faydalıdır. Göğsü yumuşatır, balgam söktürür ve bronşları boşaltır. İshali keser. Sigara tiryakileri için faydalıdır. Tohumları un haline getirilerek yemeklere ve pastalara katılır. Kuvvetli yara iyileştiricidir (Özçelik ve Balabanlı 2005). Gıda ve tedavi amaçlı yararlanılır (Satıl ve vd. 2008). Akciğer kanserini % 90 önlediği söylenmektedir. Bronşit, mideye iyi geldiği, balgam söktürdüğü, akciğeri temizlediği belirtilmektedir. Yöre halkı tarafından 1 kg. bala 120-130 gr. Keçiboynuzu konularak tüketilir. Taze yenir. Kurutulup toz haline getirilip bala

karıştırılarak yenir. Pekmezi çıkarılıp yenir. Çekirdekleri dövülerek yoz haline getirilip şiğillere ve urlara kullanılır (Bakır Sade 2014). Olgun meyvalar besin olarak yendiği gibi, un haline getirilmiş kuru meyvalar, süt çocuklarının mide ve bağırsak bozukluklarında kullanımı literatürde kayıtlıdır. Gaziantep'te keçiboynuzunun çerez gibi tüketiminin yanısıra pekmezi çocuklarda boy uzatmak amacıyla kullanılmaktadır (Şahin Yiğit 2014). Meyveleri yenir ve hayvan yemi olarak kullanılır (Şenkardeş ve Tuzlacı 2014). Meyvesi dekoksasyon ve taze olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.29.4. *Cicer arietinum* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Nohut, Çakıl Nohutu

Bitkinin Yöresel Adı: Nohut

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve, Tohum

Bitkinin Toplandığı Yer: Samsat yolu üzeri yol ayrımı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Hayvan yemi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Taze iken toplanır ve tohumları yenilir. Kurutulan tohumları pişirilerek yemeklerde kullanılır. Ayrıca kurutulan tohumları çekilerek unu da yapılır. Dalları saman yapılarak hayvan yemi olarak kullanılır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1173

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Tohumları gıda olarak tüketilir. Toprak üstü kısımlarının tamamı hayvan yemi olarak kullanılır (Ertuğ 2000). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Yaş tohumları toprak üstü kısımlarıyla beraber Cizre pazarına getirilerek satılmaktadır. Yöre halkı tarafından yaş tohumları tuzlanarak yenir. Toprak sütü kısımları hayvan yemi olarak kullanılır (Gençay 2007). Kemaliye (Erzincan) İlçesinde yöreye özgü bazı yemeklerin yapımında kullanılır (Yücel ve vd. 2013).

5.29.5. *Glycyrrhiza glabra* L. var. *glabra*

Bitkinin Türkçe Adı: Meyan

Bitkinin Yöresel Adı: Buyan, Boyam, Buyan Balı, Meyan Şerbeti

Bitkinin Toplanma Zamanı: Eylül

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Kök

Bitkinin Toplandığı Yer: Gerger yol üzeri yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Mide ve böbrek rahatsızlıklarına iyi gelir (Sabahattin KANDIRMAZ, 01.03.2015).

Kökleri yaşken dövüldükten sonra kurutulur ve boyam şerbeti yapılır. Böbrek taşı düşürmede etkilidir (Oruç FURKAN, 22.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1069

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Böbrek ve idrar yolları, öksürük için kullanılır (Ayanoğlu ve vd. 1999). Köklerinden hazırlanan dekoksasyon nefes darlığı, astım ve öksürüğe, mide ve böbrek ağrılarına, baş ağrısı, ishale karşı oldukça etkilidir. Göğüs yumuşatıcı, balgam söktürücü, idrar arttırıcı, tad düzeltici, gibi etkilere sahiptir. Kıvam arttırıcı özelliğe sahiptir. Bu yönüyle eczacılıkta kullanılmaktadır. Türkiye'nin önemli bir ihraç maddesidir (Baytop 1999). Kök dekoksasyonu bir gece bekletilip süzülerek mide ağrısı, karın ağrısı ve bağırsak bozuklukları için içilir. Kök dekoksasyonu ağız temizliği, dış genital organ temizliği için kullanılır (Şimsek ve vd. 2002). Rizomları kaynatılarak elde edilen hülasa süzülerek içilir. Bu hülasa mide ve bağırsak bozuklukları, ağız temizliği için faydalıdır (Özçelik ve Balabanlı 2005). Köklerinden hazırlanan dekoksasyon, dahilen, şeker hastalığı tedavisinde kullanılır (Tuzlacı 2006). Köklerin dış kabukları soyularak geriye kalan orta kısmı parçalanır ve ezilir. Kaynar suda 1-2 saat kadar bekletilir ve elde edilen su içilir. Yörede balgam söktürücü, göğüs yumuşatıcı bronşite ve böbrek taşına karşı kullanılır (Gültaş 2009). Soğuk suya katılarak tüketilmektedir bu şekilde hazmı kolaylaştırmaktadır ayrıca hararet için ve mide ağrıları için tüketilmektedir (Tetik 2011). Bağışıklığı güçlendirdiği, mide ülserini önlediği, göğsü yumuşatıcı ve balgam söktürücü etkisi olduğu

söylenmektedir. Yöre halkı tarafından İyice temizlenen kökü taze iken emilir. Dövülüp suda bekletilerek şerbeti çıkarılarak içilir, kaynatılarak suyu içilir (Bakır Sade 2014). Kökü dekoksasyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.29.6. *Lens culinaris* Medik.

Bitkinin Türkçe Adı: Mercimek, Yeşil Mercimek

Bitkinin Yöresel Adı: Mercimek, Yeşil Mercimek

Bitkinin Toplanma Zamanı: Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve, Tohum

Bitkinin Toplandığı Yer: Samsat yolu üzeri yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda, Yakacak ve Hayvan yemi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Yemeklerde ve çorbalarda kullanılır. Dalları puş denilen yakacak olarak kullanılır. Dalları saman yapılarak hayvan yemi olarak kullanılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1174

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Tohumları gıda olarak, toprak üstü kısımları ise hayvan yemi olarak kullanılmaktadır (Ertuğ 2000). Meyveleri pişmiş ya da pişmemiş halde yenilir (Pieroni ve vd. 2002). Tohumları dekoksasyon olarak dahilen çocuklarda kıl kurdu ve solucan düşürücü olarak kullanılır (Ezer 2004). Bölge halkı tarafından kültürü yapılan bir bitkidir. Meyveleri ve tohumları hayvan yemi olarak kullanılmaktadır (Gençay 2007). Kemaliye (Erzincan) İlçesinde yöreye özgü bazı yemeklerin yapımında kullanılır (Yücel ve vd. 2013).

5.29.7. *Lotus aegaeus* (Griseb.) Boiss.

Bitkinin Türkçe Adı: Nohudak, Gazal Boynuzu, Sepik, Üçgül, Lüfer Otu

Bitkinin Yöresel Adı: Yonca

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Alidağ Mevki Mahmut El-Ensari civarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Hayvan yemi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Bitki yeşil iken ve kuruyunca burma yapılarak kışın hayvanlara verilir (Oruç FURKAN, 22.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1176

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: ‘Yonca’ olarak adlandırılır. Hayvan yemi olarak kullanılır (Korkut ve Akan 2008). Toprak üstü kısımları hayvan yemi olarak kullanılır (Akan ve vd. 2013).

5.29.8. *Onobrychis cornuta* (L.) Desv.

Bitkinin Türkçe Adı: Kuşkaçıran, Keven, Kör Keven

Bitkinin Yöresel Adı: Keven

Bitkinin Toplanma Zamanı: Ekim

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Kök, Gövde

Bitkinin Toplandığı Yer: Samsat yolu üzeri yol ayrımı

Bitkinin Kullanım Amacı: Hayvan yemi ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Hayvan yemi olarak sonbaharda toplanır, dikenleri ütülür ve dikenlerinden arındırılır. Dövüldükten sonra doğranarak hayvan yemine katılır. Basur için haricen yaralara sürülür (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1025

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Literatürde herhangi bir kullanıma rastlanmamıştır.

5.29.9. *Phaseolus vulgaris* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Fasulye

Bitkinin Yöresel Adı: Fasulye, Fasülye

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Eylül

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Tohum

Bitkinin Toplandığı Yer: Çelikhhan İlçesi

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Yemeklerde kullanılır (Abuzer SONKAYA, 30.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1125

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Yaprakları bulgurla sarılarak yemek olarak tüketilmektedir. Meyve ve tohumları yemek yapılarak tüketilmektedir (Tetik 2011). Kemaliye (Erzincan) ilçesinde yöreye özgü bazı yemeklerin yapımında kullanılır (Yücel ve vd. 2013). Fasülye yapraklarından sarma yapılır. Şekere iyi gelir, sindirim sistemini düzenler (Karakurt 2014).

5.29.10. *Trifolium pratense* L. var. *pratense*

Bitkinin Türkçe Adı: Yonca, Kırmızı Yonca, Kızıl Yonca, Aküçgül, Çayır Üçgül, At Elması, Çayır Otu

Bitkinin Yöresel Adı: Yonca

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Çiçek

Bitkinin Toplandığı Yer: Çelikhhan İlçesi yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Hayvan yemi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Kurutularak veya yaş iken hayvan yemi olarak kullanılır (Abuzer SONKAYA, 30.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1205

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Yem bitkisi olarak kullanılır (Algan ve vd. 1999). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Çiçekler balgam söktürücü, antiseptik ve yatıştırıcıdır (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). Hayvan yemi olarak kullanılmaktadır (Doğan ve Bağcı 2011). Çiçek ve yaprağı infüzyon ve dekoksasyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.29.11. *Trigonella foenum-graecum* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Boy Otu, Bay, Buy Otu, Çemen Otu, Pıltan, Poy, Poy Otu

Bitkinin Yöresel Adı: Çemen Otu, Boy Otu, Çemen

Bitkinin Toplanma Zamanı: Ağustos, Eylül

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Tohum

Bitkinin Toplandığı Yer: Besni İlçesi Şire Pazarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Tohumları toplanıp kurutulduktan sonra çekilir, içerisine salça, pul biber, ceviz, sarımsak, kuru nane, zeytinyağı, karabiber, kimyon katılır ve iyice karıştırılır. Sabah kahvaltılarda yenilir (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1076

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Bitki kurutulmuş ufalandıktan sonra çökeliğe koku vermesi için katılır (Gültaş 2009). Yeşil yaprakları ıspanak gibi yenir. Ayrıca salça ve tuzla kahvaltılık olarak ta tüketilir. Tozu yemeklerde kullanılır. Menapoz belirtilerini düşürdüğü, anne sütünü artırdığı söylenir. Yöre halkı tarafından tohumları dövülüp toz halinde yutulur, bala karıştırılarak yenir, kaynatılıp suyu içilir. Baharat, biber ve sarımsakla karıştırılıp çemen yapılarak yenir (Bakır Sade 2014). Çemen bitkisi Gaziantep'te baharat olarak tüketilememekte olup tıbbi özellikleri pek bilinmemektedir (Şahin Yiğit 2014).

5.29.12. *Vicia cracca* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Kuş Fiği, Fiğ, Bakla, Yabani Bakla, Burçak, Furçak, Efenk

Bitkinin Yöresel Adı: Yabani Bakla

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Adıyaman Eğriçayı mevki

Bitkinin Kullanım Amacı: Hayvan yemi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Kurutulur ve hayvan yemi olarak kullanılır (Oruç FURKAN, 20.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1177

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Hayvan yemi olarak kullanılmaktadır (Doğan ve Bağcı 2011).

5.29.13. *Vicia faba* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Yabani Bakla

Bitkinin Yöresel Adı: Yabani Pakla, Yabani Bakla, Bakla, Pakla

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Adıyaman Fatih Mahallesi tarla kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Bitki tazeyken tohumları yenilir, çiğ olarak tüketilir, salatası yapılır (Gülizar DURGUT ATEŞ, 16.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1178

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Bakla çiçeği böbrek taşı ve kum düşürmek için iyidir. İdrar zorunda kurutulmuş bakla çiçeği ve mısır püskülü kaynatılıp içilir. 40 gr. bakla çiçeği 1 litre suda çay gibi haşlanır, yemek aralarında içilirse karaciğer yorgunluğu ve böbrek sancıklarına iyi gelir (Ertuğ 2002). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Gıda amaçlı yararlanılır (Satıl ve vd. 2008). Çiçeği infüzyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.29.14. *Vigna unguiculata* subsp. *sesquipedalis* (L.) Verdcourt

Bitkinin Türkçe Adı: Börülce

Bitkinin Yöresel Adı: Börülce, Karagöz, Lolaz, Acebek

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Eylül

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Tohum

Bitkinin Toplandığı Yer: Besni İlçesi Şire Pazarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Tohumlar haşlanarak sulu yemeği yapılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1206

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Gıda amaçlı yararlanır (Satıl ve vd. 2008).

5.30. Fagaceae (Kayıngiller)

5.30.1. *Quercus brantii* Lindley

Bitkinin Türkçe Adı: Kara Meşesi, Palamut

Bitkinin Yöresel Adı: Palamut, Palut, Meşe Palamudu

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Dal, Meyve ve Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Gölbaşı-Besni yolu yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda, Yakacak, Hayvan yemi, Oyuncak (deleme) olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Palamudun meyve kısmı pişirilerek yenilir. Yaprak ve meyvesi hayvan yemi olarak kullanılır. Bitki kökü yakacak olarak kullanılır. Çocuklar palamudu topaç (deleme) olarak döndererek oyun oynarlar (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1179

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Şeker hastalığı için kullanılır. Meyve çiğ aç karnına bir iki tane yenir. Tüm bitki kışın odun sobalarında ısınma amaçlı dalları yakılır. Eski yapı köy evlerinin çatısının üzerini kaplar (Akgül 2008). Şeker hastalığına karşı palamutlar toplanarak küllenmiş köz içinde pişirilir veya suda haşlanır günde 2–3 adet şeker hastalığı için aç karnına yenilir. Palamut közde pişirildikten sonra dövülerek un haline getirilir ve bu unda yenerek şeker hastalığına karşı kullanılır. Yine külde pişirilen palamutu da yenir (Gültaş 2009). Meyvesi kavurularak yenir (Doğan ve Tuzlacı 2015).

5.30.2. *Quercus infectoria* Olivier

Bitkinin Türkçe Adı: Meşe

Bitkinin Yöresel Adı: Meşe Mazısı

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Dal, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Gölbaşı-Besni yolu yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Kaşık, Kepçe, Ekmek tahtası, Metre, Yakacak, Hayvan yemi, Baston, Döşeme ve Parke yapımında kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Kaşık, kepe, ekmek tahtası ve terzilerin kumaş ölçerken kullandıkları metrenin yapımında kullanılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Odun yapılır yakacak olarak kullanılır. Yaprakları kışın hayvan yemi olarak kullanılır. Baston yapımında kullanılır. Kapı ve pencerelerin döşemesinde, parke yapımında kullanılır (Mehmet Emin ALP, 31.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1113

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Tohum pişirilerek yenir. Kabuk doku ve damar büzücüdür. Deri tahrişleri, ağız ve burun yaraları ve egzama tedavisinde kullanılır. Ağacın üzerindeki gallar kan durdurucu, kronik ishal ve dizanteri tedavisinde kullanılır (Türkoğlu 2000). Yayık tulumunun kokmaması için mazı toplanır dövülerek tulumda bir hafta bekletilir. Mazı ezilerek un haline getirilir ve

kanayan yerin üzerine konursa kanamayı durdur (Güldaş 2009). Toz haline getirilip gargara yapılıyor bu şekilde diş ağrıları için kullanılmaktadır (Tetik 2011). Gövde ve dalları yakacak olarak kullanılır. Yaprakları ve meyveleri hayvan yemi olarak değerlendirilir (Gelse 2012). Mazılar (Kahverengi renk) boyar madde olarak kullanılır (Polat ve vd. 2013).

5.31. Geraniaceae (Turnagagasıgiller)

5.31.1. *Erodium cicutarium* (L.)

Bitkinin Türkçe Adı: Turna Gagası, İğnelik, Leylek Otu, Leylek Gagası, Çobaniğnesi, Ebe İğnesi

Bitkinin Yöresel Adı: İnnelik

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Besni İlçesi Şire Pazarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Yara ve çıbanların üstüne taze olarak sürülür. Lapa halinde haricen kullanılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1026

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Bitki kan kesici ve kabız tedavisinde kullanılır (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). İnfüzyon şeklinde hazırlanan drog cilde tonik amaçlı sürülmektedir. Yemeği yapılarak tüketilmektedir (Tetik 2011). Genç (körpe) bitkinin toprak üstü kısımları çiğ olarak ekmek arasına konulup yenir. Meyveleri çocuklar tarafından oyun aracı olarak kullanılır (meyveler oyuncak saat yapımında akrep ve yelkovan olarak değerlendirilir) (Şenkardeş 2014).

5.32. Hypericaceae (Sarıkantarongiller)

5.32.1. *Hypericum perforatum* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Kantaron, Kızılcık Otu, Koyunkıran, Pırpır Otu, Kızılcırık, Kepir Otu, Bimbirdelikotu, Kan Otu, Veremotu, Kanser Otu, Çay Çiçeği, Mayasıl Otu, Püren, Çıtçıt Otu

Bitkinin Yöresel Adı: Kantaron

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi Akdağ mevki

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Bir su bardağına bir tatlı kaşığı bitki 15 dk demlenerek günde üç defa içilir. Bağırsak rahatsızlıklarına iyi gelir. İshali keser. Verem ve kanser hastalıklarının tedavisinde kullanılır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1090

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Kabız, yatıştırıcı, antispazmotik, kurt düşürücü, yara iyi edici olarak kullanılır (Ayanoglu ve vd. 1999). Sarı kantaron idrar söktürücü, parazit giderici, göğsü yumuşatıcı, kabız, haricen antiseptik ve yara iyileştirici, özellikle yanıkların tedavisinde etkilidir. Dahilen idrar söktürücü, parazit giderici, göğüs yumuşatıcı, antispazmatik, kabız yapıcı, haricen antiseptik ve yara iyileştirici özelliktedir. Çiçekli dalları zeytinyağında bekletildikten sonra elde edilen karışım, özellikle yanıkların tedavisinde çok etkilidir (Baytop 1999). Dahilen antispazmotik, kabız, yatıştırıcı, kurt düşürücü haricen ise antiseptik ve yara iyi edici olarak kullanılır. Bilhassa yanık yaralarının tedavisinde çok etkilidir. Dahilen infüzyon % 1, haricen ise binbirdelik otu yağı halinde kullanılmaktadır (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). İlaç olarak yararlanılır (Satıl ve vd. 2008). İltihap giderici, yara iyileştirici ve yatıştırıcı etkiye sahiptir. Çiçekleri zeytinyağında bekletilerek cilde sürülür. Çiçeklerin süzülmesinden sonra suyu gastrit ve ülser tedavisinde kullanılır. Yapraklarının sıcak suda 2 dakika demlenmesiyle elde edilen çayı karaciğer, safra kesesi, böbrek rahatsızlıklarına iyi gelir. Depresyon ve bazı sinirsel hastalıklarda, uykusuzluk ve huzursuzluk durumlarında kullanılır (Deniz ve vd. 2010). Eskiden birçok evde bu bitkiden birkaç sürgün güzel koku

vermek için odaların duvarlarına asıldığı belirtilmektedir (Yaldız ve vd. 2010). Küçükbaş hayvanlara yaprak kısımları yem olarak yedirilir. Bitkinin toprak üstü organları kaynatılmış suya 20 dakika konur. Demlenmesi beklenir, çay şeklinde günde 2 fincan içilir. Ağrı kesici ve yanık tedavisinde kullanılır. Ayrıca iştah açıcı özelliğinin olduğu belirtilmektedir (Arı 2014). Sinir, strese iyi geldiği, depresyonu azalttığı, mide asitini azaltarak mide ülserine iyi geldiği söylenmektedir. Yöre halkı tarafından samanların etrafına koyulur. Ayrıca tat ve renk vermesi amacıyla pekmeze karıştırılıyor. Yakacak olarak da kullanılır. Kaynatılarak suyu içilir (Bakır Sade 2014). Sarı kantaronun toprak üstü kısımlarından infüzyon yoluyla elde edilen çayın hafif depresyon, uyku bozuklukları ve huzursuzluk durumlarında kullanılmaktadır. Bununla birlikte bitkinin tıbbi yağının yara iyileştirici olarak kullanımı mevcuttur. Ayrıca tıbbi yağ mide rahatsızlıklarında da kullanılmaktadır (Şahin Yiğit 2014). Çiçekleri bir şişe içinde zeytinyağına konulup, güneşte bir müddet bekletildikten sonra bu zeytinyağı, haricen yara tedavisinde kullanılır. Meyveli toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksion, haricen yara tedavisinde kullanılır. Meyveli toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksion, dahilen mide ülseri tedavisinde kullanılır. Meyveli toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksion, dahilen sindirimi kolaylaştırıcı olarak kullanılır. Çiçeklerinden hazırlanan infüzyon, dahilen kalp-damar hastalıkları tedavisinde kullanılır (Şenkardeş 2014). Toprak üstü kısımları infüzyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.32.2. *Hypericum scabrum* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Kantaron, Sarıçiçekli Kantaron, Sarı Kantaron, Karahasançayı, Kızılıcık Otu, Kan Otu, Veremotu, Çay Çiçeği, Mayasıl Otu, Kaymak Otu, Tentirdiot Çiçeği, Kanser Otu

Bitkinin Yöresel Adı: Kantaron

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Çelikhane İlçesi Çat Barajı civarı yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Stresi azaltır ve vücuda sakinlik verir. Baş ağrısına ve uykusuzluk problemlerine iyi gelir. Bir çay bardağı suya bir çay kaşığı bitki konur ve 10 dk demlendikten sonra günde iki kere içilir. 1 ay içildikten sonra bir ay ara verilir (Abuzer SONKAYA, 30.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1208

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Çiçekli dallarından hazırlanan İnfüzyon (% 1) dahilen kabızlığa ve basura karşı kullanılır (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). Adet sancısını gidermek için ve sakinleştirici olarak kullanılır (Yeşil 2007). Çiçekleri infüzyon halinde (% 2-3) rahatlatıcı ve iştah açıcı olarak ve mide rahatsızlıklarında kullanılır (Güldaş 2009). Mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır (Güneş 2010). Çiçekli dallarının kaynatılmasıyla elde edilen çayı hemoroit tedavisinde ve kabızlığı gidermede kullanılmaktadır (Doğan ve Bağcı 2011). İnfüzyon şeklinde hazırlanıp fazla bekletilmeden tüketilmektedir. Aksi taktirde tadı acılaşıyor. İnkontinansı (idrar kaçırmayı) olan çocuklara içirilmektedir. Egzema için ve mayasıl için kullanılmaktadır. Mide ağrıları için kullanılmaktadır. Çiçekleri kurutularak, zeytinyağına katılıp, yanıklar için merhem olarak kullanılmaktadır. Yanık izini de yok etmektedir. Sütle kaynatılarak, yara iyileştirici olarak merhem şeklinde kullanılmaktadır. Ülser için çiçekleri ile infüzyon şeklinde hazırlanan droğu tüketilmektedir. Antibiyotik olarak da tüketilmektedir (Tetik 2011). Yara tedavisinde kullanıldığı kaydedilmiştir (Doğan 2014). Yağı; vücut içindeki ve dışındaki yaraların tedavisinde kullanılır, hücreleri yeniler, cildi tazeleştirir. Çayı; kan dolaşımı, sara, iltihap kurutucu, ağrı kesici, gastrit, ülser, uyku stres, karaciğer yetmezliği ve mideye faydalıdır. Halsizlik için, zindelik verir. Yapracağının çayı demlenir kulak çınlamasına iyi gelir. Bitkinin tamamı kaynatılır suyuyla banyo yapmak zindelik verir. Sarı kantaron çiçeği + 2 kaşık zeytinyağı + mum yanık için kullanılır. Bitkinin tamamı kaynatılır içilir, böbrek taşını düşürür. Arılar nektar alır (Karakurt 2014). Meyvelerinden hazırlanan infüzyon, haricen egzama tedavisinde kullanılır. Meyvelerinden hazırlanan infüzyon, dahilen mide ülseri tedavisinde kullanılır. Meyvelerinden hazırlanan infüzyon, dahilen sindirim sistemi rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır. Meyvelerinden hazırlanan infüzyon, dahilen hemoroitlere karşı kullanılır (Şenkardeş 2014).

5.33. Iridaceae (Süsengiller)

5.33.1. *Gladiolus kotschyanus* Boiss.

Bitkinin Türkçe Adı: Çayır Kılıçotu, Kuzgun Kılıcı, Keklik Çiğdemi, Alata Zambağı, Kılıç Otu

Bitkinin Yöresel Adı: Kılıç Otu

Bitkinin Toplanma Zamanı: Temmuz

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Adıyaman Eğriçayı mevki

Bitkinin Kullanım Amacı: Süs bitkisi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Süs bitkisi olarak kullanılır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1180

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Toprakaltı kısmını yenen bitkilerdendir (Ertuğ 2014).

5.33.2. *Iris persica* L.

Bitkinin Türkçe Adı: İris, Nevruz, Süsen, Buzala

Bitkinin Yöresel Adı: Nevroz, Nevruz, Nevruz Çiçeği

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Kök, Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Alidağ Mevki Mahmut El-Ensari civarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve İnanç için kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Baharın habercisi olarak bilinir. Çiçekleri ve yumruları çiğ olarak tüketilir. Uğur getirdiğine inanılır (Ahmet Zafer TEL, 29.04.2014).

Örnek No: M. K. F. 1181

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Uğur getirdiği inancıyla evlerde saklanır

(Özçelik ve vd. 1990). Çiçekleri ve yumruları çiğ olarak yenir (Güldaş 2009). İlkbahar aylarında çiçekleri özellikle çocuklar tarafından toplanılarak süs bitkisi olarak kullanılır. Yörede ilkbahar mevsimini müjdeleyen bir bitkidir. Yöre halkı tarafından taze olarak tüketilir (Gelse 2012). Çiçek, toprakaltı kısmı yenen bitkilerdendir (Ertuğ 2014).

5.34. Juglandaceae (Cevizgiller)

5.34.1. *Juglans regia* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Ceviz, Ceviz Ağacı, Koz, Yondak

Bitkinin Yöresel Adı: Ceviz, Koz

Bitkinin Toplanma Zamanı: Eylül, Ekim

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Kabuk, Meyve, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Boyar madde, Gıda, Tedavi, Süs eşyası, Tesbih, Baston, Kütük, Çeyiz sandığı, Mobilya işleri, Silah kabzası yapımında kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Kabuğu boyar madde olarak kullanılır, kınaya renk vermesi için kabuğu kınanın içine katılır. İçi meyve olarak tüketilir. Pekmez ile yapılan sucuk, muska, gibi yiyeceklerin iç maddesi olarak kullanılır. Baklavalara katılır. Dış kabuğu serleşmeden reçeli yapılır. Tesbih ve baston yapımında kullanılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Kütük, çeyiz sandığı, mobilya işleri, silah kabzası yapımında kullanılır (Oruç FURKAN, 17.06.2015).

Sert kabukları kurutulduktan sonra içi çıkarılarak birbirine yapıştırılır, yaldızlı boya ile boyanır ve süs eşyası yapılır (Sacide FURKAN, 25.07.2015).

Örnek No: M. K. F. 1027

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Meyveler, istah açıcı, kabız, kan şekerini düşürücü ve kuvvet verici olarak kullanılır (Baytop 1999). Meyveleri gıda, yaprakları ilaç yapımında kullanılır (Ertuğ 2000). Uyuza karşı kullanılır (Sezik ve vd. 2001). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci

2002). Adet sancısını gidermek amacıyla, bronşit tedavisinde ve bağırsak yumuşatıcısı olarak (çocuklar için) kullanılır (Sadıkoğlu 2003). Yaprak boğaz ve eklem ağrılarında ılık suda ısıtılıp 5-10 dakika ağrıyan yere sarılır (Elçi ve Erik 2006). Vajinitis (vajina mukozasının iltihaplanması) tedavisinde kullanılır (Kültür 2007). Kan şekerini düşürücü ve kuvvet verici olarak infüzyon veya dekoksasyon (% 5) halinde kullanılır. Meyvesi şeker hastalığı için çiğ olarak yenir. Yaprakları saç ve elleri boyamak için kınaya katılır. Meyvesi çerez olarak tüketilir (Gültaş 2009). Bağırsak kurtlarına karşı kullanılır (Çakılcıoğlu ve vd. 2010). Meyvesi yenir. Tatlılara, peksimete (pekmez), ekmeğe katılır. Bazı yemeklerde ve salatalarda kullanılır. Kolesterolü düşürür. Odunu mobilya yapımında kullanılır (Deniz ve vd. 2010). Baş ağrısının giderilmesinde kullanılır (Tuzlacı ve vd. 2010). Yeşil kabukları suyla kaynatılıp burna çekilirse, burundaki kanamayı keser. Ayrıca bu sıvı sivilcelere sürülürse iyi gelir (Doğan ve Bağcı 2011). Meyveleri zeytin büyüklüğünde iken 7 tanesi tüm yutulmak suretiyle hemoroid için kullanılmaktadır. Yaprakları ile infüzyon şeklinde hazırlanan drog şeker hastalığı için kullanılmaktadır. Günde 2-3 bardak şeklinde tüketilmektedir. Meyve kabuğu boyacılıkta kullanılmaktadır. Kına ve gelincik çiçeği ile karıştırılarak siyah saç boyası oluşturulmaktadır. Yapraklarının kaynatılıp süzülmesiyle elde edilen sıvı ile saçlar yıkanmaktadır, bu şekilde saçın rengini koyulaştırmaktadır. Ceviz yaprağı hayvanlara şişkinliği için yedirilmektedir. Yaprakları ile hazırlanan drog nefes darlığı için, sedef hastalığı için ve ayak kokusu için kullanılmaktadır (Tetik 2011). Meyveleri gıda olarak tüketilir. Taze meyveleri kabuğuyla birlikte çiğ olarak şeker hastalığının tedavisinde kullanılır (Gelse 2012). Eklem ağrılarının giderilmesinde kullanılır (Sağiroğlu ve vd. 2012). Gövde ve dallar kap ve kaşık yapımında, taze meyve kabuğu (Siyah renk) boyar madde olarak kullanılır (Polat ve vd. 2013). Kemaliye (Erzincan) ilçesinde yöreye özgü bazı yemeklerin yapımında kullanılır (Yücel ve vd. 2013). Bitkinin yaprağı kurutulmuş kaynamış suyun içerisine katılarak demlenmeye alınır. Suyu günde 2 fincan içilerek cilt kanserinin tedavisinde kullanılır. Kilim dokumacılığında kökboyalı kilimlerin eldesinde kullanılır. Bitkiler kurutulup kazanla kaynatılarak sütlü kahverengi, devetüyü renkleri elde edilir. Birinci kaynama da daha koyu kahverengi, ikinci kaynamada daha açık kahverengi tonları oluşturulur (Arı 2014). Meyvesini

yemek; kalbi güçlendirir, beyin gelişimini destekler, kansızlık için faydalıdır, zihni açar, unutkanlığı engeller, cilt ve saç bakımında kullanılır. Ceviz yaprağı demlenip göz iltihabını iyileştirmek için göze pansuman yapılır. Yeşil kabuğu sirkeyle karıştırılıp saça sürülür saçkırana iyi gelir. Sadece yeşil kabuğu ezilip saç boyanır. Ceviz yaprağı atkuyruğuyla demlenir iç kanamaya faydalıdır. Soğuk algınlığında kişi ceviz yaprağıyla yıkanır. Güneş çarpmasında ceviz yaprağı kişiye sarılır ve banyo yaptırılır. Karışım olarak kullanılır. Dut yaprağı + ceviz yaprağı + incir yaprağı + üzüm yaprağı + erik yaprağı kaynatılıp içilir kolestrol, şeker ve kansere faydalıdır. Ceviz yaprağı ile dişleri ovalayıp sadece suyla yıkamak dişleri beyazlatır. Cevizin kabuğunun içindeki zarin çayı demlenir; karaciğer rahatsızlığına faydalıdır. Ceviz meyvesinin yeşil haldeki kabuğu + defne yaprağı ezilip merhem haline getirilerek ayağa sürülür ayak mantarına faydalıdır. Yaprığın lapası yapıp ayağa konur ayak egzamasına faydalıdır. Ceviz yaprağı + zeytinyağı + kına katılarak ovulursa ayak ağrısı geçer. Ceviz yaprağı dövülür saça sarılır kellik için faydalıdır (Karakurt 2014). Yapraklarından (tuz katılarak) hazırlanan dekoksasyon, haricen cilt hastalıkları tedavisinde kullanılır. Yapraklarından (tuz katılarak) hazırlanan dekoksasyon, haricen ayaklardaki mantar hastalığı tedavisinde kullanılır. Yapraklarından hazırlanan infüzyon, haricen (saç diplerine masaj yapılarak) saç dökülmesine karşı kullanılır. Yapraklarından hazırlanan dekoksasyon, dahilen ishale karşı kullanılır. Yapraklarından hazırlanan infüzyon, büyükbaş hayvanlarda dahilen iltihaplı idrar yolları hastalıkları tedavisinde kullanılır. Taze yaprakları ezildikten sonra haricen (ağrılı yere bir bezle sarılarak, yaklaşık 20 dakika), romatizma ağrısının giderilmesinde kullanılır. Taze yaprakları ezildikten sonra, haricen (bir bezle sarılarak) kemik kırıklarının tedavisinde kullanılır. Tohumları su içine konulup bir gece bekletildikten sonra bu su ve ıslatılan tohumlar, dahilen kolesterol düşürücü olarak kullanılır. Tohumu, doğrudan kolesterol düşürücü olarak yenir. Olgunlaşmamış meyvesinin ezilerek çıkartılan suyu, haricen ayaklardaki mantar hastalığı tedavisinde kullanılır. Taze kökü ezildikten sonra, haricen (bir bezle sarılarak) kemik kırıklarının tedavisinde kullanılır. Yaprakları elbise veya kumaş arasına konularak güveye karşı kullanılır. Yaprakları suda kaynatılıp, bu su iplik boyamada (devetüyü rengi, kırmızımsı-kahverengi, koyu yeşil) kullanılır. Yaprakları suda kaynatılıp, bu su yumurta

boyamada (kırmızımsı-kahverengi) kullanılır. Kurutulmuş yaprakları ateş tutuşturucu olarak kullanılır. Tohumu doğrudan yenir. Meyvelerinin kabukları suda kaynatılıp, bu su yün boyamada (koyu yeşil) kullanılır. Gövdesinden elde edilen kereste, mobilya yapımında kullanılır (Şenkardeş 2014). Tohumu çiğ olarak yenir (Doğan ve Tuzlacı 2015). Endokarp, çiçek, meyve kısımları dekoksasyon ve hap olarak, yenilerek astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.35. Lamiaceae-Labiatae (Ballıbabagiller)

5.35.1. *Cyclotrichium niveum* (Boiss.) Manden. & Scheng.

Bitkinin Türkçe Adı: Dağ Nanesi, Nane Otu, Kül Otu, Karaçekme

Bitkinin Yöresel Adı: Dağ Nanesi

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi Akdağ mevki

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Salatada, cacıkta ve yemeklerde kullanılır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1091

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Dekoksasyon veya infüzyon halinde (% 2-3) nefes darlığı için kullanılır (Güldaş 2009). İnfüzyon şeklinde hazırlanan drog astım ve nefes darlığı için tüketilmektedir. Çiğ olarak veya infüzyon şeklinde hazırlanarak mantar enfeksiyonları için tüketilmektedir (Tetik 2011).

5.35.2. *Lamium amplexicaule* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Ballıbaba, Baltutan, Balıcak, Aslanağzı

Bitkinin Yöresel Adı: Ballıbaba

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Alidağ Mevki Mahmut El-Ensari civarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Çayı yapıp içilirse adet sancılarını giderir, kanı temizler, mide ve bağırsak hastalıklarını giderir, idrar yapamama ve böbrek hastalıklarında kullanılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1028

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Kabız için, kuvvet verici olarak kullanılır (Ayanoğlu ve vd. 1999).

5.35.3. *Lavandula stoechas* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Karabaş, Karabaş Otu, Mavi Çay

Bitkinin Yöresel Adı: Karabaş Otu

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi Akdağ mevki

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Ağrı kesici özelliği olduğundan yağı haricen ağrılı bölgeye masaj yapılarak sürülür (İsmihan BOZAN, 07.02.2015).

Kanserli hücre oluşumunu azalttığı için kanser tedavisi için kullanılır. Kadın hastalıklarında ve idrar yolu iltihaplarında kullanılır. Zihinsel yorgunluğu giderir. Bir su bardağına bir çay kaşığı öğütülmüş bitki konulur 15 dk demlendikten sonra günde iki defa içilir. Hamile kadınlarda kusturucu etki yapabildiği için dikkatli kullanılmalıdır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1211

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Nezle, diüretik, romatizma, kaşıntı, şeker için kullanılır (Ayanoğlu ve vd. 1999). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Çiçekli kısımlarından hazırlanan infüzyon

dahilen kolesterol düşürücü olarak kullanılır (Tuzlacı 2002). Çayının içilmesi kalbe kuvvet verir. Kolesterolü düşürür. Damar sertliğinde faydalıdır. Nezle, grip vb. enfeksiyonel hastalıklara faydalıdır. Çayının içilmesi uyarıcı ve midevidir. Küçük bir torba içinde dolaplara konan lavanta çiçekleri, elbise ve çamaşırları böceklerden korur (Özçelik ve Balabanlı 2005). İlaç olarak yararlanılır (Satıl ve vd. 2008). Yaprak ve çiçekli kısımlarının beyin hastalıklarına, damar tıkanıklarına ve kadın hastalıklarına iyi geldiği düşünülmektedir. Adaçayı gibi kaynatılıp içilir (Altay ve Çelik 2011). İnfüzyon şeklinde hazırlanan drog beyin hastalıklarında tüketilmektedir (Tetik 2011). Damar tıkanıklığına iyi geldiği düşünülmektedir. Genellikle çay olarak tüketilir (Altay ve Karahan 2012). Ağrı kesici, kansere karşı koruyucu olduğu belirtilmektedir. Sigarayı bırakmada büyük etkisi olduğu söylenmektedir. Yöre halkı tarafından kaynatılarak suyu içilir. Lapası ağırlı ve sancılı bölgelere sürülür. Çiçekleri dövülerek bal ile karıştırılıp yenir (Bakır Sade 2014). Sinir ve kalp kuvvetlendirici özelliği ve kalp ritmini düzenleyici özelliği literatürde kayıtlıdır. Sara ve astımlarda, yatıştırıcı, ağrı kesici, antiseptik, balgam söktürücü, idrar yolu enfeksiyonlarını giderici, balgam söktürücü, egzama ve yara iyi edici ve damar açıcı etkileri bildirilmiştir. Gaziantep'te toprak üstü kısımlarından infüzyon yoluyla elde edilen çayı kalp kuvvetlendirici, kalp ritmini düzenleyici olarak kullanılmaktadır. Aynı şekilde hazırlanan çay sara hastalığında da tüketilmektedir (Şahin Yiğit 2014). Toprak üstü kısımları, çiçek ve yaprakları infüzyon ve dekoksasyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.35.4. *Marrubium cuneatum* Banks & Sol.

Bitkinin Türkçe Adı: Elkurtaran, Boz Ot, Köpeksiyan Otu, Yapışak Ot, Yay Otu, Agop Çalbası, Şalva

Bitkinin Yöresel Adı: Akrep Otu

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi Akdağ mevki

Bitkinin Kullanım Amacı: Akrebi evden uzaklaştırmak için kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Bu ot evlere konulursa o eve akrep gelmez, gelse de akrebi uyuşturur ve akrep zarar veremez (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1092

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Böbrek taşı ve şişkinlik için yaklaşık 200-300 gram kadar kurutulmuş bitki 5 litre suda kaynatılır su miktarı yarıya düşünce soğutulur tam kıvamını almamışsa yani kıvamı koyulaşmamışsa bir gün güneşte bekletilir. Yatmadan önce bir fincan içilir (Gültaş 2009). İnfüzyon şeklinde hazırlanan drog, karın ağrıları için tüketilmektedir. Taze veya kuru olarak tüketilmektedir (Tetik 2011).

5.35.5. *Mentha longifolia* subsp. *typhoides* (Briq.) Harley

Bitkinin Türkçe Adı: Tüylü Nane, Pünk, İt Nanesi

Bitkinin Yöresel Adı: Yarpız, Yarpuz

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi Akdağ mevki

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Taze yapraklarından yarpızlı köfte yemeği ve hitap yapılır. Yaprakları cacık ve salata yapımında kullanılır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1093

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Astım tedavisinde, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır (Sadıkoğlu 2003). İshale karşı kullanılır (Kültür 2007). Romatizma tedavisinde kullanılır (Bulut 2008). Boğaz hastalıkları tedavisinde kullanılır (Çakılcıoğlu ve vd. 2010). Çocuk düşürmek amacıyla kullanılır (Aktan 2011). Taze veya kurutulularak baharat olarak tüketilmektedir. Çorbalara katılmaktadır (Tetik 2011). Yapraklar taze iken çorbaya katılır. Salata olarak tüketilir. Baharat olarak kullanılır. Dalları karın ağrısı, soğuk algınlığı, grip gibi rahatsızlıklarda infüzyon olarak kullanılır (Polat ve vd. 2012). Bitkinin yaprak

kısmı kurutulularak, baharat amacı ile kullanılır. Bitkinin yaprak kısmı hamura katılarak börek yapılır. Bitkinin yaprak kısmı salata yapılarak tüketilir. C vitamini eksikliğinin giderilmesi amacı ile tüketilir. Yaprak kısmı kaynatılmış suya katılır, 3-5 dakika bekletilir, demlenir suyu çay olarak içilir, grip, nezle ve soğuk algınlığının tedavisinde kullanıldığı belirtilmiştir (Arı 2014). Toprak üstü kısımları ağızda çiğnenerek, ferahlatıcı ve sakinleştirici olarak kullanılır. Yaprakları taze veya kurutulmuş halde koku ve lezzet vermek için ayran çorbasına katılır (Şenkardeş 2014). Toprak üstü kısımlarından yemek ve salata yapılır (Şenkardeş ve Tuzlacı 2014). Yaprakları çay ve baharat olarak kullanılır (Doğan ve Tuzlacı 2015). Yapağı dekoksasyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.35.6. *Mentha spicata* L. subsp. *spicata*

Bitkinin Türkçe Adı: Eşek Nanesi, Dağ Nanesi, Nane

Bitkinin Yöresel Adı: Nane, Dağ Nanesi

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Gerger yol üzeri yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Yemeklerde ve salatalarda baharat niyetine kullanılır. Bağırsak ve mideyi yatıştırması için limonla demlenip içilir (Mehmet Emin ALP, 31.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1114

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Burun kanamaları, halsizlik, nefes darlığı, grip, ağız kokusu, dezenfektan olarak kullanılır (Ayanoğlu ve vd. 1999). Sebze olarak yenir. Kurutulularak baharat olarak kullanılır. Çayı mide ve baş ağrılarının tedavisinde kullanılır (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). Genç bitki sebze olarak yenir. Bitki toplandıktan sonra yaprakları ayrılır ve kurutulularak baharat olarak kullanılır. İnfüzyon şeklinde hazırlanan çayı ateş düşürücü ve mide bulantısı önleyici olarak

kullanılır (Güldaş 2009). Yapraklarından hazırlanan çayı, ferahlık verir. Antibakteriyel ve ferahlatıcı olması nedeniyle ağız bakımında kullanılır. Soğuk algınlığında ve mide üşütmelerinde kullanılır. Ayrıca yıkanıp kurutulan yaprakları ufalanarak yemeklerde ve çorbalarda baharat olarak kullanılır (Deniz ve vd. 2010). Bitkinin toprak üstü kısımlarının kaynatılmasıyla elde edilen çayı soğuk algınlığı için kullanılırken, yaprakları baharat ve kuvvet verici olarak da kullanılır (Doğan ve Bağcı 2011). Taze veya kuru olarak baharat şeklinde kullanılmaktadır. Çorbalara katılmaktadır. Börek içi olarak kullanılmaktadır. İnfüzyon şeklinde hazırlanan drog soğuk algınlığı için tüketilmektedir. Antibiyotik olarak tüketilmektedir (Tetik 2011). Yaprakları baharat olarak kullanılır (Şenkardeş ve Tuzlacı 2014). Yaprığı dekoksasyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.35.7. *Ocimum basilicum* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Reyhan, Fesleğen

Bitkinin Yöresel Adı: Fesleğen, İrrehan, Kokulu Reyhan

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Turgut Reis Mahallesi bahçe içi

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda, Tedavi ve Süs bitkisi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Yemeklerde ve hıtap yapımında iç olarak kullanılır. Mide ağrısı ve tedavisi için, grip ve soğuk algınlığı için kullanılır (Safiye IŞILDAK, 16.06.2015).

Güzel kokusu ve görüntüsü olduğu için süs bitkisi olarak kullanılır (Ekrem ÇELİK, 19.07.2015).

Örnek No: M. K. F. 1140

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Fesleğenin çayı sinir yorgunluğuna, hazımsızlığa iyidir (Ertuğ 2002). Çayının içilmesi öksürüğü keser. Ağız yaralarını tedavi eder. Gıdaların içine hoşkoku vermesi için katılır (Özçelik ve Balabanlı

2005). Hoş kokulu süs bitkisidir. Bazı et yemeklerine ve salatalara katılır. Yapraklarından çay yapılıp içilir (Deniz ve vd. 2010). Çorbalara, yemeklere baharat olarak katılmaktadır. Bebeklere karın ağrıları için yedirilmektedir (Tetik 2011). Yaprakları baharat bitkisi olarak, çiçekleri ise güzel koku verdiği için kullanılmaktadır (Altay ve Karahan 2012). Kemaliye (Erzincan) İlçesinde yöreye özgü bazı yemeklerin yapımında kullanılır (Yücel ve vd. 2013). Mide bulantısına, ülser, ağız içi yarasına, hazımsızlığa, baş dönmesine iyi geldiği söylenmektedir. Arı sokmasında zehrin etkisini azatlığı belirtilmektedir. Çayı yapılıp içildiğinde bağırsak gazlarını giderir. Ayrıca yemeklerde hoş koku ve tat vermesi içinde kullanılır. Ayrıca yöre halkı tarafından yakacak olarak da kullanılır (Bakır Sade 2014). Mide problemleri olanlarda çayı demlenir. Ağız yaraları, boğmaca, öksürük, bağırsak sancısı, asabilik, uykusuzluk için kullanılır. Suyu saç bakımında kullanılır. Baharat olarak kullanılır. Odada bulunması zihni çalıştırır. Reyhanı koklamak kalp rahatsızlığına faydalı (Karakurt 2014). Yaprığı astım tedavisinde kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.35.8. *Phlomis armeniaca* Willd.

Bitkinin Türkçe Adı: Boz Şavlak, Şalba, Çalba, Yelotu, Yayla Otu, Çoban Çırası

Bitkinin Yöresel Adı: Ada Çayı

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Samsat yol üzeri yol ayrımı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Soğuk algınlığı için kullanılır. Bir bardak suya bir çay kaşığı bitki konulur ve günde iki defa içilir (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1029

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Çiçeklerindeki bal özü yöre insanları tarafından emilir (Abay ve Kılıç 2001). Antiseptik olarak, beyin tümörü tedavisinde, kanser tedavisinde, yara tedavisinde kullanıldığı kaydedilmiştir

(Çimen 2007). Hemoroitlere karşı, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde, sıtma tedavisinde, soğuk algınlığı tedavisinde kullanıldığı kaydedilmiştir (Gençay 2007). Mayıs ve Haziran aylarında çiçekleri toplanarak çayı yapılır (Gelse 2012). Bitkinin çiçek kısımlarının yağları çıkarıldığında ağrıyan bölgeye sürüldüğünde, tedavi edici özelliği ifade edilmiştir (Arı 2014). Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen iştah açıcı olarak kullanılır. Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen nefes darlığına karşı kullanılır. Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen kalp-damar hastalıkları tedavisinde kullanılır (Şenkardeş 2014). Toprak üstü kısımları ve çiçeği infüzyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.35.9. *Phlomis capitata* Boiss.

Bitkinin Türkçe Adı: Çöl Çayı, Yelotu, Ayı Kulağı, Şalba, Çalba, Geyik Elması, Çoban Çırası, Çoban Deyneği, Ballık Otu, Karağan

Bitkinin Yöresel Adı: Ayı Kulağı

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Fatih Mahallesi Zey yolu üzeri yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Mide ve bağırsak rahatsızlıklarına, karın ağrısı ve gaz problemlerine iyi gelir (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1030

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Literatürde herhangi bir kullanıma rastlanmamıştır.

5.35.10. *Phlomis kurdica* Rech. fil.

Bitkinin Türkçe Adı: Gubel, Dağ Çayı, Sığır Kuyruğu

Bitkinin Yöresel Adı: Dağ Çayı

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Kök, Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Gerger yol üzeri yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Yakacak olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Bitkinin toprak üstü kısımları ve kökü yakacak olarak kullanılır (Mehmet Emin ALP, 31.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1115

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Çiçekli dalları (İnfüzyon % 1-5) çay yapılarak içilir. Uyarıcı etkisinden dolayı dahilen ve haricen kullanılır (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). Hayvanlara yedirilmektedir. Çay şeklinde hazırlanarak tüketilmektedir. Kirli olan bulaşıkları bitkinin yaprakları ile yıkanmaktadır (Tetik 2011). Çiçekleri astım tedavisinde kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.35.11. *Rosmarinus officinalis* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Biberiye, Hasalban, Akpüren, Zeytin Çiçeği, Kuşdili

Bitkinin Yöresel Adı: Biberiye

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Adıyaman Altınşehir Mahallesi

Bitkinin Kullanım Amacı: Süs bitkisi olarak ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Park ve bahçelere süs bitkisi olarak kullanılır. Dahilen bağışıklık sistemini güçlendirmek için demlenerek içilir (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Beyin çözücüdür, unutkanlığı giderir ve hafızayı kuvvetlendirir. Psikolojik rahatsızlıklara iyi gelir. Fazla içildiğinde tansiyonu yükseltebilir, dikkatli kullanılmalıdır (Mehmet Emin ALP, 31.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1094

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Çayı hazımsızlığa, kalp çarpıntısına; baş ağrısına karşı içilir (Özçelik ve Balabanlı 2005). İlaç olarak yararlanır (Satıl ve vd. 2008). Et yemeklerinde ve çeşitli soslarda baharat olarak kullanılır. Yaprak ve çiçekli dallar kaynatılıp çayı yapılır. Çayı kuvvet verir. İdrar ve adet söktürür. Hazımsızlık şikayetlerini giderir. Fazla içilirse tansiyonu yükseltir (Deniz ve vd. 2010). İnfüzyon şeklinde hazırlanan drog üst solunum yolu enfeksiyonları için tüketilmektedir (Tetik 2011). Kurutulup çay olarak tüketilmektedir (Altay ve Karahan 2012). Romatizma, eklem ağrılarına iyi geldiği, İdrar söktürücü, safra artırıcı, sindirime yardımcı olduğu söylenmektedir. Yöre halkı tarafından baharat olarak da kullanılır. Süpürge yapımında kullanılır. Suyu kaynatılarak içilir. Ağrıyan kısımlara suyu ve lapası yapılır. Demlenerek çay yerine aç ve tok karnına içilir. Yöre halkı tarafından süs bitkisi olarak da kullanılır (Bakır Sade 2014). Toprak üstü kısımları, yaprak ve çiçekli dalı infüzyon ve dekoksasyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.35.12. *Salvia multicaulis* Vahl.

Bitkinin Türkçe Adı: Kürt Reyhanı, Ada Çayı, Çok Dallı Ada Çayı

Bitkinin Yöresel Adı: Ada Çayı

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Alidağ Mevki Mahmut El-Ensari civarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Çayı yapılır ve soğuk algınlığı için kullanılır (İsmihan BOZAN, 07.02.2015).

Örnek No: M. K. F. 1057

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Çay halinde içilir (Baytop 1994). Toprak üstü kısımları hayvan yemi olarak kullanılır (Ertuğ 2000). Kurutulmuş toprak üstü kısımlar suyun içine konular yünle birlikte kaynatılarak gri renk elde edilir

(Özgökçe ve Yılmaz 2003). Öğütölüp kaynatılan bitki, lapa halinde, haricen, vücuttaki şişliklerin tedavisinde kullanılır (Tuzlacı 2006). Yaprakları haricen yara iyi edici olarak kullanılmaktadır. Ayrıca çayı yapılıp içilir (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). Toprak üstü kısımları kurutularak ve taze olarak hayvan beslemede yem olarak kullanılır. Yara tedavisinde ellerde çıkan siğillere karşı kaynatılıp burçak ile karıştırılır ve ellere sürülür gece bağlanır sabah açılır. Imtabso (Papaver spp) olarak adlandırılan bitki ile karıştırılarak kaynatılır, suyu öksürük ve nezle için içilir. Sancı giderici, toprak üstü kısımlarından bir miktar çay yapar gibi alınarak suda kaynatılır suyu süzülerek içilir. İltihap giderici, çıban türü yaraların tedavisinde iltihabı boşaltmak için kullanılır. Kaynatılır suyu ellere sürülür sarılır sabah açılır. Akrep sokmalarına karşı toprak üstü kısımları, bitki kaynatılır suyu yaralı bölgeye sürülür sarılır (Akgül 2008). İştah açıcı olarak kullanılır. Solunum ve idrar yolları rahatsızlıkları tedavisinde kullanılır (Yapıcı ve vd. 2009). Taze veya kuru infüzyon şeklinde hazırlanarak tüketilmektedir. Bu şekilde mideyi rahatlatmaktadır. Bademcik enfeksiyonunda, nezlede, gripde kullanılmaktadır. Yaprakları, ezilerek yaraların üzerine koyularak yara iyileştirici olarak kullanılmaktadır (Tetik 2011). Mayıs ve Haziran aylarında çiçekleri toplanıp kaynatılarak çayı yapılır (Gelse 2012). Demlenerek içilir; halsizlik, öksürük için faydalıdır. Mide ağrısına iyi gelir. Doğal antibiyotiktir, gribal enfeksiyonlar için faydalıdır. Rahatlatıcı özelliği vardır. Böbrek taşı düşürmek ve vücut direnci için kullanılır. Sinirleri yatıştırır. Gargara yapılır; boğaz iltihabını iyileştirir. Faranjit, bronşit için kullanılır (Karakurt 2014). Genç sürgünleri çay gibi içilir (Doğan ve Tuzlacı 2015).

5.35.13. *Salvia palaestina* Benth.

Bitkinin Türkçe Adı: Sürmeli Şalba, Ada Çayı

Bitkinin Yöresel Adı: Ada Çayı

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi Akdağ mevki

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Soğuk algınlığına iyi gelir. Keskin bir kokusu ve tadı vardır. Bir su bardağına bir tatlı kaşığı konular beş dakika beklenir ve içilir (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1095

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Yaprakları yara iyi edici olarak kullanılır (Çakılcıoğlu ve vd. 2007).

5.35.14. *Salvia triloba* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Anadolu Adaçayı, Acıelma Yağı

Bitkinin Yöresel Adı: Acıelma Yağı

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Çiçek, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Kahta İlçesi Mahalle aktarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Cilt rahatsızlıklarına iyi gelir. Haricen problemlili bölgeye krem veya yağı günde iki kere masaj yapılarak uygulanır (İsmihan BOZAN, 07.02.2015).

Örnek No: M. K. F. 1058

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Uçucu yağ elde etme yöntemleri için kullanılır (Kılıç 2008).

5.35.15. *Salvia virgata* Jacq.

Bitkinin Türkçe Adı: Fatmanaotu, Katır Tırnağı, Çapra, Yılandık, Pokur, Şalba, Yabani Ada Çayı, Yağlı Somara

Bitkinin Yöresel Adı: Ada Çayı

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Samsat İlçesi, Çiçek Köyü civarı yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Soğuk algınlığı için kullanılır (Sabahattin KANDIRMAZ, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1182

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Kurutulmuş çiçekler tarhanaya katılarak baharat amacı ile kullanılır (Arı 2014). Toprak üstü kısımlarından çay yapılır (Şenkardeş 2014).

5.35.16. *Salvia viridis* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Yeşil Adaçayı, Zarif Şalba, Oğul Otu

Bitkinin Yöresel Adı: Adaçayı

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Yeni Mahalle Eski Zey Yolu, Karadağ mevki

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Soğuk algınlığına iyi gelir. İştahı açar ve mideyi rahatlatır (Sadık YETİŞ, 28.08.2014).

Örnek No: M. K. F. 1009

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Midevi, böbrek hastalıkları, solunum yolları, ter kesici, kuvvet verici, astım için kullanılır (Ayanoğlu ve vd. 1999). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002).

5.35.17. *Satureja hortensis* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Kaya Kekliği, Sater, Dağ Kekliği, Kara Kekik

Bitkinin Yöresel Adı: Dağ Kekliği, Zahter

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Gerger yol üzeri yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Salatalara çok hoş tat verir. Baş ağrısı için çayı demlenerek içilir (Mehmet Emin ALP, 31.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1116

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Çayı keyf için içilir. Damarları açar, kolesterolü düşürür (Özçelik ve Balabanlı 2005). Yaprakları baharat olarak kullanılır (Aksakal ve Kaya 2008). İnfüzyon şeklinde hazırlanan drog üst solunum yolu enfeksiyonu için tüketilmektedir (Tetik 2011). Gıda olarak kullanılır (Kültür 2014). Yaprak ve çiçekleri baharat olarak kullanılır (Doğan ve Tuzlacı 2015).

5.35.18. *Sideritis libanotica* Labill. subsp. *microchlamys*

Bitkinin Türkçe Adı: Dağ Çayı, Zühre Çayı, Çay Otu, Baba Çayı, Yayla Çayı

Bitkinin Yöresel Adı: Dağ Çayı

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Soğuk algınlığına iyi gelir. Vücudu terletir ve zinde tutar. Kuru veya yaş olarak alınan bitki üzerine kaynar su dökülür ve on beş dakika kadar demlemeye bırakılarak içilir (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1096

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Çayı keyf için içilir. Damarları açar, kolesterolü düşürür (Özçelik ve Balabanlı 2005). Bitki toplandıktan sonra kökü ayrılır çiçekli gövde doğranır veya sadece çiçekleri çay şeklinde demlenerek yorgunluk için, mide rahatlatıcı olarak ve keyif verici olarak içilir (Gültaş 2009).

İnfüzyon şeklinde hazırlanarak tüketiliyor. İnfüzyon şeklinde hazırlanan drog soğuk algınlığı için tüketilmektedir, bu şekilde içine ıhlamur da katılmaktadır. İnfüzyon şeklinde hazırlanan bu drog kanser için de tüketilmektedir (Tetik 2011).

5.35.19. *Teucrium polium* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Yavşan Otu, Acı Yavşan, Peri Yavşanı, Basur Otu, Yermişesi, Mayasıl Otu, Yerpalamudu, Meryem Otu, Payavşan, Kinin Otu, Erkurtaran, Hava Otu, Dalak Otu, Tüylü Kısamahmut, Bodur Otu, Ülper Yavşağı

Bitkinin Yöresel Adı: Paryavşağı

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Kahta-Samsat yol ayrımı yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Mide ve bağırsak rahatsızlıklarına karşı kullanılmaktadır. Yarım litre kaynamış suya iki tatlı kaşığı konulur ve 10 dakika demlendikten sonra içilir (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Yoğurt ile karıştırılır bezin üzerine serilir altına konulursa ateşi düşürür (Sacide FURKAN, 24.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1031

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Yara iyi edici, sancı giderici, uyarıcı, iştah açıcı, midevi olarak kullanılır (Ayanoğlu ve vd. 1999). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Mide rahatsızlıkları, sindirim ve boşaltım sistemi rahatsızlıklarına karşı çayı içilir. Bu çay, iştahsızlık, şeker hastalığı ve ishale karşı da faydalıdır. Tadının acı oluşu nedeni ile tercih edilmemekle beraber pek çok hastalığa karşı iyi sonuçlar alınmaktadır (Özçelik ve Balabanlı 2005). Çiçekli dalları mide ağrılarına, iştah açıcı ve şeker hastalığına karşı İnfüzyon (% 1) günde 2-3 bardak içilir. Bağırsak iltihabı ve tembelliğine karşı suda kaynatılıp suyu sabah, akşam bir çay bardağı içilir (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). Mide ağrısının giderilmesinde kullanıldığı tespit edilmiştir (Çimen 2007).

Verem tedavisinde kullanılır (Yeşil 2007). Mide ağrılarının tedavisi için kullanılır. Toprak üstü kısımlarından bitkinin çayı yapılırsa sancı çeken büyükler ve çocuklara içirilir (Akgül 2008). Bitki yaş veya kurutulmuş olarak kullanılabilir. Çiçekli dalları veya yaprakları mide ağrısı, karın ağrısı, sancı ve şeker hastalığına karşı infüzyon halinde (% 1) kullanılır. Günde 1 kahve fincanı içilir. Bebeklerde gaz sancısını kesmek amacıyla sabah akşam bir çay kaşığı verilir (Gültaş 2009). İştah açıcı, mide ağrılarını dindirici tansiyon düzenleyici olarak kullanılır (Yapıcı ve vd. 2009). Bitkinin toprak üstü kısımlarının kaynatılmasıyla elde edilen çayı, solunum ve sindirim sistemi rahatsızlıkları ve şeker hastalığı için kullanılmaktadır. Ayrıca iştah açıcı, kuvvet verici, ishal önleyici ve uyarıcı etkileri de vardır (Doğan ve Bağcı 2011). İnfüzyon şeklinde hazırlanarak tüketilmektedir. Bu şekilde çocukların ağrularına, mide ağrularına ve ishale karşı kullanılmaktadır. Hayvanlara mide şişkinliği için yedirilmektedir. Hemen etki göstermektedir. Çiğ sütte bekletilip süzülerek elde edilen süt her türlü karın ağrısı için tüketilmektedir. İnfüzyon şeklinde hazırlanan drog aç karınla yarım bardak şeker hastalığı için tüketilmektedir. İnfüzyon şeklinde hazırlanan drog tansiyon hastalığı için tüketilmektedir (Tetik 2011). Bağırsak kurtlarına karşı kullanılır (Akan ve vd. 2013). Bitkinin gövde kısmı kaynatılarak suyu içilir ve basur bölgesine sürülerek tedavi amaçlı kullanıldığı ifade edilmiştir (Arı 2014). Ağız kokularını giderdiği, basurun tedavisinde, sara rahatsızlığı ile baş dönmesinin de tedavisi için faydalı olduğu söylenmektedir. İdrar söktürücü olduğu, vücutta su toplanmasını önlediği, ödemi attığı, safranın arttırmasını sağladığı, ağrı kesici uyuşturucu özelliği olduğu da belirtilmektedir. Yöre halkı tarafından 1 lt suya 50 gr yavşan koyularak 1 çay bardağı çay olarak tüketilir (Bakır Sade 2014). Çayı demlenir. Sancıyı kesmek için kullanılır (Karakurt 2014). Gaziantep'te adet sancısı, doğum sancısı, karın ağrısı gibi durumlarda kullanılmaktadır. Ayrıca annenin yediği acı, baharatlı ya da gaz yapıcı yiyeceklerin bebeğe geçmesini önlemek amacıyla anne tarafından toprak üstü kısımlarından infüzyon yoluyla hazırlanan çayı tüketilmektedir. Aynı çayın sütü arttırıcı etkisi olduğu da düşünülmektedir (Şahin Yiğit 2014). Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen şeker hastalığı tedavisinde (kan şekerini düşürücü olarak) kullanılır. Toprak üstü kısımlarından çay yapılırsa (Şenkardeş 2014).

5.35.20. *Thymbra spicata* L. var. *spicata*

Bitkinin Türkçe Adı: Kekik

Bitkinin Yöresel Adı: Kekik, Zahter

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Gerger yol üzeri yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Bağırsak kurtlarını düşürmek için sabah aç karnına içilir (Oruç FURKAN, 17.05.2014).

Kurutularak yemeklere tat ve koku vermek için kullanılır (İsmihan BOZAN, 07.02.2015).

Romatizma ağrılarında, mantar gibi cilt rahatsızlıklarında haricen sürülerek yağı kullanılır. Tarhanaya katılır (Mehmet Emin ALP, 31.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1059

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Karın ağrısı, kalp rahatsızlıkları için kullanılır (Ayanoğlu ve vd. 1999). Yapraklarından elde edilen çayı 1 gün dinlendirildikten sonra soğuk olarak şeker hastalığına, ülser, damar tıkanıklığı, hipertansiyon, nefes darlığına karşı; sıcak olarak da nezle, grip vb. enfeksiyonel hastalıklara karşı içilir (Özçelik ve Balabanlı 2005). Bitki kurutularak yaprakları ayrılıp baharat olarak kullanılır. Şeker hastalığında, infüzyon halinde (% 5) kullanılır. Çayı demlenerek ve midevi olarak günde birkaç bardak içilir (Gültaş 2009). Yaprakları ince ince doğandıktan sonra üzerine tuz, karabiber ve nar ekşisi dökülüp salata şeklinde tüketilmektedir (Altay ve Çelik 2011). Bölgede yaygın kullanılan bir baharat bitkisidir. Karın ve mide ağrıları için çay olarak tüketilir, salatası yapılır. Ayrıca yöreye özgü katıklı ekmek yapımında da kullanılmaktadır (Altay ve Karahan 2012). Bitki kuru veya taze haldeyken kaynatılıp elde edilen sıvı, çay gibi içilirse idrar yolları, romatizma ve şeker hastalığının tedavisinde kullanıldığı söylenilir. Sancıyı kestiği, özellikle soğuk algınlığına ve mide

rahatsızlığına iyi geldiği belirtilmektedir (Bakır Sade 2014). Yaprakları baharat, toprak üstü kısımları bitki çayı olarak kullanılır (Şenkardeş ve Tuzlacı 2014). Yaprak ve çiçeği infüzyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.35.21. *Ziziphora capitata* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Anuk, Dağ Kekigi, Kır Nanesi, Keklik Otu, Dağ Reyhanı, Karaçay, Fare Otu

Bitkinin Yöresel Adı: Nane, Kır Nanesi

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Alidağ Mevki Mahmut El-Ensari civarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Güzel kokusu olduğundan nane yerine kullanılır. Bitki mide hastalıklarına iyi gelir ve hazmı kolaylaştırır (Mehmet Emin ALP, 31.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1117

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Toprak üstü kısımları öksürük ve boğaz ağrılarında kaynatılıp içilerek kullanılıyor (Mart 2006). Yaprak bitkisel çay olarak kullanılır (Aksakal ve Kaya 2008). Genç sürgünleri baharat olarak kullanılır (Doğan ve Tuzlacı 2015).

5.36. Liliaceae (Zambakgiller)

5.36.1. *Fritillaria imperialis* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Şemdinli Ağlayan Gelin, Ağlayan Gelin, Ters Lale, Kerbela Çiçeği

Bitkinin Yöresel Adı: Ters Lale, Lale

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Sincik İlçesi yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Süs bitkisi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Süs bitkisi olarak kullanılır (Mustafa SULAMIŞ, 31.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1122

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Bitki güzel görünümü nedeni ile süs bitkisi olarak kullanılmaktadır (Gültaş 2009). Park ve bahçelerde süs bitkisi olarak kullanılmaktadır. Gerger ve Çelikhan ilçelerimizde kültürü yapılmaktadır (Gelse 2012).

5.36.2. *Fritillaria persica* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Adıyaman Ağlayan Gelin, Adıyaman Lalesi, Ağlayan Gelin, Ters Lale

Bitkinin Yöresel Adı: Adıyaman Lalesi

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Sincik İlçesi yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Süs bitkisi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Süs bitkisi olarak kullanılır (Mustafa SULAMIŞ, 31.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1123

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Bitki güzel görünümü nedeni ile süs bitkisi olarak kullanılmaktadır (Gültaş 2009). Park ve bahçelerde süs bitkisi olarak kullanılmaktadır. Gerger ve Çelikhan ilçelerimizde kültürü yapılmaktadır (Gelse 2012).

5.36.3. *Muscari comosum* (L.) Mill.

Bitkinin Türkçe Adı: Dağ Sümbülü, Arap Sümbülü, Morbaş, Salkım Sümbül, Misk Soğanı, Keşiş Başı, Müşkölüm, Domuz Soğanı

Bitkinin Yöresel Adı: Sümbül

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Sincik İlçesi yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Süs bitkisi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Süs bitkisi olarak kullanılır (Mustafa SULAMIŞ, 31.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1124

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Balgam söktürücü, diüretik, midevi olarak kullanılır (Ayanoğlu ve vd. 1999). Soğanı çiğ olarak gıda amaçlı kullanılır (Aksakal ve Kaya 2008). Bitkinin toprak üstü kısmı kaynatılmış suyun içerisine bir miktar konur, 10-15 dakika demlenmesi sağlanır. Günde 1-2 fincan çay şeklinde tüketilir. Kan dolaşım sistemine iyi geldiği belirtilmektedir (Arı 2014).

5.36.4. *Ornithogalum narbonense* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Akbaldır, Tükrük Otu, Akyıldız Soğanı, Karga Soğanı, Kurt Soğanı, Karga Soğanı, Kurt Kirişi

Bitkinin Yöresel Adı: Akbandır

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Samsat yol üzeri, yol ayrımı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Salatalarda kullanılır ve cacığı yapılır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1097

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Soğanı pişirilerek gıda amaçlı kullanılır (Aksakal ve Kaya 2008). Yaprakları sebze olarak kullanılır (Yapıcı ve vd. 2009).

5.37. Linaceae (Ketengiller)

5.37.1. *Linum bienne* Miller

Bitkinin Türkçe Adı: Keten, Yabani Keten, Çimit, Zeyrek, Deli Keten

Bitkinin Yöresel Adı: Keten, Yabani Keten

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Sap, Tohum

Bitkinin Toplandığı Yer: Besni İlçesi Şire Pazarı

Bitkinin Kullanım Amacı: İp ve Halat yapımında, Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Sap kısımlarından ip ve halat yapımında faydalanılır. Tohumu mide rahatsızlıklarına ve kabıza karşı demlenerek kullanılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Mide ve bağırsağı temizleme özelliği olduğundan zayıflamak için ve sinirleri yatıştırıcı olarak 1 su bardağına 1 çay kaşığı keten tohumu 10 dk. demlenerek içilir. Hamilelerin kullanılması önerilmez (Mehmet Emin ALP, 31.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1110

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Lahana Yaprakgüvesi (*Plutella xylostella*, L.)'nin (Lepidoptera; Plutellidae) gelişmesi üzerine bazı bitki özütlerinin toksik etkilerinin araştırılması için kullanılmıştır (Ertürk 2004).

5.38. Lythraceae-Punicaceae (Kınagiller)

5.38.1. *Punica granatum* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Nar

Bitkinin Yöresel Adı: Nar, Hennar

Bitkinin Toplanma Zamanı: Eylül, Ekim

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve, Çiçek, Dal, Kabuk

Bitkinin Toplandığı Yer: Samsat girişi yol üzeri yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda, Tedavi, Kafes yapımı ve Ev eşyası amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyve olarak tüketilir. Zarı ile birlikte yenirse mideyi kuvvetlendirir. Çiçekleri ve yapraklarından çay yapılır ve içilir. Kanı temizleyici özelliği vardır (Sadık YETİŞ, 28.08.2014).

Dalları ince ve kırılmaz olduğu için bumar yıkamada ve çevirmede kullanılır (Seher IŞILDAK, 27.10.2014).

Taneleri ezilip bekletilerek nar ekşisi yapımında kullanılır. Bağırsak hastalıklarına iyi gelir (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Çubukları sağlam ve elastiki olduğu için keklik kafesi yapımında kullanılır (Oruç FURKAN, 22.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1008

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Meyveleri yenir ve suyu çıkarılarak sonradan çeşitli yemeklerde kullanılır. Meyve kabuğu ishal durdurucu olarak kullanılmaktadır (Türkoğlu 2000). Çiçeklerinden hazırlanan infüzyon, günde 2 kahve fincanı dolusu kadar içilerek, vücut direncini arttırmak amacıyla kullanılır. Tohumların etli kısımları, dahilen, çocuklar için vücut direncini arttırmak amacıyla kullanılır. Tohumlarının suyu, dahilen, şeker hastalığı tedavisinde kullanılır. Bitkinin köklerinden hazırlanan dekoksion, dahilen, böbrek taşlarını düşürmek amacıyla kullanılır (Tuzlacı 2006). Meyva ve tohumlarının ezilmesiyle elde edilen nar ekşisi, salatalarda lezzet arttırmak için kullanılır (Altay ve Karahan 2012). Suyu meyve suyu olarak içilir. Aynı zamanda salatalarda tatlandırıcı olarak kullanılmaktadır. Meyveleri gıda olarak tüketilir. Son yıllarda üretiminde ciddi artış gözlenmektedir. Pekmezi yapılmaktadır (Gelse 2012). Sepet yapımında kullanıldığı tespit edilmiştir (Akan 2013). Kök ve meyve kabuğu (Kırmızı renk), boyar madde (Sarı renk) olarak kullanılır (Polat ve vd. 2013). Menapoz dönemi sıkıntılarını giderdiği, yaşlanmayı geciktirdiği, kötü kolesterolü ve hipertansiyonu

düşürdüğü belirtilmektedir. Yörede nar çekirdeği öğütülür 1 kg. bala katılıp yenilir. Bütün kanser hastalığında kullanılır. Kaynatılıp içilirse mideyi küçültücü etkisi olduğu söylenmektedir. Nar kabuğu boya maddesi olarak da kullanılması için kaynatılır, renk verdikten sonra yünler içinde bekletilir. Ayrıca yakacak olarak da kullanılır (Bakır Sade 2014). Tohumları su ile kaynatılır ve nar ekşisi yapılır (Şenkardeş ve Tuzlacı 2014). Gaziantep'te narın tıbbi özellikleri pek bilinmemekte, meyve kabuğu geleneksel olarak uygulaması devam eden nevse eminin içeriğine katıldığı için satılmaktadır (Şahin Yiğit 2014).

5.39. Malvaceae (Ebemgümecegiller)

5.39.1. *Alcea hohenackeri* (Boiss. Et Huet) Boiss.

Bitkinin Türkçe Adı: Gül Hatmi, Hatmi Çiçeği, Hevur, Hıra Çiçeği, Hatmi, Deli Ebegümece, Fatmaana Gülü, Fatmacık, Hevur

Bitkinin Yöresel Adı: Hatmi, Hatmi Çiçeği, Horoz İbiği

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut yol ayrımı Akbel köyü civarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda, Tedavi, Oyuncak amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Yapraklarında sarma yapılıdır. Çocuklar yapışkan olan çiçeklerini yüzlerine yapıştırıp oynarlar (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Çiçekleri soğuk algınlığı ve gribal enfeksiyonlara karşı kullanılır. Öksürük ve bademcik ağrılarına iyi gelir (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1032

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Toprak üstü kısmı toplanarak doğranır ve suda kaynatılarak elde edilen köpük temizlik maddesi olarak kullanılır (Gültaş 2009). Çiçek kısımları infüzyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.39.2. *Gossypium herbaceum* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Pamuk

Bitkinin Yöresel Adı: Pamuk

Bitkinin Toplanma Zamanı: Temmuz, Ağustos

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Gövde, Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Besni İlçesi yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Yastık, Yorgan, Yatak, Aşı İpi, Un Torbası yapımında, Giyeceklerde ve Hayvan yemi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Yastık, yorgan, yatak yüzü içine doldurulur. Aşı ipi ve un torbası yapımında kullanılır. Giyeceklerin hammaddesi olarak kullanılır. Kurutulan gövdeleri kışın yakacak olarak kullanılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1033

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Bölgede yetiştirilen yöre insanların ekonomisine katkı sağlayan önemli bir kültür bitkisidir. Sonbahar aylarında kuru gövdeler kışın yakmak üzere toplanır (Gelse 2012).

5.39.3. *Hibiscus esculentus* (L.) Moench

Bitkinin Türkçe Adı: Bamya

Bitkinin Yöresel Adı: Bamya, Bamiye, Deşdi

Bitkinin Toplanma Zamanı: Haziran, Temmuz, Ağustos

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyvesi

Bitkinin Toplandığı Yer: Çimen Köyü civarı yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Yemeklerde kullanılır. Kurutulup kışın kuruluk olarak da kullanılabilir. Bamya tohumunun arpa ile kavurularak kahvesi içilirse basura faydalıdır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1034

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Yaprakları ilaç, meyveleri gıda amaçlı olarak kullanılır (Ertuğ 2000). Gıda amaçlı yararlanır (Satıl ve vd. 2008). Meyveleri yemeklere katılarak gıda olarak tüketilir. Taze ve kurutulmuş meyvelerinin ticareti yapılmaktadır (Gelse 2012). Hayvanlara yem olarak kullanılır. Yörede sırt ağrılarında lapa veya yakı halinde kullanılır. Bamya otu kaynatıldıktan sonra ezilip bez üzerine sürülüp sırt kısmına sarılır ve 24 saat bekletilir (Bakır Sade 2014). Gaziantep'te bamya bitkisinin sebze olarak kullanımı oldukça yaygındır. Kış için kurutup saklanarak kışın da tüketilmektedir. Ayrıca tohumlarının kavrulup öğütülmesiyle elde edilen toz kahve olarak kullanılmaktadır. Bununla birlikte tıbbi özellikleri pek bilinmemektedir (Şahin Yiğit 2014). Tohumu kavrulur, astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.39.4. *Malva neglecta* Wallr.

Bitkinin Türkçe Adı: Ebegümece, Ebemgümece, Ebemkömece, Develik, Yastıman, Çoban Çöreği, Çoban Yatağı

Bitkinin Yöresel Adı: Ebegümece, Ebemgümece, Ebemkömece

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Adıyaman Fatih Mahallesi

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi, Kız çocuklarına kolye yapma amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Çiçeklenmeden önce taze yaprakları çiğ olarak tüketilir. Eskiden açmamış çiçekleri tomurcuk iken ipe dizilir kız çocukları kolye olarak oynarlardı (Ekrem ÇELİK, 16.04.2014).

Adıyaman'da hıtap yapımında kullanılır (Sadık YETİŞ, 28.08.2014).

Kaynatıp buharına oturmak kadın hastalıklarına iyi gelir (İsmihan BOZAN, 07.02.2015).

Örnek No: M. K. F. 1209

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Koruyucu, yumuşatıcı, yaprakların lapası çıban ve yaraların ağrılarını dindirir. Taze yapraklarından hazırlanan lapa cilt

üzerindeki çıban ve yaraların ağrılarını dindirmek için tülbent arasında deri üzerine bırakılır (Baytop 1999). Yaprakları gıda ve hayvan yemi olarak kullanılmaktadır. Tohumlar tıbbi amaçlı olarak kullanılmaktadır (Ertuğ 2000). Yapraklar yeni oluşmuş iltihaplı yaraları olgunlaştırmak için kullanılır (Özgökçe ve Özçelik 2004). Her türlü maraza karşı tercihen soğanla kavrulmuş yemeği yapılır ve yenir. Lapası çıban deşmede ve yara iyileştirmede kullanılır. Yara iyileştirici, tansiyon düşürücü ve adet sancılarını dindirici olarak çayı hazırlanıp içilir (Özçelik ve Balabanlı 2005). Herba idrar söktürücü olarak kaynatılıp, suyu içilir (Elçi ve Erik 2006). Yaprakları solunum ve sindirim sistemi tahrişleri ve iltihaplarında koruyucu olarak kullanılır. Çocuğu olmayan bayanları meyvelerinden yapılan çay içirilir. Yapraklardan hazırlanan lapa yara ve çıbanların üzerine konur. Bitkinin yaprakları su ile kaynatılıp içilmek suretiyle romatizma tedavisinde kullanılır. Mide ağrılarında tedavi amacıyla kullanılır (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). Toprak üstü kısımları taze iken kaynatılarak, kızartılır yumurta karıştırılarak yenir. Toprak üstü kısımlar aç karnına yenir mide rahatsızlığına iyi geldiği bildirildi, ağrı sürecinde az miktarda yenir. Çocuklar meyvelerini oyuncak olarak kullanırlar. Bilye gibi meyveleri ile oynarlar. İnsanın çok zayıfladığı bir hastalıkta ölmek üzere iken; çiğ olarak yıkanarak, tuzlanır ve kaynatılarak yenir. Belirli bir süre iyi olana kadar devam edilir. Böbrek taşı rahatsızlığını tedavi amaçlı bitki kaynatılarak suyu içilir. Yapraklar gebelerde tedavi amaçlı ilaç olarak yaprakları kaynatılarak suyu içilir (Akgül 2008). Toprak üstü kısımları çiğ olarak veya pişirilerek gıda amaçlı kullanılır (Aksakal ve Kaya 2008). Gıda amaçlı yararlanılır (Satıl ve vd. 2008). Yaprakları genç sürgünleri ile beraber toplanarak salataya katılır, yemek yapılır. Yaprak ve çiçeklerinden hazırlanan infüzyon (% 5) grip, soğuk algınlığı ve nezle için kullanılır (Gültaş 2009). Yaprakları sebze olarak kullanılır (Yapıcı ve vd. 2009). Yaprakları sebze olarak kullanılır. Yemeği yapılır. Böbreklere ve bükmenin içine katılır. Yaprakları ve yeni açan çiçekleri kaynatılıp gargara yapılarak boğaz ağrılarında kullanılır. Mide ve bağırsakların düzenli çalışmasını sağlar. Kökü kaynatılarak boğaz ve bademcik iltihaplarını gidermede kullanılır (Deniz ve vd. 2010). Yemeği yapılarak tüketilir. Ayrıca yapraklarını haşlamak suretiyle elde edilen lapası tülbentle deri üzerine konarak çıbanları olgunlaştırmak için kullanılmaktadır

(Doğan ve Bağcı 2011). İnfüzyon ve dekoksiyon şeklinde hazırlanarak tüketilmektedir. Vajinal akıntı için dekoksiyon şeklinde hazırlanan drog tüketilmektedir. İnfüzyon şeklindeki drog ise mide rahatsızlıkları, kabızlık, kalp, şeker hastalığı ve sinüzit için tüketilmektedir. İnfüzyon şeklinde hazırlanan drog iltihap giderici olarak tüketilmektedir. Sedef hastalığı için lapa haline getirilmiş tüm bitki yaraların üzerine bırakılmaktadır. Lapa haline getirilerek doğumdan sonra oluşan göğüs şişlikleri (mastit) için kullanılmaktadır. Bu amaçla sütle kaynatılarak içine arpa unu katarak lapa haline getirilip enfeksiyon olan göğsün üzerine bırakılarak bir gün bekletilmektedir. Lapa haline getirilerek yaraların üzerine sarılmaktadır. Kök, gövde ve yapraklar haşlanarak yemek olarak tüketilmektedir (Tetik 2011). Toprak üstü kısımları haşlanıp yemek olarak tüketilir. İdrar yolları hastalıkları, karın ağrısı, iltihaplanma, yara kesikler, kısırlık için dekoksiyon, infüzyon ve haşlama olarak kullanılır (Polat ve vd. 2012). Bitkinin taze yaprakları hamur içerisine katılarak, börek yapılarak tüketilir. Bitkinin yaprağı kurutulur, kaynamış suyun içerisine katılır 10 dakika demlemeye alınır, tekrar bir süre kaynatılarak beklemeye alınır. Haftada en az bir fincan içilerek mide ağrısının tedavisinde kullanılmaktadır (Arı 2014). Çayı demlenir. İltihap sökücüdür. Yorgunluk, ayak şişmesi, bademcik, öksürük ve mide ağrılarına, böbrek rahatsızlıklarına iyi gelir. Şeker hastalığı, astım-bronşit için faydalıdır. Lapası yaralara sarılır ve çıbanın üzerine konur. Çıbanı ve iltihaplı yaraları iyileştirir. Lapası; boğaz ağrısı, bademcik şişmesi için kullanılır. Lapası diz ağrılarına konur. Lapası avret yerine konur kadın hastalıkları ve iltihabı söker. Apseli rahatsızlıklarda kullanılır. Gargara yapılması diş ağrısı için faydalıdır. Yaprakları ağrıyan yere sarılır. Bitkinin tamamı iyice dövölüp dize sarılır romatizma için kullanılır (Karakurt 2014). Köklerinden hazırlanan dekoksiyon, dahilen kadın hastalıkları tedavisinde kullanılır. Köklerinden hazırlanan dekoksiyon, dahilen kadınlarda kısırlık tedavisinde kullanılır. Kökleri, eskiden çocuk düşürmek amacıyla (vajina içine sokularak) kullanılmıştır. Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen mide ülseri tedavisinde kullanılır. Yapraklarından hazırlanan dekoksiyon, dahilen hemoroitlere karşı kullanılır. Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen baş ağrısının giderilmesinde kullanılır. Toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksiyonun buharı solunarak,

burun tıkanıklığının giderilmesinde kullanılır. Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen halsizlik ve yorgunluğa karşı kullanılır. Köklerinden hazırlanan dekoksasyon, dahilen vücuda dinçlik kazandırmak için kullanılır. Köklerinden hazırlanan dekoksasyon, dahilen kansere karşı koruyucu olarak kullanılır. Genç (körpe) bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan yemek, bağırsak iltihaplanmasına karşı kullanılır. Genç (körpe) bitkinin toprak üstü kısımlarından hazırlanan yemek, bağırsak yumuşatıcısı olarak kabızlığa karşı kullanılır. Genç (körpe) bitkinin toprak üstü kısımları bulgur veya pirinçe pişirilerek yemek yapılır ve üzerine sarımsaklı yoğurt katılıp yenir. Genç (körpe) bitkinin toprak üstü kısımları haşlandıktan sonra kavurma yapılır. Genç (körpe) bitkinin toprak üstü kısımları ile yumurtalı kavurma yapılır. Tam olgunlaşmamış meyveleri yenir. Yaprakları kız çocukları tarafından ipe dizilip kolye yapılır (Şenkardeş 2014). Genç yaprakları pişirilerek yemek olarak yenir (Doğan ve Tuzlacı 2015). Çiçeği dekoksasyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.39.5. *Malva sylvestris* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Ebegümece, Yabani Ebegümece, İlmik, Hubbez, Develik

Bitkinin Yöresel Adı: Ebegümece, Ebemgümece, Dollık

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Adıyaman Yeni Mahalle

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Çiğ olarak tüketilir ve salatası yapılır. Adıyaman'da hıtap yapımında kullanılır (Sadık YETİŞ, 28.08.2014).

Böcek sokması ve ağrılar için haricen uygulanır (Ahmet TURAN, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1001

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Yumuşatıcı, ağrı giderici olarak kullanılır (Ayanoğlu ve vd. 1999). Romatizma hastalığında, kabakulak tedavisinde ve

bademcik rahatsızlığında kullanılır. Bunlar için bitki bütün halinde haşlanır ve lapa haline getirilerek istenilen bölgeye sarılır (Savran ve vd. 2002). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Doğadan toplanarak yeşil sebze olarak tüketilir. Boğaz ağrılarını giderir, diş ve ağız apselerinde gargara, bazı deri hastalıklarında ve çıbanlarda lapa halinde kullanılmaktadır. Bağırsak koruyucu ve yumuşatıcı etkiye sahiptir. Solunum ve sindirim sistemi tahrişleri ve iltihaplarında koruyucu olarak kullanılır. Taze yapraklarından ve köklerinden, hazırlanan çay; sinirleri kuvvetlendirici ve sakinleştirici etkilidir. Çapak ve arpacık için losyon olarak, bağırsak kurdu içinde kaynatılarak özünden ilaç olarak yararlanılır (Gürhan ve Ezer 2004). Her türlü maraza karşı tercihen soğanla kavru olarak yemeği yapılır ve yenir. Lapası çıbandeşmede ve yara iyileştirmede kullanılır. Yara iyileştirici, tansiyon düşürücü ve adet sancılarını dindirici olarak çayı hazırlanıp içilir (Özçelik ve Balabanlı 2005). Yağda kavru olarak yemek şeklinde tüketilir (Arı 2014). Romatizma hastalığında, kabakulak tedavisinde ve bademcik rahatsızlığında kullanıldığı söylenmektedir. Yörede bitki bütün halinde haşlanır ve lapa haline getirilerek istenilen bölgeye sarılır. Yöre halkı yemeklerde ve salatalarda kullanır. Çiçeği ve yaprağı kaynatılarak suyu içilir veya kurutularak balla karıştırılıp içilir (Bakır Sade 2014). Ebe gömeci Gaziantep'te göğüs ve bağırsakları yumuşatıcı, öksürük kesici olarak kullanılmaktadır. Bronşit, nefes darlığı ve astımda bitkinin toprak üstü kısımlarından infüzyon yoluyla elde edilen çay kullanılmaktadır. Ayrıca büyük ebe gömeci çiçeğinin doğum sonrası iltihabı atma, bebeğin göbeğini düşürme ve bebekte kabızlık problemlerine karşı infüzyon yoluyla elde edilen çayı kullanılmaktadır (Şahin Yiğit 2014). Yaprakları ile sarma yapılır (Şenkardeş 2014). Toprak üstü kısımları ve çiçeği, infüzyon ve dekoksasyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.39.6. *Tilia platyhyllus* Scop.

Bitkinin Türkçe Adı: Büyük Yapraklı Ihlamur, Yaz Ihlamuru

Bitkinin Yöresel Adı: Ihlamur

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Çiçek, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Adıyaman Kayalık Cami Bahçesi

Bitkinin Kullanım Amacı: Süs Bitkisi ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Soğuk algınlığına karşı yaprağı ve çiçeği demlenerek içilir (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Güzel kokusu olduğu için süs bitkisi olarak kullanılır. Bir bardak ıhlamura bir çay kaşığı nane katılır ve içildikten sonra terlenirse ateşi düşürür (Mehmet Emin ALP, 31.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1118

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Soğuk algınlığına çok iyi gelir. Göğsü yumuşatır, bronşları açar, balgam söktürür. Vücudu terleterek zararlı maddeleri vücudun dışına atar. Yaprağı ve çiçeği kaynatılıp demlenerek çayı içilir (Bakır Sade 2014). Gaziantep'te ıhlamur özellikle kış aylarında yaygın şekilde çay olarak tüketilmektedir. Yaprak ve çiçeklerinden infüzyon yoluyla elde edilen çay soğuk algınlığı, grip, nezle gibi hafif rahatsızlıklarda ilk başvuru çaresidir. Ayrıca özellikle bebeklerde ateş düşürücü özelliği dolayısıyla kullanılmaktadır (Şahin Yiğit 2014).

5.40. Moraceae (Dutgiller)

5.40.1. *Ficus carica* subsp. *rupestris* (Hauskn.) Browicz

Bitkinin Türkçe Adı: İncir

Bitkinin Yöresel Adı: İncir, İt İnciri, Köpek İnciri, Bardak İncir

Bitkinin Toplanma Zamanı: Ağustos, Eylül, Ekim

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Yaprak, Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Gerger yol üzeri yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyve olarak tüketilir. Kurutularak kışın yenilir. İncir reçeli yapımında kullanılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Basur hastalıklarına iyi gelir (Ahmet TURAN, 19.05.2015).

Süt sıcakken içine üç, dört damla incir sütü damlatılır ve teleme olarak ekmele yenilir (Oruç FURKAN, 22.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1035

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Meyvelerinden hazırlanan infüzyonu veya şurup bilhassa çocuklarda kullanılabilen bir müshildir. İncir sütü haricen siğillere karşı etkilidir. Taze yaprak lapa halinde çıbanların olgunlaştırması ve delinmesi için kullanılır (Baytop 1999). Meyve ateşte közlenir. Kömür gibi olunca zeytinyağı ile dövülür. Çıban ve termiye tedavisinde haricen kullanılır. Kesik yarasına da iyi gelir. İncir meyvesi bağırsakları yumuşatır, pekliği önler (Ertuğ 2002). Meyveleri taze olarak yenir (Doğan ve Tuzlacı 2015).

5.40.2. *Morus alba* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Dut, Akdut, Beyaz Dut, Dut Ağacı

Bitkinin Yöresel Adı: Dut

Bitkinin Toplanma Zamanı: Haziran, Temmuz

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda, Tedavi ve Arı kovanı yapmak amacıyla kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyve olarak tüketilir. Kurutularak kışın yenilir. Kurusu vücuttaki iltihapları kurutur. Pekmez yapımında kullanılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Sağlam ve dayanıklı olduğu için arı kovanı yapımında kullanılır (Mehmet Emin ALP, 31.05.2015).

Taze yapraklarıyla yöresel yemeğimiz Tevenk sarması (damat sarması) yapılır (Safiye İŞILDAK, 05.06.2015).

Örnek No: M. K. F. 1036

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Yaprakları şeker hastalığına karşı kullanılır (Yazıcıoğlu 1996). Meyveler gıda amaçlı kullanılır (Ertuğ 2000). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Yapraklarından hazırlanan dekoksasyon, dahilen, şeker hastalığı tedavisinde kan şekerini düşürücü olarak kullanılır. Yapraklarından hazırlanan dekoksasyon, aç karnına sabah akşam birer bardak dolusu içilerek, öksürüğe karşı kullanılır. Yapraklarından hazırlanan dekoksasyon, aç karnına günde 3 bardak dolusu içilerek, karaciğer hastalıkları tedavisinde kullanılır. Yapraklarından hazırlanan infüzyon, haricen, egzema tedavisinde kullanılır. Yapraklarından hazırlanan dekoksasyon, günde 1-2 bardak dolusu içilerek, vücut direncinin artırılması için kullanılır. Meyvelerinden hazırlanan pekmez, dahilen karaciğer hastalıkları tedavisinde kullanılır. Meyvelerinden hazırlanan pekmez, dahilen karın sancısını gidermek amacıyla kullanılır. Yapraklarından hazırlanan dekoksasyon (1 lt suya 15–20 gr kuru yaprak tozu), gargara halinde, diş ağrısının giderilmesinde kullanılır. Yapraklarından hazırlanan dekoksasyon dahilen şeker hastalığı tedavisinde kullanılır (Tuzlacı 2006). Ateş düşürücü olarak kullanılır (Gençay 2007). Meyveleri yenir. Kurutulur. Aktarlarda dut kurusu olarak satılır. Göğsü yumuşatır (Deniz ve vd. 2010). Yaprakları kaynatılıp suyu içilirse, idrar sökücü ve ateş düşürücü etki yapar. Dutun taze yaprakları ayrıca burun kanamalarında tampon olarak kullanılmaktadır. Dut aynı zamanda iştah arttırıcı ve enerji verici olarak da bilinmektedir (Doğan ve Bağcı 2011). Bağırsak rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır (Güneş ve Özhatay 2011). Meyvesi taze veya kuru şekilde tüketilmektedir. Taze veya kuru yaprakları ile infüzyon şeklinde hazırlanan drog yağları eritmektedir. Yaprakları bulgurla sarılarak yemek yapılmaktadır (Tetik 2011). Meyvalarından pekmez yapımında, odunundan yakacak olarak yararlanılır (Altay ve Karahan 2012). Gövde ve dallar kap ve kaşık yapımında, dibek tokmağı, dirgen yapımında kullanılır (Polat ve vd. 2013). Kemaliye (Erzincan) ilçesinde yöreye özgü bazı yemeklerin yapımında kullanılır (Yücel ve vd. 2013). Pekmezi yapılır; kansızlık için kullanılır (Karakurt 2014). Meyveleri, dahilen ağız

yarasının tedavisinde kullanılır. Meyveleri, dahilen kolesterol düşürücü olarak kullanılır. Meyveleri, dahilen karaciğer hastalıkları tedavisinde kullanılır. Meyvesi yenir. Yaprakları ile sarma yapılır (Şenkardeş 2014). Meyveleri çiğ olarak yenir. Pekmezi yapılır. Kurutulduktan sonra yumurtayla pişirilip yenir (Doğan ve Tuzlacı 2015). Meyve ve yaprakları dekoksasyon olarak ve pekmezi yapılarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.40.3. *Morus nigra* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Kara Dut, Siyah Dut

Bitkinin Yöresel Adı: Kara Dut

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Fatih Mahallesi Pirin Perre başlangıcı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyve olarak tüketilir (Ekrem ÇELİK, 25.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1141

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Yapraklar su ile kaynatılarak nefes darlığı için içilir. Meyveleri kurutulur, su ile kaynatılarak kan şekerini düşürücü olarak içilir. Yapraklarından yemek yapılır, meyveleri yenir. Meyveleri çocukların ağzında oluşan pamukçuk için sıkılıp damlatılarak kullanılır (Koçak 1999). Meyveler gıda amaçlı kullanılır (Ertuğ 2000). Çayı şeker hastalığına iyi gelir (Özçelik ve Balabanlı 2005). Boğaz ağrısının giderilmesinde kullanılır (Ezer ve Arısan 2006). Astım tedavisinde kullanılır (Kültür 2007). Kara dut yaprağından yapılan çay karaciğer hastalıklarında özellikle sarılıkta içilir. Meyveleri yenir. Meyvelerinden yapılan reçeli ve şurubu ağız yaralarını iyileştirir (Deniz ve vd. 2010). Gıda ve tedavi amaçlı yararlanır (Satıl ve vd. 2008). Egzama tedavisinde kullanılır (Polat ve vd. 2013). Kemaliye (Erzincan) ilçesinde yöreye özgü bazı yemeklerin yapımında kullanılır (Yücel ve vd. 2013). Bitkinin meyve kısmı doğrudan tüketilir. Bitkinin meyve kısmından marmelat yapılır. Tok karnına bir

hafta düzenli olarak tüketildiğinde ağız yaralarına (aft) iyi geldiği ifade edilmiştir (Arı 2014). Yaprağı haşlanıp dize sarılır ağrıyı alır. Meyvesi yenir. Şeker hastalığı, kansızlık için kullanılır (Karakurt 2014). Meyveleri, dahilen ağız yarasının tedavisinde kullanılır. Meyveleri, dahilen şeker hastalığı tedavisinde (kan şekerini düşürücü olarak) kullanılır. Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen şeker hastalığı tedavisinde (kan şekerini düşürücü olarak) kullanılır. Meyveleri, dahilen karaciğer hastalıkları tedavisinde kullanılır. Meyveleri, dahilen kolesterol düşürücü olarak kullanılır. Meyvesi yenir (Şenkardeş 2014). Meyve ve yaprakları dekoksasyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.40.4. *Morus rubra* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Mor Dut, Kırmızı Dut

Bitkinin Yöresel Adı: Urmu Dut

Bitkinin Toplanma Zamanı: Haziran, Temmuz

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyve olarak tüketilir. Mide hastalıklarına iyi gelir. Birçok hastalığa şifa olduğu için urmu dut şurubu yapılır ve içilir (Ekrem ÇELİK, 25.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1142

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Kemaliye (Erzincan) İlçesinde yöreye özgü bazı yemeklerin yapımında kullanılır (Yücel ve vd. 2013).

5.41. Oleaceae (Zeytingiller)

5.41.1. *Fontanesia philliraeoides* Labill. subsp. *philliraeoides*

Bitkinin Türkçe Adı: Çılbırtı, Cılbırtı, Sarıçubuk

Bitkinin Yöresel Adı: Sarıçubuk

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Gerger yol üzeri yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Çit olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Tarlaların etrafına çit olarak kullanılır (Oruç FURKAN, 22.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1183

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Geyik Elması (*Malus trilobata* C.K. Schneid.)'nın yayılış gösterdiği alanlarda, alçak rakımlarda beraber bulunduğu bazı odunsu türlerdendir (Yılmaz ve Ok 2011).

5.41.2. *Fraxinus angustifolia* Vahl subsp. *syriaca* (Boiss.)

Bitkinin Türkçe Adı: Dişbudak, Suriye Dişbudağı, Sivri Meyveli Dişbudak

Bitkinin Yöresel Adı: Dişbudak

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Gerger yol üzeri yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Süs bitkisi ve Merdane yapımında kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Süs bitkisi olarak kullanılır. Sağlam gövdesinden ve dallarından oklava (merdane) yapılır (Mehmet Emin ALP, 31.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1203

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Literatürde herhangi bir kullanıma rastlanmamıştır.

5.41.3. *Jasminum fruticans* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Sarı Çiçekli Yasemin, Yasemin, Yabani Yasemin

Bitkinin Yöresel Adı: Boruk Çalısı

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Adıyaman Tut İlçesi Güneykaş Köyü Civarı yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Sepet, Kuş Kafesi, Süpürge yapımında kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Dallarından küçük el sepetleri yapılır. Meyve taşımada kullanılır. Kuş kafesi yapımında kullanılır. Keklik yavruları o kafeste büyütülür. Ayrıca süpürge yapımında kullanılır (Oruç FURKAN, 22.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1184

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Genç dallar süpürge yapımında kullanılır (Polat ve vd. 2013). Yaseminin hepatit, siroz, dizanteri, cüzzam, karın ağrısı, adet sancısı, kaşıntı, mide ve baş ağrısı için kullanımı literatürde kayıtlıdır. Gaziantep'te yaprak ve çiçeklerinden infüzyon yoluyla elde edilen çay hepatite ve adet sancısına karşı kullanılmaktadır. Ayrıca saçlar parlaklık ve canlılık vermek amacıyla bu suyla yıkanmaktadır (Şahin Yiğit 2014).

5.41.4. *Olea europaea* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Zeytin, Delice, Yabani Zeytin, Sele Zeytin, Çekişte Zeytin, Uslu Zeytin, Horma Zeytin

Bitkinin Yöresel Adı: Zeytin

Bitkinin Toplanma Zamanı: Ekim, Kasım

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve, Dal, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Samsat İlçesi yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda, Tedavi amaçlı ve Tesbih yapımında kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyvesi kahvaltılarda kullanılır. Yağı yemeklerde ve salatalarda kullanılır (Sadık YETİŞ, 28.08.2014).

Sabun ve şampuan yapımında, kozmetik sanayide kullanılır. Yağı saç bakım yağı olarak kullanılır (İsmihan BOZAN, 07.02.2015).

Çekirdeği mide hastalıkları için aç karnına yutulur (Nüvide FIRAT, 14.09.2014).

Yaprağı ağız yaralarını iyileştirmede ve tansiyonu düşürmek için kullanılır (Ahmet TURAN, 19.05.2015).

Çekirdekleri tesbih yapımında kullanılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1007

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Filizleri şifalıdır. Kurutulup ada çayı gibi demlenir, günde 2-3 kere içildiğinde tansiyonu düşürür. Yaprakları kaynatılarak şeker hastalıklarında içilir. Doğumlarda doğumu kolaylaştırmak için zeytinyağı sürülür, paslı çivi battığında batan yere zeytinyağı sürülür ve yanan bir cisim dayanıncaya kadar yaklaştırılır (Ertuğ 2002). İstanbul bölgesinde yetişen tıbbi bir bitkidir (Baytop ve Kadioğlu 2002). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Meyvalarından elde edilen yağ (zeytinyağı) haricen yara tedavisinde kullanılır (Tuzlacı 2002). Sepet yapımında kullanılır (Ertuğ 2006). Çok geniş bir kullanım alanına sahip olan zeytin, bölgede doğadan toplanıp bahçede yetiştirilen bitki türlerinden biridir. El sanatlarında kaşık yapımında yararlanır. Odunu yakacak olarak kullanılır. Ayrıca meyvalarından elde edilen yağ, defne yağı ile birlikte sabun yapımında kullanılan temel maddelerden biridir (Altay ve Karahan 2012). Meyveleri gıda olarak tüketilir. Yöre halkı tarafından salamurası yapılarak tüketilmektedir. Son yıllarda üretiminin artışına bağlı olarak orta ölçekli sanayi yatırımlarının arttığı gözlenmiştir (Gelse 2012). Gövde ve dallar kap ve kaşık yapımında, süpürge yapımında, sepet örmede, tohumlar tesbih yapımında kullanılır (Polat ve vd. 2013). Cildi güzelleştirmeye, saç dökülmelerine, ezik ve darbelere, incinmelere, romatizma iyi geldiği söylenir (Bakır Sade 2014). Zeytin yapraklarından infüzyon yoluyla elde edilen çay Gaziantep'te şeker hastalarında kan şekerini dengelemek için kullanılmaktadır (Şahin Yiğit 2014). Zeytinyağının buhuru astım tedavisinde kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.42. Orchidaceae (Salepgiller)

5.42.1. *Dactylorhiza iberica* (M.Bieb. ex Willd.) Soo

Bitkinin Türkçe Adı: Salep, Salep Otu, Kırım Salebi

Bitkinin Yöresel Adı: Salep

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Kök

Bitkinin Toplandığı Yer: Gölbaşı İlçesi Mahalle aktarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Soğuk günlerin vazgeçilmezidir, üzerine tarçın serpilerek içilir (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Üst solunum yolu rahatsızlıklarına iyi geldiği için toz haline getirilir ve süte karıştırılarak içilir (Sabahattin KANDIRMAZ, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1075

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Yumrusu toz haline getirildikten sonra süt ile karıştırılarak salep yapımında kullanılır (Doğan ve Tuzlacı 2015).

5.43. Papaveraceae (Gelincikgiller)

5.43.1. *Fumaria asepala* Boiss.

Bitkinin Türkçe Adı: Ak Şahtere, Acı Tere

Bitkinin Yöresel Adı: Şahtere

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan, Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Pirin Mahallesi, Pirin Perre Antik Kenti başlangıcı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Sedef, uyuz ve egzama gibi cilt rahatsızlıkları için haricen kullanılır. Bir su bardağına bir tatlı kaşığı bitki konulur ve beş dakika bekledikten sonra sorunlu bölgeye sürülür (İsmihan BOZAN, 07.02.2015).

Örnek No: M. K. F. 1060

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Egzama ve vücut kaşıntılarının tedavisinde kullanılır (Yapıcı ve vd. 2009). Bitkinin çiçek kısmı kurutulularak kaynar suda 3-5 dakika bekletilerek demlenir ve suyu içilir. Saçkıran (mantar enfeksiyonu) hastalığının tedavisinde kullanıldığı ifade edilmiştir. Bitkinin suyunun saçkıran bölgesine sürülerek tedavi edildiği belirtilmiştir (Arı 2014).

5.43.2. *Fumaria officinalis* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Şahtere, Acı Tere

Bitkinin Yöresel Adı: Şahtere

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan, Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Fatih Mahallesi Zey yolu üzeri yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Karaciğer hastalıklarına iyi gelir. Bitki kurutulduktan sonra çay olarak demlenir ve içilir (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1037

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Çiçekli dallarının kaynatılmasıyla elde edilen çayı sindirim sistemi rahatsızlıkları için kullanılmaktadır (Doğan ve Bağcı 2011). Uyuz ve diğer deri problemlerinde, damar sertliğinde faydalı olduğu söylenir. Mide ağrısını giderir. Yörede 1 lt. suya 2 yemek kaşığı şahtere konularak demlenip aç karnına içilir (Bakır Sade 2014). Gaziantep'te şahtere bitkisinin toprak üstü kısımlarından dekoksasyon yoluyla elde edilen suyun dıştan uygulanması ile egzama ve sedef rahatsızlıklarında kullanılmaktadır. Ayrıca yine toprak üstü kısımlarından infüzyon yoluyla elde edilen çay alerjik reaksiyonlara karşı tüketilmektedir (Şahin Yiğit 2014).

5.43.3. *Glaucium corniculatum* (L.) Rud.

Bitkinin Türkçe Adı: Kırmızı Boynuzgelincik, Al Göğündürme, Göğündürme Lalesi, Güllü Göğündürme, Çömlekçatlatan

Bitkinin Yöresel Adı: Lale

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi Akdağ mevki

Bitkinin Kullanım Amacı: Süs bitkisi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Süs bitkisi olarak kullanılır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1098

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Yaprakları yenen bitkilerdendir (Ertuğ 2014).

5.43.4. *Papaver rhoeas* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Gelincik, Gelin Eli, Gül Lale, Kel Lale, Kapçık, Zemperlik, Ala Haşhaş, Yabani Haşhaş, Pıtçık, Pampal, Aş Otu

Bitkinin Yöresel Adı: Gelincik

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan, Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Bağpınar Köy yolu yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Taç yapraklarından şerbet yapılır (Safiye IŞILDAK, 28.04.2014).

Örnek No: M. K. F. 1155

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Çiçek tomurcukları veya genç kapsülleri yenir (Baytop 1994). Göğüs yumuşatıcı, öksürük kesici, yatıştırıcı, olarak

kullanılır (Ayanoğlu ve vd. 1999). Yaprakları tıbbi amaçlı olarak kullanılır (Ertuğ 2000). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Genç yapraklar kaynatılır, kızartılarak ve çiçekler bulgur pilavına katılarak yenir. Toprak üstü kısımları kurutularak ve taze olarak hayvan beslemede yem olarak kullanılır (Akgül 2008). Gıda amaçlı yararlanılır (Satıl ve vd. 2008). Çiçeklenmeden önce yaprakları taze olarak tüketilir (Altay ve Karahan 2012). Çankırı-Yapraklı Hazım Dağı Tabiat Parkı'nın doğal süs bitkilerindendir (Dölarıslan ve Gül 2012). Süs bitkisi olarak evlerde vazolarda kullanılır. Çocuklar tarafından yaprakları çeşitli şekillerde vücuda yapıştırılarak oyun amaçlı kullanıldığı gözlenmiştir (Gelse 2012). Çayı demlenir. Balgam sökücü olarak kullanılır. Yemeği yapılır (Karakurt 2014). Gaziantep'te aşlık otunun toprak üstü kısımlarından infüzyon yoluyla elde edilen çay astım, diş ağrıları ve aritmiye kullanılmaktadır. Ayrıca aşırı heyecanlanan ya da korkan çocuklarda da kullanılmaktadır (Şahin Yiğit 2014). Genç (körpe) bitkinin toprak üstü kısımları bulgur veya pirinçle pişirilerek yemek yapılır ve üzerine sarımsaklı yoğurt katılıp yenir (Şenkardeş 2014). Çiçeği dekoksasyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.44. Pedaliaceae (Susamgiller)

5.44.1. *Sesamum indicum* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Susam

Bitkinin Yöresel Adı: Küncü

Bitkinin Toplanma Zamanı: Ağustos

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Tohum

Bitkinin Toplandığı Yer: Adıyaman İmamağa Mahallesi, Kırkgöz tarlaları

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Pastalarda, ekmeklerde ve unlu mamüllerde kullanılır. Kabıza iyi gelir. Yağından tahin elde edilir (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1038

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Gıda ve tedavi amaçlı kullanımı var. Hayvanlarda yaraları tedavi amaçlı kullanılır (Ertuğ ve vd. 2004). Yağı pek çok kadın hastalıklarını defeder (Özçelik ve Balabanlı 2005). Tohumlarının yağı (Tohumlar havanda dövülüp bir tülbent içinde sıkılarak yağı elde edilir), haricen yanık tedavisinde kullanılır (Tuzlacı 2006). Susam tohumu kek, börek, ekmek vb. yapımında üzerini süslemede kullanılır. Tohumundan yağ çıkarılır. Tahin yapılır. Tahin, tatlı ve helva yapımında kullanılır. Susam ezmesi şekerle karıştırılarak ekmeğe sürülerek yenir (Deniz ve vd. 2010).

5.45. Pinaceae (Çamgiller)

5.45.1. *Pinus nigra* Arn. subsp. *pallasiana* (Lamb.) Holmboe

Bitkinin Türkçe Adı: Çam

Bitkinin Yöresel Adı: Kara Çam, Çam

Bitkinin Toplanma Zamanı: Ağustos

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve, Dal, Kabuk, Kozalak, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Gerger yol üzeri, Üzeyir Peygamber Makamı civarı yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Süs bitkisi, Tedavi, Hayvan yemi, Ateş tutuşturucu, Hayvan hastalıklarını tedavi etmek amacıyla, Oyuncak (deleme), Arı kovanı ve Baston yapımında kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Süs bitkisi olarak bahçelerde, parklarda ve yol kenarlarında bulunur (Ekrem ÇELİK, 23.04.2014).

Kozalakları, kabuğu ve dalları kışın yakacak olarak kullanılır. Yarılan yerlerinden çıra elde edilir. Yeşil yerlerini (kirç) hayvanlar yer. Çam terebentin yağı olarak saçta kullanılır, astıma, göğüs hastalıklarına, deri hastalıklarına iyi gelir. Çam yakıldıktan sonra elde edilen siyah katranı uyuz hayvanlara sürülür. Topaç (deleme) yapmak için ve baston yapımında kullanılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Sağlam ve dayanıklı olduğu için arı kovanı yapımında kullanılır (Mehmet Emin ALP, 31.05.2015).

Kozalağı toplanır ve kurutulur. Kurutulduktan sonra yaldızlı boya ile boyanır ve süs eşyası yapılır (Sacide FURKAN, 25.07.2015).

Örnek No: M. K. F. 1039

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Mikrop öldürücüdür. Cilt, solunum yolları hastalıklarında kullanılır. İdrar söktürür (Özçelik ve Balabanlı 2005). Gövde ve dallar kaşık yapımında, hayvan yemliğı, sulak yapımında kullanılır (Polat ve vd. 2013). Bitkinin gövde kısmında elde edilen çıraların özel bir sistem ile yakılarak katran elde edilir. Elde edilen katranı hayvan sağlığında, insan sağlığında özellikle kemik iltihaplarında osteomyelit hastalarda tedavi amaçlı olarak kullanılmaktadır (Arı 2014). Mideye kuvvet verdiği, diş ve diş etlerini temizlediğı söylenmektedir. Yörede çam sakızı yaraların üzerine konursa iyileştirdiğı belirtilir. Ağrılarda kullanılır. Isıtılıp beze serilir sırta yakı olarak vurulur. Astım, öksürük, bronşit, grip, nezle ve balgama, prostat, alzheimer ve alt ıslatmada oldukça etkili olduğu söylenmektedir. Yörede 1 lt suya 10 tane çam kozalağı koyularak kaynatılıp 20 gün aç karnına içilir. Ayrıca yakacak olarak da kullanılır (Bakır Sade 2014). Kozalağı dekoksasyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.46. Platanaceae (Çınargiller)

5.46.1. *Platanus orientalis* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Çınar, Çaymığ, Kavlan, Biladan

Bitkinin Yöresel Adı: Çınar

Bitkinin Toplanma Zamanı: Temmuz, Ağustos

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve, Dal, Gövde, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı, Oyuncak, Kaşık, Kepçe, Halbur, Doğrama tahtası, Ekmek tahtası, Hayvan semeri ve Boyundurluk, Baston, Loğdur, Tokaç yapımında kullanılır. Yaprakları tarhana sermede kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Hayvan semeri (eyer) ve boyundurluk yapımında, toprak damları loğlamak için loğdur yapımında ve damların kenarının (süyük) çökmemesi için kullanılan tokaç yapımında kullanılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Yaprakları tarhana sermede kullanılır (Oruç FURKAN, 22.03.2015).

Yaprakları kaynayan suya konulur ve demlendikten sonra ılık olarak romatizma ağrıları için ağrıyan bölgeye sürülür. Bir ay boyunca her gün devam edilir (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Damar tıkanıklığı için kullanılır (Mehmet TEKİNALP, 19.05.2015).

Kozalaklarını çocuklar oyuncak olarak kullanır. Ayrıca çocuklar dallarını çelik çomak oynarken vurma sopası olarak kullanırlar (Ekrem ÇELİK, 25.05.2015).

Kaşık, kepçe, halbur, doğrama tahtası, ekmek tahtası, hayvan semeri, baston yapımında kullanılır. Odunu yakacak olarak kullanılır (Mehmet Emin ALP, 31.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1119

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Taze sürgünlerinin kaynatılmasıyla elde edilen suyu astıma karşı ve kuvvet verici olarak bilinir (Özçelik ve Balabanlı 2005). Yaprakları ile infüzyon şeklinde hazırlanan drog şeker hastalığı için tüketilmektedir (Tetik 2011). Çelik-çomak oyunu başta olmak üzere çocuk oyunlarında tercih edilen sopalardan biridir. Ayrıca el sanatları alanında kaşık yapımında kullanılır (Altay ve Karahan 2012). Gövde ve dalları yakacak olarak kullanılır. Yaprakları hayvan yemi olarak değerlendirilir (Gelse 2012). Gövde ve dallar kap ve kaşık, semer yapımında kullanılır (Polat ve vd. 2013). Kan temizlemede, sarılıkta ve kanı sulandırmada kullanıldığı söylenmektedir. Yörede 5 lt suya yarım kilo çınar yaprağı konularak günde 6 bardak içilir (Bakır Sade 2014). Gaziantep'te çınar ağacı yaprakları kadın hastalıklarında kullanılmaktadır. Ayrıca son zamanlarda televizyonda çıkan haberler sonucunda bitkinin bacak ağrılarına karşı satışının da artmış olduğu gözlenmiştir (Şahin Yiğit 2014). Dalları çardak yapımında, yaprakları su ile köpürtülerek sabun gibi kullanılır (Şenkardeş

ve Tuzlacı 2014). Taze sürgünlerinden yapılan çay astım tedavisinde kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.47. Poaceae-Gramineae (Buğdaygiller)

5.47.1. *Elytrigia repens* (L.) Desv. ex Nevski

Bitkinin Türkçe Adı: Ayrık Otu, Ayrık Kökü

Bitkinin Yöresel Adı: Ayrık Otu

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Kök

Bitkinin Toplandığı Yer: Samsat Kırmacık Köyü

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi ve Yakacak amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Sarılık için kullanılır. Bir litre suya dört yemek kaşığı konulur ve on dakika demlendikten sonra günde üç defa aç karnına içilir. Ayrıca kuru dalları yakacak olarak kullanılır (Turan GÜRSOY, 06.06.2015).

Örnek No: M. K. F. 1132

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Literatürde herhangi bir kullanıma rastlanmamıştır.

5.47.2. *Hordeum bulbosum* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Arpa, Boncuk Arpa

Bitkinin Yöresel Adı: Arpa

Bitkinin Toplanma Zamanı: Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Tohumu

Bitkinin Toplandığı Yer: Besni İlçesi

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi ve Hayvan yemi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Bamyaya tohumu ve arpa çekilerek kahvesi yapılırsa basura iyi gelir. Hayvan yemi olarak kullanılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1040

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Toprak üstü kısımları hayvan yemi olarak kullanılır (Ertuğ 2000). Toprak üstü organları kaynatılır, su ılıklaştıktan sonra bacak ağrıların ve tutulmaların geçmesi için suyun içinde bekletilir (Koca 2003). Sepet yapımında kullanılır (Ertuğ 2006). Hayvan yemi olarak kullanılmaktadır (Doğan ve Bağcı 2011). Çiğ olarak tüketilmektedir (Tetik 2011). Toprak üstü kısımları hayvan yemi olarak değerlendiriliyor (Gelse 2012). Toprakaltı kısmı yenen bitkilerdendir (Ertuğ 2014).

5.47.3. *Oryza sativa* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Pirinç, Çeltik

Bitkinin Yöresel Adı: Pirinç

Bitkinin Toplanma Zamanı: Temmuz, Ağustos

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Tohumu, Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Ağustos

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Hayvan yemi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Toplandıktan sonra dalları öğütülür ve hayvan yemi olarak kullanılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Yemeklerde gıda olarak tüketilir (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1041

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Tarımı yapılan bir bitkidir. Tohumları gıda olarak tüketilir. Toprak üstü kısımları hayvan yemi olarak değerlendirilir. Yörede eskiden küçük ölçekli çeltik işletmelerinin olduğu anlaşılmıştır (Gelse 2012).

5.47.4. *Panicum miliaceum* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Akdarı, Arnavut Darısı, Boz Darı, Kum Darısı, Saçak Darı

Bitkinin Yöresel Adı: Akdarı

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Tohumu

Bitkinin Toplandığı Yer: Besni İlçesi Şire Pazarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Keklik yemi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Keklik yemi olarak kullanılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1042

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Tohumu yenen bitkilerdendir (Ertuğ 2014).

5.47.5. *Phragmites australis* (Cav.) Trin. ex Steud.

Bitkinin Türkçe Adı: Kamış, Süpürge Otu, Deli Kargı, Kargı, Saz

Bitkinin Yöresel Adı: Kamış

Bitkinin Toplanma Zamanı: Temmuz, Ağustos

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Gövde, Dal, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Gölbaşı Azaplı Gölü kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Çit, Destek, Hayma (çatma), Ağıl, Hasır, Kaval, Sepet, yapımında ve Yakacak olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Çit yapımında kullanılır. Seraların içine bitkileri asmak için destek olarak kullanılır. Hasır, kaval ve sepet yapımında kullanılır. Hayma (çatma) ve Ağıl yapımında kullanılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1043

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Kökleri idrar arttırıcı, terletici ve kan temizleyici özellikleri vardır. İdrar yolları hastalıklarında, gut ve romatizmada başarı ile kullanılır. Gövdesi sepet ve nefesli sazlar yapımında kullanılır. Çiçek durumlarından süpürge yapılır (Baytop 1999). Gövdesi el sanatları yapımında, yakacak v.b. amaçlar için kullanılmaktadır (Ertuğ 2000). Boyu 1,5-2 m. ye ulaştığı

zaman kesilir. Bağ yapılıp bahçelerin çevrilmesinde, samanlık yapımında, saman yığınlarının üstünün örtülmesinde, yazlık yakacak yeri yapımında, evlerin ve ahırların üstünün kapatılması, hayvanlara çit yapılması gibi işlerde kullanılır (Arık 2003). Sazları evlerin çatılarını kapatmada, sepet yapımında ve süpürge yapımında kullanılır (Ertuğ 2006). Çit yapımında kullanılır. Sepet yapımında kullanılır. Hayvan barınaklarının yapımında kullanılır. Evlerin çatılarının kapatılmasında kullanılır. Uçurtma yapımında kullanılır. Av aletlerinin yapımında kullanılır (Gençay 2007).

5.47.6. *Triticum aestivum* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Buğday

Bitkinin Yöresel Adı: Buğday

Bitkinin Toplanma Zamanı: Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Tohum

Bitkinin Toplandığı Yer: Samsat yolu Saffan Bin Muattal yol ayrımı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda, Tedavi ve Hayvan yemi, Yapı malzemesi, Yakacak olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Suyla ıslatılıp unu çıkartılır ve süt ile karıştırılırsa bebeklere mama yapılır. Öğütülürse un olarak kullanılır. Haşıl yapımında kullanılır. Yarma, döğme ve bulgur yapımında kullanılır. Kepeği yoğurt ile karıştırılıp yenilirse kabıza iyi gelir (Sacide FURKAN, 25.07.2015).

Samanı toprak evlerin ve hayvan barınaklarının yapımında kerpicin içine katılıp iyice yoğurularak kullanılır. Hem ekonomik hem de rutubeti önlediği için sağlık açısından faydalıdır. Ayrıca samanı hayvan dışkısı (inek) ile iyice karıştırılıp tabakalar halinde güneşte kurutulursa kışın yakacak olarak kullanılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1185

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Karın ağrılarında kuru kekik, tarhana ve kil karıştırılıp pişirilir, koyuca hamur beze dökülür, soğuyuncaya dek karında

tutulur. Çocukların karnı ağrıdığında zeytinyağında un kavrulur, az su ilavesiyle elde edilen hamur çocukların karnına uygulanır. Kırık ve burkulmalarda yumurta beyazıyla nişasta ve buğday unu karışımı kırılan ya da burkulan yere sürülür, bağlanır. Anne sütü artsın diye süt ve tarhana çorbası içirilir. Akrep sokmalarında cezvede bulgur kaynatılıp akrebin soktuğu yere tatbik edilir (Ertuğ 2002). Gövdesi özel bir bağlama şekli ile bağlanarak taşıma kabı ve sofra yapılır. Süs olarak kullanılır. Gövdesi özel bir bağlama şekli ile bağlanarak sofraya benzer renkli bir sepet şeklini alır (Akgül 2008). Başaklar nazarlık yapımında kullanılır (Polat ve vd. 2013).

5.47.7. *Zea mays* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Mısır, Tatlı Mısır

Bitkinin Yöresel Adı: Mısır, Darı, Süt Mısır

Bitkinin Toplanma Zamanı: Haziran, Ekim

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Gövde, Koçan, Meyve, Tohum, Püskül

Bitkinin Toplandığı Yer: Gölbaşı İlçesi Mahalle aktarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı, Yakacak ve Hayvan yemi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyveleri gıda olarak tüketilir. Tohumundan mısır özü yağı çıkarılır. Meyvelerin kötü olan kısımları ve gövdesi hayvan yemi olarak kullanılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Mısır püskülü idrar yolu iltihabı ve rahatsızlıkları için suda 15 dk kadar demlenir ve günde 2 defa içilir. Mısırın koçan kısmı ve sapı yakacak olarak kullanılır (Sabahattin KANDIRMAZ, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1214

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Tohumları gıda olarak tüketilir. Toprak üstü kısımları hayvan yemi olarak kullanılır. Çiçekleri hemoroide karşı çayı yapılarak içilir (Ertuğ 2000). Nefes darlığı rahatsızlığında kullanılır. Bunun için mısırın püskülü kurutulup kaynatılarak elde edilen sıvı, çay gibi içilir (Savran ve

vd. 2002). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Meyveler haşlanarak kış için çorbalık ve ekmeklik olarak saklanır. Püskülü altını ıslatan çocuklara kaynatılarak suyu içirilir (Koca 2003). Darı közlenerek ya da suda haşlanarak yenir. Haşlanmış mısır taneleri salatalara katılır, balık avcılığında yem olarak kullanılır. Tohumundan yağ çıkarılır. Mısır püskülünün kaynatılmasıyla elde edilen çayı böbrek taşı ve kum düşürmede idrar söktürücü olarak içilir (Deniz ve vd. 2010). Püsküller infüzyon şeklinde hazırlanarak tüketilmektedir. Bu şekilde mide şişliği, prostat ve idrar yolu hastalıklarında kullanılmaktadır (Tetik 2011). Suyu çıkarılıp içilir. Böbrek taşı düşürmede kullanılır. İdrar söktürücüdür, öksürük için faydalıdır. Suyu saça sürülür, saç bakımı için kullanılır. Yağı çıkarılır. Ameliyat olan yere sürülünce mikropları kırar (Karakurt 2014). Mısır bitkisinin dişi çiçekleri yani püskülleri Gaziantep'te zayıflama çaylarına katılmaktadır. Ayrıca prostat ve ağrılı idrar için de infüzyon yoluyla hazırlanan çayı kullanılmaktadır (Şahin Yiğit 2014). Stilusları dekoksasyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.48. Polygonaceae (Kuzukulağigiller)

5.48.1. *Rheum ribes* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Işgın, Işkın, Uçkun, Uçgun, Eşgın, Ohçur, Zaza Muzu, Kürt Muzu, Yayla Muzu, Doğu Muzu, Dağ Muzu

Bitkinin Yöresel Adı: Işgın

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Kök ve Sürgün

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi Akdağ mevki

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Ekşimsi tadı olduğu için çiğ olarak tüketilir. Kokusunu akreplerin sevdiği söylenir (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1100

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Anadolu'da önemli bir tıbbi kullanışı yoktur. Genç gövdeleri ve yaprak sapı ilkbaharda toplanır ve kabuğu soyulduktan sonra taze olarak yenir (Baytop 1999). Yöremizde genç sürgünleri çiğ veya pişirilerek yenir. Genç gövdeler mide kuvvetlendirici, kusmayı önleyici ve kabız etkisine sahiptir. Ayrıca odunumsu köklerini şeker hastaları kullanmaktadır. Kök ve yaprakları bir defa kaynatılıp su atıldıktan sonra ikinci kaynatma suyu içilir. İçilen suyun özellikle, astım, nefes darlığı, ülser ve böbrek rahatsızlıklarına iyi geldiği düşünülmektedir (Türkoğlu 2000). Diyabet, ishal ve hemoroid için deoksiyon olarak, hazmettirici olarak ve mide rahatsızlıkları için taze olarak yenir (Özgökçe ve Özçelik 2004). Genç sürgünleri çiğ olarak yenir. Ekşi olan genç dallar şeker hastalığı için kullanılır. Ayrıca odunumsu kökleri de şeker hastalığı için kullanılmaktadır. Kök talaş haline getirilir kaynatılır ve suyu sabah aç karnına bir barak içilir (Gültaş 2009). Sürgünleri çiğ olarak tüketilmektedir veya parçalara ayrılıp kurutulup yemeği yapılarak tüketilmektedir. Sürgünleri, şeker hastalığı için tüketilmektedir. Kökleri de infüzyon şeklinde hazırlanarak tüketilmektedir. Bu şekilde şeker hastalığı için kullanılmaktadır. İnfüzyonun tadı acı olduğundan elma kabuğu da katılmaktadır (Tetik 2011). Gövdeler soyulup taze olarak yenir. Toprak üstü kısımları astım, şeker hastalığı, böbrek taşları, kalp hastalıkları deoksiyon ve taze olarak tüketilir (Polat ve vd. 2012). Kemaliye (Erzincan) ilçesinde yöreye özgü bazı yemeklerin yapımında kullanılır (Yücel ve vd. 2013). Meyvesi soyulduktan sonra taze olarak yenir (Doğan ve Tuzlacı 2015). Toprak üstü kısımları, tohumu ve kökü infüzyon ve deoksiyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.48.2. *Rumex conglomeratus* Murray

Bitkinin Türkçe Adı: Kuzu Kulağı, Labada, Efelek, Tırşik, Tırşok

Bitkinin Yöresel Adı: Kuzu Kulağı

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi Akdağ mevki

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Çiğ olarak tüketilir ve salatalarda kullanılır. Soğanla kavrulur ve hitap yapımında kullanılır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1101

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Yaprakları ekşi lezzetleri nedeniyle salata halinde sebze olarak tüketilir (Baytop 1999). Yaprakları yiyecek olarak kullanılmaktadır (Ertuğ 2000). Taze ve yeşil yaprakları sarma olarak kullanılır (Arık 2003). Yaprakları, haricen, çocuk pişiklerinin iyileştirilmesinde kullanılır. Yapraklarından hazırlanan dekoksasyon dahilen şeker hastalığı tedavisinde kullanılır. Köklerinden hazırlanan dekoksasyon veya köklerin ezilmesiyle elde edilen özsuyu dahilen hayvanların zehirlenmesine karşı kullanılır. Yaprakları, haricen, yaraların şişkinliklerini gidermek amacıyla kullanılır (Tuzlacı 2006). Yemeklerin yanında salatalarda ekşilik olarak kullanılır. Yapraklarından sarma yemeği yapılır (Gelse 2012).

5.49. Portulacaceae (Semizotugiller)

5.49.1. *Portulaca oleracea* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Semiz Otu, Madımak, Kazan Kulpu, Elmelik, Erekleme, Perpertiken, Pirpirim, Cibile, Çibirotu, Semizlik, Sovukluk, Semizebe, Töhmekan

Bitkinin Yöresel Adı: Tokmakan, Pirpirim, Pırpar, Soğukluk

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Cacıklarda, salatalarda ve yemeklerde kullanılır. Suyu kaynatılıp içilirse böbrek hastalıklarına iyi gelir. Nohut, yeşil mercimek, domates, soğan ile birlikte pirpirim ekşisi yemeği yapılır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1102

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Bitki idrar söktürücü, tohum kurt düşürücü, yapraklar lapa halinde hemoroide karşı kullanılır (Baytop 1999). Gövde ve yaprakları sebze olarak kullanılır (Ertuğ 2000). Soğanla kavrulup sulu yemeği yapılır. Yaprakları aroması için yemeklere katılır. Lapası yara iyileştirici olarak bilinir (Özçelik ve Balabanlı 2005). Baş ağrısının giderilmesinde kullanılır (Özaydın ve vd. 2006). Demir eksikliğini gidermek amacıyla kullanılır (Gençay 2007). Genç yapraklar kaynatılır, kızartılır yenir (Akgül 2008). Taze yaprak ve sürgünleri yenir. Ayrana katılır (Gültaş 2009). Taze yapraklar yıkanır çiğ veya pişirilerek yenir. Yemeği ve yoğurtlu salatası yapılır. Fazla yenildiğinde diyare yapabilir (Deniz ve vd. 2010). Cacık şeklinde yapılarak yenir (Altay ve Çelik 2011). Gıda olarak tüketilmektedir. Kalp hastalıkları için kullanılmaktadır. Şeker hastalığı için kullanılmaktadır. İnfüzyon şeklinde hazırlanarak konstüpsiyon için, aç karına bir fincan şeklinde tüketilmektedir (Tetik 2011). Taze yaprakları besin maddesi olarak salatalara katılır ya da pişirilerek yenir (Doğan ve Bağcı 2011). Taze yaprakları yoğurtla birlikte cacık yapılarak tüketilir (Altay ve Karahan 2012). Yaprakları kaynatılarak "Pirpirim Cacığı" yapılır. Bitkinin toprak üstü kısımları bir bütün olarak kaynatılıp suyu, kadınlarda adet sancısının giderilmesinde kullanılır. Kurutulup, kışın cacık yapımında kullanılır (Gelse 2012). Bitkinin toprak üstü organları özellikle yaprak kısmı yoğurt içerisine katılarak tüketilir. Bitkinin toprak üstü organları özellikle yaprak kısmı salata yapılarak tüketilir (Arı 2014). Çiğ yenir. Vücuda direnç verir (Karakurt 2014). Semizotunun Gaziantep'te sebze olarak kullanımı oldukça yaygındır. Pirpirim diye adlandırılan bitkinin toprak üstü kısımları özellikle bebek sahibi olmak isteyen annelere doktor tavsiyesiyle folik asit desteği sağlaması için çiğ olarak tüketilmektedir. Ayrıca kurutulmuş toprak üstü kısımları zayıflama çaylarına atılmaktadır. Toprak üstü kısımlarından infüzyon yoluyla elde edilen çay idrar yolları iltihabı, ağrılı idrar durumlarında ve bağırsakları yumuşatmak kabızlığı önlemek amaçlarıyla tüketilmektedir (Şahin Yiğit 2014). Toprak üstü kısımları doğrudan yenerek, iltihaplı idrar yolları hastalıkları tedavisinde kullanılır. Toprak üstü kısımları bulgur veya pirinçle pişirilip üzerine sarımsaklı yoğurt katılarak hazırlanan yemek, bağırsak yumuşatıcısı olarak kabızlığa karşı kullanılır. Toprak üstü kısımları bulgur veya pirinçle pişirilerek yemek yapılır ve üzerine sarımsaklı

yoğurt katılıp yenir. Toprak üstü kısımlarından salata yapılır (Şenkardeş 2014). Toprak üstü kısımları yenir, yemeği ve salatası yapılır (Şenkardeş ve Tuzlacı 2014). Genç sürgünleri pişirilerek yenir (Doğan ve Tuzlacı 2015).

5.50. Ranunculaceae (Düğünçiçeğigiller)

5.50.1. *Anemone coronaria* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Taçlı Dağ Lalesi, Taçlı Kır Lalesi, Manisa Lalesi, Dağ Lalesi, Kır Lalesi, Rüzgar Çiçeği, Topalak, Gül Lale

Bitkinin Yöresel Adı: Manisa Lalesi

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Fatih Mahallesi Zey yolu üzeri yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Süs bitkisi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Gösterişli olması sebebiyle kültür ve süs bitkisi olarak kullanılır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1103

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: İlaç olarak yararlanılır (Satıl ve vd. 2008).

5.50.2. *Nigella sativa* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Çörek Otu, Karaca Otu, Kara Çörek, Siyah Kimyon

Bitkinin Yöresel Adı: Çörek Otu

Bitkinin Toplanma Zamanı: Ağustos

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Tohum

Bitkinin Toplandığı Yer: Gölbaşı İlçesi Mahalle aktarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Pasta, börek, besimet ve çeşitli unlu mamüllerin üzerine serpilir (Sabahattin KANDIRMAZ, 01.03.2015).

Balla karıştırılıp yenirse her derde deva olur, vücudun direncini artırır, bağışıklık sistemini güçlendirir (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1077

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Her türlü derde deva olduğu söylenir. Özellikle tohumları bal ile karıştırılıp yenildiği zaman mide rahatsızlığına, nefes darlığına ve romatizma gibi hastalıklara iyi gelir (Savran ve vd. 2002). Bitkinin tohum kısmı doğrudan yenilerek tüketilir. Ayrıca bal içerisine karıştırılarak tüketilir. Nefes darlığına ve bağışıklık rahatsızlıklarına iyi geldiği belirtilmiştir (Arı 2014). Her türlü derde deva olduğu söylenir. Acı maddesinden dolayı iştah açıcıdır. Bütün kanser türlerine iyi geldiği söylenir. Yörede kaynatılarak suyu içilir. Dövülüp toz halinde bala karıştırılarak yenir (Bakır Sade 2014). Tohumu yenen bitkilerdendir (Ertuğ 2014). Gaziantep'te hamur işlerinin üzerini süslemek amacıyla kullanımı yaygındır. Herhangi bir özel hastalık için kullanımı bulunmamakla birlikte baharat olarak her derde deva denilerek bol miktarda kullanılmaktadır (Şahin Yiğit 2014). Tohumu bal ile karıştırılır astım tedavisinde kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.50.3. *Ranunculus arvensis* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Mustafa Çiçeği, Düğün Çiçeği, Mayıs Çiçeği, Su Pıtrağı

Bitkinin Yöresel Adı: Düğün Çiçeği, Sarıçiçek

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan, Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Adıyaman Eğriçayı mevki

Bitkinin Kullanım Amacı: Hayvan yemi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Zehirli olduğu için tahriş edici özelliği vardır. Hayvanlar yediği zaman zehirleyici etki gösterir, fakat kurutulup hayvana yedirilirse zehirli etkisini göstermez (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1104

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Bitki; astım, gut, antiromatizmal, ateş düşürücü ve sara tedavisinde kullanılmaktadır (Türkoğlu 200). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Taze iken bitki zehirlidir. Haşlanıp çıban üzerine konulur. İltihap atıcı özelliği vardır. Cildi tahriş eder, yaralar açabilir (Deniz ve vd. 2010). Ezilerek cilde sürülünce yara oluşturmaktadır (Tetik 2011).

5.50.4. *Ranunculus ficaria* subsp. *ficariiformis* Rouy & Foucaud

Bitkinin Türkçe Adı: Düğün Çiçeği, Arpacıksalebi, Basur Otu, Siğil Otu

Bitkinin Yöresel Adı: Düğün Çiçeği, Basur Otu, Sarıçiçek

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan, Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Kök, Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Besni yol üzeri yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Basur yaraları için haricen pomad şeklinde çok az miktar yaraya sürülür (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1044

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Kabız, yara iyi edici olarak kullanılır (Ayanoğlu ve vd. 1999). Bitkinin çiçek kısmı kaynamış suya konularak 10 dakika beklenir. Çay şeklinde tüketilir. Hemeroid ve egzama hastalıklarının tedavisinde kullanıldığı ifade edilmiştir (Arı 2014). Kökü kaynatılarak lapa haline getirilerek lapa halinde basuru tedavi etmek amacı ile kullanıldığı söylenmektedir. Zehirli bir bitki olduğu için kontrollü kullanılması gerekir. Çayırdaki çok nadir yetişir, genelde kökleri kullanılır (Bakır Sade 2014). Toprakaltı kısmı yenen bitkilerdendir (Ertuğ 2014).

5.51. Rhamnaceae (Cehrigiller)

5.51.1. *Paliurus spina-christi* Miller

Bitkinin Türkçe Adı: Karaçalı, Çalı Dikeni, Kara Dikeni, İsa Dikeni, Çeşmezen

Bitkinin Yöresel Adı: Çalı, Karaçalı

Bitkinin Toplanma Zamanı: Haziran, Temmuz

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Çelikhane yol üzeri yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Hayvan yemi, Çit, Yakacak ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyvesi ve yaprakları hayvan yemi olarak kullanılır. Kökü böbrek taşlarını düşürmede etkilidir. Çit olarak kullanılır. Kuruyunca yakacak olarak kullanılır (Abuzer SONKAYA, 30.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1126

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: İdrar artırıcı, taş düşürücü olarak kullanılır (Ayanoglu ve vd. 1999). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Meyvenin; kalp, eklem romatizması, böbrek taşı için kaynatılıp, suyu içilir (Elçi ve Erik 2006). Meyveleri dahilen kabız, idrar artırıcı ve göğüs hastalıklarında ve taş düşürücü olarak kullanılmaktadır. Genellikle dekoksasyon veya infüzyon (% 5) halinde kullanılır. Taze yaprakları, çıban açıcı olarak çıbanların üzerine sarılmaktadır (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). Gövde dalları tarla çiti yapımında kullanılır. Meyve baş ağrısına karşı kullanılır (Akgül 2008). Kökü çıkarıldıktan sonra kaynatılarak suyu hayvana bir çay bardağı içirilirse hayvanda öksürüğü keser (Güldaş 2009). Meyveleri ateş düşürücü olarak kullanılır (Yapıcı ve vd. 2009). Meyveleri kabız yapıcı ve idrar söktürücü olarak dahilen kullanılır. Ayrıca meyveleri nazar ve süs için kullanılır. Dikenlerinin sert ve kancalı özelliğinden dolayı çit yapımında da tercih edilmektedir (Doğan ve Bağcı 2011). Çayı yapılarak tüketilmektedir (Tetik 2011). Meyvesi yenilen bitkilerdendir (Ertuğ 2014). Meyvesi hayvan yemi olarak kullanılır (Şenkardeş ve Tuzlacı 2014). Meyvesi dekoksasyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.52. Rosaceae (Gülgiller)

5.52.1. *Amygdalus communis* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Badem, Acı Badem, Payam

Bitkinin Yöresel Adı: Badem, Çağla, Çağala, Payam

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Gölbaşı İlçesi yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyve olarak tüketilir. Yağı cilde ve saçlara iyi gelir (Sadık YETİŞ, 28.08.2014).

Yağı cilt ve saç için kullanılır. Cilt kuruluğu ve çatlağı için çok faydalıdır. Kurt düşürücüdür. Çok tüketilmemesi gerekir (Sabahattin KANDIRMAZ, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1006

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Badem yağı dahilen müshil, haricen yumuşatıcı ve yara iyi edici olarak kullanılır. Haricen yara ve yarıklara sürülür (Baytop 1999). Meyveleri yiyecek olarak tüketilir (Ertuğ 2000). Acı badem içi kavrulur, dövülür ve yaralara ekilir, pişiklere de iyi gelir. Çok yakar, ama yarayı geçirir (Ertuğ 2002). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Devenci 2002). Ses kısıklığını gidermek amacıyla kullanılır (Sadıkoğlu 2003). Bebeklerde karın ağrısının giderilmesinde kullanılır (Özaydın ve vd. 2006). Tohumlarından elde edilen yağ yumuşatıcı, kurt düşürücü, müshil, yara iyi edici olarak kullanılır. Taze meyve kabuğu boğaz ağrılarına iyi gelir. Meyveleri taze ve kuru olarak yenir (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). Tohumu çiğ olarak gıda amaçlı kullanılır (Aksakal ve Kaya 2008). İlk olgunlaştığında çağalası taze olarak tüketilir. Acı bademleri günde 3-4 tane aç karnına şeker hastası olanlar tarafından kullanılır (Gültaş 2009). Tohumları; şeker hastalığı tedavisinde ve böbrek rahatsızlıklarında kullanılır (Yapıcı ve vd. 2009). Meyvesi kuruyemiş olarak yenir. Şeker hastalığında kullanılır. Acı badem ezmesi ekmeğe sürülüp yenir. Öksürüğü keser. Balgam söker. Badem yağı kabızlığı önler. Cilde sürüldüğünde lekeleri ve çatlakları önler. Saça sürüldüğünde saçı gürleştirir (Deniz ve vd. 2010). Kuru üzüm ve şeker ile birlikte yenirse öksürüğü keser, balgam söker. Besin

maddesi olarak da tüketilebilir (Dođan ve Bağcı 2011). Tohumu yenem bitkilerdendir (Ertuđ 2014). Acı tohumları, günde bir adet yenerek Őeker hastalığı tedavisinde (kan Őekerini dūŐürücü olarak) kullanılır. Taze (körpe) meyveleri (çağla olarak adlandırılır) doğrudan yenir. Tatlı tohumları yenir. KurumuŐ gövde ve dalları yakacak olarak kullanılır (ŐenkardeŐ 2014).

5.52.2. *Cerasus avium* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Kiraz

Bitkinin Yöresel Adı: Kiraz

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Yeni Mahalle, Kemal Paşa Caddesi

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyve olarak tüketilir. Reçeli yapılır. Sapları kaynatılır ve suyu içilirse böbrek rahatsızlıklarına ve göğüs hastalıklarına iyi gelir (Sadık YETİŞ, 28.08.2014).

Örnek No: M. K. F. 1002

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Meyvalarının yenmesi ve çiçek saplarının çayının içilmesi idrar söktürür. Böbreklerde biriken zararlı maddelerin atılmasına yardımcı olur. Kabızlığı giderir. Kanın temizlenmesine yardım eder. Nikris, romatizma, damar sertliği ve mafsallı kireçlenmesinde faydalıdır. Karaciđer ŐiŐliğine iyi gelir. Sivilceleri önler. Kabukları ishali keser. AteŐi dūŐürür. Çiçeklerinin çayı göğsü yumuŐatır ve öksürüğü giderir (Özçelik ve Balabanlı 2005). Meyvesi yenir. Kiraz sapı yıkanıp kurutulur. Kaynatılır. İdrar söktürücü olarak kullanılır. Kerestesi mobilyacılıkta kullanılır (Deniz ve vd. 2010). Meyvesi taze olarak tüketilir (Kızıllarslan ve Özhatay 2012). Meyvesi yenem bitkilerdendir (Ertuđ 2014). Gaziantep'te kiraz sapları zayıflama çaylarının içeriğine katılmaktadır. İnfüzyon yoluyla elde edilen çayı ödem söktürücü olarak

kullanılmaktadır. Ayrıca yaprakları sarma yapımında kullanılmaktadır (Şahin Yiğit 2014). Meyve saplarından hazırlanan dekoksiyon, dahilen idrar artırıcı olarak kullanılır. Yaprakları hayvan yemi olarak kullanılır (Şenkardeş 2014).

5.52.3. *Cerasus microcarpa* (C. A. Meyer) Boiss. subsp. *microcarpa*

Bitkinin Türkçe Adı: Yabani Kiraz, Çoban Çırası, Yaban Kirazı

Bitkinin Yöresel Adı: Yabani Kiraz

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Alidağ Mevki Mahmut El-Ensari civarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyve olarak tüketilir (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1186

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Meyvesi yenen bitkilerdendir (Ertuğ 2014). *Satyrrium abdominalis* türü kelebekler bu bitki ile beslenir (<http://www.trakel.org>).

5.52.4. *Cerasus microcarpa* subsp. *tortuosa* (Boiss. & Hausskn.) Browicz

Bitkinin Türkçe Adı: Sarıdağ Kirazı

Bitkinin Yöresel Adı: Yabani Kiraz

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Besni-Gölbaşı yolu yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyve olarak tüketilir (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1187

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Meyvesi yenen bitkilerdendir (Ertuğ 2014). Meyveleri taze olarak tüketilir (Doğan ve Tuzlacı 2015).

5.52.5. *Cotoneaster nummularia* Fisch. & Mey.

Bitkinin Türkçe Adı: Dağ Muşmulası, Tavşan Elması

Bitkinin Yöresel Adı: Muşmula, Alıç

Bitkinin Toplanma Zamanı: Ekim, Kasım

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyve olarak tüketilir. Tansiyon düşürücü, kalp ve damar hastalıklarını tedavi edici özelliği vardır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1105

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Meyveleri iştah açıcı, midevi ve balgam söktürücü olarak kullanılır (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). Meyvesi yenen bitkilerdendir (Ertuğ 2014).

5.52.6. *Crataegus aronia* (L.) Bosc.ex Dc.var. *aronia*

Bitkinin Türkçe Adı: Alıç, Anadolu Alıcı

Bitkinin Yöresel Adı: Alıç, Yemişen

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan, Mayıs, Eylül, Ekim

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Gölbaşı İlçesi Mahalle aktarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyve olarak tüketilir. Tansiyon düşürücü olarak kullanılır (Sabahattin KANDIRMAZ, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1003

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Ağrı kesici olarak kullanılır (Özaydın ve vd. 2006). Tansiyon düşürücü olarak kullanılır (Gençay 2007). Besin olarak kullanılır. Bitkinin meyveleri yenir (Akgül 2008). Meyve çiğ olarak gıda amaçlı kullanılır (Aksakal ve Kaya 2008). Meyveleri yenmektedir. Gövde kabuğu ile infüzyon şeklinde hazırlanan drog eklem ağrıları ve romatizmal hastalıklar için tüketilmektedir. Çiçeklerinden, infüzyon şeklinde hazırlanan drog kalp yetmezliği, stres için ve uykusuzluk için tüketilmektedir (Tetik 2011). Meyveler taze olarak yenir. Reçel olarak tüketilir. Çiçek ve meyvesi kalp hastalıkları ve damar tıkanıklığı için dekoksasyon, infüzyon ve taze olarak kullanılır (Polat ve vd. 2012). Uykusuzluğa karşı, ülser tedavisinde kullanılır (Polat ve vd. 2013). Bitkinin meyve kısmı doğrudan tüketilir (Arı 2014). Yapraklı ve çiçekli genç sürgünlerinden hazırlanan dekoksasyon, dahilen nefes darlığına karşı kullanılır. Yapraklı ve çiçekli genç sürgünlerinden hazırlanan infüzyon, dahilen kalp hastalıkları tedavisinde kullanılır. Çiçeklerinden hazırlanan infüzyon, dahilen kalp hastalıkları tedavisinde kullanılır. Köklerinden hazırlanan dekoksasyon, dahilen nefes darlığına karşı kullanılır. Meyvelerinden hazırlanan dekoksasyon, dahilen kalp hastalıkları tedavisinde kullanılır. Meyveleri yenerek, kalp hastalıkları tedavisinde kullanılır. Yapraklarından hazırlanan dekoksasyon, dahilen mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır. Yapraklarından hazırlanan dekoksasyon, dahilen mide ülseri tedavisinde kullanılır. Meyvesi yenir. İnce ve düzgün dalları, yün çırpma sopası olarak kullanılır. Gövde ve dalları yakacak olarak kullanılır (Şenkardeş 2014). Meyvesi astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.52.7. *Crataegus monogyna* Jacq. subsp. *monogyna*

Bitkinin Türkçe Adı: Alıç, Kırmızı Alıç, Beyaz Diken, Ekşi Muşmula, Keçi Alıcı, Kocakarı Hurması, Kız Elması

Bitkinin Yöresel Adı: Alıç, Yemişen

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan, Mayıs, Eylül, Ekim

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Çiçek, Meyve, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Yeni Mahalle, Kemal Paşa Caddesi

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyve olarak tüketilir. Tansiyon düşürücü, kalp ve damar hastalıklarını tedavi edici özelliği vardır. İshali geçirmek için çiçek ve yapraklarının suyu demlenerek içilir. (Sadık YETİŞ, 28.08.2014).

Örnek No: M. K. F. 1099

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Damar sertliğine karşı, idrar artırıcı olarak, yatıştırıcı olarak, ishale ve kireçlenmeye karşı kullanılır (Akan ve vd. 2005). Baş ağrısının giderilmesinde kullanılır (Özaydın ve vd. 2006). Çiçeklerinden çay yapılır. Sinir sistemini yatıştırıcı, tansiyon düşürücü, kalp atışlarının hızını yavaşlatıcı, idrar söktürücü olarak kullanılır. Ayrıca çiçekleri dövülerek toz haline getirilir. 1 kg dut pekmezi içine bir çorba kaşığı bu tozdan katılır. Bir kaşık da toz halinde ısırgan yaprağı konur. Hazırlanan bu karışım bronşit ve nefes darlığı tedavisinde kullanılır (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). Astım tedavisinde, öksürük kesici olarak, yılan ısırıklarına karşı kullanılır (Kültür 2007). Meyvesi yenilir (Deniz ve vd. 2010). Çiçekleri ile infüzyon şeklinde hazırlanan drog kalp için tüketilmektedir (Tetik 2011). Bitkinin meyve kısmının marmelatı yapılır. Bitkinin meyve kısmı kaynatılmış suya katılarak 3-5 dakika demlenir çay şeklinde tüketilir. Soğuk algınlığı tedavisinde kullanıldığı ifade edilmiştir (Arı 2014). Şeker hastalığı tedavisinde kullanılır (Doğan 2014). Meyvesi yenen bitkilerdendir (Ertuğ 2014). Gaziantep'te alıç çiçek ve meyvelerinden infüzyon ya da dekoksasyon yoluyla elde edilen çay kalp kaslarını kuvvetlendirici, ritim düzenleyici ve kan akışını düzenleyici olarak faydalanılmaktadır (Şahin Yiğit 2014). Çiçekleri ve genç sürgünlerinden hazırlanan infüzyon, dahilen bronşit tedavisinde kullanılır. Yapraklı ve çiçekli genç sürgünlerinden hazırlanan dekoksasyon, dahilen nefes darlığına karşı kullanılır. Yapraklarından hazırlanan dekoksasyon, dahilen nefes darlığına karşı kullanılır. Köklerinden hazırlanan dekoksasyon, dahilen nefes darlığına karşı kullanılır. Yapraklı ve çiçekli genç sürgünlerinden hazırlanan infüzyon, dahilen kalp hastalıkları tedavisinde kullanılır. Yapraklı ve çiçekli genç sürgünlerinden hazırlanan infüzyon, dahilen kalp-damar hastalıkları tedavisinde kullanılır. Çiçeklerinden hazırlanan infüzyon,

dahilen kalp hastalıkları tedavisinde kullanılır. Yapraklı sürgünlerinden hazırlanan dekoksion, dahilen tansiyon düşürücü olarak kullanılır. Yapraklarından hazırlanan dekoksion, dahilen mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır. Yapraklarından hazırlanan dekoksion, dahilen mide ülseri tedavisinde kullanılır. Yapraklı ve çiçekli genç sürgünlerinden çay yapılır. Gövde kabuklarından çay yapılır. İnce ve düzgün dalları, yün çırpma sopası olarak kullanılır. Gövde ve dalları yakacak olarak kullanılır (Şenkardeş 2014). Meyvesi taze olarak yenilir (Doğan ve Tuzlacı 2015). Çiçeği dekoksion olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.52.8. *Cydonia oblonga* Mill.

Bitkinin Türkçe Adı: Ayva

Bitkinin Yöresel Adı: Ayva

Bitkinin Toplanma Zamanı: Eylül, Ekim

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Adıyaman Yavuz Selim Mahallesi bahçe kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda, Tedavi ve Doğal oda kokusu olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyve olarak tüketilir. Reçeli yapılır. İshali geçirmek için kullanılır. Hamile kadınlar bebekleri gamzeli ve güzel olsun diye hamileyken yerler. Güzel koku vermesi için evin çeşitli yerlerine konulur (Safiye IŞILDAK, 16.06.2015).

Örnek No: M. K. F. 1156

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Yaprak ve çiçekleri yaş ya da kuru olarak 5 dak. kaynatılır (ıhlamur da eklenebilir), göğüs yumuşatıcıdır. Yaprakları mide ağrısında kaynatılıp içilir. Meyva çekirdekleri nezlede kaynatılıp içilir (Ertuğ 2002). Nefes darlığı, bronşit, öksürük kesme, verem ve kanın temizlenmesinde kullanılır. Nefes darlığında ayvanın yaprağı, bronşit için ayvanın çiçeği, diğerleri içinde ayvanın kendisi haşlanır. Elde edilen sıvı çay gibi içilir (Savran ve vd. 2002). Bağırsak rahatsızlıkları tedavisinde, eldeki yara ve çatlakların tedavisinde kullanılır (Sadıkoğlu 2003). Meyvalarının yenmesi soğuk algınlığı, grip vb.

enfeksiyonlara karşı gelir (Özçelik ve Balabanlı 2005). Astım tedavisinde, böbrek taşı düşürmek için, bronşiyal yatıştırıcı olarak, grip tedavisinde, idrar artırıcı olarak, ishale karşı, kullanılır (Kültür 2007). Yapraklarından bir miktar alınarak suda kaynatır, boğaz ağrısına karşı kullanılır, ağrı geçene kadar kullanılır (Akgül 2008). İlaç olarak yararlanılır (Satıl ve vd. 2008). Verem tedavisinde kullanılır (Savran ve vd. 2009). Taze veya kurutulmuş yaprakları ile infüzyon şeklinde hazırlanan drog tüketilmektedir. Öksürük için ve nefes darlığı için ve yüksek ateş için tüketilmektedir (Tetik 2011). Kemaliye (Erzincan) ilçesinde yöreye özgü bazı yemeklerin yapımında kullanılır (Yücel ve vd. 2013). Gaziantep'te ayva yapraklarından infüzyon yoluyla elde edilen çay soğuk algınlığı ve öksürüğe karşı kullanılmaktadır (Şahin Yiğit 2014). Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen nefes darlığına karşı kullanılır. Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen bronşit tedavisinde kullanılır. Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen öksürük kesici olarak kullanılır. Yapraklarından hazırlanan dekoksasyon, dahilen göğüs yumuşatıcısı olarak kullanılır. Yapraklarından hazırlanan infüzyon, dahilen göğüs yumuşatıcısı olarak kullanılır. Yapraklarından hazırlanan dekoksasyon, dahilen mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır. Yapraklarından hazırlanan dekoksasyon, dahilen sindirimi kolaylaştırıcı olarak kullanılır. İnce ve düzgün dalları, yün çırpma sopası olarak kullanılır (Şenkardeş 2014). Yaprığı infüzyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.52.9. *Eriobotrya japonica* (Thunb.) Lindl.

Bitkinin Türkçe Adı: Yeni Dünya, Malta Eriği

Bitkinin Yöresel Adı: Yeni Dünya

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Adıyaman Turgut Reis Mahallesi bahçe kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyve olarak tüketilir (Sadık YETİŞ, 28.08.2014).

Örnek No: M. K. F. 1005

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Yenedünya yapraklarının midevi olarak kullanıldığı ifade edilmiştir (Kıran 2006).

5.52.10. *Fragaria vesca* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Çilek, Yabani Çilek, Yer Çileği, Dağ Çileği, Çiğelem, Çile

Bitkinin Yöresel Adı: Çilek, Yer Çileği

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan, Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Fatih Mahallesi, Pirin Perre civarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyve olarak tüketilir, reçeli yapılır (Ekrem ÇELİK, 20.05.2014).

Örnek No: M. K. F. 1175

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Meyveleri yenir. Tatlılara, pastalara katılır. Reçeli yapılır. Krem, sabun, kolonya vb. kozmetik ürünlerin yapımında kullanılır (Deniz ve vd. 2010). Meyvesi yenen bitkilerdendir (Ertuğ 2014). Meyvesi yenir. Taze meyveler cildi güzelleştirir (Karakurt 2014).

5.52.11. *Malus sylvestris* (L.) Miller subsp. *orientalis* (A. Uglitzkich) Browicz var. *orientalis*

Bitkinin Türkçe Adı: Yaban Elması

Bitkinin Yöresel Adı: Yabani Elma, Elma

Bitkinin Toplanma Zamanı: Eylül, Ekim

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Samsat girişi yol üzeri yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı, İğ ve Sapan (kuş lastiği) yapımında kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Ağacın sağlam kısımlarından yün eğirmek için iğ, teşi, kirmen, çikrik gibi değişik isimler verilen araç yapılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015). Meyve olarak tüketilir. İshali geçirmek için kullanılır.

Çocuklara sapan (kuş lastiği) yapımında kullanılır (Mehmet Emin ALP, 31.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1188

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Yanık tedavisinde kullanıldığı kaydedilmiştir (Yazıcıoğlu ve Tuzlacı 1996). Meyveleri yiyecek olarak kullanılır (Ertuğ 2000). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Meyveleri, komposto ve tatlı yapımında kullanılır (Gelse 2012). Bitkinin meyvesi kurutulur, daha sonra suda kaynatılarak hoşafı yapılarak kullanılır (Arı 2014). Meyvesi yenen bitkilerdendir (Ertuğ 2014). Meyvesi, tansiyon düşürücü olarak doğrudan yenir. Çatallı dallarından çocuklar tarafından sapan yapılır (Şenkardeş 2014). Meyvesi tazeyleyen yenilir. Kurusu özellikle kışın kompozto yapılarak içilir (Şenkardeş ve Tuzlacı 2014). Kurutulup çay olarak içilir (Doğan ve Tuzlacı 2015).

5.52.12. *Persica vulgaris* Mill.

Bitkinin Türkçe Adı: Şeftali

Bitkinin Yöresel Adı: Şeftali

Bitkinin Toplanma Zamanı: Haziran, Temmuz, Ağustos

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Çimen Köyü civarı bahçe içi

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyve olarak tüketilir. İshali geçirmek için kullanılır (Maide GÜNAYDIN, 27.10.2014).

Örnek No: M. K. F. 1189

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Meyveleri, komposto ve tatlı yapımında kullanılır (Gelse 2012).

5.52.13. *Prunus armeniaca* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Kayısı

Bitkinin Yöresel Adı: Kayısı, Mişmiş, Cir, Şekerpare

Bitkinin Toplanma Zamanı: Temmuz

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve, Tohum

Bitkinin Toplandığı Yer: Besni İlçesi yol üzeri yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyve olarak tüketilir. Bitkinin çekirdekleri kırılarak yenilir. Kabıza iyi gelir. Kuru yapıdır ve kışın tüketilir. Komposto ve hoşaf yapımında kullanılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1045

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Meyveleri gıda amaçlı olarak kullanılır. Gövde kabuğu el sanatlarında kullanılır (Ertuğ 2000). Meyveleri yenir. Kabızlığı giderir. Fazla yenildiğinde diyareye sebep olur. Kayısı kuru tatlılara, keklere katılır. Kompostosu, reçeli, marmelatı yapılır. Tohumları kırılarak yenilebilir (Deniz ve vd. 2010). İştah açar ve hazmı kolaylaştırır. Kansızlığı giderir. Kabızlığa iyi gelir. Cilde tazelik ve güzellik verir. Besin maddesi olarak da tüketilebilir (Doğan ve Bağcı 2011). Kemaliye (Erzincan) ilçesinde yöreye özgü bazı yemeklerin yapımında kullanılır (Yücel ve vd. 2013). Bitkinin meyve kısmı kaynatılır, hoşafı yapılarak tüketilir. Bitkinin meyve kısmı doğrudan tüketilir. Bağırsak rahatsızlıklarına iyi geldiği belirtilmiştir (Arı 2014). Çiğ yenir. Suyu çıkarılır. Bağırsak problemleri, susuzluğu giderir, kan yapar. Böbrekleri çalıştırır, kabızlığı giderir. Kayısı çekirdeği dövülür yutulur, bağırsak solucanını düşürür. Kayısı (sert ve çekirdekleri çıkartılmış) + kırmızı elma kabuğu+ 1 kahve fincanı su kaynatıp yüze sürülür. Yüzdeki sivilceleri yok eder. Kayısı demir sacın üzerine konulup ısıtılır, ağrıyan yere konur ağrıyı dindirir (Karakurt 2014).

5.52.14. *Prunus divaricata* Ledeb.

Bitkinin Türkçe Adı: Dağ Eriği, Yaban Eriği

Bitkinin Yöresel Adı: Dağ Eriği, Yaban Eriği, Yabani Erik

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Gölbaşı İlçesi çıkışı yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyve olarak tüketilir (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1190

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Meyvesi yenir ve ekşisi yapılır. Şeker hastalığına karşı kullanılmaktadır. Bunun için yaş meyveden günde 5–10 adet yenir (Gültaş 2009). Meyveleri çiğ olarak tüketilmektedir. Grip ve soğuk algınlığı için infüzyon şeklinde hazırlanan drog tüketilmektedir (Tetik 2011). Bitkinin meyve kısmı doğrudan yenerek tüketilir. Bitkinin meyvesi tüketilerek vitaminsizlik ihtiyaçlarının karşılanması amacı ile kullanılır (Arı 2014). Meyvesi yenen bitkilerdendir (Ertuğ 2014). Suyu çıkarılır içilir. Anne sütü artırıcı, kanı temizleyici, ishal kesici, toksin atıcıdır ve kanlı basur için faydalıdır. Şeker hastalığına iyi gelir, şekeri düşürür (Karakurt 2014). Meyvelerinden komposto yapılır (Şenkardeş 2014). Meyveleri çiğ olarak ve kompostosu yapılarak yenir (Doğan ve Tuzlacı 2015). Meyvesi dekoksasyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.52.15. *Prunus x domestica* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Kara Erik, Erik, Mürdüm Eriği

Bitkinin Yöresel Adı: Kara Erik, Erik

Bitkinin Toplanma Zamanı: Ağustos, Eylül

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Çelikhane İlçesi

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyve olarak tüketilir. Reçeli yapılır (Abuzer SONKAYA, 30.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1127

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Kemaliye (Erzincan) ilçesinde yöreye özgü bazı yemeklerin yapımında kullanılır (Yücel ve vd. 2013).

5.52.16. *Pyracantha coccinea* M. Roem.

Bitkinin Türkçe Adı: Ateş Dikeni, Yemişen, Kuş Alıcı, Kirkat, Tavşan Elması

Bitkinin Yöresel Adı: Yemişen, İt Alıcı

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Adıyaman Altınşehir Mahallesi

Bitkinin Kullanım Amacı: Süs bitkisi ve Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Süs bitkisi olarak park ve bahçelerde kullanılır. Meyvesi yenilir (Ahmet Zafer TEL, 11.09.2015).

Örnek No: M. K. F. 1193

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Meyvesi yenen bitkilerdendir (Ertuğ 2014).

5.52.17. *Pyrus syriaca* Boiss. var. *syriaca*

Bitkinin Türkçe Adı: Dağ Armudu, Yabani Armut, Çakal Armudu

Bitkinin Yöresel Adı: Yabani Armut, Şekuke, Şekoke, Şikoke

Bitkinin Toplanma Zamanı: Meyve

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Ağustos, Eylül

Bitkinin Toplandığı Yer: Yeni Mahalle, Kemal Paşa Caddesi

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyve olarak tüketilir. İshale iyi gelir (Sadık YETİŞ, 28.08.2014).

Örnek No: M. K. F. 1004

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Meyvelerinin yenmesi ishali keser (Özçelik ve Balabanlı 2005). Meyvesi yenen bitkilerdendir (Ertuğ 2014). Meyvesi turşu ve sirke yapımında kullanılır (Şenkardeş ve Tuzlacı 2014). Meyvesi taze olarak yenir (Doğan ve Tuzlacı 2015).

5.52.18. Rosa canina L.

Bitkinin Türkçe Adı: Kuşburnu, Gülbüzük, Kuşgülü, İtburnu, İt Gülü, Köpek Gülü, Gülburnu, Şillan

Bitkinin Yöresel Adı: Kuşburnu, Gülburnu, İtburnu

Bitkinin Toplanma Zamanı: Ekim, Kasım

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve, Çiçek

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi yol üzeri yol ayrımı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Soğuk algınlığı için kullanılır. Kanı temizleyici ve tansiyonu düşürücü özelliği vardır. Renklendirmek için hibisküs ile çayı demlenir ve içilir (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Astım, bronşit, üst solunum yolu rahatsızlıkları için kullanılır (Sabahattin KANDIRMAZ, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1071

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Kabız ve kuvvet verici etkilere sahiptir. Halk arasında şeker hastalığına karşı da kullanılmaktadır (Baytop 1999). Meyveleri hayvan yemi, yiyecek ve ilaç olarak kullanılır (Ertuğ 2000). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Basur hastalığının tedavisinde, bronşit, öksürük gibi soğuk algınlığında ve midenin

yumuşatılmasında, tansiyon düzenlemede ve idrar yolları rahatsızlığında kullanılır. Bunun için bitkinin çayı yapıp içilir. Kökünün kabuğu kurutulup öğütüldükten sonra kaynatılır ve hemoroide karşı içilir (Arık 2003). Kuvvetlendirici amacıyla marmelatı yapılır. Çayı öksürük, şeker hastalığı, kalp hastalıkları, böbrektaşı iltihabi, romatizma ve nefes darlığına karşı bol miktarda içilir (Özçelik ve Balabanlı 2005). Bebeklerde karın ve kasık ağrılarının giderilmesinde kullanılır (Özaydın ve vd. 2006). Safra kesesi hastalıkları tedavisinde, grip tedavisinde, egzama tedavisinde, kullanılır (Kültür 2007). Gıda ve tedavi amaçlı yararlanır (Satıl ve vd. 2008). Soğuk algınlığına karşı ve kuvvet verici olarak kurutulmuş meyveler parçalanarak veya dövülerek infüzyon (% 5) şeklinde içilir. Meyvesi çiğ olarak yenilir ve reçeli yapılır. Çayı yapılarak içilir (Güldaş 2009). Meyve ve tohumları soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır (Yapıcı ve vd. 2009). Meyvesinden çay yapılır. Soğuk algınlığı, grip ve nezlede kullanılır. Meyvelerinden reçel yapılır. C vitamini kaynağıdır (Deniz ve vd. 2010). Meyvelerinin kaynatılmasıyla elde edilen çayı şeker hastalığı gidermede, böbrek taşı ve kumunu düşürmede kullanılır. Meyveleri direk veya reçeli yapılarak da tüketilebilir (Doğan ve Bağcı 2011). Bağırsak sancısının giderilmesinde kullanılır (Güneş ve Özhatay 2011). Taze veya kurutulmuş meyveleri ile infüzyon şeklinde hazırlanan doğru tüketilmektedir. Soğuk algınlığı için ve mayasıl için tüketilmektedir. Çiçekleri ile infüzyon şeklinde hazırlanan doğru soğuk algınlığı için tüketilmektedir. Meyveleri olgunlaştıktan sonra reçel yapılmaktadır. Bitkinin dikenleri taze iken ilkbaharda hayvanların memelerinin etrafında çıkan siğillere batırılıp 24 saat bekletilip çıkarılıyor bu şekilde siğiller tedavi edilmektedir (Tetik 2011). Çankırı-Yapraklı Hazım Dağı Tabiat Parkı'nın doğal süs bitkilerindendir (Dölarıslan ve Gül 2012). Meyveler taze olarak yenir. Meyvesi soğuk algınlığı, grip, bronşit için infüzyon halinde kullanılır (Polat ve vd. 2012). Bitkinin meyve kısmının marmelatı yapılır. Bitkinin meyve kısmı kaynamış suya katarak 3-5 dakika bekletilir ve çay şeklinde tüketilir. Bitkinin meyve kısmı kurutulur, suyun içerisinde uzun süre kaynatılır, marmelata dönüştürülür. Günde bir öğün düzenli olarak tüketildiğinde bir aylık seans sonucunda böbrek rahatsızlıklarında (üre) ve basur tedavilerinde kullanılır. Bitkinin meyve kısmı kaynatılır, ezilerek elekten geçirilir soğutularak içilir. Bağırsak tutukluğuna ve mide ülserine iyi geldiği

belirtilmiştir (Arı 2014). Meyvesi yenen bitkilerdendir (Ertuğ 2014). Reçel olarak tüketilir Şillan olarak ta adlandırılır. Basur hastalığının tedavisinde, bronşit, öksürük gibi soğuk algınlığında ve midenin yumuşatılmasında, tansiyon düzenlemede ve idrar yolları rahatsızlığında kullanıldığı söylenmektedir (Bakır Sade 2014). Meyvelerinden hazırlanan dekoksiyon, dahilen hemoroitlere karşı kullanılır. Meyvelerinden hazırlanan dekoksiyon, dahilen nefes darlığına karşı kullanılır. Meyvelerinden hazırlanan dekoksiyon, dahilen bronşit tedavisinde kullanılır. Meyvelerinden hazırlanan dekoksiyon, dahilen soğuk algınlığı tedavisinde kullanılır. Meyvelerinden hazırlanan dekoksiyon, dahilen öksürük kesici olarak kullanılır. Meyvelerinden yapılan pekmez, dahilen öksürük kesici olarak kullanılır. Meyvelerinden yapılan pekmez, dahilen balgam söktürücü olarak kullanılır. Meyvelerinden hazırlanan dekoksiyon, dahilen iltihaplı bademcik hastalıkları tedavisinde kullanılır. Meyvelerinden hazırlanan dekoksiyon, dahilen şeker hastalığı tedavisinde (kan şekerini düşürücü olarak) kullanılır. Kökünden hazırlanan dekoksiyon, dahilen sarılık (hepatit) tedavisinde kullanılır. Meyvelerinden çay yapılır. Meyvelerinden reçel yapılır. Meyvelerinden marmelat yapılır (Şenkardeş 2014). Meyvelerinden bitkisel çay yapılır (Şenkardeş ve Tuzlacı 2014). Meyvesi çay olarak içilir. Pekmezi yapılarak yenir (Doğan ve Tuzlacı 2015). Meyve ve kökü infüzyon ve dekoksiyon olarak ve yenilerek astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.52.19. *Rosa foetida* J.Herrm.

Bitkinin Türkçe Adı: Yabani Gül, Sarı Gül, Acem Sarısı

Bitkinin Yöresel Adı: Gül

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Çiçek

Bitkinin Toplandığı Yer: Adıyaman Hocaömer Mahallesi

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda, Süs Bitkisi, Oyun aracı olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Süs bitkisi olarak kullanılır. Şerbeti yapılır. Çiçekleri ile çocuklar oyun oynar (Safiye IŞILDAK, 05.06.2015).

Örnek No: M. K. F. 1157

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Kalp ağrılarına ve kansere karşı kullanılır. Bitkinin meyveleri toplanıp kaynatılarak içilir (Akgül 2008).

5.52.20. *Rubus sanctus* Schreb.

Bitkinin Türkçe Adı: Böğürtlen, Tarla Böğürtleni, Bük Üzüümü, Yabani Üzüm, Gür Üzüm, Gökne, Katır Dikeni, Karamu, Karantı, Kapina, Avat, Malina

Bitkinin Yöresel Adı: Böğürtlen, Bük

Bitkinin Toplanma Zamanı: Temmuz, Ağustos

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Gerger yol üzeri yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyve olarak tüketilir. Ayrıca reçeli yapılır (Mehmet Emin ALP, 31.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1191

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Kuvvet verici, diüretik, kabız ve şeker için, bademcik iltihabı, yara iyi edici olarak kullanılır (Ayanoglu ve vd. 1999). Ağrı kesici olarak kullanılır (Ertuğ 2000). Yaprağı dahilen İnfüzyon veya dekoksasyon (% 5) halinde kabız, kuvvet verici, idrar söktürücü ve şeker hastalığına karşı kullanılır. Bademcik iltihaplarında dekoksasyonu gargara halinde kullanılmaktadır. Yara iyi edici olarak kurutulmuş yaprak ince toz haline getirilir. Bu toz yara üzerine dökülür. Meyvesi yenilmektedir. Meyvenin ezilmesiyle elde edilen şurup kabız etkiye sahiptir. Ayrıca reçeli de yapılır (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). Bitkinin kökleri yenir (Akgül 2008). Gıda ve tedavi amaçlı yararlanılır (Satıl ve vd. 2008). Kökleri böbrek taşı tedavisinde kullanılır (Yapıcı ve vd. 2009). Ağız yaralarının tedavisinde kullanılır (Güneş ve Özhatay 2011). İnce, saçak kökleri ile infüzyon şeklinde hazırlanan renkli ve lezzetli drog prostat için, kısırlık için, kalp ağrıları için ve nefes darlığı için tüketilmektedir. Prostat ve kısırlık için içerisine ısırgan tohumu da katılarak hazırlanabilir. Kökleri ayrık otu

ile birlikte infüzyon şeklinde hazırlanarak; eklem ağrıları kireçlenme ve taş için kullanılmaktadır. Meyveleri, yaprakları, herbası ve çiçeklerinden infüzyon şeklinde hazırlanan drog boğaz iltihabı ve mide ağrıları için kullanılmaktadır. Isırgan otu ile birlikte infüzyon şeklinde hazırlanan drog kanser için kullanılmaktadır (Tetik 2011). Doğadan toplanıp bahçelerde yetiştiriciliği yapılan bir bitkidir. Meyvaları taze olarak tüketilir (Altay ve Karahan 2012). Yara ve kesik tedavisinde kullanılır (Doğan 2014). Meyveler taze olarak yenir. Reçel olarak tüketilir. Meyve, çiçek ve kök kısımları bronşit, astım, şeker hastalığı, böbrek taşları için infüzyon halinde kullanılır (Polat ve vd. 2012). Meyvesi yenilen bitkilerdendir (Ertuğ 2014). Taze meyvelerinin ezilerek çıkartılan suyu, haricen ağız içi ve dudak yaralarının tedavisinde kullanılır. Taze meyveleri, doğrudan yenerek kalp-damar hastalıkları tedavisinde kullanılır. Kökünden hazırlanan dekoksyon, dahilen şeker hastalığı tedavisinde (kan şekerini düşürücü olarak) kullanılır. Taze meyvelerinin ezilerek çıkartılan suyu haricen, süt emmeyen bebeklerin (dudaklarına sürülerek) memeye alışmalarını sağlamada kullanılır. Meyveleri yenir (Şenkardeş 2014). Meyvesi taze olarak ve reçeli yapılarak yenir (Doğan ve Tuzlacı 2015). Yaprak, çiçek ve kökü infüzyon ve dekoksyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.52.21. *Sanguisorba minör* Scop. subsp. *magnolii*

Bitkinin Türkçe Adı: Çayır Düğmesi, Amel Otu, Kelek Otu, Kara Gömdürme

Bitkinin Yöresel Adı: Amel Otu

Bitkinin Toplanma Zamanı: Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Alidağ Mevki Mahmut El-Ensari civarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Çiğ olarak tüketilir ve salata yapımında kullanılır. Eskiden ishali hafifletmek için kullanılmış (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1046

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Kuru veya taze şekilde hayvan yemi olarak kullanılmaktadır, bu şekilde hayvanların sütünü arttırmaktadır (Tetik 2011).

5.53. Rubiaceae (Kökboyasıgiller)

5.53.1. *Cruciata taurica* (Pall. ex Willd.) Ehrend.

Bitkinin Türkçe Adı: Kırım Güzeli, Topacık, Sarılık Otu

Bitkinin Yöresel Adı: Sarılık Otu

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Sütü

Bitkinin Toplandığı Yer: Fatih Mahallesi Zey yolu üzeri yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Eskiden sütü ile maya yapılırdı (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1047

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Şirdem ile kullanılarak peynir mayalanması sağlanır (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). Meyvesi yenen bitkilerdendir (Ertuğ 2014). Meyvesi peynir mayalamada kullanılır (Doğan ve Tuzlacı 2015).

5.53.2. *Galium tricornutum* Dandy

Bitkinin Türkçe Adı: Yapışkan Otu, Yoğurt Otu, Top Otu, Havotu, Çobansüzeği, Sünnetliceotu

Bitkinin Yöresel Adı: Yapışkan Otu

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi Akdağ mevki

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Cilt yaralarının iyileşmesinde kullanılır. Ağız yaralarına ve boğaz iltihaplarında gargarası yapılırsa iyi gelir (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1106

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: İştah açıcı, idrar arttırıcı olarak kullanılır (Baytop 1994). Toprak üstü kısımları süs amaçlı olarak kullanılır (Ertuğ 2000). Yapraklar kanser tedavisinde kullanılır (Özgökçe ve Özçelik 2004).

5.54. Rusceae (Tavşanmemesigiller)

5.54.1. *Ruscus aculeatus* L. var. *angustifolius* Boiss.

Bitkinin Türkçe Adı: Tavşan Memesi, Tavşan Topuğu, Noel Çiçeği, Tavşan Kirazı, Silcan, Emir, Fare Dikeni, Herdemtaze, Sıçan Dikeni

Bitkinin Yöresel Adı: Yabani Mersin

Bitkinin Toplanma Zamanı: Haziran, Temmuz

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Gölbaşı İlçesi Mahalle aktarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: İdrar yolu hastalıklarına iyi gelir, idrarı söktürücü özelliği vardır (Sabahattin KANDIRMAZ, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1072

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Diüretik, taş düşürücü, iştah açıcı, ateş düşürücü, terletici olarak kullanılır (Ayanoğlu ve vd. 1999). İlaç olarak yararlanılır (Satıl ve vd. 2008). Hemoroid (basur) tedavisinde kullanılır (Şener 2011).

5.55. Salicaceae (Söğütgiller)

5.55.1. *Populus euphratica* Olivier

Bitkinin Türkçe Adı: Kavak, Fırat Kavağı, Tuzcul Kavak

Bitkinin Yöresel Adı: Kavak

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Dal, Kabuk, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Adıyaman Büyükkavaklı Köyü

Bitkinin Kullanım Amacı: Tahta ve Ahşap İşlerinde, Sapan (kuş lastiği) yapımında, Hayvan Yemi ve Yakacak olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Çocuklara sapan (kuş lastiği) yapımında kullanılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Tahta ve ahşap işlerinde kullanılır. Dalları ve yaprakları hayvan yemi olarak kullanılır. Kuru kısımları yakacak olarak kullanılır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1192

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Kabuklarından hazırlanan infüzyon, kabız ve ateş düşürücü olarak kullanılmaktadır (Baytop 1999). Yakacak ve el sanatları yapımında kullanılmaktadır (Ertuğ 2000). Toprak ev inşa edilirken evlerin çatılarında bitkinin kalın gövdeleri kullanılır. Yakacak olarak kullanılır (Arık 2003). Toprak evlerin damlarında eskiden kirli yerine evin tavan kısmını güçlendirmek için kullanılırdı. Yöresel olarak “Sülüm” olarak adlandırılan damlara çıkmak için kullanılan merdiven yapımında kullanılır. Evlerin bahçelerinde süs ve gölge verici amaçlı yetiştirilmektedir. Gövde ve dalları kışın yakacak olarak kullanılır (Gelse 2012).

5.55.2. *Salix alba* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Söğüt, Ak Söğüt

Bitkinin Yöresel Adı: Söğüt

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Dal, Kabuk, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Çelikhane yolu kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Hayvan yemi, Yakacak, Kök boyası ve Süs bitkisi olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Dal ve yaprakları hayvan yemi ve yakacak olarak kullanılır. Kökünden elde edilen boya ile eskiden tahta boyanırdı (Oruç FURKAN, 22.03.2015).

Süs bitkisi olarak kullanılır (Ekrem ÇELİK, 25.05.2015).

Kabuklarından çocuklara flüt yapılır (Ahmet Zafer TEL, 11.09.2015).

Örnek No: M. K. F. 1143

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Dahilen yatıştırıcı, kuvvet verici, ateş düşürücü, kabız ve romatizma ağrılarını giderici etkilere sahiptir (Baytop 1994). Bitkinin toprak üstü kısımları yakacak ve el sanatları yapımında kullanılır (Ertuğ 2000). Romatizma ağrısının giderilmesinde kullanılır (Özaydın ve vd. 2006). Yapraklarından hazırlanan, dekoksion romatizma tedavisinde kullanılır. Yapraklarından hazırlanan dekoksion, dahilen, böbrek kumunu düşürmek amacıyla kullanılır. Gövde kabuklarından hazırlanan dekoksion, haricen, romatizma tedavisinde kullanılır. Gövdelerinden elde edilen kömür, toz edilip, hayvanların içme suyuna katılarak, hayvanların şişliklerinin giderilmesinde kullanılır. Yapraklarından hazırlanan dekoksion, haricen saç kepeklenmesine karşı kullanılır. Yapraklarından hazırlanan dekoksion, sabahları aç karnına 1 bardak dolusu içilerek, kan şekerini düşürmek amacıyla kullanılır (Tuzlacı 2006). Egzama tedavisinde, mantar hastalığı tedavisinde, mide ağrısının giderilmesinde, sıtma tedavisinde, kullanılır (Kültür 2007). Taze dalları kesilerek sepet yapılır. Odunu kereste yapımında ve yakacak olarak kullanılır (Deniz ve vd. 2010). Taze veya kuru yaprakları ile infüzyon şeklinde hazırlanan drog, ağrı kesici olarak kullanılmaktadır. Yapraklarından hazırlanan drog sinüzit için de tüketilmektedir (Tetik 2011). Çankırı-Yapraklı Hazım Dağlı Tabiat Parkı'nın doğal süs bitkilerindendir (Dölarıslan ve Gül 2012). Genç dallar sepet örmede kullanılır (Polat ve vd. 2013). Bitkinin yaprağı kurutulur, kaynamış suyun içerisine katılır 10 dakika demlemeye alınır, tekrar bir süre kaynatılarak beklemeye alınır. Haftada en az bir fincan içilerek karın ağrısının ve nefes darlığının tedavisinde kullanıldığı

belirtmiştir (Arı 2014). Yaprağı kaynatılarak içilir (aç karnına) baş ağrısına faydalıdır. Söğüt kabuğu; eskiden ameliyat yaralarına sargı bezi olarak kullanılmış. Kanamayı durdurur. Dalından düdük yapılır. Sünnet olanların kesiğine söğüt ağaç güvesi koyulur, iyileştirilir. Söğüt kabuğu ve dalları kaynatılır baş ağrısına faydalıdır. Söğüt yaprağı; ateşli hastalıklarda banyo suyuna katılır (Karakurt 2014). Yapraklarından hazırlanan dekoksasyon, gargara halinde diş eti hastalıkları (nevazil) tedavisinde kullanılır. Düzgün dalları balta, kürek, bel vb. alet sapı yapımında kullanılır. Düzgün dalları saban oku yapımında kullanılır. Gövdesi toprak damlı evlerin çatısının yapımında kullanılır. Yaprakları hayvan yemi olarak kullanılır (Şenkardeş 2014).

5.56. Santalaceae (Ökseotugiller)

5.56.1. *Thesium tauricum* Boiss. & Hausskn.

Bitkinin Türkçe Adı: Ökse Otu, Burç, Çeti, Çekem, Gökçe, Güvelek, Yalınkaya, Çekim, Çetin, Çiğirdik, Fitri, Gebelek, Gelimkara, Gevelek, Güveldek, Göylek, Güveldek, Öğse, Ökselek, Purçak

Bitkinin Yöresel Adı: Ökse Otu, Güvelek

Bitkinin Toplanma Zamanı: Nisan

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Çiçek, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Gölbaşı İlçesi Mahalle aktarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Kalp damar tıkanıklığı için kullanılır (Sabahattin KANDIRMAZ, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1073

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Literatürde herhangi bir kullanıma rastlanmamıştır.

5.56.2. *Thesium macranthum* Fenzl

Bitkinin Türkçe Adı: Koca Güvelek, Güvelek, Güvelek, Gögelek

Bitkinin Yöresel Adı: Güvelek

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Tohum

Bitkinin Toplandığı Yer: Samsat İlçesi yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Hemoroit tedavisi için bitkinin tohumları ezilip balla karıştırılır hap şekline getirilir ve günde 1 defa yenilir (Murat TAK, 23.08.2015).

Örnek No: M. K. F. 1223

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Literatürde herhangi bir kullanıma rastlanmamıştır.

5.57. Scrophulariaceae (Sıracaoğulları)

5.57.1. *Scrophularia canina* L. subsp. *bicolor* (Sm.) Greuter

Bitkinin Türkçe Adı: Sıraca Otu, Köpek Sıraca Otu, Kaya Çekemi, Kokar Çaçır, Er Köpürteni, Köperen Ot

Bitkinin Yöresel Adı: Sıraca Otu

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Pirin Mahallesi civarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Süpürge yapımında kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Bitkinin dalları sert olduğundan eskiden avluyu süpürmek için toprak üstü kısımları süpürge yapımında kullanılırdı (Ekrem ÇELİK, 25.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1144

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Literatürde herhangi bir kullanıma rastlanmamıştır.

5.57.2. *Verbascum linguifolium* Hub.-Mor.

Bitkinin Türkçe Adı: Keçeli Sığırkuyruğu, Sığır Kuyruğu, Ayı Kulağı, Yün Otu

Bitkinin Yöresel Adı: Sığır Kuyruğu

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Sincik İlçesi yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Kuru öksürük ve akciğer sorunlarına iyi gelir. Bir su bardağında bir çay kaşığı bitki 10 dakika demlendikten sonra içilir (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1107

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Terletir, ateşi düşürür, kaşıntıyı keser, göz ağrılarını giderir. Çiçekli dalları çok sinirli kişilerde, mide spazmlarında ilaçtır. Bir bardak suya bir çorba kaşığı sığırkuyruğu çiçeği karıştırılarak hazırlanan infüzyon, uykusuzluk ve sinire karşı etkilidir. Alıçla birlikte de kullanılır (Şimşek ve vd. 2002). Kurutulup toz haline getirilerek yaranın üzerine dökülüyor bu şekilde antiseptik amaçlı kullanılmaktadır. İnfüzyon şeklinde hazırlanan drog göğüs yumuşatıcı olarak, nefes darlığı için ve öksürük için tüketilmektedir. Gövdesi kuruduktan sonra yaklaşık bir yıl sonra çıra olarak kullanılmaktadır (Tetik 2011).

5.58. Solanaceae (Patlıcangiller)

5.58.1. *Capsicum annuum* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Biber

Bitkinin Yöresel Adı: Biber

Bitkinin Toplanma Zamanı: Temmuz, Ağustos

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Çimen Köyü civarı bahçe içi

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Sebze olarak tüketilir. Yazın kuruluğu yapılır, kışın dolma yapımında kullanılır. Pul biber yapımında kullanılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1048

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Gıda amaçlı yararlanır (Satıl ve vd. 2008). Kemaliye (Erzincan) ilçesinde yöreye özgü bazı yemeklerin yapımında kullanılır (Yücel ve vd. 2013). Yenir. C vitamini deposudur (Karakurt 2014).

5.58.2. *Nicotiana tabacum* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Tütün

Bitkinin Yöresel Adı: Tütün

Bitkinin Toplanma Zamanı: Haziran, Temmuz, Ağustos

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Çelikhane İlçesi

Bitkinin Kullanım Amacı: Sigara yapımında, Ticaret bitkisi olarak ve Halıları güveden korumak amacıyla kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Halıları güvelerden ve haşerelerden korumak için halıların arasına kurusu serpilir ve sarıldıktan sonra o şekilde muhafaza edilir (Maide GÜNAYDIN, 27.10.2014).

Sigara olarak sarılır ve içilir. Ticareti yapılarak ekonomik kazanç sağlanır (Abuzer SONKAYA, 30.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1128

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Yaprakların ezilmesiyle elde edilen özsuğu, haricen, kesik ve yara tedavisinde kullanılır (Tuzlacı 2006). Bölgede tarımı yaygın olan bir bitki türüdür. Yaprakları keyif verici olarak kullanılır.

Köylüler tarafından yapılan tütün doğranıp satılarak ekonomik bir kazanç sağlanmaktadır. Yaraların kapanması ve çabuk iyileşmesi için sigarada kullanılan yapraklarının külü yaraya haricen uygulanır (Gelse 2012).

5.58.3. *Solanum lycopersicum* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Domates

Bitkinin Yöresel Adı: Domates

Bitkinin Toplanma Zamanı: Temmuz, Ağustos

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Çimen Köyü civarı bahçe içi

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Sebze olarak tüketilir. Yazın kuruluğu yapılır, kışın dolma yapımında kullanılır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1108

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Kemaliye (Erzincan) ilçesinde yöreye özgü bazı yemeklerin yapımında kullanılır (Yücel ve vd. 2013).

5.58.4. *Solanum melongena* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Patlıcan

Bitkinin Yöresel Adı: Patlıcan, Balcan

Bitkinin Toplanma Zamanı: Temmuz, Ağustos

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve

Bitkinin Toplandığı Yer: Çimen Köyü civarı bahçe içi

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Sebze olarak tüketilir. Yazın kuruluğu yapılır, kışın dolma yapımında kullanılır (Maide GÜNAYDIN, 27.10.2014).

Örnek No: M. K. F. 1158

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Meyve / Kaliks haricen hemoroit tedavisinde kullanılır (Gürhan ve Ezer 2004). Gıda amaçlı yararlanılır (Satıl ve vd. 2008). Meyve sapı ile infüzyon şeklinde hazırlanan drog, mayasıl için günde bir bardak içilmektedir (Tetik 2011). Astım tedavisinde kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.58.5. *Solanum tuberosum* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Patates

Bitkinin Yöresel Adı: Patates

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Ekim

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Kök

Bitkinin Toplandığı Yer: Besni İlçesi Şire Pazarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Sebze olarak tüketilir, yemeklerde kullanılır. Kabuğu rendelenir ve yanıklara sürülürse iyi gelir (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1194

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Gözde meydana gelen şişkinlikleri ve cilt kırıışıklarını iyileştirir. İnce ince dilimlenen patatesler göz ya da cilt üzerinde bir müddet bekletilerek tedavisi yapılır. Basur memelerinin tedavisinde de kullanılır (Savran ve vd. 2002). Yumrularının haşlanarak yenmesi sert ve batıcı bir şey yutulduğunda zarar vermeden çıkmasını sağlar. Skorbüt hastalığını önler. Kandaki şeker seviyesini düşürür. Kanı temizler. Kansere karşı korur. İshale karşı papates püresi, ateş düşürücü olarak kullanılır (Özçelik ve Balabanlı 2005). Boğaz tahrişi, ezik, bertik, başağrısı için kullanılır (Sarı ve vd. 2010). Yumrusu dilinip baş ağrısına konur. Patates yemek ishali keser (Karakurt 2014).

5.59. Styracaceae (Tesbihağacıgiller)

5.59.1. *Styrax officinalis* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Tespih Ağacı, Tesbih Ağacı, Ayı Fındığı, Çakıldak, Tesbi, Tespihlik, Tespi, Yaban Ayvası, Zamzalak, Zanzalak

Bitkinin Yöresel Adı: Tesbih Ağacı

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Haziran

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Tohum

Bitkinin Toplandığı Yer: Besni İlçesi Şire Pazarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tesbih yapımında kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Tohumlarından tesbih yapılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1215

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Tesbih yapımında kullanılır (Ayanoğlu ve vd. 1999). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). İdrar ve ter söktürür. Karında toplanan suyu boşaltır (Özçelik ve Balabanlı 2005). Genç dallar süpürge ve tesbih yapımında kullanılır (Polat ve vd. 2013). Çiçeği yenen bitkilerdendir (Ertuğ 2014). Gaziantep'te yapraklarından infüzyon yoluyla elde edilen çayı şeker hastalığında ve nefes darlığında kullanılmaktadır (Şahin Yiğit 2014). Meyveleri ezildikten sonra su ile köpürtülerek sabun gibi kullanılır. İpe dizilerek tesbih yapımında kullanılır. Balıkçılıkta yem olarak kullanılır (Şenkardeş ve Tuzlacı 2014).

5.60. Urticaceae (Isırgangiller)

5.60.1. *Urtica dioica* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Gezgezk, Geznik, Gezok, Isırgı, Sırgan Otu, Yığınç, Bırkı, Dalan, Daladiken, Dalağan, Cıncar, Cıncar, Cızlağan, Cıncar, Çinçar

Bitkinin Yöresel Adı: Isırgan, Isırgan Otu

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Tut İlçesi Akdağ mevki

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda ve Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Salatalarda kullanılır. Karaciğeri ve böbreği temizler. Bağışıklık sistemini güçlendirir. İdrar söktürücüdür, İdrar yolu enfeksiyonlarının tedavisinde kullanılır (Cuma ÇAKMAK, 19.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1109

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Kan temizleyici olarak, romatizma, ülser, tansiyon için kullanılır (Ayanoğlu ve vd. 1999). Kaynatılıp suyu içildiği zaman romatizma, şeker, guatr hastalığı ile mide ve karın ağrısı tedavisinde kullanılır. Ayrıca ısırganın tohumu bal ile karıştırılıp yenildiğinde kanser hastalığına iyi gelmektedir (Savran ve vd. 2002). Adet düzenleyici olarak kullanılır (Akan ve vd. 2005, 2013). Yapraklarının veya köklerinin kaynatılmasıyla ya da ballı veya şekerli bir macuna katılmasıyla hazırlanan madde (electuary), akciğerlerdeki hırıltıyı ve nefes darlığını önleyen iyi bir koruyucudur. Yapraklarından elde edilen dekoksiyon idrar artırıcı, mesane taşlarını eritici özelliindedir. Ayrıca çocuklarda görülen kurt ve solucanları öldürür. Tohumlarından yapılan bir içki köpek ısırıkları Ağiotu, Banotu, Köpeküzümü ve Adamotu zehirlenmelerine karşı bir ilaçtır (Akbulut ve vd. 2006). Yaprak ve kök dahilen kan temizleyici, idrar arttırıcı ve iştah açıcı olarak kullanılır. Taze bitki romatizma ağrılarını gidermek için ağrıyan yerlere sürülerek tahriş yapılır ve kan toplanması sağlanır. Ateş düşürücü olarak kullanılır. Yapraktan hazırlanan İnfüzyon (% 2-5) veya kök dekoksiyonu (% 3-4), yemek aralarında 2-3 bardak içilir. Şeker hastalığına ve idrar yolu rahatsızlıklarına iyi gelir (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). Bağırsak iltihaplanmasına karşı, mide rahatsızlıklarının giderilmesinde, prostat hastalıkları tedavisinde, romatizma tedavisinde, safra kesesi hastalıkları tedavisinde, sakinleştirici olarak kullanılır (Kültür 2007). İlaç olarak kanser ve verem için genç yapraklar kaynatılır, suyu içilir (Akgül 2008). Toprak üstü kısımları pişirilerek gıda amaçlı kullanılır (Aksakal ve Kaya 2008). Gıda ve tedavi amaçlı yararlanılır (Satıl ve vd. 2008). Damar tıkanıklığı, romatizma, eklem romatizması hastalıkları, iştah açıcı ve saç dökülmesini önleyici olarak kullanılır. Yapraklardan ve bazende tüm bitkiden hazırlanan infüzyon veya dekoksiyon şeklinde hazırlanan su kullanılır. Özellikle sabahları aç karnına içilmesi gerekir. Saç dökülmesi için bitkinin demlenmesi ile elde edilen su ile saç günde bir kez yıkanır. Taze bitki romatizma ve eklem romatizmasında ağrı ve sızılara karşı ağrıyan yerlere sürülür. Bitki ilk

çıkıldığında toplanarak haşlanır ve pilava katılır veya yağda kavrulularak böreklerin içine harç olarak katılır (Güldaş 2009). Yapraklarından yemek yapılır. Böreklerin içine konulur. Yöre halkı tarafından kanser önleyici, bağışıklık sistemini güçlendirici, olarak biliniyor. Isırgan yaprağının kaynatılmasıyla elde edilen suyu saç dökülmelerini önlemede, kepeklenmeyi gidermede, saçları güçlendirmede kullanılır. Ayrıca kan temizleyici, iştah açıcı, bedeni güçlendirici etkileri nedeniyle kullandıkları saptanmıştır (Deniz ve vd. 2010). Hormon dengeleyici, adet düzenleyici, zehir temizleyici, iltihap kurutucu, vücudu kuvvetlendirici, idrar söktürücü, saç dökülmesini önleyici özellikleri ile bilinirken, kansere karşı da tohumları toz haline getirilip bal ile karıştırıldıktan sonra sabah aç karnına bir çay kaşığı yenilmektedir (Doğan ve Bağcı 2011). İnfüzyon şeklinde hazırlanan drog balla karıştırılarak kanser için tüketilmektedir. Bu şekilde her şeye iyi gelmektedir. Ayrıca kanser için tohumları da balla karıştırılarak kullanılmaktadır. Kan cıvıtıcı özelliği bulunmaktadır. İdrar sökücü ve iltihap sökücü özelliği bulunmaktadır. Tohumlar ile infüzyon şeklinde hazırlanan drog basur için kullanılmaktadır. Yaprakları infüzyon şeklinde hazırlanan drog mide rahatsızlıkları için kullanılmaktadır. İltihaplarda, balla karıştırılarak tüketilmektedir. Kadın hastalıkları için kullanılmaktadır. Saça iyi gelmektedir. Suda pişirilerek börek içi olarak kullanılmaktadır. Yemeği yapılmaktadır. Fazla tüketilmemesi gerekmektedir aksi takdirde kemik erimesi yapmaktadır (Tetik 2011). Haşlanıp yemek olarak tüketilir. Toprak üstü kısımlar ve tohumlar romatizma, eklem iltihaplanmaları, sindirim kolaylaştırıcı, idrar artırıcı, basur, hepatit, kanser, böbrek taşları, saç yağlanması için infüzyon, haşlama, tohum ezmesi+bal, olarak kullanılır (Polat ve vd. 2012). Toprak üstü kısmının suda kaynatılarak meşrubat şeklinde içilir. Toprak üstü kısmının soğan ve domates ile kavrulularak yemek yapılır. Bitkinin toprak üstü kısmının (yaprak) haşlanılarak börek yapılır. Kanser tedavisinde özellikle kan kanseri (lösemi) tedavisinde kullanılır (Arı 2014). Kaynatılıp suyu içildiği zaman romatizma, şeker, guatr hastalığı ile mide ve karın ağrısı tedavisinde kullanıldığı söylenmektedir. Ayrıca ısırganın tohumu bal ile karıştırılıp yenildiğinde kanser hastalığına iyi geldiği belirtilmektedir. Saçlara da çok iyi gelir. Yörede tohumu dövülüp bala karıştırılarak yenir (Bakır Sade 2014). Yaprığı yenen bitkilerdendir (Ertuğ 2014).

Gaziantep'te taze bitkinin yemeği, salatası ve b6reği yapılmaktadır. Kuru bitkinin toprak 6st6 kısımlarının dekoksasyon yoluyla elde edilen 7ayının kansere iyi geldiği d6ş6n6lmektedir. Ayrıca bitkinin her derde deva olduğu d6ş6n6lmekte ve bol miktarda t6k6tilmektedir (Şahin Yiğit 2014). Toprak 6st6 kısımlarından hazırlanan inf6zyon, dahilen kanser tedavisinde kullanılır. Meyveleri bal ile karıştırılıp, dahilen kanser tedavisinde, toprak 6st6 kısımlarından hazırlanan inf6zyon, dahilen damar tıkanıklığına karşı kullanılır. Toprak 6st6 kısımlarından hazırlanan inf6zyon, dahilen prostat hastalıkları tedavisinde kullanılır. Toprak 6st6 kısımlarından hazırlanan dekoksasyon, dahilen iltihaplı idrar yolları hastalıkları tedavisinde kullanılır. Toprak 6st6 kısımlarından hazırlanan dekoksasyon, dahilen idrar artırıcı olarak kullanılır. Toprak 6st6 kısımlarından hazırlanan inf6zyon, dahilen şeker hastalığı tedavisinde (kan şekerini d6ř6r6c6 olarak) kullanılır. Gen7 (k6rpe) taze bitkinin toprak 6st6 kısımlarından hazırlanan yumurtalı kavurma, şeker hastalığı tedavisinde (kan şekerini d6ř6r6c6 olarak) kullanılır. Toprak 6st6 kısımları, diz kısmına 7arpılarak romatizmal diz ağrısının giderilmesinde kullanılır. Toprak 6st6 kısımları suda kaynatılıp lapa halinde, haricen (bir bezle sarılarak) eklem kire7lenmesine karşı kullanılır. Gen7 (k6rpe) taze bitkinin toprak 6st6 kısımları bulgur veya pirin7le pişirilerek yemek yapılır ve 6zerine sarımsaklı yoğurt katılıp yenir. Gen7 (k6rpe) taze bitkinin toprak 6st6 kısımlarından b6rek yapılır (Şenkardeş 2014). Gen7 s6rg6nleri pişirilerek yenir (Doğan ve Tuzlacı 2015). Toprak 6st6 kısımları, tohum, k6k ve yaprağı inf6zyon ve dekoksasyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).

5.61. Valerianaceae (Kediotugiller)

5.61.1. *Valeriana officinalis* L.

Bitkinin T6rk7e Adı: Kediotu

Bitkinin Y6resel Adı: Kediotu

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak 6st6 kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Kahta-Samsat yol ayrımı yol kenarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Sakinleştirici olarak kullanılır. Sinirleri yatıştırır, strese iyi gelir (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1049

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Yatıştırıcı, spazm giderici olarak kullanılır (Ayanoğlu ve vd. 1999). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Kökleri yatıştırıcı olarak kullanılır (Yapıcı ve vd. 2009). Depresyon, sinir hastalığına iyi geldiği, uykusuzluğa karşı yararlı bağımlılık yapmadan sakınleştirdiği söylenir. Çay olarak tüketilir (Bakır Sade 2014). Gaziantep'te kediotunun toprak üstü kısımlarından infüzyon yoluyla elde edilen çay anksiyete ve uykusuzluk problemlerinde kullanılmaktadır (Şahin Yiğit 2014).

5.62. Verbenaceae (Mineçiçeğigiller)

5.62.1. *Vitex agnus-castus* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Hayıt, Acı Ayıt, Ayıd, Hayıd, Beşparmak Otu

Bitkinin Yöresel Adı: Hayıt Tohumu, Hayıt

Bitkinin Toplanma Zamanı: Eylül, Ekim

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Tohum

Bitkinin Toplandığı Yer: Besni İlçesi Şire Pazarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Şeker hastalığına kullanılır (Sabahattin KANDIRMAZ, 01.03.2015).

Kadın hastalıklarına iyi gelir. Adet düzenleyici ve adet sancılarını dindirici etkisi vardır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Örnek No: M. K. F. 1050

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Meyvaları dövülüp, sigara halinde sarılır, uyuşturucu kullananlar tarafından uyuşturucu yerine içilir (Tuzlacı 2002).

Tohumları bal ile karıştırılıp halsizliğe, iç hastalıklarına karşı ve kuvvet verici olarak yenir. Haşlanmasından elde edilen suyu ile baş yıkanması saç dökülmesine karşı kullanılır. Lapası romatizmaya karşı ağrıyan yere sarılır (Özçelik ve Balabanlı 2005). Genç dallar sepet-sele örmede kullanılır (Polat ve vd. 2013). Yüksek ateşe, adet sancısına, gaz sorununa iyi gelen ve idrar söktürücü özelliği olan hayıt otu özellikle kadın hastalıkları için çok faydalı olduğu söylenir. Yörede yakacak olarak kullanılır (Bakır Sade 2014). Gaziantep'te köklerinden maserasyon oluyla elde edilen drog kadın hastalıklarında yaygın olarak, anne sütünü arttırıcı olarakta nadiren kullanılmaktadır (Şahin Yiğit 2014).

5.63. Vitaceae (Asmagiller)

5.63.1. *Vitis vinifera* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Asma, Üzüm

Bitkinin Yöresel Adı: Asma, Üzüm

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Meyve, Yaprak

Bitkinin Toplandığı Yer: Çimen Köyü civarı bahçe içi

Bitkinin Kullanım Amacı: Gıda, Tedavi ve Gölgeleme amacıyla kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Meyvesi çiğ olarak ve kurutularak tüketilir. Yaprakları yemeklerde, meyvesi pekmez, kesme, pestil yapımında kullanılır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Yaprakları bağırsağı temizler (Ahmet TURAN, 19.05.2015).

Evlerin bahçesine gölgeleme ve görsel açıdan güzellik katmak için kullanılır (Ekrem ÇELİK, 25.05.2015).

Meyvesi olgunlaşmadan önce yeşil haliyle toplanır biber, tuz ve yağla telemesi yapılır. Koruk haliyle suyu sıkılarak ishali kesmek için içilir. Sirke yapımında kullanılır. Çekirdeği öğütülerek kullanılırsa göz hastalıklarına ve birçok hastalığa iyi gelir. Posası toprağa dökülürse toprağı besler. İlkbaharda yaprakları açılırken öz suyunu bırakır, bu öz su nisan yağmuruyla karışır ve bir kaptan toplanıp saç o su

ile yıkanırsa saçı besler ve kepek oluşumunu önler (Sacide FURKAN, 25.07.2015).

Meyve olarak tüketilir ve pekmez yapımında kullanılır (Safiye IŞILDAK, 10.08.2015).

Örnek No: M. K. F. 1051

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Meyveleri ve yaprakları gıda amaçlı olarak kullanılır. Gövdesi el sanatları yapımında kullanılır. Genç yapraklar ağrıları dindirmek için yenir (Ertuğ 2000). Hemoroitlere karşı, çıban tedavisinde, eziklerin tedavisinde kullanılır (Sezik ve vd. 2001). Trakya Bölgesinde arıcılık için önemli bitkilerdendir (Sıralı ve Deveci 2002). Göz ağrısının giderilmesinde kullanılır (Özaydın ve vd. 2006). Meyveleri ezilerek kaynatılır pekmez ve şarap yapılır, ayrıca naylona serilerek kurutularak ya da içine ceviz konup kurutma şeklinde değişik ürünler yapılır satılır ve tüketilir. Kışın odun sobalarında yakacak olarak kurumuş dallar kullanılır (Akgül 2008). Gıda amaçlı yararlanılır (Satıl ve vd. 2008). Üzüm meyvesi yaş veya kuru olarak yenilir. Kuru üzüm kansızlığa karşı kullanılır. Yaş üzümünden pekmez, sirke yapılır. Tatlılarda, keklerde, kompostolarda kurusu kullanılır. Çekirdekleri çiğnendiğinde kanseri önler. Olgunlaşmamış üzümünden yapılan koruk suyu, turşuya ve ekşili yemeklere katılır. Asma yaprağı, tazeiken toplanır, haşlanır, içine etli veya zeytinyağlı harç konulup sarılarak yaprak sarması yapılır. Asma evlerin bahçesinde gölgelik oluşturur. Sarılıcı olması nedeniyle evlerin dış duvarlarını süsler (Deniz ve vd. 2010). Yaprakları, yemek yapılarak tüketilmektedir. Meyvesi taze veya kuru olarak tüketilmektedir. Kan yapıcı özelliği bulunmaktadır (Tetik 2011). Yapraklarından sarma, meyvalarından da pekmez yapılır (Altay ve Karahan 2012). İltihaplı bademcik hastalıkları tedavisinde kullanılır (Polat ve Satıl 2012). Kemaliye (Erzincan) ilçesinde yöreye özgü bazı yemeklerin yapımında kullanılır (Yücel ve vd. 2013). Üzüm sirkesi + bal, kalp damarlarını açar (sabah + akşam) 1 yemek kaşığı aç karnına içilir. Çekirdekleri kılcal damarları açar. Zeka çalıştırmak için aç karnına yenir. Anne sütünü artırır (Karakurt 2014). Gaziantep'te bütün halde ya da öğütülmüş halde siyah üzüm çekirdekleri kansere karşı tüketilmek üzere satılmaktadır (Şahin Yiğit 2014). Kurutulmuş meyveleri, dahilen kansızlığa karşı

kullanılır. Kurutulmuş meyveleri, dahilen mide rahatsızlıklarının giderilmesinde kullanılır. Kurutulmuş meyveleri, kansere karşı koruyucu olarak yenir. Meyvelerinden yapılan pekmez, dahilen kansızlığa karşı kullanılır. Meyvelerinden yapılan pekmez, dahilen vücuda dinçlik kazandırmak için kullanılır. İlbaharda budanan dallarından akan özsu, haricen göz hastalıkları (kızarıklık ve yanma) tedavisinde kullanılır. Meyvelerinden elde edilen sirke su ile karıştırılıp, haricen ateş düşürücü olarak kullanılır. Meyvelerinden elde edilen sirke, haricen yeni doğum yapan büyükbaş hayvanların memelerinde görülen şişliklerin tedavisinde kullanılır. Meyveleri taze olarak veya kurutulmuş olarak yenir. Meyvelerinden pekmez yapılır. Meyvelerinden turşu yapılır. Meyvelerinden sirke yapılır. Meyvelerinden elde edilen pekmez ile “köftür ve tarhana” tatlıları yapılır Kurutulmuş meyvelerinden hoşaf yapılır. Yaprakları ile sarma yapılır. Gövde ve dalları yakacak olarak kullanılır (Şenkardeş 2014).

5.64. Zygophyllaceae (Nazarotugiller)

5.64.1. *Peganum harmala* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Üzerlik, Süzerlik, Yüvezlik, Nazar Otu, Yabani Sedef Otu

Bitkinin Yöresel Adı: Üzerlik

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Tohum

Bitkinin Toplandığı Yer: Çelikhan İlçesi Mahalle aktarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavide, Nazarı önlemede ve Tütsü olarak kullanılır.

Bitkinin Kullanım Şekli: Nazardan korunmak için bitki tohumları ipe saplanarak evlere asılır. Bu şekilde nazarı önlediğine inanılır (Sabahattin KANDIRMAZ, 01.03.2015).

Tütsü olarak ziyaretlerde yakılır, nefes açıcı hoş bir kokusu vardır (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

Yaraları tedavi etmek için bitki çiğ olarak yaraların üzerine konulur (Abuzer SONKAYA, 30.05.2015).

Örnek No: M. K. F. 1052

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Saçların yumuşatılması, vücudun rahatlığı ve gevşetilmesinde kullanılır. Bunun için bitki önce yakılır. Külü ince bir beze sarılır ve suda kaynatılır. Oluşan su ile saçlar ve vücut yıkanır. Ayrıca nazara karşı tütsü olarak da kullanılır (Savran ve vd. 2002). Nazara karşı süslü olarak iplere dizilir, hoş koku vermesi amacıyla tütsü yapılır. Sinir sistemini uyarır. Balgam söktürür. Mide ve kulunç ağrılarında faydalıdır. Çok alınması zehir etkisi yapar (Özçelik ve Balabanlı 2005). Tohum ve kökleri kurt düşürücü, idrar arttırıcı, adet söktürücü, uyuşturucu, yatıştırıcı ve terletici olarak kullanılır. Dahilen infüzyon (% 2-5) halinde alınır. Tütsü, nazarlık yapımında kullanılır (Çakılcıoğlu ve vd. 2007). Bitkinin yeşil meyveleri toplanıp ip ile değişik şekillerde örülerek süs eşyası yapımında kullanılıyor. Ayrıca kurumuş tohumları yakılarak tütsü gibi kullanılarak nazara karşı kullanılıyor (Akgül 2008). Nazara karşı kullanılır. Tüpte veya sobanın üzerinde üzerlik dallarından tütsü yapılır. Dumanın tüm eve ve özellikle nazar degen kişiye ulaşması sağlanır. Ayrıca hemoroit tedavisinde de kullanılır. Üzerlik tohumlarından ev süs eşyası yapılır (Deniz ve vd. 2010). Tohumlarının kaynatılmasıyla elde edilen çayı hemoroit tedavisinde kullanılırken, kavrulmasıyla oluşan tütsü nazara karşı kullanılır. Ayrıca tohumları ipe dizilerek nazarlık şeklinde süs eşyası olarak kullanımını da mevcuttur (Doğan ve Bağcı 2011). Nazar için demet şeklinde evlerin duvarlarına asılmaktadır. Tohumları dövülerek kanser için tüketilmektedir (Tetik 2011). Tohumlar nazarlık olarak kullanılır (Polat ve vd. 2013). Bitki közün üstünde yakılıp kokusu ve dumanı tütülüyor. Kokusunun, tütüsünün sevap olduğuna inanılıyor. Gelin ve damada nazar değmemesi için kullanılıyor (Arı 2014). Balgam söktürücü, sinir sistemini uyarıcı, saç dökülmesini engelleyici, sulu egzamada şikayetleri giderici etkisi olduğu söylenir. Sıtma mikrobuna karşı, parkinson hastalığına ve uykusuzluğa karşı da faydalı olduğu söylenir. Kırmızı boya maddesi olarak kullanılır. Halk arasında nazar için büyük bir önemi vardır (Bakır Sade 2014). Gaziantep'te tıbbi özellikleri bilinmiyor olup yalnızca nazara karşı tütsü olarak kullanılmaktadır. Benzer uygulamalar literatürde kayıtlıdır (Şahin Yiğit 2014). Toprak üstü

kisimlerinden hazirlanan infuzyon, dahilen nefes darligina karŖi kullanilir. Tohumlarından hazirlanan dekoksionun buharı solunarak, nefes darligina karŖi kullanilir. Tohumları dövölüp bal ile karıŖtırılıp (1 kg bal + 1 çay kaŖ. tohum), dahilen mide ülseri tedavisinde kullanilir. Tohumlarından (kurutulup toz edildikten sonra) hazirlanan dekoksion, haricen saçların kepeklenmesine karŖi ve saçlara canlılık kazandırmak için kullanilir. Meyveleri nazarlık olarak veya nazarlık yapımında kullanilir (ŖenkardeŖ 2014).

5.64.2. *Tribulus terrestris* L.

Bitkinin Türkçe Adı: Çoban Çökerten, Demir Dikeni, Bıtrak, Çoban Hoplatan, Deve Bağırtan, Domuz Dikeni, Dikenli Pıtrak

Bitkinin Yöresel Adı: Çoban Çökerten

Bitkinin Toplanma Zamanı: Mayıs

Bitkinin Kullanılan Kısımları: Toprak üstü kısımları

Bitkinin Toplandığı Yer: Besni İlçesi Ŗire Pazarı

Bitkinin Kullanım Amacı: Tedavi amaçlı kullanilir.

Bitkinin Kullanım Ŗekli: Böbrek rahatsızlığına iyi gelir. Böbrek taşlarını düşürmeye yardımcı olur. Kalp hastalıkları ve damar tıkanıklığında etkilidir (Vakkas GÖKÇE, 01.03.2015).

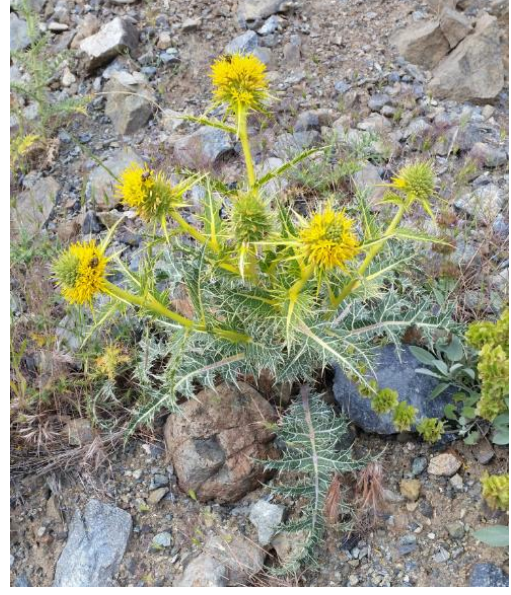
Örnek No: M. K. F. 1053

Bitkinin Literatürdeki Kullanımları: Tansiyon düşürücü olarak kullanilir (Sadıkoğlu 2003). Kaynatılmasından elde edilen suyu idrar söktürücü; böbrek taşı iltihabı ve Ŗeker hastalığına karŖi kullanilir (Özçelik ve Balabanlı 2005). Böbrek iltihaplanmasına karŖi, damar sertliğine karŖi, iltihaplı yara tedavisinde, yara tedavisinde kullanilir (Çimen 2007). Kolesterol düşürücü olarak kullanilir (Kültür 2007). Böbrek ağrılarının tedavisi için kullanilir. Toprak üstü kısımları kaynatılır daha sonra süzölerek suyu içilir, bir çay bardak günde içilir (Akgöl 2008). Bitki toplanıp yıkanır. İnfuzyon veya dekoksion halinde (% 5) taş düşürücü ve idrar söktürücü olarak kullanılmaktadır. Hazirlanan su bir gece ayazda bekletildikten sonra kullanilir. Ayrıca aynı Ŗekilde hazirlanan su damar tıkanıklığında kalp

rahatsızlığında da kullanılır (Güldaş 2009). Kaynatılıp içilince böbrek taşlarını döker. Ayrıca yumurtalık iltihaplarında kullanılır. Kalp, damar açıcı özelliği vardır (Deniz ve vd. 2010). Bitkinin toprak üstü kısımlarının kaynatılmasıyla elde edilen çayı damar tıkanıklığını giderici ve böbrek taşı düşürücü olarak kullanılmaktadır (Doğan ve Bağcı 2011). İnfüzyon şeklinde hazırlanarak tüketilmektedir. Sabah akşam birer bardak içilir. Tatlandırmak için elma kabuğu, limon kabuğu, portakal kabuğu veya maydanoz sapı katılmaktadır. Kalp damar hastalıkları, kalp ağrıları için, ishal için ve mayasıl için tüketilmektedir (Tetik 2011). Bitkinin yaprak kısımları dürüm yapılarak tüketilir. Ayrıca yağı çıkartılarak içilir, böbrek kumlarına iyi gelmektedir. Bitkinin yağı basur olan bölgeye sürülerek tedavi amaçlı kullanılır (Arı 2014). Böbrek taşı ve idrar yolu iltihabını önlediği söylenir. Demlenerek içilir (Bakır Sade 2014). Gaziantep'te bitkinin toprak üstü kısımlarından dekoksasyon yoluyla elde edilen çay böbrek kum ve taşlarını dökmek amacıyla kullanılmaktadır (Şahin Yiğit 2014). Toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksasyon, dahilen kalp-damar hastalıkları tedavisinde kullanılır. Toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksasyon, dahilen damar tıkanıklığına karşı kullanılır. Toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksasyon, dahilen kolesterol düşürücü olarak kullanılır. Toprak üstü kısımlarından hazırlanan infüzyon, dahilen kadınlarda kısırlık tedavisinde kullanılır. Toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksasyon, dahilen bel soğukluğu tedavisinde kullanılır. Toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksasyon, dahilen böbrek taşı düşürmek amacıyla kullanılır. Toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksasyon, dahilen iltihaplı idrar yolları hastalıkları tedavisinde kullanılır. Toprak üstü kısımlarından hazırlanan dekoksasyon, dahilen nefes darlığına karşı kullanılır (Şenkardeş 2014). Meyve ve yaprağı infüzyon ve dekoksasyon olarak astımda kullanılır (Melikoğlu ve vd. 2015).



Şekil 5.1. *Allium cepa* L.(Soğan, Kıska)



Şekil 5.2. *Gundelia tournefortii* L.
var. *armata* Freyn & Sint. (Kenger)



Şekil 5.3. *Morina persica* L.
(Yabani susam)



Şekil 5.4. *Euphorbia cheiradenia*
Boiss. & Hohen. (Sütleğen)



Şekil 5.5. *Tripleurospermum transcaucasicum* (Manden.) Pobed. (Papatya)



Şekil 5.6. *Rhus coriaria* L. (Sumak)



Şekil 5.7. *Verbascum linguifolium* Hub.-Mor. (Sığırkuyruğu)



Şekil 5.8. *Alcea hohenackeri* (Boiss. Et Huet) Boiss. (Gülhatmi)



Şekil 5.9. *Gossypium herbaceum* L.
(Pamuktan yapılan aşı ipi)



Şekil 5.10. *Platanus orientalis* L.
(Çınardan yapılan boyundurluk)



Şekil 5.11. *Peganum harmala* L.
(Üzerlik)



Şekil 5.12. *Carpinus orientalis* Miller
(Gürgenden yapılan oklava ve aktaracak)



Şekil 5.13. *Luffa cylindrica* (L.)
(Kabaktan yapılan lif)



Şekil 5.14. *Quercus infectoria* Olivier
(Meşeden yapılan ekmek tahtası)



Şekil 5.15. *Rosa canina* L. (Kuşburnu)



Şekil 5.16. *Mentha longifolia* subsp.
typhoides (Briq.) Harley (Yarpuzlu köfte)



Şekil 5.17. *Pinus nigra* Arn. subsp.
pallasiana (Lamb.) Holmboe (Çamdan
yapılan arı kovanı)



Şekil 5.18. *Onosma albo-roseum*
Fisch. Et Mey. (Kaya emceği)



Şekil 5.19. *Ferula communis* L. subsp. *communis* (Çakşır kökü)



Şekil 5.20. *Trifolium pratense* L. var. *pratense* (Yonca)



Şekil 5.21. *Solanum melongena* L. (Patlıcandan yapılan kuruluk)



Şekil 5.22. *Capsicum annuum* L. (Biberden yapılan kuruluk)





Şekil 5.23. *Jasminum fruticans* L.
(Boruk, Boruk çalısı)



Şekil 5.24. *Achillea bieberstenii* Afan.
(Civan perçemi)



Şekil 5.25. *Pistacia vera* L. (Fıstık)



Şekil 5.26. *Glaucium corniculatum*
(L.) Rud. (Kırmızı boynuzgelincik)



Şekil 5.27. *Nerium oleander* L. (Zakkum)



Şekil 5.28. *Lagenaria siceraria*
(Molina) Standl. (Su kabağından
yapılan kabak süslemeleri)



Şekil 5.29. *Daucus carota* L. (Havuç)



Şekil 5.30. *Juglans regia* L.
(Cevizden yapılan duvar süsü)



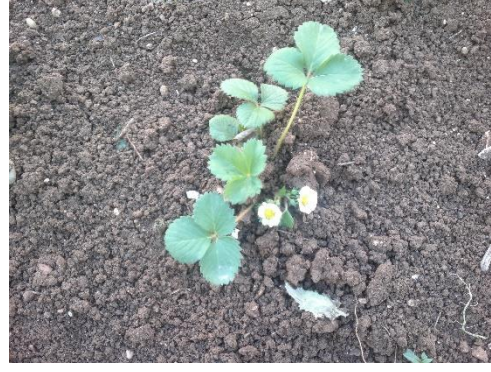
Şekil 5.31. *Cotinus coggygria* Scop.
(Boyacı sumacı)



Şekil 5.32. *Quercus brantii* Lindley
(Palamut)



Şekil 5.33. *Pyracantha coccinea* M. Roem. (Ateş dikeni)



Şekil 5.34. *Fragaria vesca* L. (Çilek)



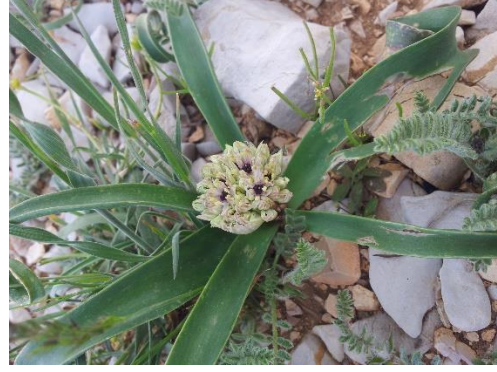
Şekil 5.35. *Vitis vinifera* L. (Yaprak sarma)



Şekil 5.36. *Allium sativum* L. (Sarımsak)



Şekil 5.37. *Nonea stenosolen*
Boiss. & Ball. (Sormuk otu)



Şekil 5.38. *Allium nemrutdaghense*
Kit Tan & F. Sorger (Nemrut soğanı)



Şekil 5.39. *Cyclotrichium niveum* (Boiss.)
Manden. & Scheng. (Dağ nanesi)



Şekil 5.40. *Campanula strigosa*
Banks & Sol. (Çan çiçeği)



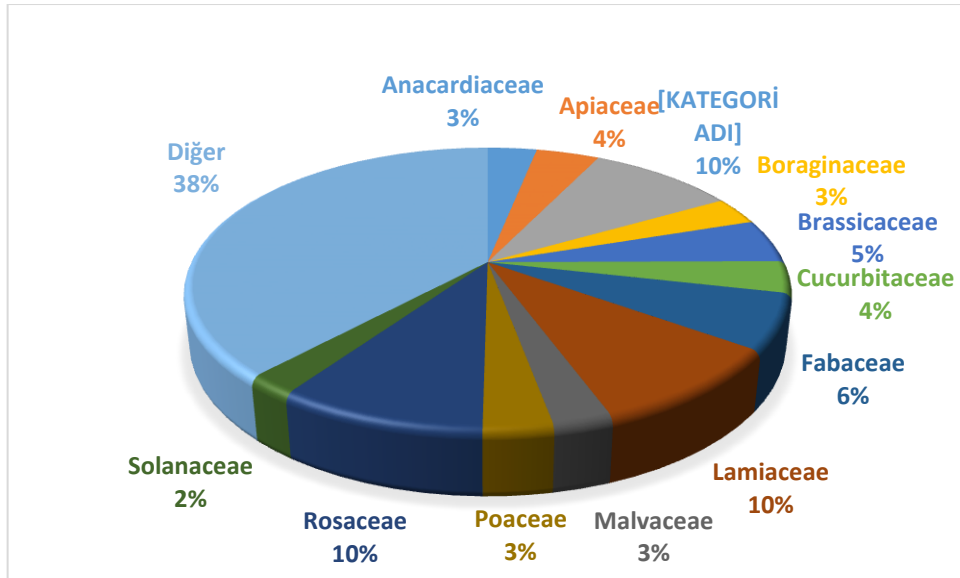
Şekil 5.41. *Malus sylvestris* (L.) Miller
subsp. *orientalis* (A. Uglitzkich) Browicz
var. *orientalis* (Yabani elma)



Şekil 5.42. *Triticum aestivum* L.
(Buğday)

6. TARTIŞMA VE SONUÇ

Türkiye zengin bitki örtüsüne sahip olmasının yanında Adıyaman İli farklı fitocoğrafik bölgelerin bitki örtüsü olan Akdeniz ve İran-Turan bitki örtüsünü ağırlıklı olarak barındırmaktadır. Adıyaman Grid kareleme sistemine göre B₇, C₆ ve C₇ karelerinde bulunur. Çalışma alanında 2 yıl boyunca yapılan araştırma sonucunda Adıyaman İl sınırları içerisinde yöre halkı tarafından kullanılan etnobotanik değer ve önem taşıyan bazı bitkilerin kullanım alanları tespit edilmeye çalışılmıştır. Yapılan arazi çalışmaları ve araştırmalar sonucunda Adıyaman İl sınırları içerisinde farklı amaçlarla kullanılan 64 familyaya ait 223 takson tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda etnobotanik değer ve önem taşıyan bitkilerden 118'si tıbbi (45'i sadece tıbbi), 117'si gıda (41'i sadece gıda), 29'u ev ve kullanım eşyası, 26'sı süs bitkisi, 24'ü hayvan yemi, 18'i yakacak, 15'i mutfak araç ve gereçleri, 11'i yapı malzemesi, 9'u endüstri, 7'si kerestecilik, 6'sı oyuncak, 3'ü kozmetik, 2'si inanç, 2'si tütsü, 1'i halk oyunları, 7'sinin diğer amaçlarla kullanıldığı tespit edilmiştir. 10 taksonun ise literatürde herhangi bir kullanımına rastlanmamış olup ilk defa bu çalışmada belirtilmişlerdir.



Şekil 6.1. En fazla takson içeren familyalar dağılımı

Çalışmamız Adıyaman, Adıyaman Merkeze bağlı 8 İlçe ve İlçelerde bulunan bazı köylerde yapılmış olup ortalama 33 köy, belde ve mahallede, 5 aktarda, 3 şire pazarında yapılmıştır. Anket çalışmamız 57 kişiye yapılmış olup bu

kişilerin 13'ü kadın, 41'i erkektir. 3'ü çocuk, 7'si gençtir. Anket yapılan kişilerin yaşları genelde 45 yaş üzeridir. Gerek aktarlardan faydalanılmış gerekse de arazi çalışması sırasında direkt gözlem ve inceleme yapılmıştır. Kişilerin kendi deneyimleri, atadan-dededen gördükleri ve çeşitli kitaplardan edindikleri bilgiler aktarılmaya çalışılmıştır. Çalışma sonucunda en fazla takson içeren familyalar dağılımında ilk üç sırada olan Asteraceae, Lamiaceae ve Rosaceae familyaları 21'er (% 10) taksona sahiptir.

Çizelge 6.1. En fazla takson ihtiva eden ilk üç familyanın Adıyaman ilinde yapılan diğer çalışmalar ile mukayesesi

<u>Çalışma Adı</u>	<u>Takson Sayısı</u>	<u>Bu çalışma ile ortak takson sayısı</u>	<u>Kullanım amacı en fazla olan grup</u>	<u>En fazla takson içeren ilk üç familya</u>
Adıyaman İlinde Yetişen Bazı Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri (Furkan 2015)	223	-	118 tıbbi amaçlı	1. Asteraceae 2. Lamiaceae 3. Rosaceae
Kahta (Adıyaman) Merkezi ve Narince Köyünün Etnobotanik Açısından Araştırılması (Bakır Sade 2014)	113	42	74 tıbbi amaçlı	1. Lamiaceae 2. Asteraceae 3. Apiaceae
Adıyaman ve Çevresinin Etnobotanik Özellikleri (Gelse 2012)	102	43	75 tıbbi amaçlı	1. Rosaceae 2. Anacardiaceae 3. Fabaceae
Adıyaman İlinde Etnobotanik Değeri Olan Bazı Bitkilerin Kullanım Alanlarının Tespiti (Gültaş 2009)	69	41	22 tıbbi amaçlı	1. Asteraceae 2. Lamiaceae 3. Rosaceae

Çizelge 6.1 incelendiğinde Adıyaman’da yapılmış olan tüm etnobotanik çalışmalarda kullanım amacı en fazla olan grubun tıbbi amaçlı olduğu görülmektedir. Dolayısıyla çalışmamız bu özelliği yönüyle diğer çalışmalarla paralellik göstermektedir. En fazla takson içeren ilk üç familya incelendiğinde Güldeş’in familya dizini ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bakır Sade’nin familya dizini ile ortak 2 familya bulunurken, Gelse’nin ortak 1 familya dizini olduğu görülmektedir. Tıbbi amaçlı kullanılan taksonların;

- 22 tanesi bağırsak rahatsızlıkları ve ishal için
- 17 tanesi soğuk algınlığına
- 14 tanesi vücuttaki iltihap ve yaralar için
- 11 tanesi astım, bronşit, nefes darlığı, solunum yolları rahatsızlıklarına
- 10 tanesi hemoroid (basur)
- 10 tanesi idrar yolu ve böbrek rahatsızlıklarında
- 9 tanesi öksürük, bademcik, boğaz iltihapları
- 9 tanesi kadın hastalıkları için
- 6 tanesi cilt sorunlarına
- 3 tanesi romatizma ve eklem problemlerine
- 3 tanesi mide rahatsızlıklarına
- 4 tanesi diğer rahatsızlıklar için kullanılmaktadır.

Çizelge 6.2. Endemik ve nadir taksonların listesi ve tehlike kategorileri (IUCN)

<u>Bitkinin Tür/Takson Adı</u>	<u>Bitkinin Türkçe Adı</u>	<u>Bitkinin Yöresel Adı</u>	<u>Bitkinin Kullanım Amacı</u>	<u>End. / IUCN</u>
1. <i>Allium nemrutdagense</i> Kit Tan & F. Sorger	Nemrut Soğanı	Bıldır	Gıda	+ / EN
2. <i>Arum dioscoridis</i> Sm. var. <i>luschanii</i> R. Mill	Yılanyastığı	Yılanbıçağı	Gıda ve Tedavi	+ / NT
3. <i>Centaurea solstitialis</i> L.	Çakır Dikeni	Çoban Çökerten	Tedavi	+ / NT
4. <i>Helichysum arenarium</i> (L.) Moench	Altın Çiçek	Altın Otu	Tedavi	+ / LC

Çizelge 6.2' nin devamı				
5. <i>Alkanna megacarpa</i> DC.	Havaciva	Havaciva	Tedavi	+LC
6. <i>Nonea stenosolen</i> Boiss. & Ball.	Sormuk Otu	Sormuk Otu	Gıda	+LC
7. <i>Alyssum praecox</i> Boiss.&Bal. var. <i>praecox</i>	Kedi Dili	Kuduzotu	Süs bitkisi	+LC
8. <i>Erica sicula</i> subsp. <i>libanotica</i> (Barb.-Boiss. & Barbey) P.F.Stevens	Yılgın	Yılgın	Arıcılık faaliyetlerin e katkı sağlar.	-/VU
9. <i>Phlomis armeniaca</i> Willd.	Boz Şavlak	Ada Çayı	Tedavi	+LC
10. <i>Cyclotrichium niveum</i> (Boiss.) Manden. & Scheng.	Dağ Nanesi	Dağ Nanesi	Gıda	+VU
11. <i>Phlomis capitata</i> Boiss.	Çöl Çayı	Ayı Kulağı	Tedavi	+LC
12. <i>Sideritis libanotica</i> Labill. subsp. <i>microchlamys</i>	Dağ Çayı	Dağ Çayı	Tedavi	+LC
13. <i>Fritillaria imperialis</i> L.	Şemdinli ağlayan gelin	Ters Lale	Süs bitkisi	-/VU
14. <i>Crataegus aronia</i> (L.) Bosc. ex Dc. var. <i>aronia</i>	Alıç, Anadolu Alıcı	Alıç, Yemişen	Gıda ve Tedavi	+VU
15. <i>Thesium tauricolum</i> Boiss. & Hausskn.	Ökse Otu	Ökse Otu, Güvelek	Tedavi	+NT
16. <i>Verbascum linguifolium</i> Hub.-Mor.	Keçeli Sığırkuyruğu	Sığır Kuyruğu	Tedavi	+VU

Çalışmada elde edilen sonuca göre 14 taksonun (% 6.2) endemik, 2 taksonun ise (% 0.9) nadir olduğu görülmüştür. Endemik ve nadir taxa toplamı 16 olup IUCN kategorilerine göre 1 (bir) tanesi (*Allium nemrutdaghense* Kit Tan & F. Sorger) EN kategorisinde yer almaktadır. 5 taxa VU, 3 taxa NT ve 7 taxa ise LC kategorisinde yer almaktadır.

Çizelge 6.3. Kullanımı ilk defa bu çalışma ile tespit edilen taksonlar

<u>Bitkinin Tür/Takson Adı</u>	<u>Bitkinin Türkçe Adı</u>	<u>Bitkinin Yöresel Adı</u>	<u>Bitkinin Kullanım Amacı</u>	<u>End. / IUCN</u>
1. <i>Allium nemrutdaghense</i> Kit Tan & F. Sorger	Nemrut Soğanı	Bıldır	Gıda	+ / EN
2. <i>Onosma albo-roseum</i> Fisch. Et Mey.	Kaya Emceği	Emzik	Gıda	- / -
3. <i>Lonicera etrusca</i> Santi var. <i>etrusca</i>	Dokuzdon	Hanımeli	Süs bitkisi	- / -
4. <i>Onobrychis cornuta</i> (L.) Desv.	Kuşkaçıran	Keven	Hayvan yemi ve Tedavi	- / -
5. <i>Fraxinus angustifolia</i> Vahl subsp. <i>syriaca</i> (Boiss.)	Dişbudak	Dişbudak	Süs bitkisi ve Merdane yapımında	- / -
6. <i>Elytrigia repens</i> (L.) Desv. ex Nevski.	Ayrık Otu	Ayrık Otu	Tedavi ve Yakacak	- / -
7. <i>Galium tricorutum</i> Dandy	Yapışkan Otu	Yapışkan Otu	Tedavi	- / -
8. <i>Thesium tauricum</i> Boiss. & Hausskn.	Ökse Otu	Ökse Otu, Güvelek	Tedavi	+ / NT
9. <i>Thesium macranthum</i> Fenzl	Koca güvelek	Güvelek	Tedavi	- / -
10. <i>Scrophularia canina</i> L. subsp. <i>bicolor</i> (Sm.) Greuter	Sıraca Otu	Sıraca Otu	Süpürge yapımında	- / -

10 taxanın kullanımı ilk defa bu çalışma ile tespit edilmiş olup, bunlardan *Allium nemrutdaghense* Kit Tan & F. Sorger taksonu IUCN tehlike kategorilerinden EN kategorisinde yer almaktadır ve koruma altına alınması gerekmektedir.

Yine *Thesium tauricum* Boiss. & Hausskn. taksonu IUCN tehlike kategorilerinden NT kategorisinde yer almakta olup, nesli her an zarar görebilir derecesine girebilir.

7. ÖNERİLER

1. Dünyamız açlık tehlikesi ile karşı karşıyadır. Bu yüzden tespit edilen taksonlardan alternatif tarım ürünleri olabilecek olanlar seçilmeli ve üretilmelidir.

2. Tarım arazisi kazanmak, yeni yerleşim yerleri edinmek amacıyla doğal bitki örtüsü yok edilmektedir. İlgili merciler tarafından önlem alınmalıdır.

3. Adıyaman ilinde bilinçsiz halk kitlesi tarafından birki örtüsü sebepsiz olarak yakılmaktadır. Bunun sonucunda yangınlar çıkmakta, ekosisteme ve doğal floraya zarar verilmektedir. Halkın bilinçlenmesi için eğitim programları yapılmalıdır.

4. Bölge insanı doğru ilaçlama ve sulama konusunda eğitilmeli, gelişmiş hayvan otlatılmamalıdır.

5. Tehlike altındaki endemik türlerin doğal ortamlarında çoğalmalarını sağlamak için gerekli önlemler alınmalı, gerekirse endemik türler kültüre alınmalıdır.

6. Orman tahribatının (kaçak kesim) azaltılması için çalışmalar yapılmalı ve toplum bilinçlendirilmelidir.

7. Bölgede insan faaliyetleri kontrol altına alınmalı ve bilinçli tüketim yapılmalıdır.

DİKKAT: Çalışma sonucunda elde edilen bulgular Adıyaman İl ve İlçelerindeki bölgesel ve yöresel kullanımlardır. Çeşitli sağlık sorunlarına ve tehlikelere sebebiyet vermemesi için kullanılmak istenen bitkiler rastgele kullanılmamalı Doktora danışılmalı ve Doktor gözetimi altında kullanılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Adıyaman İl Çevre Durum Raporu,
http://www.csb.gov.tr/turkce/dosya/ced/icdr2011/adiyaman_icdr2011.pdf
- Adıyaman İl haritası,
<http://resimlitarifleri.com/ad%C4%B1yaman+il%C3%A7eleri.html>
- Adıyaman İli Hakkında Bilgi, <http://www.nkfu.com/adiyaman-ili-hakkında-bilgi>,
<http://www.adiyamanli.org/tr/cografya.htm>,
<http://www.adiyamankulturturizm.gov.tr>
- Akan, H., Korkut, M. M., Balos, M. M., (2008). Arat Dağı ve Çevresinde (Birecik, Şanlıurfa) Etnobotanik Bir Araştırma, Fırat Üniv. Fen ve Müh. Bil. Dergisi, 20 (1), 67-81.
- Akan, H., Aydoğdu, M., Korkut, M. M., Balos, M. M., (2013). An ethnobotanical research of the Kalecik Mountain area (Şanlıurfa, South-East Anatolia). Biodivers and Conserv. 6(2): 84-90.
- Akan, H., (2013). Mardin (Güneydoğu Anadolu Bölgesi) Zembilleri Üzerine Etnobotanik Bir Araştırma, ADYÜTAYAM Cilt 1, Sayı 1: 21-30.
- Akan, H., Korkut, M. M., Balos, M. M., Tel, A. Z., (2013). Birecik (Şanlıurfa) Yöresindeki Bazı Baklagil Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri, ADYÜTAYAM Cilt 1, Sayı 1: 31-39.
- Aksakal, Ö., Kaya, Y., Erzurum ve Çevresinde Halk Tarafından Gıda Amaçlı Olarak Kullanılan Bitkiler, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü 25240, Türkiye 10. Gıda Kongresi; 21-23 Mayıs 2008, Erzurum.
- Aktan, T., (2011). Yenişehir (Bursa) köylerinin etnobotanik özellikleri, Celal Bayar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Manisa.
- Algan, G., Bakar, H. N., (1999). Tetraploid Çayırüçgülü (*Trifolium pratense* L.)'nde apomiktik gelişme, Ankara Üniversitesi, Fen Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Tandoğan, Ankara.
- Akgül, A., (2008). Midyat (Mardin) Civarında Etnobotanik, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi).
- Altay, V., (2012). Mustafa Kemal Üniversitesi Tayfur Ata Sökmen Kampüsü (Hatay)'nın Süs Bitkileri, Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi 2(6): 11-26.
- Altay, V., Karahan, V., (2012). Tayfur Sökmen Kampüsü (Antakya-Hatay) ve Çevresinde Bulunan Bitkiler Üzerine Etnobotanik Bir Araştırma, Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi 2(7):13-28.
- Altundağ, E., (2009). Iğdır ilinin (Doğu Anadolu Bölgesi) doğal bitkilerinin halk tarafından kullanımı, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Farmasötik Botanik Anabilim Dalı, Doktora Tezi İstanbul.

- Altundağ, E., Öztürk, M., (2011). Ethnomedicinal studies on the plant resources of east Anatolia, Turkey. *Procedia Soc Behav Sci*, 19: 756-77.
- Anonim, (1996). VI. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı Bildiri Kitabı, Ankara, 16-19 Mayıs.
- Arı, S., (2014). Afyonkarahisar ve Civarında Halk Tarafından Kullanılan Bazı Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri, Doktora Tezi.
- Arık, M., 2003. Korkut (Muş) İlçesi ve Köylerinin Faydalı Bitkileri, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Biyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Ayanoğlu, F., Mert, A., Kaya, D. A., Hatay yöresinde halk arasında kullanılan bazı önemli tıbbi ve kokulu bitkilerin tespiti ve toplanması, Mustafa Kemal Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Tarla Bitkileri Bölümü, Ziraat Fakültesi Dergisi 4(1-2): 101-116, 1999, Antakya-Hatay.
- Bakır Sade, Y., (2014). Kahta (Adıyaman) Merkezi ve Narince Köyünün Etnobotanik Açısından Araştırılması, Harran Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 96.
- Bahçivancı, N., (2012). Diyarbakır'da Yetiştirilen Bazı Yerli Kavun Genotiplerinin Karakterizasyonu, Yüksek Lisans Tezi.
- Baytop, T., Türkiye'nin Tıbbi ve Zehirli Bitkileri, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul (1963).
- Baytop, T., 1984. Türkiye'de Tıbbi Bitkilerle Tedavi (Geçmişte ve Bugün) İst. Üniv. Yayın. No:3255. Ecz. Üniv. Yay. No:40. İstanbul.
- Baytop, T., 1999. Türkiye'de Tıbbi Bitkilerle Tedavi (Geçmişte ve Bugün). Nobel Tıp Kitapevleri. (İlaveli ikinci Baskı).
- Bezanger-Beauquesne, L., Pinkas, M., Torck, M., Les Plantes dans la Therapeutique Moderne, Editör: Maloine S.A. 27, Rue de L'Ecole de Medicine, 75006, Paris (1975).
- Bitkilerin bilimsel adlandırılması, Türkçe isimleri, <http://www.tubives.com>, <http://www.bizimbitkiler.org.tr>
- Bulut, G. E., (2008). Bayramiç (Çanakkale) yöresinde etnobotanik araştırmalar, M.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.
- Bulut, G., Tuzlacı, E., An ethnobotanical study of medicinal plants in Turgutlu (Manisa-Turkey), *J. Ethnopharmacol.* 2013;149(3):633–647.
- Cerasus microcarpa* subsp. *microcarpa* ile beslenen kelebek türleri, <http://www.trakel.org/kelebekler/?fsx=2fsdl17@d&tur=Sevbeni>
- Claus, E. P., Varro, E.T., Brady, L.R., Pharmacognosy G. Edition , Lea et Febiger, Philadelphia (1970).

- Cotton, C. M., (1996). *Ethnobotany Principles And Applications*, John Wiley & Sons, Chichester, 424s.
- Çağlar, G., (2004). Bazı Cucumis Türleri Arasındaki Melezlemelerde Embriyo Kurtarma Yoluyla In Vitro Hibrit Bitki Regenerasyonu, *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 17(2), 175-182.
- Çakılcıoğlu, U., Türkoğlu, İ., Kürşat, M., (2007). Harput (Elazığ) ve Çevresinin Etnobotanik Özellikleri, *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*.
- Çakılcıoğlu, U., Türkoğlu I., (2010). An ethnobotanical survey of medicinal plants in Sivrice (Elazığ-Turkey), *J Ethnopharmacol.* 132: 165-175.
- Çimen, O. D., (2007). Konya İlinde kullanılan halk ilaçları üzerinde etnobotanik araştırmalar, *Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Ankara.
- Davis, P. H., (1965-1988). *Flora of Turkey and the East Aegean Islands*. 1-10, Edinburgh Univ. Press, Edinburgh.
- Davis, P. H., Mill, R.R. and Tan, K., (1988). *Flora of Turkey and the East Aegean Islands (Supplement)*. Vol.; 10. Edinburgh University Press, Edinburgh.
- Deniz, L., Serteser, A., Kargıoğlu, M., (2010). Uşak Üniversitesi ve Yakın Çevresindeki Bazı Bitkilerin Mahalli Adları ve Etnobotanik Özellikleri, *AKÜ Fen Bilimleri Dergisi*, 57-72.
- Doğan, A., Tuzlacı, E., (2015). Pertek (Tunceli) yöresinde etnobotanik araştırmalar, *Eczacılık dergisi*, 19: 126-135.
- Doğan, A., (2014). Pertek (Tunceli) yöresinde etnobotanik araştırmalar, *M.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi*, İstanbul.
- Doğan, A., Bulut G., Tuzlacı E., Şenkardeş İ., (2014). A review of edible plants on the Turkish Apiaceae species, *J. Fac. Pharm* 44(2), pp.251-262, İstanbul.
- Doğan, G., Bağcı, E., (2011). Elazığ'ın Bazı Yerleşim Alanlarında Halkın Geleneksel Ekolojik Bilgisine Dayanarak Kullandığı Bitkiler ve Etnobotanik Özellikleri, *Fırat Üniv. Fen Bilimleri Dergisi*, 23 (2), 77-86.
- Doğanoğlu, Ö., Gezer A., Yücedağ C., Göller Bölgesi-Yenişarbademli Yöresi'nin Önemli Bazı Tıbbi ve Aromatik Bitki Taksonları Üzerine Araştırmalar, *Süleyman Demirel Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 10-1 (2006), 66-73, Isparta.
- Dölarıslan, M., Gül, E., (2012). Çankırı-Yapraklı Hazım Dağlı Tabiat Parkı'nın Doğal Süs Bitkileri ve Toprak Özellikleri, *Tarım Bilimleri Araştırma Dergisi* 5 (2): 76-80.
- Duran, A., Akseki (Antalya) İlçesindeki bazı bitkilerin yerel adları ve etnobotanik özellikleri, *Ot Sistematik Botanik Dergisi*. 1998; 5(1): 77-92.

- Duru, M., Şahin, A., Erkek ve Dişi Çakşır (*Ferula eleaocytris*) Kökü Tozunun Yumurtacı Tavuklarda Verim ve Yumurta Kalitesi Üzerine Etkisi, İğdır Üni. Fen Bilimleri Enst. Der. 5(2): 99-109, 2015.
- Eker, İ., (2014). Türkiye'nin Laleleri, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Uluslararası Doğa Koruma Birliği, 157(1): 1-112.
- Ekinci, M., (2011). Adıyaman İl Çevre Durum Raporu, Adıyaman Valiliği İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, Adıyaman.
- Elçi, B., Erik, S., (2006). Güdül (Ankara) ve Çevresinin Etnobotanik Özellikleri, Hacettepe Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi Dergisi, Cilt 26 / Sayı 2 / Temmuz 2006 / ss. 57-64.
- Erdal, F., Durmuş, F., Kepenekçi, İ., Ökten, M. E. (2001). Türkiye'de tahıl, baklagil, endüstri bitkileri, sebze, meyve, bağ ve turuncgöl alanlarında 1999 yılı ortalarına kadar saptanan Tylenchida (Nematoda) türlerinin ilk listesi, Türk. entomol. derg., 25 (1):49-64.
- Ertuğ, F., (2000). An ethnobotanical study in Central Anatolia (Turkey). Economic Botany. 54(2): 155-182.
- Ertuğ, F., (2002). Bodrum Yöresinde Halk Tıbbında Yararlanılan Bitkiler, Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı, Bildiriler.
- Ertuğ, F., (2003). Bodrum Mutfağında “ OT KÜLTÜRÜ”: I, Yenene Doğal Otlar, Türk Mutfak Kültürü Üzerine Araştırmalar, 16, Sayfa: 1970.
- Ertuğ, F., (2004). Etnobotanik Çalışmaları ve Türkiye’de Yeni Açılımlar, Kepikeç, 18: 181-187.
- Ertuğ, F., (2006). An overview of the plaited crafts of Turkey (Anatolia and Thrace). Proceedings of the IVth International Congress of Ethnobotany, F. Ertuğ, ed., 297-306, Ege Yayınları, İstanbul.
- Ertuğ, F., (2014). Flora of Turkey- Ethnobotany Supplement: Wild Edible Plants: pp.345-380.
- Ertuğ, M. M., Sabancı C. O., Tunçtürk M., Pınar S. M., Van ve Çevre İllerinde Yem Olarak Değerlendirilen Türler Üzerinde Bir Araştırma, Türkiye VIII. Tarla Bitkileri Kongresi, 19-22 Ekim 2009, Hatay.
- Ertürk, Ö., (2004). Lahana Yapragüvesi (*Plutella xylostella*, L.)'nin (Lepidoptera; Plutellidae) Gelişmesi Üzerine Bazı Bitki Özütlerinin Toksik Etkileri, 13, 50, 18-22.
- Everest, A., Öztürk, E., (2005). Focusing on the ethnobotanical uses of plants in Mersin and Adana provinces (Turkey), Journal of Ethnobiology and Ethnomedicine, 1: 6.
- Eyinc, M., (2002). Kütahya ve Çevresinde Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkiler, Yüksek Lisans Tezi.
- Eyüpoğlu, Ü., Okaygün, I., Yaraş, F., 1983. Doğal Boyalarla Yün Boyama, Uygulamalı Eğitim Vakfı Bülteni, İstanbul.

- Ezer, N., Avcı, K., (2004). Çerkeş (Çankırı) Yöresinde Kullanılan Halk İlaçları, Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dergisi, Cilt 24/ Sayı 2 /ss. 67–80.
- Ezer, N., Arısan, Ö. M., (2006). Folk medicines in Merzifon (Amasya, Turkey), Turk J Biol. 30: 223-230.
- Fırat, M., (2013). Kürtçe Bitki Adları Sözlüğü, Sitav Yayınları, 1, Ankara.
- Gelse, A., (2012). Adıyaman ve Çevresinin Etnobotanik Özellikleri, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Biyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 214.
- Gençay, A., (2007). Cizre (Şırnak)'nin etnobotanik özellikleri, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Van.
- Guarrera, P. M., 2006. Household dyeing plants traditional uses in some areas of Italy, Journal of Ethnobiology and Ethnomedicine, 2:9, do: 101186/1746-4269-2-9.
- Güldaş, N., (2009). Adıyaman İlinde Etnobotanik Değeri Olan Bazı Bitkilerin Kullanım Alanlarının Tespiti, Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Biyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 53.
- Güler, S., (2005). Sürdürülebilir Sebze Üretiminde Azotlu Gübre Kullanımı, Atatürk Üniv. Ziraat Fak. Derg., 36 (2), 209-215.
- Günel, E., İlbaşı, A. İ., (1999). Van Ekolojik Şartlarında Bazı Şekerpancarı (*Beta vulgaris* L.) Çeşitlerinin Verim ve Kalitesi Üzerine Bir Araştırma, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi, 4: 95-112.
- Güneş, F., Özhatay, N., An ethnobotanical study from Kars (Eastern) Turkey. Biodivers Conserv. 2011; 4(1): 30-41.
- Güneş, S., (2010). Karaisalı (Adana) ve köylerinde halkın kullandığı doğal bitkilerin etnobotanik yönden araştırılması, Niğde Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Biyoloji Anabilim Dalı, Niğde.
- Güngörmez, H., (2015). Doğal Boyalar ve Tuz. Iğdır Üni. Fen Bilimleri Enst. Der. Derleme Makalesi, 5(1): 57-63, 2015.
- Gürhan, G., Ezer, N., (2004). Halk Arasında Hemoroit Tedavisinde Kullanılan Bitkiler-I, Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dergisi Cilt 24 / Sayı 1 / Ocak 2004 / ss. 37-55.
- Güvenç, A., (2007). Türkiye'de Yetişen Erica L. Türlerinin Antioksidan Etkilerinin Tayini, Bilimsel Araştırma Projeleri.
- Han, M. İ., Kadışehri (Yozgat) yöresinin geleneksel halk ilacı olarak kullanılan bitkileri, M.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2012, İstanbul.

- IUCN (2010). IUCN Red List of Threatened Species. Version 8.1. IUCN, Gland, Switzerland.
- Kamalak, A., (2007). Kondense Tanenin Olumsuz Etkilerini Azaltmak İçin Kullanılan Katkı Maddeleri ve Yemlere Uygulanan İşlemler, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen ve Mühendislik Dergisi, 10(2).
- Karakurt, E., (2014). Kelkit (Gümüşhane) İlçesinin Etnobotanik Özellikleri, Yüksek Lisans Tezi, Erzincan.
- Karakuş, H., Türkmen, N., (2011). Adana Kent İçi Park ve Cadde Kenarlarında Yetişen Bitkilerin Floristik Özellikleri, Çukurova Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi, Cilt:26-3.
- Karamanoğlu, K., (1973). Farmasötik Botanik Ders Kitabı, A.Ü. Eczacılık Fakültesi Yayınları No: 24, Ankara.
- Kendir, G., Güvenç, A., (2010). Etnobotanik ve Türkiye’de Yapılmış Etnobotanik Çalışmalara Genel Bir Bakış, Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dergisi, Cilt 30, Sayı 1, ss. 49-80.
- Keskin, M., Alpınar, K. 2002. Kışlak (Yayla dağı-Hatay) Hakkında Etnobotanik Bir Araştırma, Ot Sistematik Botanik Dergisi, 9,2,91-100.
- Keskin, M., (2008). Kavak (Samsun) İlçesine bağlı bazı köylerde etnobotanik bir araştırma. Ot Sistematik Botanik Dergisi, 15 (1): 141-150.
- Kılıç, A., (2008). Uçucu Yağ Elde Etme Yöntemleri, Bartın Orman Fakültesi Dergisi, Cilt:10 Sayı:13.
- Kıran, Ö., (2006). Kozan Yöresi Florasındaki Tıbbi Bitkiler ve Bunların Halk Tıbbında Kullanılışı, Yüksek Lisans Tezi.
- Kızıllarlan, Ç., Özhatay, N., (2012). An ethnobotanical study of the useful and edible plants of İzmit, Marmara Pharmaceutical Journal 16: 134-140.
- Koca, A., (2003). Flora and Ethnobotany of The Akçakoca District (Düzce), Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetmeliğinin Biyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Kültür, Ş., (2007). Medicinal plants used in Kırklareli province (Turkey). J Ethnopharmacol, 111: 341-364.
- Mart, S., (2006). Bahçe ve Hasanbeyli (Osmaniye) Halkının Kullandığı Doğal Bitkilerin Etnobotanik Yönden Araştırılması, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Biyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 59.
- Melikoğlu, G., Kurtoğlu, S., Kültür, Ş., (2015). Türkiye’de Astım Tedavisinde Geleneksel Olarak Kullanılan Bitkiler, Marmara Pharmaceutical Journal 19: 1-11.

- Öktel, N.M., (1939). Türkiye’de Kullanılan Ev İlaçları ile Bunların Farmakolojik Tesirleri ve Tedavideki Ehemmiyetleri (Dr. Tezi), Ulusal Basımevi, Ankara.
- Örün, G. N., Tekşen, M., (2014). Nenezi Dağı’nın Florası (Bekarlar--Gülağaç--Aksaray), Bağbahçe Bilim Dergisi, 1 (1):44-67.
- Özaydın, S., Dirmenci, T., Tümen, G., Başer, K. H. C., (2006). Plants used as analgesic in the folk medicine of Turkey, Proceedings of the IVth International Congress of Ethnobotany (ICEB 2005), Ege yayınları, 167-171.
- Özçelik, H., Akseki yöresinde doğal olarak yetişen bazı faydalı bitkilerin yerel adları ve kullanılışları, DOĞA TU Botanik D. 1987; 11(3): 316-321.
- Özçelik, H., Balabanlı, C., (2005). Burdur İlinin Tıbbi ve Aromatik Bitkileri, I.Burdur Sempozyumu.
- Özçelik, H., Dutkuner, İ., Balabanlı, C., Akgün, İ., Gül, A., Karataş, A., Kılıç, S., Deligöz, A., (2006). Süleyman Demirel Botanik Bahçesinin Tanıtımı, Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 10-3,352-373.
- Özen, F., Kılınç, M., Uz, S., (1998). Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kurupelit Kampus Alanındaki Süs Bitkileri, Ekoloji Çevre Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 27, 26-30.
- Özgökçe, F., Yılmaz, İ., (2003). Dye Plants of East Anatolia Region (Turkey), Economic Botany 57 (4) pp. 454-460.
- Paris, H. S., (2001). History of the cultivar-groups of Cucurbita pepo. In: J., Janick, Ed., Rev. 25, 71-170.
- Parlak Özaslan, A., Ekiz, H., (2008). Ankara Koşullarında Bazı Yemlik Pancar (Beta vulgaris L. ssp. crassa Mansf.) Çeşitlerinin Verim ve Verim Ögeleri Bakımından Karşılaştırılması, Tarım Bilimleri Dergisi, 14 (2) 95-100.
- Pieroni, A., Nebel, S., Quave, C., Münz, H., Heinrich, M., (2002.) Ethnopharmacology of Liakra: Traditional Weedy Vegetables of The Arbereshe of The Vulture Area in Southern Italy, Journal of Ethnopharmacology 81:165-185.
- Pieroni, A., Muenz, H., Akbulut, M., Başer, K. H. C., ve Durmuşkahya, C., (2005). Traditional phytotherapy and trans-cultural pharmacy among Turkish migrants living in Cologne, Germany. J Ethnopharmacol, 102(1):69-88.
- Polat, R., Satıl, F., (2012). An Ethnobotanical survey of medicinal plants in Edremit Gulf (Balıkesir-Turkey), J Ethnopharmacol. 39: 626-641.

- Polat, R., Selvi, S., Çakılcıoğlu, U., Açar, M., (2012). Bingöl semt pazarlarında satılan yabancı bitkilerin etnobotanik açıdan incelenmesi, Araştırma makalesi, 5/3 155-161.
- Polat, R., Çakılcıoğlu, U., Satıl, F., (2013). Traditional uses of medicinal plants in Solhan (Bingöl-Turkey), J Ethnopharmacol. 148: 951-963.
- Polat, R., Satıl, F., Selvi, S., (2013). Havran ve Burhaniye (Balıkesir) Yörelerinde El Sanatlarında Yararlanılan Bitkiler Üzerine Etnobotanik Araştırmalar, Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 29(1):95-100.
- Sadıkoglu, N., (1998). Cumhuriyet Dönemi Türk Etnobotanik Araştırmalar Arşivi, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Alpınar, K., İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Sadıkoglu, E., (2003). Koçarlı (Aydın) yöresinin geleneksel halk ilacı olarak kullanılan bitkileri, M.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Sadıkoglu, N., Alpınar, K., (2004). An Evaluation of Turkish Ethnobotanical Studies (1928-1997), İstanbul Ecz. Fak. Mec. 37, 61-66.
- Sağiroğlu, M., Arslantürk, A., Akdemir, Z. K., Turna, M., (2012). An ethnobotanical survey from Hayrat (Trabzon) and Kalkandere (Rize/Turkey), Biodivers Conserv. 5(1): 31-43.
- Sağiroğlu, M., Topuz, T., Ceylan, K., Turna, M., Yahyalı (Kayseri) ve Tarsus (Mersin) ' dan Etnobotanik Bir Araştırma, Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Dergisi (2013-II), Sakarya.
- Sargın, A. S., (2013). Alaşehir ve çevresinde (Manisa) tarımsal biyoçeşitlilik ve etnobotanik araştırmalar, Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Biyoloji Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Balıkesir.
- Sarı, A. O., Oğuz, B., Bilgiç, A., Tort, N., Güvensen, A., Şenol, S. G., (2010). Ege ve Güney Marmara Bölgelerinde Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkiler, Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü P.K.9 35661 Menemen, Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü Botanik Anabilim Dalı Bornova, İzmir.
- Satıl, F., Ayçiçek, E., Selvi, S., (2008). Madra Dağı (Balıkesir/İzmir) ve Çevresinde Etnobotanik Bir Çalışma, Balıkesir Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, OFMA, Biyoloji Eğitimi ABD, Biyoloji Bilimleri Araştırma Dergisi 1 (1): 31-36, Balıkesir.
- Savran, A., Bağcı, Y., Kargıoğlu, M., (2002). Gemerek (Sivas) ve Çevresindeki Bazı Bitkilerin Yerel Adları Ve Etnobotanik Özellikleri, Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 8(1).
- Selvi, B., Yıldırım, Ş., (2014). Kirişli Dağı (Isparta)'nın Endemik ve Nadir Bitkileri, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 31 (2), 90-97.

- Sezik, E., Yeşilada, E., Honda, G., Takaishi, Y., Takeda, Y., Tanaka, T., (1997). Traditional medicine in Turkey VIII. Folk medicine in East Anatolia; Erzurum, Erzincan, Ağrı, Kars, Iğdır. Provinces Economic Botany, 51(3): 195-211.
- Sezik, E., Yeşilada, E., Honda, G., Takaishi, Y., Takeda, Y., Tanaka, T., (2001). Traditional medicine in Turkey X, Folk medicine in Central Anatolia. J Ethnopharmacol, 75: 95-115.
- Sıralı, R., Deveci, M., (2002). Bal Arısı (*Apis Mellifera* L.) İçin Önemli Olan Bitkilerin Trakya Bölgesinde İncelenmesi. Uludağ Arıcılık Dergisi 2(1):17-26.
- Şahin Yiğit, S., (2014). Gaziantep İli Aktarlarında Satılan Bitkiler ve Etnobotanik Özellikleri, Gaziantep Üniversitesi Biyoloji Bölümü Yüksek Lisans Tezi.
- Şenkardeş, İ., (2014). Nevşehir' in Güney İlçelerinde (Acıgöl, Derinkuyu, Gülşehir, Nevşehir-Merkez, Ürgüp) Etnobotanik Araştırmalar, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Farmasötik Botanik Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- Şenkardeş, İ., (2014). Some Ethnobotanical Notes from Gündoğmuş District (Antalya/Turkey), Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 2.
- Şenşafak, G., (2014). Doktor Bitkiler, 22, Akis Kitap Yayınları, İstanbul.
- Şimşek, I., Aytekin, F., Yeşilada, E., Yıldırım, Ş., (2004). An ethnobotanical survey of the Beypazarı, Ayas, and Gündül district towns of Ankara province (Turkey). Journal of Economic Botany, 58(4): 705-720.
- Şimşek, A., (2015). Ulubaba Dağı (Adıyaman) Vejetasyonu Üzerine Fitososyolojik ve Fitoekolojik Çalışmalar, Adıyaman Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 137.
- Tabibian, M., Nasri, S., Kerishchi, P., Amin, G. (2013). The Effect of *Gundelia Tournefortii* Hydro-Alcoholic Extract on Sperm Motility and Testosterone Serum Concentration in Mice. Zahedan J Res Med Sci, 15(8); 18-21.
- Taştan, B., Erciş, A., (1991). Orta Anadolu Bölgesi Buğday Ekim Alanlarında Gözlenen Yabancıotların Yayılış ve Yoğunlukları Üzerinde Araştırmalar. Bitki Koruma Bülteni Cilt: 31, No: 1 – 4.
- Tekin, S., (2011). Üzümlü (Erzincan) İlçesinin etnobotanik özellikleri, Erzincan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Biyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Erzincan.
- Terzioğlu, S., Anşın, R., (1999). Türkiye'nin egzotik bitkilerine bir katkı: *Sicyos angulatus* L., Tr. J. of Agriculture and Forestry, 23 (1999) 359–362.
- Tetik, F., Civelek, Ş., Çakılcıoğlu, U., (2013). Traditional uses of some medicinal plants in Malatya (Turkey). J Ethnopharmacol; 146: 331-46.

- Tetik, F., (2011). Malatya İlinin Etnobotanik Değeri Olan Bitkileri Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Botanik Anabilim Dalı, Danışman: Prof. Dr. Şemsettin Civelek.
- Tuzlacı, E., (2002). Datça Yarımadası (Muğla) Florası ve Bu Yörede Halkın Yararlandığı Bitkiler. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı, Bildiriler, 29-31 Mayıs.
- Tuzlacı, E., (2006). Şifa Niyetine Türkiye'nin Bitkisel Halk İlaçları, Alfa Yayınları, 1. Basım, Melisa Matbaacılık.
- Türkoğlu, İ., (2000). Elazığ İlindeki Etnobotanik Değeri Olan Taksonların Araştırılması, Yüksek lisans tezi, Elazığ .
- Uycan, D., (2013). Rize ili etnobotanik özellikleri, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.
- Uysal, İ., Onar, S., Karabacak, E., Çelik, S., Ethnobotanical aspects of Kapıdağ Peninsula (Turkey). Biodivers and Conserv. 2010; 15-22.
- Van yöresinde ve havalesinde otlu peynire ve hatta çeşitli gıda ile yemeklere katılan birçok ot çeşidi, <http://vanasyanur.net/haber/Otlu-Peynirde-Kullanilan-Otlar/11860>
- Yapıcı, İ. Ü., Hoşgören, H., Saya, Ö., (2009). Kurtalan (Siirt) İlçesinin Etnobotanik Özellikleri, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 12, 191-196.
- Yaralı, F., Yanmaz, R., (2013). *Allium* türlerinin ıslahında haploidi tekniğinden yararlanma, Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi 6 (2): 45-52.
- Yazıcıoğlu, A., Tuzlacı, E., (1996). Folk medicinal plants of Trabzon (Turkey). Fitoterapia, 67(4): 307-318.
- Yeşil Y., (2007). Kürecik (Akçadağ/Malatya) bucağında etnobotanik bir araştırma. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Farmasötik Botanik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Yıldırım, B., Terzioğlu, Ö., Özgökçe, F., Türközü, D., (2008). Ethnobotanical and pharmacological uses of some plants in the districts of Karpuzalan and Adıgüzel (Van-Turkey). J Anim Vet Adv. 7: 873-878.
- Yıldırım, S., (1991). Munzur Dağlarının Tıbbi ve Endüstriyel Bitkileri. Fırat Havzası Tıbbi ve Endüstriyel Bitkileri Sempozyumu. Ankara. 83-102.
- Yılmaz, M., Ok, T., (2011). Geyik Elması (*Malus trilobata* C.K. Schneid.)'nın Bazı Biyolojik, Ekolojik ve Etnobotanik Özellikleri, Ulusal Akdeniz Orman ve Çevre Sempozyumu, KSÜ Doğa Bil. Der., Özel Sayı.
- Yücel, E., Özel, A. N., Yücel, İ., (2013). Kemaliye (Erzincan) ilçesinde gıda olarak tüketilen bitkiler ve bölgeye has diğer yiyecekler, Biological Diversity and Conservation, 6/2.

EK 1: ANKET FORMU (Ön yüz)

ANKET NO:	ANKET FORMU	TARİH:
ANKET YAPILAN KİŞİNİN ADI VE SOYADI:	ADRESİ:	
BİTKİNİN YÖRESEL ADI:	TOPLANDIĞI, YETİŞTİĞİ YER:	
BİTKİ ÖRNEĞİ	ALINDI:	ALINMADI:
BİTKİNİN KULLANILAN KISMI KÖK: GÖVDE:	MEYVE: YAPRAK:	ÇİÇEK: DİĞER:
KULLANIM AMACI:		
HAZIRLANMA ŞEKLİ:		
UYGULANMA ŞEKLİ:		
ANKET VE KİŞİ HAKKINDA GÖRÜŞLER:		
BİTKİNİN ÖZEL BİR SAKLAMA METODU VAR MI:		

ANKET FORMU (Arka yüz)

BİTKİ ÖRNEĞİ ALINMADIYSA NEDENİ:

BİTKİNİN;
HAYAT ŞEKLİ:
YÜKSEKLİĞİ:
ÇİÇEK RENGİ:
AÇTIĞI MEVSİM:
YAPRAK ŞEKLİ:
KENARI:
TÜYLER:
DİĞER BELİRLEYİCİ ÖZELLİKLER:

TAYİN:

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Merve Kevser FURKAN

Doğum Yeri : Adıyaman

Doğum Tarihi : 28.08.1988

Medeni Hali : Bekar

Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl)

Lise : Adıyaman Lisesi (Y.D.A.L) 2001-2005

Lisans : Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen
Bilgisi Öğretmenliği Bölümü 2007-2011

Yüksek Lisans : Adıyaman Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Biyoloji Anabilim dalı 2013-2015

Çalıştığı Kurum/Kurumlar ve Yıl

1. Adıyaman Mimarsinan Bilgi ve Kültür Evi 2012-2013
2. Tübitak Projesi (ADYÜ Merkezi Araştırma Laboratuvarı) 2014-2015